

Catholicki Biulet.

Chrlwinski c̄asopis,

wudawany wot towarzstwa S. Chrilla a Methoda
w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Dżewjaty lětnik.

W Budyschinje.

Czischęcak L. A. Donnerhał.

1871.

W o p s i d i j e c z o.

	Str.
Zhromadzijzna katholikow w Münsteru. Wot J. Ćija	1.
Bamž ujemozje poddan italskoho krala bhcj. Wot redaktora	9.
Missionstwo biez Volkarami w Adrianoplu. Wot Tadeja	17.
Rjane swědzenja za milosćiwie fotry. Wot J. Eusejanfesa	19.
Ceremonije pschi wudżelenju swj. firmowanja. Wot J. Ć.	25.
Z lista knježn Melanije. Wot H. Duczmania	28.
Spodjiwne wumeženjo z wulkeje nuzj. Wot J. Krala	33.
Swjaty Józef. Wot J. Ć.	41.
Katholska cyrk w Japanskiej. Wot R.	43. 49. 57.
Strach czinicz niczo njeplacji. Wot T.	65.
Potkoczowanja cyrkwe. Wot H. D.	73.
Bamžowski 25lenni jubilej swjatoho wótcia Piusa IX. Wot H. D.	81.
Katholska cyrk w Rumunskiej. Wot T.	82.
Statistica školow a škulskich wuczerow w Sakskiej. Wot R.	83.
Pastyrski list nemškich biskopow. Wot r.	89.
Wo bamžowym njezmylnym wuczerstwie. Wot J. Ć.	97. 109.
Subženja protestantow wo wuczbje bamžowej njezmylnoscje. Wot R.	113.
Dne ryczi na zhromadzijzne katholikow w Münsteru. Wot J. Ć.	117.
Schto je katholiski? Wot r.	125.
Dobre weschczenjo. Wot H. D.	133.
Missionska stacija Saigon we Cochinchinie. Wot R.	134.
Z katholskoho živjenja we połnocnej Americk. Wot J. Ć.	141.
Officium po morwych. Wot J. Ć.	149.
Schto reča: wotpusli khudym duszham we cijesciu pschiwobroczej. Wot J. Ć. .	157.
Nowa serbska protka. Wot r.	159.
Poslenje dny we živjenju biskopa Darboj. Wot J. Ć.	165.
Njeplaczelstwa napsplaczo jesuitam. Wot H. D.	173. 181.
Schto je pschipadnosć? Wot R.	177.
Nehdušni klóchty franciskanow w Budyschinie. Wot J. R.	189.
Hispacze něščto wo jesuitach. Wot J. R.	190.
Z nasheje diöcesy.	
Z dręzganijskiej diöcesy.	
Z pruskeje Ližich.	
Cyrkwinske nowinki a powjesce. } Stajne rubriki.	
Naležnosće towarzistwa.	
Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wojsadow.	
Darh za cyrk w Czorneccach abo Baczenju.	

Příhispomjenjo.

Z hornimi nastawkami su potajskim pječzo knjezovo redaktora z pjerom podpjerali. Do rubriki „Z nasheje diöcesy“ su dopisowali, tož so z podpisanych znamienskow žhoni: l. kapłan Duczman, l. wuczer Kral, l. farař Herrmann, l. wuczer Hauffa, l. P. Innocenc, l. kapłan Róla, l. wuczer Pjetasch a l. Wawrik z Kanec; z „pruskeje Ližich“ pak l. farař Schneider. Za „cyrkwinske nowinki a powjesce“ je l. kapłan Eusejanfili najwjaczy pišat, a po nim l. wuczer Kral; z jenym nastawkom su tam za-stupjeni: l. farař Herrmann, l. kapłan Duczman a l. stud. theol. Ćija. Za „cyrkwinski powěstnik“ je jenož l. kapłan Duczman a jemu l. kapłana Róla pišat. Hłownu

expediciju wobstara k. kapłan Eusejanski; expediciju a pschinofski z wonka Budyschina
wobstarachu dobrociwje p. t. k. Schneider, k. Werner, k. Innocenc, k. Smola, k.
Duczman, k. P. Tadej a k. Herrmannu. Wschitkim sobudżekacjami prajimy tudi swój
nisiči džak.

W o z j e w j e n j o.

Nasche towarzstwo budże tež w nowym lecje tutón ežasopis wudawacj a
wuńdze 1. číſlo 6. januara. Bjez tym njech so kathelsch Serbja z nowa hako
sobustawu našchoho towarzstwa pschedpłaczeja poła swojich wosadnych k. duchow-
nych, kotrychž z nowa wo dobrociwne hromadzenjo pschinofskow a wo zwolniwe
expedirowanjo Pošla nojpschedeczelniccho proshymy. Expedicije su poła tych samych
knjezow kaž wloni, jenož za Khrósczich je nětko k. kapłan J. Scholta expediciju
dobrociwje na so wzal.

M i ħ a k H ó r n i l.
sekretar towarzstwa.

Katholicki Poroś

Wukhadźa prēnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w kniharni 15 nsl.

Chrkwiński časopis,

wuđawany wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 1.

7. januara 1871.

Lětnik 9.

Zhromadzīzna katholikow we Münsteru.*)

Čžowjek myśli, Bóh wodži! Schtó njeje zańdżene lěto z najrijeńšimi nadžijemi nastupiť? Schtó njeje so měra a pokoa za swoju wótczinu, swoju wěru nadžat? Ale tak chle hinač je so wscho stočo! Tam daloko we wjeczornych krajac hiba so Němcow a tež Serbow synojo za němsku čjescz a jednotu, kotaž — Bóh dal, wěrnu a trajaca byta! — je zawěscze droho wukupjena Tola jene njezbožo njeprichtidze samo. Wszechem swěrnym katholickim kſcheiczanam su za krótki čzas hiscze hekbsche ranę nabite. Swjatomu wótcej, najwöhjschomu pastyrzej je joho swětna móć rubjena a wón sam takrjec jatty. Dale wo tutym njeskutku, kiz bu pschečiwo wschomu narodownomu prawu wuwiebzenn, rhejcz nječam. Druhich ruki a słowa su to hizom čjinili a tež hiscze čjinja. Spomnicz chcu jenož, zo swojoho runječza pyta. Zrudna budže winowatoſć staniznarow, něhdź wschě surowiſwa tamnoho sawojskoho knježerſtwa za potomnikow wobkhowac, so rozemi staniznarow, kiz maja čjuczo za prawo a prawdu a wěrnoſć lubuja. Druzy spisowačkojo drje trjebaj, kąž díž so to pschech stawa, we njeprawdze wulki narodny skutk wuhladaja. Tajch dyrbjia, kąž so samo wě, swoje lěpsche pscheswědčenjo kusł na bok wostajic. Prawo a prawda stej bohuzel we naschim jaſnym, swětlym čjasu trochu zaſtarjenej wěch. Schtóž ma móć, ma tež prawo nětka. Tak zrudny a zrudzacy tamny horka spominjeny podawki je, dha tola njeje bjeze wschoho dobroho ſežehnka wostak. Katholiske žiwjenjo a čjuczo, kotrež bě z blakami khetro woliwnyho, pócjne zaſy z nowej mocu wocučecz. Dopokazmo za to su mnohe katholiske zhromadzīzny — a tu sym po prawym pschi tym, čjohoždla

*) Njech tuton nastawki nowy lětnik woteworja; pschečiwo wón wopomina najwažniſche podawki zańdżenoho lěta. Pschitajam jenož tudy swoje nowoštne zbožopschečjo wschěm sobustawam wschoho towarzstwa a wschěm čjitarjam Kath. Pósta.

Redaktor.

tuton nastawł podach. Skoro żadny tydzień wot winowca sem, hdzeż bu we Fulde zapoczątki sejneny, so minęł njeje, zo njeby so we tym abo tamnym kraju, tym abo tamnym měscze liczba katholikow zeszła a jednohtosje rubjenstwo nad swi. wótcem wobenibżene tamaka, a na drugim boku pschiwijsnosć a luboścę k bamżej zjawnje wuprajita.

Tajlu zhromadżiznu mějachmy tež we Münsteru, w tuthym sławnym katholickim měscze, a to 15. decembra 1870. Powołana bě ta sama wot pschedsydy s. Michałskiego bratstwa za Münstersku diöcesu. A wjeselu wszech běske zaměscze wot 2000 muži wopytana, a wosebje tež schtudowachych młodzencow. Ze wschelskich bołów Westfalskiej běchu so zeszli, tak zo bu wulki sal Münsterskiej starej radnich, we kotrej so tež tamny „Friedenssaal“ namaka, hdzeż bu 30 lětna wójna skończona, cyle napjelineny. Wobswetlenh ze 4 swělkonjemi z 192 plurowymi płomjenjemi cze prěni raz tak zamozmje, zo stejo wostanjo toho wobdzivujesč, kij je jón we gothickej krasz natwarit. Wosebje imposantny je pschez swoju wysokośc a wschelsake gothicke wudebjadla. (We tutej starej radnich pak měschčansch zaſtojnich ujedzela, k tomu je nowa radnica natwarjena; najbole so we njej hiszczę koncerty, hale atd. wotdżeržuju.) Tehdy běske hiszczę wyszce toho na swojej hčownej sejnenie wudebjeny, kaž bě to duchu a zaměrej zhromadżizny pschihodne. Wschelsake zelene roſtliny běchu tam rjenje zestajane, sředźa mjez nimi büſta s. wótcia a nad nim znamienja joho duchowneje a swětneje moch: kucze a triregnum, a pod nimi z čerwienymi piſmikami na bělém podkožku: PIUS. Na wobemaj bołomaj tuthych emblemow wifachu eżęzidżane dothe khorhoje, na kózdej stronje 5 tał, zo nimale cyku sejennu pschitrychu. Wulchschny tak derje za wutrobu kaž za woči bě napohlad krasnje zradowanych barbow: bamžowych, brambořskich, diöcesanskich, westfalskich a měschčanskich. We 6 hodž. 5 min. zaſtupicu hnadny kniez biskop, druhi biskop (Weihbischof), někotri domkapitularojo, tajny kniežecí radžiczel wyschi měschčanska Offenberg kaž tež wschelsach wosobni měschčenjo a zeszydachu so pak za pschedsydowske blido pak na jim pschitolazane wosebite města. Kniez Offenberg poſtrowi zhromadżiznu we mjenje města, pschieskej jej z cyklej wutrobu dobre sczehwki a pschitwka wschemi pschitomuňm wutrobie „witačče“. Potom stypi na ryczniszejo (Bühne) domkapitular Dr. Giese, zo by we mjenje diöcesanskego pschedsydy s. Michałskiego bratstwa, kij je hało zapoſlanc na sejmje wotdżeržany so wobdzelicz, zhromadżiznu wotewrili. We swojej krótcej ale jadriwej ryczi dopočaza, zo powołanie zhromadżizny so zamolwicęz njetrjeba, dokelž njeſhmaſtwu, kotrej je so na s. wótcu stało, mótkę k njeby wola. Wschitsch swěrni katholikow ežuja so hnuczi, napschęczo wurubjenju naměstnika Chrystusowoho so wuprajieč, potom pak tež swoju njeſhablęc luboścę bamżej wopolazac̄. Za pschedsydu namjetuje swobodnoho knieza Wildericha z Ketteler, kotrej pschech mjez prěnimi za lepsche chrkwe wojowaſche. Pschitomni namjetej pschez afflamaciju pschihlosowachu; na tesaře waschnjo wuzwolichu so tež präses Körnstedt a pschekupe Albers za piſmawiedżerow. Działownje pschiwza kniez z Ketteler wuzwolenjo a poſtrowi zhromadżiznu ze starokatholickim: „Budź khwalený Jezus Chrystus.“ Pschedsyda dyrbi mało ryczeč, tola wot ežohož je wutroba počna,

wot toho hort pscheběhuje. Spomni na wažne podawki lěta 1870, kotrež němſku wutrobu z wilkej radosču napjelnja, dokelž pschez ſkawne dobycja němſkich wójſtow je Němſka zwarnowana woftala psched njeſpchečeſkym nawaſom a bliži ſo ſwojej jednocože. Tola wjeselo katholikow we Němcach je mučene pschez ſpomi-
nanjo na Rom, na ſ. wóteca. Skutki abo wjele wjac̄h njeſtutki italskoho knieže-
ſtwa wot 18., 19. a 20. požnjenca ſu nam wiſhem do wutroby zapisane. Krunje
ta wójna, kotrež je Němſku psched podcziſnjenjom woblkhowaſa, bě za njeſpchečeſlow
chrkwe pschicžina, rubjeñſtwu na patrimoniu ſ. Pětra cyle dospołnicž. Brudne
ſu wobſtejenja we Romje; liſtowanoſjo inez ſ. wótcom a wérivymi je khetro wob-
czeſne. Tak by bylo, kdy by ſo we tajkim času a pod tajkim kniežeſtвom měl
nowy bamž wuzwolicž! Hdyž je nam hizom njeſlube, zo ſo kniežeſtwa do wob-
ſadženja biskopſkich a farſkich měſtow měſcheja, dyrbi nas myſl, zo možlo ſo
tutomu italskому mócnáſtwu ſpodbacž, někajſkoho Žudascha nad cyku chrkſtají cž,
ze ſtrachom a z hněwom napjelnicž. Chrkej drje njemóža moch hele pſ chemoc̄,
tola možlo lepsche naſcheje wěry wjele ſchłodowacž, njebhymyli ze wſchej mocu
ſwobodnoſež a njeſotwiſnoſež ſ. wóteca žadali. Brón we tutej wójni ſu modlitwy,
ſwérne wuznaczo wěry a jaſmožina ſ podpjeranju ſ. wóteca. Je-li tak za ſwo-
bođnoſež chrkwe wojujemy, móžemy z połnej dowěru z Piusom VI. prajicž:
„Chrſtus ze hſicheje žiwý, Pětrowy ſtok dobuđe!“ Na próſtu pſchedydu wu-
dželi někto hnadny ſ. biskop Dr. Brinckmann pſchitomnym ſwoje požohnowanjo, ſo
čjomuž ſo wſchitc polſlaňchu. Na to wuſtupi ſ. hrabja Mař z Galen, ſub-
regens we duchowniſkim ſeminaru we Mainzu, zo by po porucznoſci a we mjenje
tamnoho kaſina najwutrobnishe poſtrowjenjo, wutrobné dželbranjo a wjeselo zhroma-
džizne wuprajíš. Wón rozeſtaja wocučjace katholiske žiwiſenjo we ſrijedzoněmſkich
krajach a wažnoſež tohoſamoho. Wot pſchedydu pſcheproſcheny ryczesche pſchi-
tomny bamžowý lieutenant zuavow ſ. Kligge z Paderborna, a bu we ſwojej wo-
jeſtej dracze z hrimacej ſlawu poſtrowjenyh. We ſproſtej ryci ſowjedaſche ſwoje
nažhonjenja do wobſydnjenja Roma, pſchi thymſamym a po nim. Hdyž na to
ſpomni, ſak ſkawnje ſu ſo bamžowi wjac̄h džerželi, wuprajichu pſchitomni husto
z horſiwhym hlosom ſwoje ſpodobanjo. Kligge wobkruči, zo bě cyle wójsko derje
ſimjerci pſchihotowane a zo zavěſče — wot toho je wón kruče pſcheswědečený
— žadyn wojač byl njeje, kiz njebh radſho ſo woprowaſ, hač ſo podal. Wo-
ſebje hnuth bu powjedojo, ſak je ſ. wóteca pſchecžiwo wulkomu krejſchelcžu byl, ſak
je, hdyž wjac̄h wotčahňchu, ruch nad nje wupſchestréč, halo by jich chytk hſicheje
juni wſchěch wobjecž. Potom je pječja do njemocy padnýš. Wulke njeſpodo-
banjo a morſtanjo inez poſtucharjemi rycznik zbuđi ſowjedaſo, ſak ſu ſo pad-
njeni Garibal dinarjo wurywali a halo martrarjo cjeſczili. Po prawym wojeſtikim
waschnju napominasche na poſledku cky katholiski ſwět, zo by ſo tak zjawnje a
mócnje pſchecžiwo rubjeñſtwu we Italſkej wuprajíš, zo bychu wjeřchowje nuzowaní
byli, do Roma czahňycz a ſ. wóteca wuſwobodzicž. Někto ſzehowasche ryci, króna
wſchěch ryczow toho wječzora, džeržana wot professora Dr. Schulte z Paderborna.
Wona wuznamjenjeſche ſo pschez jaſnoſež a krasnoſež myſli, wěcatosč, wérne ka-
tholiske cžucža a wérne rozeſtajenjo wobſtejnnoſcزو. Rycznik bu tohodla tež husto

zatorhnjeny pschez horlime pschihišowanjo zhrromadžených. Z krótka spomni, tak je italske kralstwo jednotliwe dzèle kraja z krawnych rukow revolucije dostało, tak je so we tutym nastupanju wosebje nětcjíšchi kral wuznamjenjal, kotrehož někotsi wulkoho rjeka drugi pak fanatiskoho bázna mjenuju. Wón nima tudy bamžowh zarjad we poslednich létach zamkowjecz, tola dyrbi so pschečiwo tym wuprajicz, kij jón schpatny mjenuju. Pius IX. je za rozvijenjo konstitucionalnho a wosadnogo živjenja, za wedomosć a wumjerstwo wjele cjinik. Tež swoje wójsko bě wón na naznje potriebnu licžbu pomjenšchit, njeby-li runje piemontesiske knježstwo, kotrež pomjenšchenjo žadasche, joho pschez swoje stajne njepscheczeliske zadžerženjo nuzovalo, tosame skerje powjetšicz. Z chyla běsche tute žadanjo khroblosc, za ko- truz so lědom słowo namakacz da, dofelž je pschečiwo wschomu prawu, kotrež dyrbi mócnar za sebje žadacz, mjenujech, zo smě swojich wojskow bracz, hdzej ich dōstanje a tak wjele kaž jich dōstanje. Tohodla je tež poroč, kotrež su bamžej swojich mždarjow dla cjinili, njerozomny a schkodži jenož porokowachm samym. Chył swět je bamžowe wójsko khwalit; tola žane krajne znamjo so bôle wojeczeski njeje, džzli savohiſki kſhij w rukach italskoho knježerstwa. Wschè nje- knichomne žadanja Piemonta su dopjelnjene. Schto budže so někto stač? Boh je wě! Něšto tróšta móže nam pohlad do zaúdžených časow poslicicz. Pschi- runamh-li wobstejnoscje pod Klementom VII. z thmi, we kotrejž so Pius IX. namaka, dha spóznajemh, zo so woboje khetro runaja. Trjebamh jenož mjenia pschemenicz a manh rjany wopis naschoho časa. Klemens VII. bu wot khězora Karla V. jath a běsche tak bjeze wscheje pomoch, zo njemějše, kaž nam spiso- warjo z tamnih časow sobudžela, wjach 10 studi wysche (1 studio = 1 tol. $13\frac{1}{2}$ nsl.). A tola wobstejse a wobsteji bamžowstwo dale we starej ſlawje. Tež tehdy buchu zapóslanch bamža wo pomoc prošho wot mócnarjow jara psche- czelniwje pschijeczi a we wschej wulkej milosći z jara zdwórlivymi słowami zaſy — puſhčzeni. Woni (knježerjo) swoje najwysche njespodobanjo wuprajichu, tola pschi tym tež wosta. Tak da so tež we naschim času wot wjeřchow mało wo- cjakowacz. Wschelake addressy, we kotrejž so woni proscha, swoju moc tež junu na tutym polu wěr a chrfwje wopokažacz, su dobre hato wobswědczenja kathol- skich myſlli a cžuczow. Tola wjele wujitka sebi njetrjebamh wot nich nadječz, snadž žanoho. Pschi přjedawšchim zarjadowaniu mějachu protesth hisčče pła- cíznu, ale někto je to hinak. Njeſpominajo na to, zo tón, na kotrehož snadž najwjac wocžow so wobroča, je pschez wójnu woldžeržanh, dha tola tež potom, byrnje by chęk do Roma čahinheč, to njeby móhł, pschetož wot sejma zavjeſče žanoho kroſčka i tajkej expediciji pschizwolene njedostanje. A njech tež by směl a móhł, dha so tola hisčče prascha, by-li tajfa pomoc za katholſku chrkę spo- možna byla. Najškerje bu zaſy do wotrocjstwa pschijekla kaž we přjedawšchim času, schtož sebi pscheč nječamh. Tohodla so prascha, tak dha bychu so mó- narjo na wsche prawne a zaſonje waſčnjo i zaſtupowanju pochnuež hodželi? Na nami je, katholske zaſadž, katholske prawidla we domjachm tak derje kaž we po- litiskim živjenju bôle a bôle zavjeſč, zavjedžene ze wschej mocu wobkhowacz a zaſitowacz, mužnje je wschudžom zaſtawacz. Tak wuwije so moc, kotrež žadny

wjeŕich wojnierac̄ so njemóžę. Tutón puc̄ je drje dolhi a dleščki dyžli druhe, tola wěsczischi. Schtož pschichodnoſež nastupa, nimam̄ my katholisch žaneje miny, zrudnje do njeje hladac̄. Wona wotewrja nam nowe čaſy, nowe wobſtejnoscze. H̄izom je wojowanjo, kotrež Němcowſtvo, kotrež člu Europy pschetworja, dobre plodы za katholſtvo mělo. Čeřwienj kſchij we bělém polu nuzuje i wuznac̄u, zo we cyrkvi bojska móć we ſtatkownej luboſczi hiſchče knieži. Mócnnej zjednoczenjej Němſkej budže drje ſo tež pschistejcz, strach a njezbožo wot naſcheje cyrkvi, naſcheje wěry wotbroc̄ic̄. Katholisch wojach zasadzo swoje žiwenjenjo za narodne kubla, wojna pač tež ſobu za swobodnoſež cyrkvi a ſchule, za kſcheczanſke mandželſtvo. Dobhyvac̄ budžem̄ tola jenož tehdy, hd̄yž chrkej njeje jenož strona, ale hd̄yž ſo poſlage hako bojski wuſtaſ, kotrohož zasad, hd̄yž ſo we žiwenjenju wobſtedžbuja, jón z tej ſlawu wobdawaja, kotrūž mócnarjo pschipóznač dyrbja a wot kotrejež ſwoje wocži wotwobročic̄ njemóža. Pschitomne poníženjo cyrkvi je tež ſredk, zo někotryžkuli zhubjeny syn zaſh do jeje klinu ſo wróci, runja džesecu, kž bě ze ſwojej mac̄erju we njemérje žive, tola ſo zaſh z njej ziedua, hd̄yž ju we horju a hubjenſtwje widži. Za chrkej, kotaž podc̄iſtſczena, we nuži, ſwětnoho debidla wurubjena tu ſteji, biće čim bóle a horliwſho mutroba jeje džec̄i, kž we ſwojej nizkoſczi tola tak wulchſhna ſo wopokaſa. „Romej ſlawa! Rom wěčnije!“ Tak ſkonc̄i Dr. Schulte ſwoju we kóždym džele ſlawnu r̄ež. Nětko wza, wot pschedsyd̄ napominan̄, ſłowo k. baron Schröter. Wón bě dohle lěta we Romje pschebhywał a znajesche tohodla derje tamne wobſtejnoscze. Posledni čas běſthe ze ſ. wótc̄om we Vatikanu ſobu jath. H̄uboko hnuth, druhdy hač i ſylzam, ſwoje nazhonijenja ſobudžileſte. Za 10 njedželi běſthe ſo na 13 katholſkých zhromadžiſnach wobdželiſk. Wón rozeſtaja a dopolaſa wopravdžitu winu nadpada na Rom, kotaž we tym wobſtejſche, zo chyſche ſo Italſka na tuthm tucžniſchim kufku hiſchče wofſchewic̄, hd̄yž bě druhé provinč h̄izom hako citrony wutkoc̄ila. Njeſtinczomne wotpohſadanjo, zadžerzenjo a zakhadženjo italſkoho kriežerſtwa we ſwojej chlej njehmanoſczi rozpomweda. Wone je čim žadlawiſche, dokelž jenož jedyn ſredk i docpęc̄u ſwojoho zaměra znaje; to je zwjedženjo, woſebje mlodoſcze. Zaměr pač je wotſtronjenjo hamžowſtwa, pschez uje kſcheczanſtwa a tak kóždohó ziemjenenoho nabožniſtwa. We hamžu je kóždý mócnar, kóždý katholik porubjeuň. Wſcho ruhjene dyrbi ſo zaſh žadac̄, tola nic hako hnada wot wjeŕichow: ně! jich wino-watoſež je, toſame nam wrócič. Naſche prawo dyrbimy ſebi žadac̄, ale měrnje po prawnym waſchnju, a to c̄lyham žamžowý kraj, pschetož z rubježnikami ſo njejedna. Tež na to r̄ežník ſpomni, kaf nětko, woſebje we Romje nječiſtota a nje-pōčciwoſcž bóle a bóle na ſtrachne waſchnjo ſo rozſcherja, kaf we džiwadlach Ježus a ſ. Marija na žadlawe helske waſchnjo ſo wonječeſejuetoj, kaf runje we tym čaſu, hd̄ež pōčciwe kniežny z klóſchtrow jo wuſtorkowachu, zapóſlanch na ſejmje lětnu podpjeru za njehanibite žoniſka pschizwolſku. Pschi tym pschitomni husto ſwoje „pfui! žadlawje!“ ſtyschec̄ dachu. Škonc̄nje wuſtupi hiſchče wucžer na realch k. Schildgen. Wón njechaſche, zo by zhromadžyna z tak zrudnimi myſlemi ſo rozeſchla a zbudžowaſche pschez ſwoju r̄ež nadžiju na pschichod. So poczahujujo na ſtaſižných dopokaſa, zo swobodnoſež cyrkvi možna njeje bjez njeſt-

wiśnoscze bamža, a tutu zaszy žada, zo by wón tež swětny mócnar był. Węc bamžow je pschech dobyka. Drje pónđe so s. wótcie hischeče hórje, pschetož we tuthym stolčeze orſinibombow njeda so nicžo dobre woczątowac; wschak su pječa hízom wotpohladanjo měli někoiši njewěriwi fanatikojo, kraſnu chrkej s. Pětra rozeſcečz dacž. Tola kaž je s. wótc we tuthym stolčeze hízom dwaj razaj strachej wschok, tak budže so tež někto ſtač, a kóždy katholſki kſcheczan dyribi krutu do-wěru měčz, zo Bóh tón kniez wschu nužu zaszy k lěpschomu powiedze; ale njeſmě so jenož nadžijecž a sam we měrje wostac, njeſmě woczątowac. Bróni do ru-kow: z mječzom paczeri, ze ſchlitom jałmožny pod wjedžicžerſtwom s. Michała njech wojuje! Tohodla njech wſhitch, kiz hischeče njeſu, do bratswa s. Michała za-stupja. Pschedsyda kazaſche nětko k. präfesej Kōmstedtej, zo by protest pscheczitač, kiz je tehdy we Fulđe so zefatač a wobzanknýl. Tosame ſta so z addressu, kotař ma so na s. wótcia wotpōſtač. Chla zhromadžizna so protestej pschizamkný a dowoli, zo ma so spominjena addressa we mjenje zhromadžizny podpiſac̄ wot pschedsyda Michałskoho bratswa a na s. wótcia wotpōſtač. Wſcho so jednohłosnje ſta. Na kóncu džałowasche so pschedsyda hischeče wſchém, kiz su na pscheproſchenjo we tajſei mnohoſczi pschischi, kaž tež duchownej a swětnej wſhchnosczi, kiz bě pschez swoju pscheczelnu podpiſeru zhromadžiznu pomhała woſlawic̄. Čifróčna hrimaca ſtawa Piusej IX. ſkóncji tule Münstersku katholſku zhromadžiznu. Hnuth, z wulkej ſpokojnosczi a z krutej dowěru na Boha wopuſtči kóždy ſal.

J. C.

3 nascheje diöcesy.

3 Budyschina. Jenož dla dospołnosče naſcheje chroniki njech so ſpomni, zo bu na 1. dnju nowoho lěta redaktor Póſka halo farar pschi chrkwi s. Marije a s. Miklawscha chrkwiných zapoſazaný a nutswjedzený pschez wſholodostojnho k. ſcholaſtituſa Kucžanka.

3 Budyschina. Wot Pariza nam piſaja, zo Katholſki Poſol tam po-rijadnje pschithadža a zo ſu tam poſlane ſerbſke modleſte knižli jara witane. Dale ſo nam zjemi, zo w lazaretach we Annem tež dwě ſerbſtej albertinch zbožownje ſlutkijetej, knj. Pjekarjec z Hórlow a knj. Kucžankec ze Sernjan. Kemsche z předowanjom za naſchich ſakſich wojakow móža ſo jenož zređka džerječz, dokelž maja woni jara wjèle ſlužb̄.

3 Budyschina. Do naſchoho laſareta pschinjezechu psched hodami z dwórnich ſchja džewječz khorých Francózow, kotrýchž njemóžachu dale wjecz. Jedyn z nich wumrje tónsamh džen; dokelž bě we womorje, móžesche ſo jenož joho mjenno zhonicž a departement joho narodnogo města. Tutón zemrjetih bu ſwiatocznje na s. Miklawsch pohrjebaný a mějeſche wjèle pschewodžeri. Někotre dnj předhy zemrje a bu tež ſwiatocznje pohrjebaný jedyn z Rheinlanda.

3 Budyschina. W zařđenym lěče je ſo w naſcheje wosadje narodžilo 101 (8 wjach hacž loni), a to 63 mužskoho ſplaša, bjez nimi 7 morvorodžených; z nich bu 26 druhdže (w lutherſkich chrkwach) kſcheczených a 7 druhowosadných bu pola naš kſcheczených. Pschipomjedalo je ſo w naſchej chrkwi 21 mandželſtwow,

z kótrhých bu 10 pola nas wérowanych (bjez nimi 3 měschane). Wumrjeko bě 91 (7 wjac̄ haež loni); bjez nimi wjsche tých morworodzených 42 džec̄i do 14. lěta; 64 buchu na s. Milkawské pohriebani, 22 do Mnichonca a 5 druhdže. Spowiednych bě 3820 (56 mjenje haež loni).

3 dreždanske dičeesh.

3 Dreždjan. Nascha wjele lubowana knjeni krónprýncestyna Karola je krasny pschitlad hľubokeje povožnosće dala. Wona je we božej noch, po dwanatej hodzinje, hdyž milosćiwie sotry na božej mstci swoje swjate kľúčky slubu wobnowjeja, na božich službach pschitomna byla a je we towarzstwie milosćiwych sotrow z rukí měschnički swjate wopravjenjo sobu dostala. Knjeni krónprýncestyna wopytuje kózdy thđení wjackson khorph a ranjenych wojałow we lazaretach, jich tróštjujo a wólschewjo z luboznymi słowami a z darami. Tež duchownym kněžnam we lazaretach je wona hodowne wjesclo pschihotowała.

3 Dreždjan. Na peticiju z 2554 podpismani, kotrež je horliwje katholicki l. grofa Stolberg z Brunjowa našchomu kralj pschepodał a kotrež je tež wot serbskich katholikow podpisana byla, je tónle kralowski list wot 20. decembra halo wotmoczenjo pschischtol: „Luby křežje grofa! Peticije w nastupanju nětežijsich wobstejnosców cyrkwinoho stata a města Roma, kotrež seže mi w poslednim časzu pschipóskali, sym dostal a so zwieselil, w nich zmýšlenja wuprajene naděńč, kotrež su z mojimi pschepokazanjemi a pschecžemi pschecžene. Tohodla sym — to je něčke, schtož w tym nastupanju wote mnje so stac̄ može — tele peticije ministerstwu zwonkownych naležnosćow pschepodał, zo bychu so zwonkownomu zaſtojinstwu počkedenoněmiskožo zwiažka sobudželike, na kotrež su najskerje podobne peticije z druhich němskich krajow higo dôschke. Jan.“

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

3 Regensburgu a w někotrych drugich wjetšich městach buchu katholske ludowe zhromadžizny džeržane. Po porucžnosći zhromadžizny we Fulda je wubjerk jara wustojny „Dentschrift“ wudak, w kótrymž so dopolazuje, zo je wotverzacjo cyrkwinoho stata 1. čežke pschemocowanjo, kotrež kózde prawo wobhrožuje, a 2. woprawdzite wobchłodzenjo chleje katholskeje cyrkwe.

3 Roma. Swjath wótc je strowy. Powjeda so, zo won tola w Romje wostanje, býrnje kral Viktor Emmanuel so sem pscheshdlit. Posleni džen lěta je kral tudy pobyl a bamž list pósłal, kotrehož wopschijeczo je hýšče njeznate.

3 Roma. Na žadosc̄ wjele biskopow je bamž s. Józefa halo patrona chleje cyrkwe wuzwolik a poſtajik, zo by joho džen, 19. měrca halo cyrkwiński swjath džen 1. Klasy džeržany byl. Pschilazanj swjath džen pak tohodla njebudže.

NB. Druhi króz budžem⁹ wjac̄ w tuthym wotdželenju Pósla piſac̄. Tón króz za to a druhe město pobrachny.

Należność towarzystwa.

Sobustawy na lěto 1871: 1. kooperator P. Tadej Natusch z Różanta; 2. kapucinat F. Pankrac Grawsch z Brunnna; 3. Marija Schüherowa z Niesy; 4. Michał Cyž z Budyschina; 5. H. Parasowa z Hrubelic; 6. Jan Krasa z Bělejce; 7. Michał Rjeczka z Dzěžnikec; 8. albertinka Hana Kubželic z Dreždjan; 9.—19. z Jaworzy: Miklawsch Wawrik, Jan Krawežik, Michał Čejrlich, Miklawsch Barjenč, Petr Krawe, Miklawsch Krawe, Madlena Schokežina, Michał Rencz, Michał Hanusch, Petr Brýl, Madlena Trucec; 20.—23. z klóštra: kaplan P. Innocenc Jawork, R. V. Francha, R. V. Jozefa, R. V. Čelestina; 24. Schwejda z Panczic; 25. J. Domanja z Chrósczic; 26. kublerka M. Cyžowa z Chrósczic; 27. kubler Kschižanek z Pozdec; 28. kubler Wenka z Pozdec; 29. żynosczeć Domanja z Euseja; 30. Jakub Jurk z Chrósczic; 31. Jurij Přech z Chrósczic; 32. Michał Barjenč z Pozdec; 33. Marija Lebzina z Kułnicy; 34. kaplan Kubasch z Königshaina; 35. Mužík z Kułowa; 36. Michał Jawork z Mikocic; 37. Hana Hejdanova z Mikocic; 38. Handrieka z Panczic; 39. Hajnk z Panczic; 40. kubler Petr Duežman z Bozanec; 41. Michał Polanski z Mnišchonca; 42. registrator Jurij Banda na tachantstwie w Budyschinie; 43. kanonik z rjada prämonstratorow P. Cyrill Židek z Nowej Rísce w Morawskie; 44. schosar Michał Kolla z Marijnego Doka; 45. schulski direktor Petr Schokta z Budyschina; 46. tachantski vikar Józef Dienst z B.; 47. Jan Bětka z B.; 48. Jan Kooplanski z B.; 49. Jakub Schpan z B.; 50. Jakub Wenka z B.; 51. Jurij Jakubaš z B.; 52. Hainza Müllerowa z Borszczyc; 53. kapucinat F. Jurij z Nürnbergia.

N.B. Dokelž je redaktor hčownu expediciju, ketrž je wón wōsom lět wobstaráč, někto zastejniskich džělow dla zkožit, je k. kaplan Luscžanskij na tachantstwie tu samu a tež škod knihow po žadostci wuhertka dobroczimje na so wozak. Tohodla wotebjera so Posok jenož a wotedawaja so pschinovski někto tež pola k. Luscžanskoho. Hčowny poškadnik je k. schulski direktor Schokta.

Dary za chrkej w Čjornecach abo Baczoniu.

Na čjesczi Bożej a k spomoženju dusichow su dale woprowali: Nějemjenowaný (pschez k. Innocencia) 10 nsl.; schuler H. z R. 6 nsl.; B. z R. 6 nsl.; z napismom: „Wobradz, Čnejze, w nowym lěcze nowych dobročerzow!” 1 tol.; jedyn z Kułowa, kž njecha mienowanym byc, 10 tol.

Hromadźe: 4714 tol. 12 nsl.

Z našdomu naschoho towarzystwa je wuska a pschedawa so we expedicijach Pošta a pola slamarjow:

Schlož chec 1., 2. a 3. lětnik teje sameje dospołnosće dla miecz, móže w redakcii kódy po 1 nsl. dostacé.

Cjischčak L. A. Donnerhał w Budyschinie.

Katholicki Poročaj

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 2.

21. januara 1871.

Lětnik 9.

Bamž njemóže poddan italskoho krala bycž.

Hdyž je wopominjenejske pišmo (Denkschrift), kotrež bu w injenje katholiskeje z hromadžinych we Fulda wozjewjene, rozeſtajilo, ſak wulku ſchłodu wotewzacho cyrkwiſinohho ſtata katholickej cyrkwi pscheinjese a ſak trébna bamžowa njewotwiſnoſć je, ſaz to natura věcy sameje a tež ſtamizny a wuprajenja woſobních ſtatníkow a wuežených (faž Thiers, Villemain, protestant Guizot a druži) dopofazujia: wuwjeduje wone, že bamž njemóže a njeſmě poddan italskoho krala bycž.

Wſchitých ſtatníkow (wſedžerjo ſtata abo kraja) Italskéje proučuja ſo ſtajnje, že bychú katholíku cyrkvi we wſchitkých jeje institucijach (wufſtajenjach) wobſchłodželi, a jich rožkazí wojowachu wot 22 lět ſem (1848—1870) pscheinjivo wſchitkím cyrkwiſnym parſchonam, ſlukowanjam a wufſtawam a cžinjachu hanbu jich ſlowej wo „ſvobodnej cyrkvi w ſvobodnym ſtacie.“ Štož bě w Šardinckim kraju ſtavje 1848—1858 dokonjane, to bu wot 1859 w annellirowanych krajach z nowa wuwjedzene: konfiskacija (wotewzacho) cyrkwiſiných ſubkow, podcziſhczowanjo duchowných rjadow a longregacijow, zajeczo biskopow do jaſtrow, zbhěnjenjo wſchěch prjedawſkich wuežinjenjow, braczo duchowných do wojeríſkeje ſlužby, ſlubučinjerske wužiwanjo ſwětnoho Exequatur (t. j. dovoľnosć k wozjewjenju bamžowych porucžnoſćow), zadžewaniſo we wudželenju ſakramentow a wſchě druhé pscheinocowanja, kotrež je ſwiaty wótc we allokluciji 22. januara 1855 a we wjele druhich aktach pomjenoval. Pschi ſamnotnoſćach italskich ſtatníkow je staroſć katholickoho ſwěta jara wopravdžena, cžim bóle, dokelž ſo ministrojo we Floreucu proučuja, euzym mócnarjam a krajam najnowoſći nadpad runje tohodla halo ſpodobny předſtajecž, dokelž bamž tak ničjo wjac̄ praſic̄ njezmíje. Hdyž w lětomaj 1859 a 1860 biskopja a katholikowje Němskéje a druhich krajow pscheinjivo wobhroženej a potom wobſchłodženej njewotwiſnoſćji bamža protestirowachu, ſu woni hižo do předka praſili,

kaſke ſežehwki to zmje, jeližo ſo pschemocowaſſkomu wurubjenju njezadžewa, a ſchtož bu tehdom prajene, je ſo dospolniſe dopjelniſto. Tehdom piſaſche kardinal archiſkop we Winje: „Dobroprajenje (pschipóznačo) pramidkom, po lotrhyž ſo wot- torhnjenjo legacijow (krucha bamžowoho kraja) dowoli, wjedje ſlonečnje i taſkomu bamžej, lotrhyž je poddan jenožo vjeiha abo republiki, byrnje jomu zwopredla wjele čeſtih prawow pschižwolili.“ Podobniſe piſaſche biſkop w Orlansu: „To je taſama politika kaž 1809, jenož z tým rozbělom, zo w tamném času bamž a mocu z Romy wotviedzechu, bjez tým zo nětko ſo staraja, zo býchu joho tam zaduſyli.“

Italſke kraleftwo je drje w naſtupanju njewotviſnoſče duchowneje moch ſwja- tomu mótej ſlubjenja činiſlo: tola nikoho njeſpoloja ani parſchomu, kiz ſlubja, ani wopſchijeczo ſlubjenjom ſamym. Po ſlowach biſkopa Dipanſoupa (La convention du 15. Sept. 1864) njeje žadyn člonek wjach, lotrhyž bu prajit, zo dyrbti bamž hiſheče na ſwěrnoſč a ſprawnoſč Šardinſkeje ſo ſpuſchčeč. Samo wučenjem Döllinger, kiz njeje na žane waſchnjo ſtronifki za cirkwinj stat, piſa (w knihach: Kirche und Kirchen str. 650): „Knežerſtvo, kiz ſo z ſamanjom ſwěrhy lhvali, lotrež žane prawo ludow, žane wučinjenja, žani woprawnenioſč wobſedzeniſta njeſchipóznaſje, hac̄ jenož hrubu mdc (brutale Gewalt) a prawo ſylniſchoho a autoritu dokonja- nych podawkom, lotrež je w jenym dekreće wopominjenjo jenožo mordarja za ſwiate wuprajilo, knežerſtvo, lotrež žane zwiazki prawa a hiſceſčanstwa njeznaſje, to mělo woprawdze cirkwi ſwobodnoſč zavěſcic?“ Njebe ſratovſka proklamacija 11. ſep- tembra 1860 garantije ſlubila? Schto je ſo pschi wſchim tým w annexirowaných krajach ſtało? Pač tunje ſu taſke ſlubjenja a pač lochlo móžech ſo wot jich do- pjenjenja wotvijozač? Zo bu je džerječ ſjetrjebač, móžech, kaž je ſo w Modena ſtało, pschez zhromadžizn zbezkarjom, lotrhyž zadžerjenjo džé tež i nadpadej pohnu- wasche, wobzankuſenja pschečiſto tajkim ſlubjenjam zefajecz dac̄ a potom ſo z pschečiſenjom italſkoho luda zamokwecz; hdyž bamž ſo ſpiječuje, dolonjanym ſluk ſchipóznač, je tola ſamo i tomu dosahace. „Zo bu bamžowý ſtol,“ prajit Döllinger (str. 657), „w kraleſtwje, kaž ſardinſke, woprawdze ſwobodny býk, je z cyla njemóžne. Byrnje nětežiſhi a pschichodni ſtatnikowje (ministroj) tohole kraleſtwa kruči volu měli, joho ſwobodu njeſpotkožowac̄, býchu tola wobſtejnnoſče ſylniſche býk dyžli woni. Nowiny (kaž to nětko woprawdze činjia) býchu nje- pscheſtawajch ſchežuwale, býchu bamža a joho ſlužownikow pač halo potajnych za- pschihaneow (Verſchwörer), pač zaſy halo mučerjow luda wobſtoržovali; poli- caſke a politiske mučace ſredki býchu ſo pschečiſto njomu načožowale. Tým mocam napschečiſto, kiz tam w kraleſtwje knježa a knježic budža, bu kóžde ſlubjenjo a zavěſczenjo jenož papierjane ſpinadlo buko, lotrež bu jich wóz zadžerječ chchko. Tam býchu rycznikowje a nowinarjo pschi prénjej lepiſchej pschiležnoſci z khoſchečom hrubeje moch pschez pawčiň wučinjenjow (ſlubjenjow) pscheječe! Na rjanych ſlowach i zamokwienju za kóžde zranjenjo prawa a pschemocowanjo býchu italſkych zbezkarjо francózſkych, kojež ſu z prénjeje revolucije pschečiſto kraleſtwu znači, hiſheče w naſtupanju bamžowſta pschetrjechili“ Tele ſlowa dopjelniſja ſo w naſchim času. Bamž je w Romje ſamym wonječeſčowanym pschez nowinſke

artike a karriskatury (wusmęschace wobrazы), psched joho wocżomaj je katholske nabožništvo a wschitko swjate hanjene, duchownstwo pszechęzħane a ze smjercu wohbrożene, tač zo so swjath wótc zjawnje połazacz njejmē a zo je toħodla kaž jath. Też su revolucionariske nowinh psched lětami hijo wuprajke, zo wójna pszechęzħiwo chrlwinomu statej katholsknej chrlwi samej plażejfhe. Tač pisasche Diritto (jene italske nowinh) w lěče 1867 we 9. čjisse: „Cyrkej halo organiſti wuſtaſt ze swojej hkoru we Rómie to je, schtoż Italska a poſtup (Fortschritt) pobijatej; Róm je pschemocny, Róm njemóże jo dobycż, hdjż katholska cyrkej so njezanicja.“ Wschitke dotalne podawki steja eżinjentym slubjenjam napszechęzħiwo. Kaž bamž w allokuſcji psched kardinaliemi 29. septembra 1870 sam praji, njeje wón wjach swobodnh, zo bý swobodu druhich zawieszcż moħġ.

Schto dha su wjerċeħi katholskeje chrlwie slubili? Chedza drje jomu duchownu mōc wostajicż, kotrūž wschał jomu żadyn italski kral a z cyla żana mōc na zemi wzač njemóże, a kotrūž bý wón samo w katakombach a w jaſtwie mēk; ale je dha też swobodne wużiwanjo tejje duchowneje moħġi zawieszcżene? woscbie hdjż ma po cirkularu ministra Visconti Venosta wot 18. oktobra 1870 cyrkej wschitke swētne zakitanjo parowacż a appellacija na swētinu pomoc w Rómie chle pschestracż? Hdjż so prjedy praji: jeliżo bamž w mjezach jomu pschisluſħacoho chrlwinoho pola wostanje, ujebudże jomu podpjeranjo swētneje ruki brachowacż, dha praji ministrowi cirkular runje napszechęzħiwe, a ī tomu poftataj džie italske knižecīstwo tele chrlwi pschisluſħne polo, kotreż mōże po swojim spodobanju wujsčhe sejinicż a wobmjezowacż. Slubjena exterritorialita (njeċoddanoscż) a njezranjenoscż bamža je blyskot pod wobmjezowacħni wnumenjenjom, hole zdaċzo, kotreż mōże na prēnje woslanjo teje stronu, koraż chce bamž zaħi do prēnijotnej jednorosje a kruċiho žiwenja galilejſkich rybalow wróċo wjescż, powalene bheż. A schto pomha zwonkowna cjeſči suverāna (njeċotwiżnogo mōcenaria) tomu, kotrūž, jeliżo so zjawnje połaze, do straschnoscż psciūidże, zo moħġi hanjenjo (Insulte) zhonicż, kajkeż su wjele kardinaliow a bishopow w Italskiej zhonili? Wobstejenjo ī oddanej ponizzenoho bamža bý najwjetſčha anomalia (njezakonīstwo) w konstitucionalnym kraju, joho dostojoñosči halo suverāna wusmęschenu njeċotwiżnosči wot kralowskoho zakonjedawania býlo. A hdjż dyṛbi bamž swobodnh a njeċotwiżnij bheż, su to też joħo radžiżerjo a zaſtojnij? Potom mōħli kardinaliow, prälatow a officialow, kiż njeſpodobnh wukaz wuđadža, preč pōſlacz, halo schtraż hōdiñiħihs pszechęzħacż a tač chle chrlwie kniženjo zaftajicż. Bamž njeje ī tomu, zo bý jenoż we rozmominajach, modlitwach a żohnowanju swoje žiwenjenja pschestrini, ale wón ma cyku cyrkej wjescż a wobknjeſčiż, na najwažniſħihs praschenja ze wschidh dżelow swēta wotmokwacż, ī ċomuż wschitke zaſtojnijsta trjeba, kiż dyṛbia tu samu swobodnosči mēcż kaž wón. Schto pomha, hdjż mōże bamž na chrlwinih durjach basilikow (wjetschih romiſkiх chrlwowych) swoje rožkazh zjawnje pschibijecż, jeliżo smiē je kralowska policija zwottorħowacż a rognoscherjow pszechęzħacż? Alle też to je jaſne, zo suverenita (njeċotwiżnosč) bamža njemóże jenicej w swobodnosči joħo partikulari wobstacż, zo ī tomu wéste wnużacża wot eżiſħeżwowych a druhich zakonjow njeħħosahaja, ale zo ī tomu hiſħeże wjach (positivne) so żada. A we eżim bý to wobstalo? W tutu

materialistiskim (na swētne zmyslenym) času, kij tak wjele na zwonkowny býskot a swētne frédky hlađa, kotryž jenož pschejara moralisku autoritu (wajnotu) hidji, hdejz wona žane physiske frédky nima, dyrhja nabožne a smječene paršchony a węch tež z čłowjeczej nahladnosćju a z časnymi frédkami wobdate býc, zo býchu swoju nahladnoſež a skutkowanjo wužitnje wobkhowali, dyrbi wosebje bamž z materialnymi lubkami tak wuhotowanu býc, zo njebh na hnadu a derjeměnjenjo italskoho abo někaškoho družeho knježestwa polazanj býk. A nětko slubi jomu knježestwo we Florencu civilistu stipendiata, kotraž dyrbi joho moralisku autoritu ponizicž a joho wotwinoſcž wobkruchicž. Darž a pomocne dawki, býrniye wobſtajne býk, njemoža nikol suverenitu (samostatnoſcž) zaſtupicž (nasadžicž) a revolučija by z placzenym bamžom lohku hru měla. Wopravdze može Pius IX. na pschezo krále Viltorej Emmanuelej jenož to zašy prajicž, schtož je Pius VII. na 10. junija 1809 Napoleonej I. rjeſt: „My býchmy so psched chkej cyrkwi z hanibu pschikrili, hdyž býchmy z ruki nadpadowarja (usurpatora) jeje prawom frédki i naschomu zdherženju dostawacj chkej.“ A zavérno by slubjenjo jenož tak došlo so džeržalo, doniz bamž njebh winowatoſcž měl, cyrkwinſte poſtajenjo wobzanlnicž, kij so by knježestwu Viltora Emmanuela njespodobako. Psched nadpanjenjom slubjachu bamžej zaſitanjo, swobodne zarjadowanjo romskohu luda a doſpolnu njewotwinoſcž nad Leonštim městom. Hdyž njedopjelnjenjo tychle slubjenjow z tym zamokwicž chcedža, zo je móć podawkom sylnischa, džzli wola králowych ministrow, dha by tesame zamolwjenjo so hishcje bóle nałożicž moħlo, hdyž by financialnje (w pjenježnym nastupanju) hubjenje stejach stat džeržanu býk, spjecziwou pensionarej te předy wuczinjene pjenježy dawacj. Dale su bamžej wobkhowanjo joho hrodon pschislibili a tola bu quirinal wobsadžen, kotryž je wopravdze jenož bamžowe wobsedženſtvo, a nic wobsedženſtvo romskohu ſtata. Na žadocj revolucionarow fu Collegium Romanum (wysoku ſchulu) pschecziwo woli fundacije pschemenili, muſtaw, w lotnymi młodzencowje z nimale wšitkich czolkrajnych ſeminarow, z chka 800 ſtudentow wucžbu dostawasche. Zamoljenjo romskeje chrikwe wuprajichu za njezranjomne; tola pódla wobkhowachu njepſcheczelſke zasadž (Grundsätze) wo parſchonskim prawje duchownych zienoczenſtow a nowy załoni, tij fundacije, njezalita a je pschedacj dowoli; cyrkwinſte leżownoſcze býchu hido wzate, a manj so bojecž, zo so italske knježestwo wot revolucionarow hishcje dale honicž da a zo budje w Romje hishcje hroznische ſuronſtvo muwiedżene.

3 naſcheje diōceſy.

Z Radworja. W naſchej wosadže je so we zańdzenym lécje 77 džecži narodžito; 55 wosobow je wumrjelo, 10 porow mandzelskich bu werowaných. A božomu blidu je jich bylo 1575, we Zdherjanskej kapali 51.

Z Wotrowa. We z bojej pomocu dokonjanym zańdzenym lécje je we naſchej farſkej cyrkwi ſwj. Kschejeńcu doſtało 16 džecžatkow, 5 hólczatkow a 11 holcžatkow, mjez poſlednimi běſtaj dwě njemandzelskej. Khowane bu na naſch kerkow 24 čłekow, mjez nimi 5 džecži pod 14 létami. Wysche nich žubi hacj

dotal Bohu džałowanu jenož jedyn z naszych wosadnych synow swoje živjenjo we surowej němko-francózskiej wójnje a wotpočjuje něk we cuzej zemi; je to Jakub Pjetaschec ze Žuric, totrž we wulsej bitwje pola Sedana 2. septembra czežko do héowh ranjeny na dompučzu we belgijskim městce Neufchâteau ležo wosta a tam 11. septembra umrje; nazajtra bu tam z woješkim czeſtnym třeſenjom pohrjebany. Pschipowjedanych bu 5 porow, 4 poru buchu we naszej chrkwi zwěromane. K božomu blidu su byli 1600 wosobow. Wunoski třioch předkpišaných chrkwijskich woporow běchu sczehowace. Za lhonske towarzſtvo, abo za rozicheroščenjo křesćjanſtwa mjez počanskimi ludami nahromadzi so pschez 22 toleč, za towarzſtvo svj. Bonifaca k podpieranju kředých katolikow wosředža druhověriwych we nastupanju chrkwiow a škulow pschez 25 toleč a za svjatoho wóteca bu narwate toho runja pschez 22 toleč. Tež spomnimi tu radu a z wopravdžitnym džakom na wschtke daru, kž někotři z luboſče k jich doměj božomu domu samomu w zařízenym lēče wopokazali su. Tak mjenujemu najprjedy dwaj legataj k pscheleczu a k powjetſchenju naszych chrkwijskich zwonow, jedyn wot 150 toleč; tež postaji tónsamón, zo ma so wot joho zavostajenohu zamoženja nowa boža marira wosředž kerchowa abo hewaſ na pschihodne město wostarac̄. Chrkwijske fundacijske powjetſchichu so wo 475 toleč. We pschenízenju wjèle mjenných darow mjenujemu jenož hřichče rjanu „wěčnu lampu,” katraž naštu chrkci krasnje debi. Tež škula njebu we zařízenym lēče wot dobročerjow zabyta; wona dosta pschez legath junu 200 tol. a dwójich po 100 tol. Boh zdjerž a wubudzej nami tajlich dobročerjow tež we něk wastupjenym lēče a we wščem času a zaplač jím jich časne daru z wěčnými něbjeskimi lukešmi!

H.

3 pruskeje Lujicy.

Z Kulow a. We zařízenym lēče 1870 je so we kulowskej wosadže narodžilo 73 holčátkow a 59 holčátkow, hromadže 132 džecži. Víz nimi su 4 dwójnikojo a 8 njemandželskich džecži. — Wumrjeko je 83 muſkych a 69 ženskych wosobow, hromadže 152. Je potajkim 20 wosobow wjach umrjeko hacž so narodžiko. Wina wjetſchoho wumrjeca běſche ſcharlachowa khorosz, katraž wjèle džecži ſobubjerjeſche. Wysche toho su z wosadu we wojeſtich lazaretach 6 wojacy wumrjeli: Michał Rězak z Kulowa, 22 lét starý (tu kulu, katraž je jeho we bitwje pschi Wörthu trzechila, je badenska wulkowójvodžina Ludowita do ſiebora zařadžič dala a nanej do Kulowa pschipoſlaku); Míkław ř Čzorlich z Němcow, 22 lét starý; Jurij Miež z Kulowa, 28 lét starý a woženjeny; Jakob Tóřsch z Kočinu, 22 l. starý; Jakub Hantusch (pomjenovaný Mark) ze Gulschec, 23 lét starý; August Wežlau z Kulowa, 26 lét starý, ſchrym-paſſi mischtr a woženjeny. — Wěrowanych mandželstwów je bylo 23, pschipowjedanych pač 33. — Do bratſtva svjatoho rózarija je so zapisac̄ dalo 52 wosobow, do bratſtva svjatoho ſkapulira 85. — Psched hodami wotdžerža

so wobradżenjo božoho dżęsza we domje naszych duchownych knieżnow. We tjszych siwach a we świetle wudebnych a palachich schtomow zhromadzi so 43 khudych dżęci, kij drastu, pieczęt a druhe wuzitne węch destachu. Czy sami, k tutomu swjedzenju ze swiatej luboscze pschinischki a darh woprowali su, chyli so dopomnicz na te tróschtne słowo naszeho zbożnika: „Zbójni su miloszczowi, pschetoż woni budża miloszcz dostacż.“ Też dyrbimy tu pschispomnicz, zo nasche dobre duchowne knieżny tsi khude a chle wopuszczene dżęci we swoim wobhdeniu wotkladaju a kłcheszijansch woczahnu.

Z Kulowa. Należnosz naszeho pohrjebnischja (kerchowa) je něk po 5 lětach wuzinjena. Kralowske ministerstwo we Barlinje je wusudzilo, zo, dokelž mōžno ujeje, kerchow na dotalnym městnie wokolo wulceje a maleje chrfwje z gruntami powjetshic, chle nowe pohrjebnischje wobstarane bycž dyrbi. Zeń dżechu so toho dla na 11. novembra 1870 zaśtupnik kłoschyrskje hnadneje knjenje a chrfwinskieje patronki, kniez syndikus Spann z Panczie, a wuzwoleni wosadni deputirtojo: k. mējczjanosta Wels a Hejdau z Kulowa, kajz wjsci scholka Brézan z Dubrješka a kubler Schołka (Narczik) z Hóška, a kūpiciu tsi kruchi pola psched lamjenskimi wrotami za 957 tolerow. Nowe pohrjebnischje změje wupschestrječo dweju jutrow (morgenow) 132 kwadratnych prutow, tak zo po kralowstkim założeniu na 20 lét za pohrjebanjo cžłow dojazhne. Budža tohodla halle po 20 lětach stare rowy k nowym pohrjebam zaſy wotewrjene a nic wjach po 12 abo 14 lětach, kajz so to pola nas z nuzh stawaſche. Wobezechnenje nowoho pohrjebnischja z murju, postajenjo swjatoho kschiža a żelezne wrota w předu pschi drozh budże lochę tež hiſhče 1500 toleri płaczic, ale my změjemy potom tež rjane a měrnje swjate město, hdzej našchi lubi we Bohu wotpočziju.

Chrfwinske nowinki a powjescje.

Z Philippsdorfa. Lětne pjate wopomijeczo spodžiwnoho podawla bě tež lětsa swjatozne. Też poswietlenjo běsche jaſh rjane. Wjese ludzi běsche pschiſchko, tež z dalola, pschi wjchim wulcem sněhu. Po wulcej Bożej mischi w Georgswalde, hdzej běsche so tež wosadni předstiežerjo zhromadzili, džesche procession do Philippsdorfa. Lětsa mōjeshce wjach ludzi swoju pobožnosz tu dokonjecz, dokelž so hijo w klapach, kotraj so tu twari, a na khwilu kryw dosta, zeńdžechu. Wjese je sich tu w noch wostalo. Za lěto budže, da-li Bóh, klapaka chle hotowa. Twarzle wudawki prěnjojho lěta wuzinjachu 16,146 schěsnakow; z toho bu 2,500 toleri za materiale do Salskeje płaczene. Wloni je so za twarjenjo nahromadzilo 10,722 schěsnakow. Wyshe toho je wjese wobsedžerjom lamjenje a druhe twarsle materiale darmo pschiwozyc.

Němska. We wšelakich stronach džerža so próftwowe processiony za swjatohó wótcia.

Z Roma. Pschi wondanishim pobyczu w Romje je Viktor Emmanuel 20,000 frankow tym, kij buchu pschez powodżenjo wobschłodzeni, darik; ale město běsche za joho powitanjo wjach wudalo, mjenujich 300,000 frankow. Potom je

najzatra, hdjž bě bamž 200,000 fr. dał, tež hishcje 200,000 fr. ze statneje kassh pschipozał, k čomuž pał halo konstitucijosli kral žane prawo ujemějsche. Wot něka budže snadž durniwišči, dolež joho cibillista budže zaſy wo dwaj millionaj frankow powyschena. — Pschi koñschim wobsadženju Roma bě italske knježestwo hjez druhim tež pječ milijonow frankow Pětrowoho pjenježla annektirovalo t. r. wzako. Hac̄ runje to njebehu statowe (krajowe) pjenjež, ale bamžej halo wjedzicerzej chrlwje narwate, njechaſche minister je wrócičž. W nowiſkim času bě pał bamžowý statny sekretar kardinal Antonelli te 5 milijonow wukrajinym pjenježniſam na požčonku cedirował (wotstupił), lotſiž býchu italskomu ſiſlusej proceſ cziniли. Tu halbu njechaſche tola minister woczałacž, a duž bu zaſydačo pjenjež — ſlubjene. Hdj budža wupłaczene, so njewě. (Po „Genfer Corr.“)

Francózſka. Wójua fo krucze dale wjedze. Wot 27. decembra bombardiruja němſſe wójſka naranische forth (twjerdžiñh) psched Parizom a wot 5. januara te na połdnisčej stronje. Za dzeń mjece fo 20,000 kułow na forth a do Pariza; hjez nimi su žehliwe kuſe a tež tajke, kotrychž kózda 800 toleri placi. Wjez wſchelakimi bitwami a bitwiczkami poslednich tyženjow bě ta pola te Mans pod Vjedrichom Karлом na 13. jan. dobhta najwjetſha; Francózowje zhubichu na 18,000 jathych. — Na 18. jan. je fo kral Wylem we Versaillesu sam halo němſſi khějor pomjenował.

Zendželska. Tudy pschihotuju fo hjo na džen, na lotrymž Pius IX. halo bamž lěta s. Pětra dospěje, mjenuejch 17. junija 1871. Džecži a mchodoscž we wſchech měſtach a wsach hromadzeja pjenježne dary, lotrež budža bamžej na spomnjenym dnju pschepodate. Lěta Piusa VI., kž je po s. Pětrje najdleje regirował, je Pius IX. hjo 30. decembru dospěł.

Naležnoſće towarzſtwa.

Sobustawy na lěto 1871: 1. l. 54. Jakub Čjornak (Nachel) z Konjec; 55. Jan Maaz z Wulkoho Bjelkowa; 56. Pětr Delanck ze Skoneje Vorſcheje; 57. Michał Haſcha z Ratarjec; 58. Michał Handrik ze Židowa; 59. Michał Schekta (Vlaſt) z Różanta; 60. Michał Kuba z Pěſtec; 61. Pětr Pjedz z Čjasec; 62. Michał Nowak z Čjasec; 63. Marija Donatowa z Nuknich; 64. Hana Rynčec z Vacjonja; 65. Jakub Donat z Nuknich; 66. Michał Vělla ze Smječkem; 67. Michał Nobel z Čjornec; 68. Miltkawſch Schuster z Njeradec; 69. Iłamař Delencžta z Kukowa; 70. rendant Besser z Marijneje Hwězdy; 71. farať Jakub Nowak z Radworja; 72. kaplan Handrij Duczman z Radworja; 73. Miltkawſch Wólmán z Euha; 74. M. C. z N.; 75. Jan Wóski ze Stróžiſtcheja; 76. Jakub Čej ze Stróžiſtcheja; 77. Marija Brzechorjowa ze Stróžiſtcheja; 78. Marija Wóſkac z Khelna; 79. Franc Gábler ze Baſdowa; 80. Jakub Haſcha z Budyschina; 81. Khata Mjenjowa z Čzemjeric; 82. Hanža Müllerowa z Čzemjeric; 83. Karl Petſchka z Budyschina; 84. Hana Mrózec z B.; 85. Pětr Kral z Hrubjelczie; 86. Marija Duczmanec z B.; 87. Khata Duczmanec z B.; 88. Michał Małz z B.; 89. Michał Kilan z Něwſec; 90. M. Hórnik z B.;

Na lěto 1870 zapłaciči: ff. 374. Michał Kubajch ze Serbſkich Pažlic; 375. Jakub Wjerab z Khelna; 376. Miltkawſch Nobel z Wulkoho Bjelkowa; 377. ſchoſar M. Kolla z Marijnoho Doka; 378. Jakub Serbin z Nowoſlisc; 379. Jakub Schelc z Różanta; 380. Boſcij Schuster (Khějla) z Różanta; 381. Michał Wawrit z Khro-

jezic; 382. Jakub Wieczor z Chróscie; 383. Marija Nowakow z Noweje Jasenicy; 384. Petr Žur z Worlce; 385. Jakub Wóski z Czchelnich; 386. Hana Skalic z Chróscie; 387. Jurij Žopa z Prawocie; 388. M. D. z Ž.; 389. Miltawskij Pietrasik z Hory; 390. Miltawskij Just z Noweje Jasenicy; 391. Jurij Kilarz z Noweje Wjeski; 392. Jakub Nowak z Czchelnich; 393. M. Mužik z Kukowa; 394. Jakub Wencel z Dzěnik; 395. Hana Reneczec ze Zdżerje; 396. Jan Almert ze Zdżerje; 397. krawe Domaschla ze Swinjarnje; 398. kubler Rjehoř z Wětenc; 399. Hanšti z Panczie; 400. wuczer Žur ze Zdżerje; 401. Miltawskij Schmaranda z Radworja; 402. Jan Lehman z Boranec; 403. Jakub Wjerab z Khelna; 404. Wórschla Krawcowa z Bronja; 405. Michał Čunka z Khelna; 406. Jakub Lubl z Bronja; 407. Petr Měšcher z Měrkowa; 408. Jan Schmaranda ze Zdżerje; 409. Michał Schotka (Blažek) z Kozanta; 410. Jakub Klimant z Kozanta; 411. Miltawskij Suchi z Kozanta; 412. Petr Schotka z Pěčec; 413. Marija Schewcowa z Hory; 414. Michał Pawlik z Chróscie; 415. B. z B.; 416. Ž. ze Swinjarnje; 417. Miltawskij Michnač z Radworja; 418. Franc Janiček z Černoho Hodlerja; 419. Jan Ryńcz z Brémjenja; 420. rychtar J. Šulc ze Zdżerje; 421. hajnik Jurij Petran ze Zdżerje; 422. Jan Kęcza z Brémjenja; 423. J. Lehmann (Krawe) z Brémjenja.

Na l. 1869 zapłacj: 412. M. Kubasch z Pazlic; 413. J. B. z B.; 414. J. B. z R.

Dobrowolne darły za towarzystwo: f. P. Tadej z R. 10 nsl.; kubler Petr Duczman z Bozanec 15 nsl.; J. Serbin z Nowostolic 3½ nsl.; B. Schusterek z Kozanta 2½ nsl.; Schützowa z Nieszy 10 nsl.; N. N. a N. N. 15 nsl.; Marija Doñatowa z Nutnic 10 nsl.; M. W. z R. 5 nsl.

Smilne darły i dale wobstaranju: Za swj. wóteca z Chróscie 20 nsl.

Zemrjetý so bustaw: Petr Lukasch z Khasowa.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Zemrjecz: Madlena rodž. Bukec, mandž. Michałka Kucjanka z B.; grofa M. Schall-Miaucour, falki lieutnant, ranjeny a wumienek pola Pariza a tudy poohraban, 25 l. 10 m.; Petr Becker, pruski wojsk z Rheinlanda, 29 l. 6 m.; Jakub Smoka, kublejki wuměnkar z Hornjego Hunjowa 70 l. 8 m.; Antoine Vermorel, francózski wojsk; Jan Ernst f. kublerja Jana Schustera z Budestec; Jan A. Renč z B., 55 l.; Adrien Mézirard, francózski wojsk, 17 l. 10 m.; Bohuwér Piech ze Židowa, 43 l.; Philomena, dz. kryherja Reinharda Winklera z B., 4 l.

Z Radworja. Kschczeni: Handrij Ernst, f. Jakub Janaka z Khelna; Hanrij, f. Michałka Handrika z Radworja; Marija, dz. Petra Krala z Bronja; Jan Domasch, f. Augusta Glückicha z Kamjenej; Hanža, dz. Miltawskha Žofii z Bronja; Jan, f. Handrija Schäfricha z Radworja. — Zemrjecz: Gustav Adolf, f. Augusta Arnolda z Měrkowa, 1 l. 7 m. 5 dnj.; Madlena, wud. njeb. Miltawskha Libsche z Kamjenej, 74 l.; Petr Lukasch z Khasowa, 55 l. 7 m.

NB. Cziszkow 1. a 2. smy wjacj cziszczejc dali; duž mōže hiszceje halo sobustaw towarzystwa abo halo wotebjerać Pošta pschistupicj, sichtōz hiszceje čce. Wot někta budžemj jenož někotre wjacj cziszczejc, hacj su do 1. februara zamotwene.

Dary za cyrkę w Czornebach abo Vaczouju.

K česeczi Bożej a spomożenju duschow su dale woprowali: jedyn czitar f. Pošta 1 ll.; M. D. z B. 2 tol.; piwarc Grož je Behista pola Pirny 20 nsl.; z Chróscie 15 nsl. Gromadje: 4718 tol. 17 nsl.

Cziszczejat L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Poſor

Wukhadźa přenju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaciźna na pósće
a w knihańi 15 nsl.

Urkwiński časopis,

wudawany wot towarzystwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 3.

4. februara 1871.

Lětnik 9.

Missionstwo bjez Bolharami w Adrianoplu.

Bolharowje, lud, ktorž słowjansku rycz ryczi a nětko zwjetscha pschi delnej Donawje we Turkowskej bydli, su we 9. lěstotku k křesćjanskej wérje so wobrocili. Wokolo lěta 860 žadasche bolharski kral Bogoris wot grichiskohu khězora missionarow. Swjath Method pschiidže a po rozwuczenju wo křesćjan- skej wérje wudzili kralj swjatu Křečečicu. Też wupóška kral Bogoris wo sobných mužow k bamžej Miklauscej I. z tej próstwu, zo by tón biskopow a měschnikow do Bolharskeje póskat, a ze wschelakimi praschenjemi. Bamž cjinjescze po kralowym žadanju. Tak dostachu Bolharowje katholicku wérę. Pozdžischo wotpadných Bolharowje wot katholiskeje cyrkwe a pschizantichu so susodnomu grichiskomu schisma (wotkřežepjenju).

We lěcze 1860 wobrocí so tójskto Bolharow w jenym pismje ze 2000 podpisiami na Piusa IX. naschoho s. wótca, we kótrymž woni žadocz wupra- jihu, do s. katholiskeje cyrkwe so wróćic. We tymsamym lěcze dachu do rukow japošchtskohu delegata (wotpóšlance) katholiske wěrywuznaczo, kotrež běchu pod- pisali, zo by so s. wótcej donjeſto. Bamž póšla jim wotmokwjenjo a dowoli, zo móža swój grichiski wobrjad (ritus) pschi božich službach zdžerzec. Pozdžischo pschiidže jedyn bolharski duchowni do Roma, Sokolski z mjenom, a bu wot bamža halo biskop za bolharski kraj wuswietzony.

Tola wschelakich pscheszehanjow dla ze stronj schismatiskich a tež tohodla, dolež wschelach wot jich wjedziczerjow běchu cjaśný wujitk pschi zjenoczenju z katholiskej cyrkwi we wozjomaj měli, njeſpolazachu so plody tohole skutka we nadžijatej mérje. Biskop Sokolski da so wot rusowskich agentow dobhez, puczowasche do Kijowa, hdzej schismatischen joho w jenym kóštrje kaž jatoho džerzachu. Tola bamž starasche so dale za katholickich Bolharow. Pius IX. powoła Polaka

P. Hieronyma Rassiewicza, przedstejera cyrkwińskiego rząda wot Chrystusowego hořestacza i sebi, poruczy jomu do Bołkarskiej puczowacz, zo by tam missionskie městno założiſt. P. Hieronymus czyniesche po woli s. wóca a założi missionskie městno we Adrianoplu, dokelz to je tam srijedzne město tych wsow, hdźež katholscy Bołkarowje bydla, a dokelz wottam so tež derje na tych druhich skutkowacz hodži. Swjath wóce je runje tónle cyrkwiński rząd i tomule wuzwolik, pschetož tónsamh wot Słowianow założeny liczi wiele słowiańskich sobustawow, kiz lohej słowiańsku bołkarsku rycz naukunycznej móža. We léeze 1863 a pozdžischo pschitidżechu wscheinach z tohole cyrkwińskiego rząda do Adrianopla. Woni założiſtu schulu za dżeczi, a pomhachu tamujszhomu katholskemu fararzej, kotrež je nětki biskop, we duchownym dżele. Tule faru dostachu duchowni ze rząda Chrystusowego hořestacza i wobstaranju. Wysche toho dżerża woni boże skuzby we jenej domjacej klapali. Dokelz bołkarscy katholscy měschnikowje pobrachuju, dha wobstaraja cžile kłosztyscy duchowni we pieczę wołoknych wsach duchowne naležnosće.

Tale missionstwo we Adrianoplu njeje we spoczątku skoro žane materialne średki měko; halle w léeze 1867 móžachu missionarowje pschez smilne dary ze stronę francózskiego kniežestwa a někotru podpjemu raluskoſtoſta ſebi khęzu kuplicz we srijedzniu města, w kotrejž domje woni tež klapaku a schulu założiſtu. Tale domjaca klapaka je tež za lud wotewrjena a dżerża so tam boże skuzby po łacjanskim a tež po grichiskosłowiańskim rjedże abo ritusu. Ma njedželach a swiatych diuach dżerži so swjatočnua boża mscha a bołkarske predowanię. Tola nje-móže tale klapaka wsche duchowne żadanja społojicz, pschetož wona je mała a njemože po żadanju Bołkarow so pschitwarię. Bołkarowje chcedža radę jedyn woktar po orientaliskim wascheinu twarjeny męcz a żadaja, zo bydu žony wot mužow w cyrkwi tak rozdželenie byle, zo njebħħu so widżeli. Toħodla je nuzne, zo by so nowa cyrkwi twarika, kotrąž by tele żadanjo społojka. We januarje lēta 1870 pschitkupidu missionarowje, podpjjerani wot arbratstwa s. Josphata w Poznaniu, jenu fufodnu khęzu, kotrąž pat dyrbi so mutska wuporjedzic. Tež dżerża woni konvikt abo seminar (zastaranſki dom) za dżeczi, kotrež nětko hijo 17 dżeczi liczi. Wuczeńju wophtuja pschez 60 dżeczi, tola nic jenož bołkarske, ale tež z druhich ludow a narodnoſćow. Toħodla je tež do dweju dżelów dżelena: do bołkarskoho a francózskoho. We schħirjoch klaszach so te dżeczi wucżja. Wobdarjene dżeczi dostanu wucżbu tež wo kachonskiej ryczi, wo stawiznach, geometriji, algebrje a pschirodnych wědomnoſćach.

Sara zwjieselace je, kaž missionarowje pišaja, zo kħeſejanska wucžba, kotrąž we schuli so wucži, tež wot dżeczi schismatistickich starskich so wophtuje. Tele dżeczi ledžbuja jara na rozwučenjo wo katholskiej wérje a wuknu katholski latechismus. Schoda je, zo je bołkarska rycz dotal mało kultivirowana (wobdžekana), a zo je jara mało katholickich nabožnych knihow w njej spisaných.

P. T.

Njane swědczenja za miloſciwe fotry.

Nětčijšcha krawna wójna, kij tola Bohu džal nětko i koncej běži, je nje-wuprajomne hubjenstwo, wjele zrudobý do kraja a luda pschinjessa, druhe zrudne ſzehnki budža so hischéze tež pozdžischo zjawnje połazowacj. Tola tež bjez dobrých ſzehnkow njewofstanje njeſmilne krejpscheleczko. Wschém je znate, tak so psched dwemaj lětomaj a tež hischéze loni we najwjac hjetſich městach, we ludowych zhromadžiznach, haj we samych krajnych komorach njeſcheczelch pschecziwo chrl-winskim rjadam a klóſchtram zaſhadžesche, a tak wſchelach pschipoznate zaſonje a prawa zapewſaci, zbehniſenjo thchſamych žadach. Krawne bitwiſchęza we Francózskiej, wot ranjenych a khorých wojskow pschepjelnene lazareth we wſchěch městach, we fotrych na so samych zabywſchi ſobustawh chrlwinskich rjadow we kſcheczanſkej luboſcji kózdoho pomoch potřebnoho najlepje woſlodaſa, wohanhja tamne harowanja a zaſhadženja. Woprawdze hordžinske ſlutki czelueje a duchowneje miloſciſe ſo tu dolonjeja, na fotrež drje lud, woſobniſe „lud we bróniach“, kotoruž ſo pschede wſchém wopolazuja, tak khetſe nježakownje njezabudže, zo njebh nowe napady pschecziwo chrlwinskim rjadam wotpoſazač. Sami njeſatholscy dopisowarjo wſchelakich nowinow wuzběhuja woſobniſe ſpomožne ſtukowanjo miloſciwych fotrow. Tak pisa jedyn lutherski pôlny dialon, t. j. muž, kij tež dobravolne na bitwiſchęzach a lazaretach khorých a ranjenych wojskow woſladije, we nowinach „Leber Land und Meer“ takle: „Najwjetſcha dobrota za ranjenych ſu miloſciwe fotry. Njebo njech jim něhdh jich wopory a pröcu płači, czasne myto wone zapęja. Za hym fotry ze Schlezynskeje (po tajkim tamne, kij ſo z Neiſſy wufczelu, njez kótrymž ſo tež někotre Serbowki) jich częſke winowatoscje widžał dopielnječ, wodnjo a noch bjez wotpocžinka, ſtajnie na ſefame cziche waschnjo ze ſpodižiwej ſzepnoſczi, a dyrbju tak hnuth wot toho, ſchtož hym widžał, wobkručječ, zo je kwalba zaſlužena, kij ſo jimi nětko ſprawnje wot wſchěch ſtronow wubžeba. Ženje njez hym widžał, hacžrunje ſu krute katholske, zo bychu jenoho abo druhoho i pscheſtupjenju pschecjecz ſo pröcowali.“

Do thchſamych nowin dopisuje ſo z druheje ſtrony wo ſtukowanju miloſciwych fotrow: „Tam we pschepjelnennych ſtwach, hdžez ſmierz wſchědnje žně džerži, czakaja wone na nowych ranjenych, ſu witane ſwérne pomocnicz za leſarjow, za khorých miloſciwe jandzele we klóſchtrissich drastach, kij na džak a myto nječakala. Ma ſoeur t. j. moja fotra, ſkyſci ſo z horta częſzych khoroho lědoma zdhchijnene, a miloſciwa fotra ſhili ſo i joho kožu; žana khorosz, žana rana ju njetraschi, wodnjo a noch njeſlyſchi ju jedyn ſkoržic na mucžnoſcž. Za kózdoho ma tróſkne ſkovo, luboſciwe poſlabdnenjo, njeznaſe roždžela njez pscheczelom a njeſcheczelom, ani njez kſcheczanom a židom a pohanom, jenož częſko khorých tu widžo, kótrymž chec bolesče połóżicž. Schtož miloſciwe fotry na krawnych bitwiſchęzach ſtukuja, roždžera nowin do ſwera, pschinjemu wumožene dushe do njebeſes, ale ſchtož ſefame we lazaretach ſtukuja, wo tym ſo najbóle dale nje-ryži, a tola je tute ſtukowanjo ſpomožniſche a zaſlužniſche. Wot tutoho kwalomnoho ſtukowanja moža wſchitke tak mjenowane ſwétne pomocnicz, kij ſo woſob-

nje jenož tam cziszcza, hdzej su widżane, wulnhej, išto to rěla, woprawdze z luboſcze za swojoho bližschoho so woprowac̄. "Tak ręča němcsch njekatholſcen dopisowarjo, tiz mějachu pſchiležnosć spomožne ſtukowanjo miloſcižnych ſotrow ſami widżec̄. Dích zadžerzenjo pał je woprawdze tež hordžinſte, kāz ſczehowach podawki we wulkej khorowni pola Pariza, „Bicêtre”, pokaże. 47 ſotrow bu tam poſtaných, zo býchu we tamnej khorowni, we lotrejž ma 4000 khorych rum, swoje čežle winomatoſcze dopjelnili. Žetra, tuta lohen natykowaca khoroſc̄, bě tu we ſurowej měrje wudyrila. Za nělotre dny bě tež 11 ſotrow ſwoje žiwenjo na tuthym straschnym měſce woprowalo, a druhé ſotry dyrbjachu jich města zaſtupic̄, a hnydom bě jich k tomu 32 hotowych a dolejž žana wot nich dobrowolnje zaſtupic̄ njehasche, loſowachu mjez ſobu, lotre maja po pſchikkadze ſwojich njebob ſotrow ſwoje žiwenjo ſmjertnomu strachej wustajic̄. To su zaměſcie rjane plody křeſčanskeje luboſcze, tiz swědc̄a wo žiwej moch ſwiateje wěry. J. X.

3 naſcheje diöceſy.

3 Budyschina. W zańdženym lěcze běſche we katholſkich wucžernjach ſakſkeje Lužic̄ 1736 ſchulſkich džec̄zi. W ſerbſkim wołrjeſu mějefche tachantſka wucžernja w Budyschinje 226 džec̄zi w němſkych a 44 w ſerbſkich klaffach. W Khróſcžicach běſche jich 160, we Worklecah 115, w Čjornecach 42, w Kutowie w hólcej wucžerni 57, w Klöſchtrje w hólcej 107, we ſiſtſkej 40. Radwoř mějefche jich 209, pođlanska wucžernja w Zdjeri 35. Rabich mějachu 51 we farskej, w Schunowje 80, w Pisanym Dole 14, w Röženče 118. Njebielcžich mějachu 91, w Kamjencu 35 a w Brunowje (w nabožniſkej ſchuli) 6. Wołrow ſicžefche jich 77. W němſkym wołrjeſu mějefche: Scherachow 510 džec̄zi, Strawalde (nabožniſka wucžernja) 2, Žitawa 100, Leuterdorf 56, Woſtrowc 288, w Rusdorfje 100, w Blumbergu 48. Grunawa mějefche jich (w Schönfeldze je w zymje pođlanska) 132, Seitendorf 256, Königschein 170, a Reichenau 74.

3 Njebelcžic. We minjenym lěcze narodži ſo we naſchej farskej woſadže 15 džeciatkow, a to 9 mužſkoho a 6 ženskoho ſplaha; 11 parſhonow je tu wu‐mrjeto; 17 porow bu pſchipowjedaných a 10 wot nich tež pola naſ werowaných.

3 dreždanskeje diöceſy.

3 Dreždjan. Za tudomne katholſke konſistorium bu k. ręčnik Friedrič Połand za prěnjoho, a k. ſudniſki aſſessor Hugo Seyfert za druhoho radžiczerja wuzwołentj.

3 Dreždjan. Francózſkich khorych a jathch woſakow tudy dotal duchowniſch zaſtarachu lazaristaj k. Crämer a k. Müngersdorf (wobaj z Rheinlanda), k. miſſionari Schmidt z Elſaſſa, a dreždansch knježa duchowni. W najnowſkim času buchu k tomu poſtajeni w Dreždjanach a wołnoſczi imenowanaj k. Crämer, (pſchetoz k. Schmidt halo francózſki krajan njeſmě wjach Francózow ſpowiedac̄

a dżerži jenož řemische), potom Lazaristał l. Stoffer (z Wuhetskeje) a l. Glendorfer z Ratuzskeje, poslednišchi za Uebigau. Za Lipst a Altenburg je l. Müngersdorf powołany. Ministerstwo wójny placzi jenož l. Crämera; mżda za drugich duchownych nadawa so wot westfalskich maltesarjow a wot privatnych dobroczerjow.

Chrkwinske nowinki a powjescje.

Něm̄ska. We wjele mestach su wosobne žonste so zienoczile, zo býchu za swjatoho wótnca pjenierz hako zapozdzeni hodowni dar hromadzile. Na 30. januara je deputacija z tajimi a drugimi darami z Münchena do Roma wotjela. Ze Sakskeje je so tejsamej l. grofa Kajus Stolberg w mjenie sakſkich katholikow pschizankyl. — We Stollbergu pola Achenha běsche 8. januara zhromadzna 2000 katholikow. Na 1000 běsche sich na měnjenjo swjatoho wótnca l. Božomu blidu. Po ſemſchach buchu addressy na knježestwo, a na wobě krajnej komorje wobzanknjene. (Po „Genfer Corresp.“)

We Barlinje wumrje 22. januara muž, lotrohož bě boža předkvidzomnosz spodžiwne wjedla, katholiski duchowny Hermann Kohen. Tónsamh narodzi so we Hamburgu wot bohatych židowskich starskich, bu nanajwosobnisscho wczehnujeni, wot ſlawnoho hudžbnika Liszta we hudžbie, k lotrejz hijom we młodoscii wjele dara pscheradzi, wudokonjam. Hdźj bě hólčec 14 lét starý, pschisadzi joho nan swoje cykle zamożenjo, a młody Kohen dyrbjeſte so sam zaſtaracz. Halo ſlawny hudžbnik dawasche we wšichc wjetſkich mestach koncerty a pschinidze tak tež do Pariza. Tu bu mjez drugim tež pscheproſheny, pschi jenej chrkwinske swjatoczności na pschicje hrač. Pschi tutej pschiležnosći džechu jomu swjatoczne katholiske bože ſežby tak k wutrobje, zo wobzankn so we kſcheszanstrje rozwuczicz a kſhezicz dač, haj ſupi do kloſchtra, bu mnich a 20 lét dolho pschecjini we swojim kloſchtrje z kruhmi studijemi, a swět wohlada joho zas hako swérninho kath. duchownego a ſlawnoho prēdarja. We zařidzenym ſežje, hdźj bu nimale cykle francózski wójſtwo do Němcow jate wjedzene, pschinidze Kohen zas do Němcow, zo by tu swojim krajanam z duchownym tróschtom k radze był, a tak pschinidze psched 4 njedzeli tež do Barlina, hdźej sam we dopjelinenju swojich winowatosc̄ow ſchorje a wumrje; a bu najswjatocznischo we chrkwi ſwj. Hedwiki pohrebany. L.

Z Rom a. Na tſioch kralow dostawaja tudy džeczi darh. Letša je wjele džeczi ſemjanskich a měſciečanskich swojbow pschi nuži swjatoho wótnca wſchitlich darow so wotrjeklo a te wudawki za nje bamzej překpožic̄ chyko. Na 5. januaru mějesche pschez 100 tajich džeczi audiencu pola bamža, pschi lotrejz pschiležnosći jim wón ryc̄ djeržesche.

Z Rom a. Italiski krónpryne Humbert je ze swojej mandželskej Margarethu 23. januara ſem pschijek a budże w quirinalu býdlicz. W tym salu, hdźej bamža wuzwoleja, je někto rejwańnia. — Lud je pschec ujespokojnisi, jenož czi nic, kofisz ſu ze swojim předawſkim pscheradniſiom a złosczem ſebi pscheczelſtwo nětčiſhoho knježefſwa dobyli. Mordarſtwo a paduſchiſtwo na haſach pschibjera.

Duchowni su wusmęšchenju a ps̄cheszehanju wustajent. Knihatnje ps̄chedawaja dale najnielhmaniſche piſma. Najwoſobniſche ſlužby doſtawaja Piemontesowje, i nělotrym njeſwěrnym předy bamžowym zaſtoznikam nimaja dowěru. (Po Genfer Corr.)

Z Neapl a. Tež tudy jara za ſwiatoho wótca wustupuja. Nic jenož adreſsy buchu wottudy wotpoſlane, ale tež nadobne dary. Jene towarzſtwo „džefſzowſteje luboſeje za jatoho we vatikanu“, kž z woſobnych, a nizkich wobſteji, je za jedhn měſac 34,000 frankow nahromadžilo.

S chpaniſl a. Z nowym kralom su tudy derje doſcz ſpoſojeni, bjez tmy paſ zaſy hžo wjerch Rumunskeje na ſwojim trónie khabla a je na wotjedzenjo hžo ps̄chihotowanju.

F rancóz ſka. Najwažniſha nowinka je, zo bu 28. januara bjez kanclerjom Bismarkom a ministrom Favre w Versaillesu tſinjedželski ps̄chimér (Waffenstillſtand) wujednany; pschetož Pariz ſo hčodu dla dotho wjach džeržecz njemožſe a tſelenjo měſtej tež wulku ſchodu cžinjeſe. Na 19. januara ſežini parizske wójsko hiſtceze wutrobiſty wupad, ale podarmo. Po wobzanlenjenju ps̄chiméra ſu nětko wojach a mobilgardistojo w Parizu jeczi a wſchitke forth ſu Němcam ps̄chepodate. Pariz wostanje woblehnieny, tola ſmě ſebi z wonka chrobu wobstaracz, hdžy budže bróni wotedata. Francózſch krajni wotpoſlanch zhromadža ſo w Bordeauxu. Knježerſtwo tutoho města paſ, a woſebje Gambetta, nočee hiſtceze ps̄chimér abo mér. Tola ſu Francózowje w poſledním času wſchudžom zbicži. Nětko je tež wójsko pod Bourbakiom, 80,000 muži ſhlne, ps̄chewinjene, hdžy je do neutralneje Schwajcarſteje zahnate. Duž nadžijamy ſo nětko bližkoho mera!

B e l g i ſ l a. Z nělotrych měſtow ſu deputacije i ſwiatomu wótcej motjeké; jena z nich měſeſte 83,000 frankow ſobu.

B o n ó c n a A m e r i ſ k a. New-York-Herald, jene z najſławniſkich protestantskich nowinow w Americh, piſachu wondanijo taſle: „Ps̄checživo jenej wěch njeſodži ſo wot žaneje ſtronu hódnia napschecžorycz zbehnycy, mjenuejch ps̄checžimo tomu, wot thſac ſwojbow wobſwědczenomu podawkej, zo ſu klóſchyrske knježiny katholſteje cyrkwe najlepſhe wucžerki mlodých holečkow. Pod jich rukomaj budža holečky, kž ſu jich staroſeſi ps̄chepodate, wopravſke žony, napijeliſtene z wěruymi zasadami (Grundſätze), ps̄chez ſotrež ſu tudomne macjerje naſcha hordoscz a phcha. Woprowanjo tuthych knježnow, jich pobožnoscz a ſwera, jich ponížne zadžerženjo, jich zaſpěčjo cžasnhch darow, a jich cžicha dowěra na njewidžownu móć, njenamakaja runječza pola nas protestantow. Gotry wſchelatich katholſkich rjadow dobudu ſebi w měrnym času nic mjenje, kaž we wónach najwjetſhu ſlawu. Njech wone nětki hude džecžatka rozwucžeja, abo ſlažene wutrobi džiwic̄ cžlowiekow i dobromu ps̄chilhila, abo žónſku mlodoscz naſchoho kraja na puč poccžiwoſcze wodža, ps̄chech ſu wone i tomu hotowe, něchtio dobre a zaſlužne ſlukowacž.“ K.

Z I e r u z a l e m a. Skawný P. Ratisbonne (prjedy žid) piſa, zo bě tam ſrijedz decembra taſla horcota, kaž we juliju, a ps̄chi tmy žana krepila deschča, tak zo bě woda jara žadna. Wjetſche njezbožo paſ za tamníh kraj je zapuſčenjo wſchěch plodow zemje ps̄chez ſlopczki (heuſchreli) načzinjene. We wulſkich cžrddach, runja cžmowym tolſtym mróčzelam, ps̄chicžahnu ſlopczki, a hdžez ſo na zemju

puszczęza, zeżeru wſcho hacž do koruschłow, trawu na kłach, płodu na polach, liſczo na schtomach; a dokoł na samym měscie tež husto kóne woźmu, slaja pszech hroznu wón powětr, a tak naftanu lochę nathkowace khorosze. — P. Ratisbonne piſa dale, zo je tamny wot njoho założenih Klóschthr „dżowłow Siona“, tij chce woſebicze wopuszczęzene syroth kſcheszansz woczahnhęz, wulku zahrodu pschi-kuſil, schtož Klóschtrej nowe čežke wudawki načzini, kotrež ze swojoho zamoženja wurunacž njemože; tohodla proſy tež wo miloſciwe darh k podpjerenju rjanoho ſtutka z Europę.

T.

(Spodźiwne potrjechenjo.) Běſte to 19. septembra 1846, halo so znate ziewjenjo najzbóžniſcheje knježnhy na horje pola La Salette we pschipołdnischiſciej Francózilej ſta. Swědkaj tohole ziewjenja, kotrež bu pszech zaſtojnſke wuprajenjo biskopa z Grenoble na 19. septembra 1851 halo na wěrnoſcz zložene wobkruczene, běſchtaj dwě paſthyskej džesčzi, hólczec Maximin Giraud, něſhto pszech 11 lét starý, a hólczla Melania Mathieu, 14 hacž 15 lét stará. Wobémaj bu tehdom wot najzbóžniſcheje knježnhy jena pótajnoſcz wozjewiena, kotrūž teſle džesčzi z najwjetſchej ſwěru wobkhowaſchtej. Prjedh hacž bu wjachlētne krute pschephtanjo ſlonečzene, buſchtaj k tomu wobryčzenaj, tu jimaj wozjemienu pótajnoſcz ſwiatomu wócej ſo budželicz, dokoł je to nuzne k pschephtanju, hacž žane ziebanjo, žane mólenjo atd. ſo ſobu změſchało njeje. Džesčzi napisaſchtaj tohodla kózde woſebje we francózilej rheezi tu jimaj wot ſwiateje Marije wozjemienu pótajnoſcz. Psihi piſanju praschēſche ſo Maximin, tak ſo „bamž“ piſa a Melania ménjesche, zo njewě, ſchto to rěka „infallibel“. Tak napisanaj liſtaj buſchtaj zavrjenaj a zazhgłowanaj a potom pszech dwieju duchowneju we poruczeńſci biskopa z Grenoble do Roma pschinjeſenaj, hdzej buſchtaj 18. julija 1851 ſwiatomu wócej pschepodataj. Halo ſwj. wócej Maximinowh liſt čitasche, prajesche w pschitomnoſci wotpoſtanaju duchowneju: „To je cyle ſwěrnoſcz a sprawnoſcz jenohu džesčza.“ Hdbyž paſt běſte Melaniijinj liſt bôle pscheshok, prajesche we widzomnie zrudnym zacjuezu: „To ſu te pruth, kotrež Francózilej hroža; ale Francózſta njeje ſama winowata, Italſta drje to tež je a čyla Europa. Nic bjez winy rěla chrkej ta wojowaca a tu widžitaj (na ſo ſamoho połazowaſo) jeje wjedžiczerja.“ Tole ſo ſta psched 19 létami na 18. julija. A 1870 na tym ſamym dniu bu we Romje zjawnje bamžowa njezmólniwoſcz (infelilitas), na kotrūž bu Melaniijinj liſt wěſcze połazował, wozjewiena a na tym ſamym dniu bu we Varlinje francózſle wójnuwozjemienjo pschepodate, na čož potom ſtoro pruth boże Francózſtu domaphatacz započinachu. To ſu podawki, pszechliwo kotrejmiž ſo ničo prajicž njemóže.

H.

Naležnoſcie towarzſtwia.

Sobuſtarh na leto 1871: II. 91. Jan Kral z Čzemjeric; 92. Hana Kacheleec z Łagla; 93. kapłan Mich. Nola z Nalbic; 94. wucžer Mikl. Hida z Nalbic; 95. Jakub Matla (Jórvank) z Konjec; 96. Hana Čornalowa z Konjec; 97. Hana Měr-činkowa z Džezniłec; 98. Petr Wolent ze Zhyſic; 99. Madlena Wicjażowa z Prawo-ejie; 100. Rosalia Weisz z Worllec; 101. Petr Just z Jaseńch; 102. Michał Janka z Jaseńch; 103. Marija Rynčowá z Čzornec; 104. Jakub Vér z Líbonja; 105.

Hana Běrova z Libonja; 106. Madlena Wölmanowa z Černec; 107. Hana Nowotnowa z Horkow; 108. Michal Schön z Časac; 109. Jakub Kral z Jaseńich; 110. kap. Jakub Werner z Chróscie; 111. Marija Wawrikowa z Chróscie; 112. Marija Wawrikowa z Mitocie; 113. Jan Hórník z Kulowa; 114. Mich. Černak z Kočinje; 115. farať Milt. Smočka z Njebjelcje; 116. Jakub Stranc z Njebjelcje; 117. Jan Héblak z Njebjelcje; 118. Mich. Robek ze Serbskich Pažlic; 119. Michal Biedrich ze Smjerdzaceje; 120. Jakub Domaschka (Horjenja) z Różanta; 121. Hana Schetzinia z Eza; 122. Katarina Tuchec z Różanta; 123—125. z Botrowa: Michal Hejdán, Jak. Kusejanski, Milt. Schotka; 126—128. ze Žuric: Jak. Krawczyk, Milt. Cyž, Jan Pjetasch; 129. Jakub Röttig z Kanec; 130. Milt. Koch z Krjepiec.

Na lěto 1870 zapřacíjichu: 424. Jakub Matka (Jórdan) z Konjec; 425. Jan Rachel ze Schunova; 426. Jan Čornak z Trupina; 427—430. ze Serbskich Pažlic: Mich. Lukáš, Mich. Balt, Jakub Bensch, Mich. Krawe; 431—432. z Njebjelcje: Jan Héblak, Milt. Wujesch; 433. Michal Hejdán z Botrowa.

Dobromolné darř za továřstvo: h. n. z Pažka 5 nsl; Mich. Biedrich ze Smjerdzaceje 2½ nsl.

Zemrjetaj soubusta w ajs: Madlena Hřehorjova z Konjec; N. N. Koch z Kanec.

NB. Hlownu expediciju w Budyschinje vobstara k. kaplan Kusejanski na tachantsje. Wsjadne expedicije su znate.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Zemrjetaj: Bohumil Kröppert, piwarski z Mnichonca, 59 l. 4 m.; Józef Grzegorek, pruski wojak 19. regimenta z Wicisłowa w Poznańskiej.

Z našeho továřstwa je wuschl a pschedawa so we expedicijach Pošta a pola Klamarjow:

Katholska protyfa za Hornju Luzzicu na lěto 1871.

Slož očee 1., 2. a 3. lénik teje sameje dospěknoscje dla měč, může w redakcií kóždý po 1 nsl. dostacj.

W tachantskej leneli a pola kl. wucžerjow su wot něka na pschedan:

Biblijske stawizny staroho a nowoho zakonja
za katolske wucženje vobděla Michal Hórník. 192 stronow. Z titowym wobrazom a z kartu swjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach placji 65 np., nje-wjazany 5 nsl. W knihupstwach su drôžsche po pschirazku percentow.

W redakcji a w expedicijach Pošta je na pschedan:

Pobožnosć na svatém Ekbođe.

Tele knížki moža so broštirowane dostacj, kaž tež w njezeschithyč exemplarach, lotrež so k druhim kníham derje pschiwjačej hodža.

Dary za cyrkę w Čornečach abo Baczenju.

A čescej Božej a k spomoženju dusichow su dale woprowali: pschez k. Innocencia njenienowanym 2 tol.; z Njebjelcje 10 nsl.

Hromadje: 4720 tol. 27 nsl.

Katholicki Doros

Wukhadza preňu a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna pláčizna na pósce
a w kniharni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 4.

18. februara 1871.

Létnik 9.

Ceremonije pschi wudželenju swj. firmowanja.

Swj. sakrament kschczenich wucjiczi c̄lowjela pschez zaſkužby Chrystusowe wot herbſloho hr̄echā, sczini joho tak zas Bohu spodobnoho. Schtóż tak we tutej dostatej njezinowatoczi wumrje, předj hacz mōžeſte pschez samowólne ſlukti Bohu swoju swēru wopolaſač, doſtanje węcznu zbožnoſć, ale najniżſhi stopjeni teje sameje. Druž c̄lowjelojo paſ maja po mudrej radze bożej pschez wſchelake pruhowanja a wojowanja we žiwienju wychſchu měru njebieſkeje zbožnoſće ſebi zaſlužić. Tamni buchu k węcznej zbožnoſći jenož pschipuſchzeni zaſlužbow Chrystusowych dla, tuczi paſ wužichu wjele we žiwienju jím poſkiczených pschiležnoſćow, poſyhlijeni wot hnadi božej bohate zaſkužby ſebi nahromadzič, a to pschez ſlukowanjo dobrých ſlukow, pschez pschewinjenjo straſchnych ſphytowanjow, pschez swēru we dopielnjenju kozni božich. A zo býchim ſteſſho we wſchilich strachach duchownoho žiwienia Bohu swēru woblikowali, poſyhli naſ naſcha swj. chrkej po pschitazni ſwojoho bójskoho założerja runje we tamnej starobje, hdež ſo c̄ejke ſphytowanja zapocznu, pschez wudželenjo swj. sakramento firmowanja. Pschez doſtačo toho ſamoho poſyhli ſo mlody kſhesčan pschez moc Ducha ſwiatoho k njebojaźnomu wuznaczu ſwojeſe swj. wěry a k žiwienju, kiz je po koſnjach teje sameje ſwērniye zrjadowane. Na tule woſebitu hnadi poſkazują tež zwonkowne ceremonije, pod kotreñiž ſo swj. firmowanjo wudžela. We chrkwinskej drascze běje barb̄ ſtupi biskop, pschewodžan wot pschitomnoho duchownſtwa k wołtarzej a ſtylnywschi ruch wobroči ſo k tym, kotsiž checđa firmowanjo doſtač a kiz tu ponijne psched wołtarjom kieča a proſh za nich Ducha swj. prajich: „Duch swj. njeſt pschindže na was, a moc najwyhſchchoho njeſt was zaſita psched kózdym hr̄echom. Amen.“ Biskop ſam wudžela swj. firmowanjo po pschikkadze swj. japoſchtołow, kiz ſu tež po ſwēdejenju swj. piſima (Jap. stav. 8, 14) ſami firmowanju.

wali. Tola pač moža tež we tamnyh krajinach, do kotrychž za dolhe časy žadny biskop pschińcij njemože, tež měščnich tutón swj. sakrament wudželež, trjebaju pač i tomu wosebiteje dowolnosće wot bamža. We drasje běle je barby so swj. firmowanjo wudžela, dokež so chrkej wjeseli nad tym, zo nowi wojač zastupja do rjadow Chrystusowoho wójskwa, kij chedža, pscheswědczeni wot swojeje samsneje řabosće (a tohodla woni poniznje klečja) hnadi a podpjemu Ducha swj. sebi wuproshčę, zo výchu swoje křesćanske winowatosće swěrniye móhli dopjelnicz.

Po někotrych krótkich próstwach, kij biskop hischeze nětko z duchownymi spěwa, wupschestrje wón na firmowanskich swojej ruch a prosh svjatočnje, zo by Ducha swoje sydom darh na nich chet' wulnycz: „Wschohomocny węczny Bojo, kij sy ty tutym twojim skujownikam z wody a Ducha swj. hnadjie z nowa dał so narodžicz, kotrymž sy th wschitke hréchi spuszcził, wulnū na nich swojego ducha z joho sydom darami, swojego swj. trójshtarja z njebies. Amen. Ducha mudroscze a rozoma. Amen. Ducha radu a sylnoscze. Amen. Ducha wědomoscze a pobožnosće. Amen. Napjeli jich z duchom swojeje bojosće a woznamjeni jich ze znamjenjom křiža Chrystusowoho a budź jim smělny i węcznomu živjenju. Pschez toho samoho Jezusa Chrystusa našchoho knieza, kij je z tobū živoh a kraluje we jednosći toho samoho Ducha svjatoho Bóh wěki na wěki.“ Po tutej svjatočnej modlitwie stupi biskop i kóždomu wosebje, womacza pale prawe ruki we swj. chrisamie, a žalbuje z nim, přenje porsth na hłowu połožo, kóždoho čolo we znamjeniu swj. křiža prajich: „R. ja тебje woznamjenju ze znamjeniom swj. křiža a posyljnū тебje ze chrisamom zbožnosće we mjenje Boha Wótca a Syna a Ducha svjatoho. Amen.“ Na to podhri biskop firmowanego z lohka na prawe lico prajich: „Wótoj budź z tobū.“ Mjez tym połoži kmitr abo kmitra na prawe ramjo swojego firmowanego džesęza swoju prawicu. K wopomnjeczu na tuton swj. sakrament da biskop firmowanomu tež nowe mjeno.

Pschi modlitwie wo darh Ducha swj. wupschestrje biskop swojej ruch a tute wupschestrjenje placzi wschem firmowaniskim; pschi žalbowanju pač połoži wón swoju prawicu na hlowu kóždoho. Pschi svjatočnej modlitwie a pschi wudželenju požohnowanja ruch na někoho wupschestręcę abo połožicę bě tež hížom we starym zakonju waschnjo, a znamjenja, zo chce tón, kij so modli abo požohnjuje, tamne kubla a hnady, wo kotrež wón prosh, tak wjele, hacž we joho moch steji, wopravdze tež wudželicz. We tutym wotpohladzaniu kádzechu stari patriarchojo pschi wudželenju wótcowskoho žohnowanja na swojich synow ruch a tež swjesci ja-poschtojko proshachu wo darh Ducha swj. za swojich wérivych pod napołożenjom swojich rukow, a po jich pschikladze wudžela tak tež biskop swj. firmowanjo pod napołożenjom ruki i znamjenju, zo chce wosobnie darh Ducha swj. wo kotrež prosh, tež wopravdze wudželicz, tak wjele hacž to we joho moch steji.

Ze svjatym chrisamom žalbuje biskop kóždoho na čole we znamju swj. křiža. Chrisam rěla tak wjele kaž žalba a wobsteji z wolija z olivov bitoho, a z balzama, a swjesci so z drugimi swj. wolijemi zeleny štětwortk wot biskopa. Swj. chrisam połazuje na pótajne hnady, kij swjate firmowanjo wudžela. Wolij mjenujich posylni staný, kotrež so z nim pomazaja a sežini je

hładke; to hłodla żałbowaczą, so we starym czasu wojowarzio, przed hącz ze swoim pszczyznikom so mierjachu, a tak żałbuje so młodą kscheścię w s. firmowaniu i znamieniu, zo tuton swj. sakrament jomu sobudżeli hnadi a pomoc Ducha swj., zo by hako wojał Chrystusowy wschitki spłytowanja mużnie pszcheniak a wschę winowatoscze hako swerny kscheścięski wojowarz i swojomu spomożeniu dopjelnit. Woliż dale twierde czini mjeħte, schłoparwe hładke; tak su też pschez hnadi swj. firmowania pośyljeniomu čłowięcej wschę wobycznoścze a hórkoscze, kiz kscheścięski powołanie sobupschinjese, lohke a skodke, tak zo na sebi żhoni wérnoscze Chrystusowych sklowow: „Mój pschah je skodki, moje brēmja je lohke.“ Woliż čijsche rozbehnię, a pschezijski wjetscze węch a zawostajji blaki po sebi, kiz so lohch wjach njezhubja; tak napjelni też Duch swj. firmowanego a zacziszczi jomu znamjo, kiz wjach njezhubi. Tak połazuja wschelake samotnoscze woliża na wschelakore skutkowanja Ducha swj. Christam pał njeje woliż sam, ale woliż z balzamom zmęschant. Balzam je rjenje wonjaca běla mjeza, kiz so z balzamowoho leiska dobudże, kotorj w Arabiskej roscze. Lubozna wón, kiz balzam rozscherjuje, dopomni čłowięka, zo ma też wón, kiz je pośyljenihsz pschez swj. firmowaniem, skodku wón wschę poccziwoscjom rozscherjeż, tak zo by ze swj. Pawłom prajic mohę: „My smy Chrystusowa skodka wón psched Bohom.“ 2. Kor. 2. 15. Wyjsze toho ma balzam też móć, węch, kiz so z nim pomazaja, psched żniczom a pschëktacjom zakitacż; tak może a dyrbi we swj. firmowaniu dostata hnada čłowięka psched du-chownej pleśniwoscę, psched hręchom zakitacż. Żałbowanjo stawa so na czołe, na najwosebnischiim dżelu čłowięskiego czełka, kiz kózdy widzi, kiz so skoro żenie nje-pschitrywa; tak ma kscheścięski żawnie psched chlym świętom swoju wérnu wuznacż, teje samejże żenie so njeħaibowacż, swoju jenięcku cześć we tym phiacż, katholiki kscheścięski bęcz a swojej maczeri swj. ħrklwi, swerny woſtacż hącz do poslenjoho wo-kominkenja. We znamju swj. Kschiż a żałbuje biskop i wopominiecžu najprjedy na to, zo su wschitki hnady boże, po tajkim też hnady swj. firmowania na Kschiżu nam zaſtużene; potom pał też i wopominiecžu na to, zo je swj. Kschiż tamne znamjo, tamna khorhoj, pod kotoruż ma kscheścięski stupicż a wojowarz po pschikkadze swojego bōjskoho mischtra, je=li=zo chce swoje wérne cjasne a węczne zbożo sebi pschihotowacż.

Na to dōtknje so biskop ze swojej ruku lica firmowanego, hako by chęk jeho płacnięż a praji pschi tym: „Bokoj budż z tobu;“ tuto dopomni firmowanego na joho winowatoscę, wschę wobycznoścze a Kschiżski žiwjenja z podażom do bożeje wole pschenięcę, też kózdy czas hotowy bęcz, Chrystusa dla Kschiwdu a njeprawdu sebi lubicż dacż. We tajkim swernym wojowarzu a swędomithym do-pjelnienju wschę winowatoscjom, też potom, hdjż su tesame czejke, dobudże sebi kscheścięski tamny mér a połoj dobroho swędomja, kotorj swét dacż njemoże.

Kmōtr abo kmōtra położi swoją prawicu na ramę swojego firmowanego dżęscią, mjez tym hącz biskop swj. skutk na nim dokonja, a swędczi z tym, zo je we kscheścięskich wérnosczech derje rozwuczęne, zo bę po swojej wérje swernie žiwe, a zo ma tu kruu wolu, też pschichodne horliwe so wopokazacż we kscheścięskim žiwjenju.

Je tak biskop wsčhem swj. firmowanju wubželik, wręczi so zas k wokarjej a prošy we nutrnej modlitwje Boha toho krzeza, zo by Dusch swj. we nutrobach firmowanych stajnie býdlík, a zas k nim so wobroczo požehnuje jich swjatočnje ze słowami: „Ričej was žohnuje tón kníž ze Siona, zo býsče poštadu Jeruzalema wohladali wsčhe dny waschoho žiwjenja a něhdý dostali węzne žiwjenjo. Amen.“ To je rjane pschezo, njech so na kóždym dospołnje dopjelni, kíž je tesame z horta swojego biskopa skyschal.

J. L.

3 lista knježny Melanije.

Czítarjam je węsče hýschče we wopomnječu, káž so w lécje 1846 najbzóžnišcha knježna Marija džesćomaj Melanii a Małsiminej na horje pola Salette pokaza a z nimaj ryczesche wo čežkim prucze, kotrež je na francózski kraj a lud założeny. Woſebje imenowaſche wona wonjeczeſczenjo nijedzelow, nijedzerzenjo póstnych dñjow a kleszo halo te hréchi, kotrež hněw boži napiszečo tutomu ludej wubudzeja. Je so francózski lud polepschil a na lepsche pucze wobrocził. To njechamh my wujudzicj.

Tamna hólečka Melania je pozdžischo do klóschthyskoho rjady kar meliton zastupila. Z dowolnoſcju swojich předsiejerow wuzwoli ſebi kručiſki rjad p aſſioniftow a bu do klóſchtra we Kastellamare we Neapolitanſkim poſlana, hdzej je imeno „ſotra Marija wot kſchiza, wopor Jézusowym“ pſchimaka. Je nělo 40 lét stara a Jézus je ju na czele z blúznamy (stigmata) swojich ranow poczeſčil. Tafama je pſchi zapocžatku furoweje wójny swojej maczera liſt piſala, kotrež bu we octobru 1870 we Lyonje wozjemym. Z tutoho liſta dželinku halo zaſimawie a powuczne woſebje ſcžehowace ſobu:

„Czlowiekowje maja za ſo jedyn čas, w kóžymž móžeja hréchicj. Boh pak je węznych a khota hréchnikow. Boh je rozhněwaný pſchez wſchelakosz hréchow a dokež je tak zabyty a ſo kędzbu nima. Schtó móže wójnu zaſtajicj, kótraž teſko njeboža we Francózskéj načzini a ſo po krótkim čaſu tež we Italskéj zapocžinje? Schtó budze móć tutón prut wotdžerzowac? Nuzne je, zo Francózka ſo ponizi a z čleje nutroby prošy wo wodaczo swojich hréchow a zo kruče ſlubi, zo chce Bohu wérnje ſlužicj a joho lažnje bjez bojoſcze pſcheb człowekami dopjelnejc.

Někotri proſcha Boha za Francózsku wo dobhezo. Ale to njeje, ſchtož Boh chce: wón chce potutu a polepschenjo Francózow. Najbzóžniſcha knježna je do Francózſkeje (Salette) pſchischa, a Francózka ſo njeje wobrocziła, ale je hóſcha, dýzli druhe ludy, a jelizo ſo njeponizi, budze mulchſchiſe ponizena. Pariz, tuto hnězdo phci a hofarta — ſchto móže jón wumozicj — jelizo ſo zažorjene modlitwy k nutrobje dobroho, bojkotho wucžerja njeſčeku? Dopomnjam ſo, luba maczi a lubi wobhdylerjo mojeje droheje domizn, dopomnjam ſo na tamne pobožne próftwowe wobkhad, kotrež ſeže na ſwiatu horu ſalettsku džerželi, zo by boži hněw wasch kraj njeſchostal. Swjata knježna je wasche zažorjene modlitwy, wasche pokuczenja a wſchitko, ſchtož ſeže z luboſcze k Bohu cziniſi, ſkyschal a pſchijaka.

Mysli sebi a nadisjam so, zo nětko hischeze bôle, dýzli tehdom, rjane wobkhadu czinieze k wumoženju Francózkeje, zo by so wona k Bohu wróciła. Pschetož Boh jeno na tole čjata, zo by swój prut wobrocic mohł, z kotrymž swój spiecziwý lud schwika. Modlmy dha so wjèle, czinieze swoje wobkhadu, kaž seze je we lècze 1846 a 1847 czinili. Spuschezejeze so na to, zo Boh was słyschi, a pobožne modlitwy poniznych wutrobów kózdyh čzas wuslyšchi. Modlmy dha so dale a wjèle. Wo Napoleona njejsym ženje rodžila; pschetož spominam na joho cykle živjenjo. Njech jomu bójski Wumoznik woda wschitko zle, schtož je czinit a hischeze czini.

Dopomnjejmy so, zo smy jeno k tomu stworjeni, zo bychmy Boha lubowali a jomu služili. Heward njeje žane wérne zbožo. Macjerje njech swoje džeczi po křesčansku kubkuja, pschetož čzas týchnosćow njeje hischeze skónčenj. Chcyla-li wam tute týchnosće a jich mnohosć wotkrycz, bychceze so pschestróželi. Tola ja was stróžec njecham. Mějeze domérnu na Boha, kotryž nas nješkónčnje bôle lubuje, dýzli my joho lubowac̄ zamožimy. Modlmy so, modlmy so! Dobročiwa bójska knjezna Marija budže pschech z nami. Modlitwa wotwobrocjuje hněw boži a modlitwa je kluc̄ do paradiza. Modlmy so za swojich wojskow, modlmy so za tejlo macjerjow, kotrež swojich synow žaruja. Podawajmy so swojej dobrej macjeri we njebiesach. Modlmy so za tamnych zaslepjentych, kotryž widzeč njechadža, zo je tuta ruka boža, kotrež nětko Francózsku pschesczeha.

Modlmy so wjèle a čjimy pokutu. Prostchu was, budčeze wutrobnje podac̄i najzbožnišej knjezne a našhomu swiatomu wótej, naměštinę našhoho knjeza Jezusa Chrystusa na zemi. Na swojich próstnych wobkhadach, pschi swojich pokutnych skutkach modlze so wjèle za njoho. Stócnynje wostanicze mjez sobu pschesczeli, a njepodajce so do schmijatanjow republiki. Vytajce sebi krala, kotryž je lubomu Bohu we pobožnosći poddaty. Slubeze Bohu, zo chceče joho bože kazne džerzej a džerzejce je.”

3 uascheje diöcesy.

Z Budyschina. Dutse budže we wschitlich cyrkwiach naſcheje a dreždjanſkeje diöcesy pastyrski list naſchoho k. biskopa wozjewiany. Wjach tudy wěstnych winow dla wo tym njepisamy.

Z Budyschina. K naſchim lětnym pschehladam ze serbskich wojsadow dostatkmy hischeze k wudospołnenju, zo vě w zańdžentym lècze w Kósztrje Marijej Hwěźde 8183 a w Njebjeljezicach 1885 swiatych wopravlenijow.

Z Budyschina. Kaž słyschimy, je k. wuzer Konradi w Pirnje cjezech sthurjet. Daj jomu Boh zaſh strewoſcz!

3 dreždjanſkeje diöcesy.

Z Dreždjan. Dotalny nakhwilny direktor hłowneje schule k. Anton Bulek je nětko definitivne halo direktor wobkručenj, a k. Józef Müller halo katecheta tam. Faru w Chemnitzu dosta dotalny zwickauſki farar, k. Reipert,

a faru w Zwierawje dotalny mischnjanski f. Will. Duchowne městno w Mischnje nijemóże so wobśadźić dla pobrachowanja duchownych a budżet 2. a 4. nijedzeli měsaca a na wulskich swjedzenjach duchowny z Dreždjan tam kemsche dżerzeć.

Z Dreždza n. Někotre tudomne nowiny pak zašy swoju „znielliwość (tolerancu)“ pschecjiwo katholiskim wopokazują; wóndanjo pschimachu bjez druhimi tež asyl (zastaranjski dom), kotryž Vincencowe towarzystwo tudy płaczi. Tich wobłkowzowanja asyla su so nětko halo kžé wopokazale.

Z Dreždza n. Tudy je so „katholiske kasino“ (katholiska bjesada) założito, kž zmęje swoje sydlo pola Helbigec.

Chrkwińskie nowinki a powjescje.

Něm ſka. Kaž buchu pruskomu králej, nětčišhomu němskomu khězorej wſchelake addressy za swjatohó mótna pschedpoda, tak dostawa tajke nětko tež bayerski král we wulskiej mnichoszczi. Toho runja bu podobna peticija hessendarmstadtſkomu wjelwójwodze podata.

Rakuska. We Wini je khězor nowe ministerſtwu pod pschedsydſtwom grofym Hohenwarta wuzwolik, kotrež budżet najſterje chrkwi pscheczelniſche džzli stare. Daj Bóh!

Italska. Bjez italskimi městami, kotrež su processiony za bamža zradowali, běſhe Genua přenje.

Z Romá. Deputacija ze wſchelakich diöcesow Němskeje mějše na 2. februara audiencu pola bamža. Pschi tym pschedpoda f. grofa Rajus Stolberg z Brunijsowa bamžej addressu w němſtej ryczi a biskop z Luxemburga pschelozí jomu tu samu do francózskéje rycze. (Kaž sym, mi so zda, hžo raz spomnił, ryczi bamž wysche swojeje narodneje italskeje rycze derje francózsch a schpanisch.) Bamž na to z dleſchimi doměrnymi słowami wotmohwi a jich požohnowa. Potom buchu deputirowaní hřichče wot njoho do vatikanskeje zahrody pschedproſcheni a bamž džesche potom z nimi hřichče do bibliotheki, hdžez jím božemje praſeſche.

Francózſka. W času pschiméra, kž nětk do 24. traje, wojovalsche so jenož psched twjerdzijnu Belfort w połodniſkim Elſaffu, kotruž chchdu Němcy radž dobycji psched wotbězenjom pschiméra; slončnje 16. t. m. je so Belfort poddal, wobſadla 12,000 smědžesche z wojeſkej čescej wotczahnhez. Wot 12. febr. džerža so posedzenja narodneje (nationalneje) zhromadžizny we Bordeaux. Wszech zapoſlancow budżet 750. Ministerſtwu wobory je z Pariza tam pschijelo a Gambetta a někotsi druži, kž za dalischiu wójnu běchu, su wotſtupili z ministerſtwa a z wójskowjedžicérſtwa. Bjez posleniſchimi je tež Garibaldi. Na narodnej zhromadžiznje wucžini so najprjedy forma knježerſtwa, kotrež su nahlwilni wjedžicérjo pschez Fabrea zašy ludej pschedpodali.

Z Jeruzalem. Mjez tym zo chrkci we někotrych europſkich krajach pschez wotpad na sobustawach něčto zhubjuje abo někotre praschiwe wówej wotbudžet, pschibywa a ročje naſcha chrkci wosebje we tych krajach, kotrež missione ſtate kraje nijemijem. Bóh žohnuje tam dželo a prócu missionarow a wopory tych, kotsiž jich podpjeraju. Boža móena, bžiwy ſtuſkowaca ruka wodži tam nic porědo

džiwje ludy k Jezusej. Tak piſa P. Jan Filip z Chioggia we liscje wot 27. ju-
lija 1870 wo podawkach, kotrej su so podake we wsh Alin Karim we židowſkich
horach, nimale dwě hodzinje wot Jeruzalema zdalenej. Tale wjes je po poda-
wiznach to městno, hdzej je so swjath Jan Kschezenik, Jezusowý pſchedkhadnik,
narodzil. Wot leta 1681 maja tam franciskanowje swoj klóſchtyr z njenom „swjath
Jan we horach“. Tónle klóſchtyr kudzych mnichow je wot swojoho założenja
hač do najnowischih časow wjese wot surowoſe ſzíwych muhamedanow čerpječ
męt. Wobhaderjo tuteje wsh su po wjetſchinje muhamedanowje (na 3000) a po
czlej Palestini hako njemdry njepſcheczelowje Kſcheczanſtwa znaci. We zaúdzenym
lécie knejezſte tam dochji čjas wulla ſuchota. Muhamedanowje wokachu ſo po
ſwojim waschnju k swojomu Allah a k joho proſecze Muhamedej, ale jich próſtwy
wostachu njedopjelnjene. We najwjetſchej nuzj wobročichu ſo na Kſcheczanov, zo
vhchu czi wo deshečik proſyli. Franciskanowje džeržachu dha 3. měrca pokutny
wobkhad a njefechu statuu (ſwieczo) ſwjatoho Jana Kſcheczenika ze ſwojeje chrkwe
do chrkwe ſwiateje Hilzbjety, a wustajichu je tam k zjawnomu poczęſczowanju.
Muhamedanowje, kotrejž běſche P. Dominikus Avila to wozjewit, wurjedzichu a
wuzjicichu pucz, po kotrejž mějſeſte ſo z wobkhadom hicz. Hdzej Kſcheczenjo
pobožnje ſpěvajo wobkhad džeržachu, tsělachu muhamedanowje a konjachu ſo hlu-
boko pſched znamjenjom ſwjatoho Jana. Hizon nazajtra zamróčichu ſo njebjeſa
a dwaj dnaj za ſobu ſo ſhlnje deshečowasche. Muhamedanowje khwatalchu desheč
hako dar ſwjatoho Jana. A džalej za dōſtath desheč džeržesche ſo 22. měrca we
chrkwi ſwiateje Hilzbjety džakowna boža mſcha, pſchi kotrejž běſche zaſh wjese muha-
medanow z pſchitoinym zadžerženjom pſchitomnych. Boh paſ zaſh tſi dny deshečita
wobradži. Pſchez tutón podawku běchu myſle muhamedanow ſklubžene a tohodla
ſphytachu Kſcheczenjo, ſwoj wobkhad na ſwjatoho Marka a we Kſchizownym tydzenju
zjawnje zwonka chrkwe džeržec*). Hdzej běchu wattroby pohanſkich ſufadow pſchez
taſku njebjeſtu pomoc ſklubžene, chchku Kſcheczenjo na bože Čjelo ſwjatostníh wob-
khad džeržec. W tuthym čjasu czechnjeſtu wot „morwoho morja“ k Jeruzalemcej
njepſchehladne čzrodly žernych ſkóčkow a džen do božoho Čjela běchu hizon we
ſufodſtwe Alin-Karima. Muhamedanowje wozjakovachu zaſh pomoc wot modlitwy
Kſcheczanow. Toho dla tež radh wobkhad dowolichu a pucze wurjedzichu a ſami
ſo wſchoho džela wostajichu, zo vhchu ſwjedzeni ſobu ſwječili. Wobkhad bu ze
wſchej móžnej phchu a pobožnoſcu džeržanth a wjedžesche ſo po czlej wsh k ſhort-
nich „ſotrow wot Siona“ a wottad zaſh do chrkwe franciskanow. Muhameda-
nowje zaſh wjesele tsělachu a ſwoju dowěrnu radoſcz wſchelako wozjewjachu. Na-
padna paſ běſche jich wczipnoſz a jich ſpodžiwanjo, z kotrejž na wóſomdzjeſat-
letnigo P. Józefa hladachu, kotrejž nojſwječiſki ſakrament we rukomaj njefesche.
Wſcho tkočesche ſo bliże k njomu, zo vhchu lepie woſladali, ſchtož won we ruko-
maj njefesche; a njemóžachu ſo naſladacz a pſchec bě ſpodžiwny ſchukot ze ſhlow
pſchihladowanjom ſhycze. Hdzej Kſcheczenjo z chrkwe pſchitidžechu, ſtejachu muha-
medanowje hiſhče we čzrodłach a powiedachu wo tym, ſchtož běchu ze ſpodži-

*) Wychmy ſebi to n. pſch. tež we Budyschinje wěrić ſmeli?

wanjom wobhadowali. Někotři prajachu: „Koč rjane běšte tola te džecžatko, kotrež P. Žózef njeſeſte. Hđze je teſame tola doſtał?“ Kſchesčenjo prajachu jim: „Alle, P. Žózef njeje žane džecžo njeſt.“ Baſh woni: „A tola! wón je džecžatko njeſt; smy to wſchitc widželi. Hłowcžka wotpocžowaſche na prawich P. Žózefa, a nójč na lewicach.“ Schto móžeshe ſo napſchečjo nim prajieč? běchu woprawdze we rukomaj měſchnika lubozne, z jaſnym ſwětlem wobdatte džecžatko widželi, kotrež z wobčicomaj luboznje na nich hładaſte. Kſchesčenjo jim wulkadowachu, zo P. Žózef njeje žane ſmertne džecžo njeſt, ale wěrnoho, živoho Syna božožo, pod ſchtaltnoſciu khléba zakhowanoho. Nad tym ſo muhamedenowje doſcž ſpodžiwachu, ale jich ſpodžiwano a radoſcž njeſeſte žanoho kónca, hdyž ſo dohlaſadachu, zo běchu ſo tónſamý džen wſchitke ſloczki z jich woſknoſeže zhubile, mjez tym zo běchu we druhich krajinach wſchitko, haj tež ſkoru ſchtomow zežrale. Wot toho časa ſu džiwi muhamedenowje we Ain-Karim kaž pſheměnjeni a pomjedaſa mjez sobu wjele wo tym, kaž we Chríſte, a woſebje we Damasku, kaž tež we Persiskej a Mesopotamiskej muhamedenowje ſo z cjrōdamí kſhesčenjstw pſchimobroczeja. Wjele z nich žadaja kſhesčenſte katechismu a je nadžia, zo budže tež tudy ſo kſhesčenjſto mócního rožſherječ. Daj to Boh!

Naležnoſcie towařiſta.

Sobuſtaſh na léto 1871: II. 132. f. can. cap. ſcholast. Jakub Kuežank z Budysčina; 133. tubler Lukáš z Mitocic; 134. pješar Belna z Kukowa; 135. Dr. Pětr Ducžman z Budysčina; 136. Čižek z Kukowa; 137. Wórfchla Schömlowa ze Šernjan; 138. Marija Elſnerowa z Čjorných Nossic; 139—141. z Radwořja: Jan Čiž, Hana Běrkowa, Madlena Wüniſhēc; 142. M. W. z Ř. K.

Na léto 1870 zapkacjichu: 403. Pětr Guda z Nejswacžidla; 434. Pětr Libſchá z Radwořja.

Na léto 1869: P. G. z Ř.

Dobrovolne dary: Wórfchla Schömlowa ze Šernjan 5 nsl.; M. E. z Čiž. N. 5 nsl.; knj. Donnerhaſ 5 nsl.; Pětr Guda 25 nsl.

Z mało ſłowami, ale z ejm wjetſchim džakom a pſchipóznac̄jom budž, ſobu w mjenje towařiſta ſ. Hilžbjet h Drežjanach, kotrež bě hromadzenjo dobrowolnych darow za ſvatoho wóteca zarjadowalo, nutrne a wutrobne „z a p t a e z B o h!“ wſchitkim tym wuprajenie, koſiž ſu z tak wulkej zwolniwoſciu a woporniwoſciu swoje dary pſchinovſhawali (z cyka 107 tol. 16 nsl.) a z tym ſwoju ſwěrnu pſchinovnoſež a luboſcž wýſolo čjesczownomu wjeřejeh naſheje ſwateje cyrkwe wopokaſali. Boh luby knjez, kotrež ani kheſuſh tody, kž ſo w joho mjenje podawa, njeplaczeny njewostaji, budže dary Waſheje luboſcže žohnowacž!

R. W.

Dary za cyrkę w Čjornecach abo Baczonju.

K čjesczji Božej a k spomoženju duſhov ſu dale woprowali: z towařiſta pola Č. w Ř. 3 tol.; z towařiſta pola D. w Ř. 1 tol. 20 nsl.; M. H. z Ř. 15 nsl.; njeboh Handrij Huzak ze Židowa 1 tol.; Marija Huzatowa ze Židowa 2 tol.

Hromadze: 4729 tol. 2 nsl.

Cjifčečał L. A. Donnerhaſ w Budysčinje.

Katolicki Potok

Wukhadźa prěnju a třeću
soboto w měsacu.

Cyłolétna płaćzna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrómski časopis,

wydawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Cislo 5.

4. měrca 1871.

Létnik 9.

Spodžiwe wumozjenje z wulkeje nuzj.

W oktobru z. l. běchu wobhodlerjo klóschtrów w Angouleme w Francózskiej
k tomu pschihotowani, zo budža džiwje republikanske čjrody so tež na jich klóschtry
walicž, kajž běchu to w Marseilles a Lyonje sczinili, hdzej běchu móce do rukow do-
stali. We wschitkich tamnyh klóschtrach bě tohodla wulka bojoscž a wschudżom
buchu pschihoth cjinjene, kaf' býchu hrózachym njejewdram wuczelnyli a so wu-
thowali. Mjez tuthmi bě tež klóschtr s. wutroby Jezusa, na kotryž tute wjelki
kaſachu. Knjezny tutoho klóschtra wosebje s. Józefa czeſczaču. Priorka dashe
wysche wrotow klóschtra joho znamijo stajicž, zo by tak pod joho schkit poruczenij
był, a prajesche potom swoim sobusotram z połnej dowěru: „Mjebojcie so, moje
dzownki, hdyz mam h. Józefa haſo zakitarja, so nam nicž zło njeſtanje!” Mjez
tym bě so wjeczor píchiblizk, a wěste znamjenja poſazowachu na blízke straschnosje.
Čjrody wołachy ludži czahachu po hasach a zhromadžowachu so psched tutym
klóschtrom. Dwě hodžinje po skončkaſhowaniu, běſche hízom hara tak wulka,
zo so kózde wołamknenjo napad wocžakowashe. Wokolo 10. hodž. so tež napad
na te waschnjo zapoczą, zo so z kamienjemi na klóschtr injetashe a z kolikami so
wrota rozbicž spytachu. Knjezny běchu hízom we kózach, z wuwzaczom priorki
a jeneje towarzški, kij psched wołtačkom s. Józefa so wutrobnje modleshtaj, zo
bhyshtaj sej pschez joho zaſtupnu próſtrow wot Boha pomoc w tutej nuzj wu-
proſyloj. Haſo běchu na tu helsku haru tež wschitke druhe knjezny z kózow zesta-
wali a tschepotajch ruch kamachu, poruczi priorka, zo maja so wschitke zasj k
měrej podacž; dokelž ma krutu dowěru, zo njebojſki schkitowač jich zaſtupowacž
budže. Wone poſluchachu, hač runje pschi teſle harje na žane ſpanjo myſlīcž
njebe. Priorka poda so mjez tym do dwora, zo by wohladala, kaf' daſko zlo-
nich z njebožownym džěłom ſu. A haſo widziesche, zo ſu wrota hízom tak ro-

bite, zo móžesche pschez nje džiwich hawtowakow widżecz, poda so zash z tej kniežnu i swjetcę s. Józefa a modleschtaj jo tam hiscze nutriňscho. Wrota běchu mjez tym hizom tak rozbite, zo móžachu někotři pschez džery, a zo kózde wola- milnjenjo so wocjakowac̄ hodzesche, zo so nječrásnich do kloschtra wala. Ale kniežne so dale modleschtaj, wo haru so ani nještarawſchi. Što to? Hara pschestanje, kaž by zaréznyk; žadny zuk wjac skyshecz njeje. A wutroba jímaj praji, zo su jeju proštiw wuskyshane. Priorka stupi po škodze dele, zo by poskučala, hac̄ je wonka wot haru řecko skyshecz. Tola wščitko je čicho. Po- hladajch na wrota, widži ze spodžiwanjom, zo su eyle rozmamane, ale žadny člomjek nûts pschischoł njeje, a na hasach žana duscha i widženju. Z džakownej wutrobu poda so zash i woltarkej, mjez tym zo towarščku so lehneč pôšta. A hdjž bě tam někotre džakne modlitw wuspewala, poda so tež do koža.

Druhi džen rano, halo bě stónczko jaſnje zefšadžalo, žadasche sej wosobna knjeni priorku do delneje swy, zo by ju tróščtowala wčerawſich podenženjom dla. Pschi tym pschistajti tasama, hac̄ traž je priorcy ta wosoba znata, koraž je zlošniſke črōdy wčerera wotehnala. Priorka wotmowlvi, zo nikoho widžaka njeje, ale jenož je phtnka, zo su wrota rozmamane, tak zo rozpadańkach leža. Něk powje- dasche jej ta knjeni: „Halo ja tu helsku haru zaflyshach, džech ja i wotnej, kiz je kloschtyrskim wrótkam napschezo, zo bych tam nječhmanosče wobledžbowala, kiz eyle rubježnych wobenždžechu. Wutroba chysche so mi pułnyc, hdjž widžach waschu nuzu a na to pomyslich, kajke zrudnosče traž hiscze na was čzakaja; dokež hinač wocjakowac̄ njebe, hac̄ zo so pschez rozbite wrota nûts wala. Halo hiscze běch we nještosći, řecko so stanje, widžach z pôdlanskeje haski wulkoho, po zdaczu wosobnho muža wustupic̄, kiz pomalku hawtowacemu ludej napschezo džesche. A ledom běchu joho wuhladali, dha čzelačku worakawi do wščech stronow. Za krótki čzas běše hasa prózna, kaž wumjeczena. Muž pak so boryž zhubi, tak zo njemžach zhonicz, řecko je był. Tola dyrbjeſche móen, zamožith člomjek bycz, hdjž joho pschilhad tych nječrásnikow tak nastroža, zo hnydom rozcželachu.“ Priorka pak praji: „Džakujm so Bohu, zo je zakitarja pôšta, kiz je joho džowki z nje- boža wumozik.“ Tuto je wérny podawł. Njech sebi jón něk řeždy po swojim zmýšlenju wulkaduje; ale to njebudže nictó přež móć, zo je džiw, a zo tamne kniežny jón proštiw s. Józefa pschipisuja, pschez kotorož zastupjenjo jím Bóh pomoc pôšta.

J. K.

Z uascheje diöcesy.

Z Budyschin a. Hdjž bě zandženj schtowrk wěstosc̄ pschischa, zo je mér, je eyle město wjeselscho swoje khorhoje wuthisko, džili předy pschi wschela- lich dobyčzach. Bohu budž džak za mér! Čudomny reservny lazaret bu w poslenich dnach februara zbehnjeny; zbytkni khoru su něk we wojerskim hospitalem psched městom.

Z Budyschin a. Pôšniſku nježelu mjeſečne towarſtwo rjemjeſniſkich pschi- hódnu zabawu w swojej towarſčni. Hosči bě wjèle pschischoł.

3 Budyskina. Tidnowska pobožnosć, kotaž bě wot I. biskopa postaćena, bě tudy, kaž drje tež we wszech chyrkwjach jara wophtana.

3 Dreždanskeje dičeesh.

3 Dreždjan. Na 9. februara wumrje zašlužbny katholiki wuczer, kniez Vosčzij Schüffny pschi wuczeńci „am Queckbrunnen“ imenowanej, 69 let starý. Wón narodzi so w Halli a bě wot I. 1837 wuczer najprjedy w Zwicawje a potom w Dreždjanach. Wón bě tež horliw sobustaw towarzstwa s. Vincencia. Joho swjatočny pohrjeb bě njedželu 12. februara.

3 pruskeje Lujzich.

3 Kulowa. Dzowla knieza wuczerja Rosmija we Němcach je we Reiße do rjazu milosčiwych sotrow zaštupila a je pschi zdraszenju imeno „Maria Crescentia“ dostala. Tak mnohosći so bôle a bôle cjróda pobožnych duschow z našćeje wosadn, liž jebacznemu swětej božemje praja a so cyle Chrystusej a službje khudych wopušczenych cžlowjekow podawaju. Duchowne towarzstwa, liž bjerwshoho swětnoho zapłaczenja na wschitkach cžlowjekach skutki kschesčanskeje milosće cžinja, su čeſcz našćeje katholiskeje chyrkwje a spomoženjo we cžlowjeczym hubjenstwie.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Mellenburgska. We Mellenburg-Schwerinje, kiz je něšto mjeiſchi hacž našcha Sakſka, bydli bjez 560,000 wobydlerjemi na 1200 katholikow, kotiž su po chlym kraju rozpierzcheni. Čjile maja, kaž to hinač bjez njemóže, w schitke krajne wobeżeńscje jenač ze swojimi lutherſkimi krajancami njescz; schtož pal móže so tola rozmornje žadač a po prawdze a sprawnosći so dyrbjalò dowolici, nimaja tesame prawa a swobodu za swoju wéru. Tam njesmědža we chlym kraju wjach hacž 3 katholisch duchowni bjez, a to dwaj we Schwerinje (a jedyn we Ludwigs-lust) a jeno na tymajle měštnomaj smědža so porjadne bože služby dzerjecz. We Rostoku dzerža so druhdy, we Bützowje junu za lěto katholiske bože služby. Druhdze njeje katholikam dowolene, sebi, býrnje za swoje pjeniez, duchownoho stajicž. Kóždy móže sebi myślicž, kaf zrudnije je tam za katholiskoho kschesčana a kaf wobeżeźne je jomu dopjelniienjo kschesčanskich winowatoscžow. Nětko maja tam hishcje na 5000 ranjenych a jatyczne Francózow, z kotrychž su na tsi schtworečnih katholikowje. Ale žadyn duchowny njesmě tamnym tjsom na pomoc pschinicz, pschetož Mellenburgski zakon dowoli jeno tjsom katholiskim duchownym pschebywanjo a skutowanjo we kraju. Tajli njerozomny, njesprawny, njelschesčanski zakon napscheczo katholikam zbehnycz abo pschemenicz — to tym, liž maja tam móć, do myslow njepschindze a do hlowy njeha. Tamni katholikowje njech so z tym tróščtują, zo hishcje něhdzežuli we kwalentnych němískich krajach katholikowje tu

swobodu nimaja, kotryž runopravnoscž psched zakonjom we sebi wopśchija. Tola džensa doscž wo tym. — We Melßenburg-Strelitzu je hiszczęze hörje. Tam bydla mjez 99,060 wobhdlerjemi 200 katholikow. We Neu-Strelitzu, hlownym měscze, je jeniečka katholicka wosada, kž 109 duschow liczi; ale dotal jej dowolene njebu, sebi katholicko duchownoho stacjcz; dokelž krajny zakon njedowoli žanomu katholickomu duchownemu dleje hacz 10 dnow we kraju pschebywacż. Duchowny z Wittstecka w Pruskej wobstara tohodla tudomne missionske boże sluzby, tola dyrbí so pilnje na kędzbu bracż, zo so pschez 10 dnow njezadliji, hewał mohlo so jomu radžicż, zo bychu joho policajojo pschez mjez̄ dowjedli. K.

Nemſka. Z podlēshenoho pschimera je sfonczenie mér nastal. Wuzwołeni połnomocničkojo francózskeho sejma pod wjedzenjom Thiersa su we Versaillesu z Bismarkom, nemſkim kanclerjom, mér dowujednali a po ich wróćzenju do Bordeauza je zhromadzizna zapoſlancow jón pschiwzala z 546 głosami pschecjivo 107, kž chchchu dalsichu wójnu. Najwažniſte wuzčinjenja mera su: Francózſta wotstupi Elſas, ale bjez Belforta (kotryž je wot francózskeho wobhdlerſtwa wobdath), nemſki kruch Lothringſkeje z Metzom (kž pak je we cyle francózskej krajinje), a zapłaczi 5 milliardow frankow t. j. 5000 millionow frankow abo 1333 millionow toleri, kotrež dyrbja za tsi lata dozapłacjene bycz. Do zapłaczenia wobſadza nemſke wójska (drje jedyn pruski armeekorps) Champagnisku a někotre twierdžizny. Na 1. měrca je džel nemſkich wójskow, 30,000, do Pariza zaczahnił. Džakny swjedženii mera a najſterje tež wopominjeczō za panienych wojakow budže po wſchech nemſkich krajach hiszczęze wosebje poruczene.

Nemſka. Nemſki „rajchstag“ ma so 20. t. m. wotewricz. W tych dnach su wſchudzom wóslby a budzeni widzeč, kota strona budže najſhlyniſha.

Czechska. Scholastikus Dr. Prucha w Pražy bu wot arcibiskopa za swieczačkoho biskopa wuzwoleni a wot bamža za biskopa w Toppe in partibus wokručeny. Swieczačna tutoho nowoho biskopa budže hörzy po jutracz w Pražy.

Rakuska. We Winje je sebi khęzor psched někotrymi njedzeleni zas nowych ministrow wuzwolisł, a to najbóle muži, kotsiž hacz dotal we politiskim žiwienju zjawnje wustupili njebehcu, kotrychž tohodla po wotstupienju předadawſchoho ministeria drje sforo uichto njevočakowasche. Za dobre znamjo pak směmy mēč, zo wſchē so tak mjenowane swobodnie zmyſlenc nowinty nowych ministrow na njehaibite waſhnijo hanja, dokelž maja winy, so bojecz, zo drje tola nětko we Rakuskej njeprawne njeſcheczelſke zakladzenjo pschecjivo cyrkwi a jeje prawam trochu pschedstanje; dokelž předadawſche ministerium chęzhe runje khęszaniswo ze zjawnoho žiwienia wupozazacż a jara wjele je we tym we poslenich 4 latach doſoujalo a pschez to skazhlo. Tu bu najprjedy konkordat, t. r. tamny hlowny krajny zakon, k̄ kotromuž hęſtcej so romski bamž hako wjerch katholickoje cyrkwi a rakuski khęzor hako wjerch wjele katholickich ludow zjednocziloi, a po kotrymž mějachu so cyrkwiſke a schulske naležnosće wot duchownych a swětych wyschnosćow zhromadnje zradowacż, bu zbehniſenj, bjez toho zo by bamž k tomu pschizwotil. Nowe zakonje buchu nětko spěchnje dawane. Najprjedy nowy schulski zakon. Skoro wſchitne ſchule su wot cyrkwi založene a wot njeje zdżeržane, a hžom tohodla

ma chrkę prawo na nje. Tola nowy zakon tajke prawo njepštipoznaje, dokelž so jomu njełubi. Po nim nima duchowna wjschnoscż we schuli nicžo wjach pralič, ale k dohladowanju schule maja so druzh mužojo z wosadu wuzwolicż, tiż snadż su husto cžitacż a piśacż zas zabyli, a wo schulskich wěcach njeſtu żenje nicžo rozemili. Z cžasami pał pſchijedże potom jedyn wot swětneje wjschnoscze pomjenowanu wuczeny muž, kotoruñ dyrbi wosada prócu a wobcejeńoſež derje zapłacicż; tón hłada a prascha so, kaf ze schuln steji, skto su džeczi naukli. We schulskich knihach njeſmē nicžo wo kscheſcianſtwie stacż, dokelž mohlo to židowske džeczi ranieč; pſched wucžbu a po wucžbie njetrjabaja so pacjerje spewacż, džeczi njeſmedža so zchromadnje kemſki wodžicż a na chrkwiſtich pobožnoſežach a swia- tocžnoſežach wobdželicż. Džiwacż so jedyn woprawdże njetrjeba, zo tajke zakonje mjez ludom wulku zrudobu zbudžicu a zo so wuwiedzenju tajkich nowinkow kscheſcianſki lud stajesche. — Tak bu dale nowy mandželski zakon wudalny a pſchez njon wſchë tamne wot chrkwiſtikoſho prawa z wulkej mudroſežu poſtaſene mandželske zadženki zbehnjene, a tamni, kotorhž chrkę tajkich zadženki dla werovacž nje- móže, trjebaja jenož pſched swojej swětnej wjschnoscze ſwoju wolū, zo chcedža so bracż, wozjewicż a tutou iich pſched chrkwiſju nječeſnemu zwjazk je pſched swětnej wjschnoscze płaciwym a dowoleñ. Tajlich woprawdże njeſchecianſkich zakonjuw bę minister Stremajer hiszczęje wjach wudželat. Tola my směnh wocžakowacż, zo tamni mužojo, kotorhž je ſebi khęzor někko k swoim radžiczelam wuzwolik, po tutym chrkwi njeſchecianſkim pucžu dale njeponđa, ale zo pſchez přjedawſke za- konje nacžinjenu ſchodus po móžnoſci wotſtronja. Minister Jireček je k najmje- ſchomu wſchelake wot přjedawſkich wudželane zakonje, kiz mjeſachu ſo raichsraſtej k wuraženju pſchedpoložicż k dalschomu pſcheladaniu a k pſheměnjenju, wrózgo wzał. Tež wot drugoho ministra, Schäffle, powiedaja ſpomujenja hōdny podawki, tiž nam we nim dobroho kscheſcian ſokazuje. Prěnju njeđzelu po naſtupjenju swojego nowoho zaſtojnſtwa pſchiubze k njomu poſol z kencelé jenoho pod nim ſtejacoho zaſtojnika, po nowe džela a wobstaranja za njoho. Tola minister wot- mołwi jomu: „Na džekawych dnach chen ja, hdyž je nuzne, radu 16 hodžinow džecacż, njeđzeli a s. dnu pał ſu k wotpočiunkej, a ja njebudu na nich ani ſam džecacż, ani drugim džekacż kaſacż. To móže ſo wſchém pode minu ſtejacym za- ſtojnkiem wozjewicż.“ Tak je prawje wotmołwene. Směnh wocžakowacż, zo tón, tiž njeđzeli a swiate dny ſwieczi, kaſnje dawacż njebudze kaž Giskra a Stremajer. Wěſcze móže Raſuſka jenož potom zas k moch pſchiuńcž, hdyž katholskej chrkwi swoje prawa wostaji, dokelž ta je jeniečki zwjazk, tiž wſchelake pſchez ryc̄, narod- noſež, waschnia a prawa dželene ludu rakuſkoho khęzorstwa zjednoczi. L.

Chrolſka. Pſchi viſitacjach nadendu khęzorſch swětni inspektorowje druhdy mało džeczi w schuli; pſchetož starſchi runje tehdrom džeczom do schule hicž nje- dadža. Tak namaka tajſi inspektor we Pfundru jenož dne džeczi. Tež w drugich wosabach w Chrolſkej noſchedža wo pſchepodažu ſchulom wot chrkwiſtikoſho přeſtejeſtwa nicžo wjedzecż; tohodla njeuwizwoleja tež do schulskeje radu. — W Inns- brucku pobyl wondanjo biskop Eligius Cori z rjada franciſkanow, zo bh ſo po wophtanju swojego klóſchtra do swojeje diöceſy Schantung w Chinesiſkej podał.

З Roma. Hiszczęce pszechy nieżo wjeskocho powiedacz nijemóżemny, ale tu stawaja so węch a to pśched wożemi italskoho krónprynca, kiz nětko we rjanym bamjej kranjentym hrodze Quirinalu bydli, kotreż drje so niždże druhbže mjez zdżelanhym ludom zjawne njebychu stacż smeli. Na tajich chrkę a jeje widżownocho wjercha hanjach leklijach wobdzeli so najbole k najmjejschomu czuż k tomu wosebicie pschistajeniu lud, a potom so do swęta wola a piša, zo je Rom z bamžom a joho kniejsztwom njespokojny; nē woprawdze romski lud ma nětſische italske kniejsztwo darwno hžom ſhte. Zemjanstwo a wosobne swójby, njechadža z italskim krónpryncom nieżo czinicž mēcz, su bamjej swerne. Nowe cężele dawki, wuzběhōwanjo młodocho ludu za italske wójskwo su nowe winy njespotojtosę. Italske kniejsztwo pak tež hžom cęuje, zo drje węcznje z nim tracż njebudze a tohodla khwata, zo by tola hiszczęce prawje wjele ſtažko. Jesuitam bu jich rjanym wulki klóschtry pschi f. Ignaciu wzath a tež nětko cyłe kollegium romanum, t. j. rjana wulka khžza, we kotreż běchu ſławne wysoko ſchule. Tež druhim chrkwinſkim rjadom buchu jich rumne klóſchtry rubjene wot italskoho kniejsztwa, kotreż so předh pszechy z tym tajesche, zo so czucho kubla, wosobnie chrkwinſkoho zamoženja pschimacz njecha. Nunje tak tajenke běchu tamne ſlubjenja, zo budze so bamjej we leoniskim dželu Rroma dospołna swoboda wostajicž, tola tam ſtawa so najwjetſcha hara. Haj ſławna vatikanska knihownja a druhe drohe zberki wſchelakich wumjeliſtich węcow, kotrež je cyły katholſki swět zberacž a zhromadzicž pomhał, je italske kniejsztwo tež za zamoženjo italskoho kralestwa poſtajko. S. wótc, kiz tutu kſchidwu ſcęerpne we ſylnej dowérje na wſchonomocni pomoc božu znijese, je Bohu džak! pschi wſchitkej zrudobje tola ſtrony a kaž reka, chce we bližkim czaſu Rrom wopuſchczęcž, dokelž je wottam nijemóżna węc, naležnosće chrkwe ſwobodnie wjesč a rjadowacž. Njeje to přeni króč, zo fu bamžojo nuzowani Rrom wopuſchczęcž, to je so we běhu czaſa wjac hač ſchthrczyczkróč ſtalo, a pszechy je Boh podawki ſwęta tak po swojej njeſwileždomnej radze wiedł, zo fu bamžojo dobyczejch k wjeselu a zbožu cyłoho kſcheczanskoho ſwęta a wosobnie swojich podanow k swojim prawam pschischli. Nadžimy so, zo tež ſtodi mēr, kiz nětko po tak zrudnych czaſach za naſche kraje a ludy so zas pschiblizuje, tež za naſchu ſwiatu chrkę zaſwitał a zo by naſch cężej domaprytanym ſwiaty wótc dobyczo chrkwe doczkał.

L.

З Roma. Wopominjenja hódne je w naſhim czaſu, ſchtož ſwiaty wótc we oktobru 1865 předſtejerzej bratſtwa wot ſwiateje wutroby Marije prajesche: „Modlitwa je wulka móć chrkwe, a wosebje we tuthych czaſach. My ſhy w jenym najcęžſkich czaſow chrkwe ſiwi, ale my mamy modlitwu. Wiedzenjo pſchedwidżownosće we pschitomnych pruhowanjach chrkwe je potajne a njeſkončnje mude. Wérno je, ja ſhy namęſnik Jezuſa Chrystusa, a z nim zamožu wſchitko, ze so ſamoho pak niežo. Zo je Pius IX. wuzwoleny, ſwetej njeſwoblaſowane podječo ſwiateje Marije předowacž, to je wina, zo won ſe wſchitich ſtronow težko dželbračza a teſko wopofazmow poddatosće a luboſće doſtawa. Ale ze ſo won niežo njeje, je jenož ſredk boži. Mój ſhy, my wſchitich dyrbimy pod ruku bożej byč, hač džeczi, bamž tak derje kaž wſchitich druzj. Boječ ſo njetřebamý,

wschak so šlonečnje tola jenož to stanje, schtož Bóh zechce. Wschitko, čomuž chce wón zadżewacž, wón tež zadżewacž wě Wjèle so modli a to je našcha sylnosć. Nuzne je, so modlicž a so hiszheze lepje modlicž. Njejsmy doscž po nižni we modlenju, a tež nic doscž dowěrni. Wyli so z wjach poniznosću a dowěru modlito, býchmy wschitko dóstali." — Tak dha njepuszczymy we netczjistich tycznich wobstejenjach wobstajnu, poniznu a dowěrnu modlitwu z wocžow, a Bóh nas wumoži we prawym času. D.

Z Rom a. Twarjenja za italske ministerstwa wobstara sebi knježerstwo za tuni pjeniez t. r. bjerje je darmo. Schesch kłoschitrow so wozmje a ministerstwa maja ruma doscž; tež hodja so zahrody kłoschitrow derje za twarne městna triebacz.

Z Rom a. Njezhwalbniye znath Dr. Pantaleoni da miloszijnym sotram we woješkim schpitalu wozjemicž, zo maja wotčahnhcž, dokež wón sam datische wobstara. Pschindže potom tam do schpitala a puszczi wschéch zaſtojnikiow ze skubžy. Ale hdźj italscy khori wojach skyschachu, zo maja miloszijwe sotry wotehnate býcž, czinjachu njemér a wopolazachu swoju njespolojnosć. Toho dla buchu tam sotry šlonečnje wostajene, ale wjedzenjo abo wobstaranjo domu je jim wzate. Pschinisnich swjatoho wótca dyrhja tu wjèle czerpječž; wosebje hanja tež bamžowych schwajcarjow, hdźkuli so jedyn zjawnje połaze.

Z Rom a. Tu steja wěch z kóždym dnjom hórsche. Schtož ze swojimaj wocžomaj žadkawie harowanjo pôstnicich widžał njeje, njebudže sebi myślicž, ſak dasko može italska njehabitosć pschecžiwo swjatomu wótcej hicž. A tajle harowanjo sia so z pomocu, haj pod zakonom italskeje wyschnoſe, pod wobdzelenjom kralowſkich zaſtojnikiow. Mužischę, halo bamž zdroſczenym, družy halo biskopojo, najbole židža, ſchrubliku so psched ſamón vatikan pschinicž a tu swjatoho wótca hanicž a wusmęſtchecž. A schaž je pschi tym najžadkawishe, pschichodny italski kral, krónprynec Humbert, tutón wusmęſtach czah zetkajo, ſczeze sebi psched nim swój klobul. Najnuznisscho pschi tej wěch maja z cyka židža, kij so wjesela nad domaphtanjom Chrystusoweje cyrkwe.

Z Rom a. Kaz so na jenej stronje powjeda, zo swjatym wótce wotjedże a na čas so druhdże pschesydlí, piſaja družy, zo krónprynec Humbert ze swojej man-đelskej bôržy wotjedże a snadž do Neapela pojedże.

Francožsk a. Pschi wſchej njezbožownej wójnje su nimale wschitke diöcesy addressy a protesty pschecžiwo wotewzachu Roma podpisowali a wudali. Francózski lud je derje katholiki a móžno, zo budže so republikanske knježerstwo w Italii po časzu prashečz, czoho dla bu pschecžiwo předadwchomu wuczinjenju Rom bamžej wzath. — Na sejmje w Bordeauxu su hiszheze junkróz Napoleona a joho swójbu z tróna wotsadžili a joho za winowatoho na njezbožu Francózkieje wuprajili.

Schwed i ſka. Katholisch wobydlerjo pschekupſkoho města Malmoe su wot krala dowolnosć dóstali, zo smědža sebi farſtu cyrkzej natwaricž. Farar tuteje wosady je grofa Bernhard Stolberg, kotorij je psched nělotrymi létami w Innsbrucku wuschtudował. Dotal su w Schwediſkej jenož tsi katholiske wosady ze stajnym duchownym: w Stockholmje, Göteborg a Malmoe.

Należnoścje towarzystwa.

Sobustawy na lěto 1871: ff. 143. Jakub Kral (Žurk) z Nowoslic; 144. M. D. z N.; 145. Petr Bur z Starej Cyhelnicy; 146. Michał Scholka z Kaschec; 147. Jakub Piech ze Smieczec; 148. Maria Domichowa ze Smieczec; 149. Madlena Kaschporcyna; 150—153. z Malbic: knj. farar Jak. Bensch, Michał Czornak, Milt. Nek, Miltawsch Blažek; 154. Michał Scholka z Konjec; 155. Michał Kummer z Łazka; 156. Madlena Januchna z Łazka; 157. Jakub Hórník z Nadworja; 158. Mich. Lebza z Kulowa; 159. cyhelnik Zarek z Wysočky; 160. wuczer Jak. Kral z Nadworja; 161. Maria Nolic z Kschiveje Borschicze; 162. Petr Scholka ze Schinowa; 163. lubler Michał Domisch z Kozarc.

Na lěto 1870 zapłacjicu: 435. M. D. z N.; 436. M. Mich. Kummer z Łazka; 437. wuczer J. Kral z Nadworja.

Dobromilne dary: Njeboh Madlena Wujesche 2 tol.; Maria Nolic z Kschiveje Borschicze 5 nsl.

Zemirjetý sobustaw: Miltawsch Kočka, lubler w Pozdecach, sobustaw wubjekta za cyrkę w Czornecech abo Baczonju.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kscheczeni: Pawoł, s. G. P. Beckeria na Židowje; Kamilla, dž. A. Wencela z B.; Hanža, dž. schewca Valentina Gornoho z podhrada; Klara Hilsbjeta, dž. lublerja Wagnera ze Smolic; Hanža, dž. murjerja Michala Woczka ze Židowa. — Zemirjetý: Handrij Nencz, wuměnkat z Dalic, 66 l. Madlena, dž. njeboh Domacha Welsa z Hrubjelczie, 24 lět 3 měs.

Z Nadworja. Kscheczeni: Jan Korla, s. Jana Schnarandra ze Bdjerje; Miltawsch, s. Miltawschka Čorlichka z Měrkowa; Hanža, dž. Jakuba Piecha z Nowego Bronia; Cecilia Maria, dž. Schcjepana Josela z Měrkowa; Hana Maria, dž. Jana Fulta z Nadworja (+); Maria, dž. Miltawschka Kleinstücka z Utowęza; Hana Martha, dž. Hermana Biedricha Suska z Nowego Bronia; Michał, s. Jakuba Hórnika z Nadworja; Hanža, dž. Jakuba Hantuscha z Nadworja. — Zemirjetý: Jan Schmidt z Měrkowa, 72 l. 5 m. 4 tyd.; Hana, wud. Michała Kołka z Nowych Boranec, 75 l.; Jan, s. Miltawschka Wawrija z Nadworja, 2 l. 4 m. 10 dn.; — Weronaj: Handrij Weclich ze Žuric a Madlena Handrike z Nadworja.

W tachantskej kencji a pola ff. wuczerjow su wot něktla na pschedau:

Biblijske stawizny staroho a nowoho zakonja

za katolské wuczernie wobdzekat Michał Hórník. 192 stronow. Z titlowym wobrazom a z khartu swjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach placzi 65 np., nje-wjazany 5 nsl. W knihupstwach su dróżne po pschirazku percentow.

Dary za cyrkę w Czornecech abo Baczonju.

K cješczej Bożej a k spomoženju duszchow su dale woprowali: Petr Lebza z Malbic 2 tol.; Wórschla Kucjanekowa z Malbic 2 tol.; z Khróscjic 15 nsl.; M. N. ze Sernjan 1 tol.; z wokłazanja Madleny Wujesche z Khróscjic 50 tol.; M. W. z Khróscjic 10 tol.; Kh. W. z Khróscjic 10 tol.; W. W. z Khróscjic 10 tol.; Petr Kral, cyhelnik z Hrubjelczie 2 tol.; po poslennjej woli Jakuba Smoky z Hornjoho Hunjowa 50 tol.

Hromadže: 4866 tol. 17 nsl.

Cziszczał R. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Poroč

Wukhadźa prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyłolenna płaciźna na pósće
a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towarzstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschiuje.

Redaktor: Michał Hórník.

Cislo 6.

18. měrca 1871.

Lětnik 9.

Swjaty Józef.

Mjez swjatymi božimi je we naschim času wosebitu wažnoſć dostał swjaty Józef, nic jenož tohodla, dokelž sebi jako zaſtaraczér naschoho zbožnika we rjedze swjatych po najswjecziſciej knejznej Mariji najwoſobniſcie město zaſeuži, nic jenož tohodla, dokelž so pschez swoju zaſtupnu próſtwu jako jara mócný patron pola Boha tak husto wopokaza, ale pschede wſchim dosta wón tule wažnoſć we naschim času pschez swój swjaty pschikkad, z kotrymž wuczi, tak móže so wſchey nužy a wſchomu hubjenſtej c̄łowieſtwa naſzpomožniſho wotpomhac̄. We naschim času je so tak wiele piſalo a ryczało, tak možlo ſtajnię ſo rozſcherjacej khudobje a nužy ſo napsheczko ſtipic̄; wſchelake džiwnie namijet a radu ſo k tomu dawachu, ſo rozemi, po waschiju naschoho časa ze zaſpečzom kſchescianſkich kaſni. A ſhto je ſo pschez to dobylo? Nuža a hubjenſtwo ſo pschech dale rozſherja. A ſhto je wina na tym? Nasch čas je z wjetſcha kaſnije a zakonje kſchescianſtwo, po kotrychž ma ſo žiwenjo zriadowac̄, wopusheczit, a tak dotho, doniž ſo zas k tym ſanthym njepſchiwobroczi, hłada podarmio za ſredkami, kotrež možek pschibjeraconnu hubjenſtej napsheczko ſtajic̄. Tehdom hdyž we Egiptowskej hłod wudhri, a po celym kraju ſurowje knejzehče, pôska Bóh domaplytanomu ludej Józefa, kiz pschez mudre zarjadowania nužu polóži. Džic̄ze k Józefej, z tutymi ſkowami połaza egiptſke Farao wſchęch, kiz pola njoho pomoc pytachu, k swojomu naměſtnikej. Tutón egiptſki Józef bě we wěſtym naſtupanju pschedznamjo swjatoho Józefa, zaſtaraczera Jezuſowoho; a jedhn možek we naschim času wſchém tym, kiz chcedža zrudobu a hubjenſtwo tohosamoho hójic̄, takle prajic̄: „Džic̄ze do Nazareta k Józefej.“ Boho je Bóh džělawym ludzom, khudym k pschikkadej poſtaſil, wot kotrohož moža naukuńcze, tak moja swoje žiwenjo, swoju swójbu po kſchescianſkich

za konjach zarjadowac̄, zo býchu so rozsíhérjacomu hubjenstwej čeſkli, spojnoſc̄ a wérne zbožo ſebi tudy dobyli.

Prěnja wēc, kij ī tomu wjedže, je džélo. Džélo pak dyrbi kſchęczanske býč, nic jenož njeſpcheſtawace prćowanoſt za tym, ſchtož je ī žiwjenju nuznje trébne, ale džélo ma kózdy za ſwoje pōwokanjo mēc̄, za kotrež je do ſwěta ſtajeny, a za kotrež budže něhdý z ruky ſwojeho ſtworicžerja wéczne myto dōſtac̄. Džélo nitož njeſonječeſc̄. Žana ſwójba njeſpodobaſche ſo Bohu bôle, haſo tamna ſwjata ſwójba we Nazareče, a wſchitke jeje ſtavh džélačhu. Žózef džélaſche a prćowasche ſo, zo by ſwoje powołanjo dopjelnik, wón džélaſche za býſkoho zbožnika, z nim, pod joho woc̄emi. Tohodla pſchi wſchej próch a staroſci we wutrobie mér a wjefelo. Tak chle hinaf je najbole pſchi džélawym ludze naſchoho časa! Na wéczne myto ſo njeſpominia, wéra na njebjesa je ſo něhdžezkuſi zhubika. Jenož dobyč a potom wužiwac̄, to ſu jeniczke winy, kotrež člo- wjeka ī džélu pochnuja, tohodla njenashyčomna žadofc̄ za wjetſchej inzdu, tohodla ſtajna njeſpojnoſc̄ ze wſchém, ſchtož wobſteji. — Žózef ſtejſche woſebicze pod prēdkwidžomnoſc̄ božej, na nju ſtajſche wón ſwoju dowěru. Wéruo drje je, zo je džélawy lud ī čeſkomu haj druhdy bjez ſwojeſe winy ī wobžarowanja hóbnomu pſchahej wotſudženj, tola ſchto mōže tu pomhac̄, hac̄ kruta dowěra na prēdkwidžomnoſc̄ božu, kij pſchińdže ze ſylneje wérh, zo njebjefki wótc̄ tu nuzu znaje, zo wón wé, ſchto my čłowjekojo potrjebamy, zo wón, kij ptac̄ki njebjia zežiwi a ſilije na polu drasc̄i, we ſwojej dobroc̄iwiſc̄ ſo tež dopomini na ſwoje nuzu čerpijace džec̄i. Haj ſwěry džélačer, kij ſo ze živej wérū na Boha ſpusheſa, ſteji pod woſebithym zaſitom božej prēdkwidžomnoſc̄e.

Zlutiňwoſc̄ je druhi kúzok zboža a ſpojnoſc̄e. Pohladajmy jeno do nižkoho haj khudoho wobhydlenja Žózefowoho we Nazareče; tu njevidžimy ničo, hac̄ jenož, ſchtož je nuznje trébne; złutniwoſc̄ a mudra poměrnosc̄ ſo nam tu wſchudžom počaže. Haj khudoba njeje hanba, zaſtarac̄er býſkoho zbožnika, hac̄ runje z kraloſkoho ſplaha, je khudy džélačer. Lépje njeſtoge Bóh poſazac̄, tak ſebi khudobu a khudých waži, dokelž z nich wužwoli ſebi tón zbožník ſwojich naſwěrniſkich pſheczelow a ſlužowníkow, z khudymi čheſtſche wón do naſwuzſkich zwiaſzkaſt ſtupic̄. To dyrbi khudých změrowac̄ a pozběhovac̄; to dyrbiako jich pochnuc̄, z wotſudženjom božim z poſkojom býč a nic te wot božej prēdkwidžomnoſc̄e jim poſtajene mjez y pſcheſtupic̄ pſchez njeſtrebne wudawki za drasc̄enjo, a zamjeſelenja a druhe njeſtrebne wěch. Wina wulſkej njeſpojnoſc̄e a pſchibjeracoho hubjenſtwa, to njeda ſo přeč, leži we tym, zo naſch čas njeje pſchiwuczenj złutniwe žiwh býč; ale njeſpcheſtawajch wotučeja nowe naſhiloſc̄e, naſta- waja nowe potřebnoſc̄e, kij chcedža ſpojone ſhez. Tak njeſtrjeba ſo nichčo džiwac̄, zo niždže njeđoſaha, a zo tak khudoba ſo ſkoro počaže a potom tež njeſpojnoſc̄ ſo býzny namaka. Swjath Žózef poſazuje naſhomu časem ze ſwojim pſchikkadom, zo je piſna džélawoſc̄, zjednočena z mudrej złutniwoſc̄u, najlepſche lékarſtwo za naſch na njeſpojnoſc̄i tak khory čas. Tohodla ſtajſa kſchęczansch mužojo, kij chcedža džélawomu ludej ī wěrnomu zbožu dopmhač, taž ſlawny Kolping a P. Theodosius a drugi, ſwjatoho Žózefa haſo žiwh pſchikkad pſched woc̄i. Toho-

dla stupaja khalomne towarzstwa katolickich rjemiessnikow pod joho zakit, a czeſcja joho hako swojego wosebitoho patrona. Nasz s. wótc, Pius IX., kiz po trzech kschesjanstwo ludu tak derje znaje, je tež we najnowšim časem postajik, zo smě so dzen s. Józefa, 19. měrc hako pschikazan s. dzen swiatocznje wobeinč, hdzej so to hodži. Njech tak czeſc s. Józefa tež mjez naschim serbstim wosebicze dželawym ludžom pschech pschibjera a roſeče, njech joho rjant pschiklad p il ne je džekawoscze a mudreje zlutniwoscze, swérnje széhuj, zo tak njebjehu mjezh katolickoho serbstoho wobſedžerſta dale wotebjerali, kaž je so to we wjele wsach bohužel hiž stato!

J. L.

Katholicka cyrkej w Japanskej.

Japanska je khejorſtvo, kiz w zwonkownym róžku ranisheje Uſije leži, a z luthch, pak wjetshich, pak mjeſchich kupoſ wobſteji. Na 7027 milach liczi Japanska 35 milijonow wobhuleri, kiz su zwjetshha wſchitcy pohanjo, wobkujezeni wot duchownoho kniežiczerja, kiz mikado rěka, a wot swětnoho khejora, kiz so tajkum imenuje. Shto so njebj hnuth cjuč dyrbiak, hdži mjeno „Japan“ khschi, kiz tak zrudne a tola tež zwjeselace zacjuča zbudžuje. Kac nas mjenno tutoho kraja dopominja na spodžiwe ſtukowanjo s. Franca Xaveria a joho nastupnilow, taž tež na krawne a furome pſcheszehi, kotrež kschesjanſke mjenno w Japanskej wutupicž dyrbiachu! A kaž so 200 lét zbaſche, tak dyrbjeſche kóždy myſlicž, zo je so kschesjanſke mjenno tudy wopravdje wukorjenito. Boh pak zdžerja hnadnu ruku na powostanczach něhdusich wosadow, kotrež běchu jomu tak wjele swérnych swjathch marträjow do njebjes pôſlali. Pschez božu njewusłednu předkvidžownoscž pschindžechu zas cjaſh, hdzej tež tudy kschesjanſto z nowa na zjawnoscž stupi a počaza mōc nasheje wěry, katraž drje so na cjas poczishežecz hodži, tola ženje chle wukorjenicž njeda, ale potom cjam jaſniſho zas na swětko stupi. Chcemy něk wobſtejenja katholickaje cyrkwe w Japanskej sebi bliże wobhladač, a to wot zanidžentych časow hac̄ do nětčisich wobſtejenjow.

I.

Spodžiwe je, z lajkej spěſchnoscžu bě so junu nascha wera we Japanskej rožscheríka, a lajku mōc tutej mlodej cyrkwi zaſchcěpila, zo, hako najzrudniſche cjaſh pruhowanjow pschindžechu, hdzej mohe rjce krej po drohach a ſchězkaſtach bězſehe, ju tak wjele marträjow pschekrafniču. We lécze 1549, ſydom lét pozdžischo, hako bě Mendez Pinto japanske kupy nadeschol, pschijedze s. Franc Xaverski z dwemaj missionaraj a 3 nowokscheszenymi kschesjanami w tamnej krajinje do Eango-djima w Japanskej. Toho předowanja dobýchu bórzy thſach za wěru Jezuſowu. Wón pschekoji japoschtoſke wěrywuznaczø a wjele druhiſtich modlitworow do japanskej ryče. Pola luda namaka wulkı pschistup, ale pola pohanſtich boncorow (popow) wjele pscheczwnoscžow a njepſcheczelſta. Tola tehdomu khejor Dairi njedashe so wot nich nashežuwac̄. A hako s. Franc po połtſecjalétnym ſtukowanju do Sancian džesche, zo by kschesjanſto tež we wulkim chinesiskim kraju předowal, zawostaſi wón jow kczějace wosady, najrijeſche w Amangouchi a we kraſtejnje

Bungo. We lècze 1582 liczebne so we Japanskej wjac̄ hacz̄ 200,000 kscheszanow, 13 seminarow a 250 chrkwiof. Tjo podkrasowje dôstachu s. Kscheszenku, a pròcowachu so, tež swojich poddanow za Chrystusa dobycz̄. Woni pôskachu tež we mèrcu 1585 tjsich młodzencow z jich swójbom na tehdomnišchoho bamža Rjehorja XIII., zo býchu jomu dzak wuprajili za to, zo je jim kscheszaniskich predrjow pôskal. Woni buchu wot s. móteca z wjesokoscju pschijeczi. Tola bôrzh potom wudhrychku krawne pscheszehi. Pschez zbez̄ bu dotalna khêzorska swójba Siogun zahnata a swójba Taico-Sama pschiindze do kniezerstwa. Boncowie na schezewachu hnhydom khêzora na kscheszanow, prajich, zo su missionarojo jenož schipiony w portugalskej slujbje, a za to skutkuja, zo by Japanska pozdjišcho i Portugaliskej pschipanyla. We lècze 1587 zakaza Taico-Sama swojim poddanam pschivaczo kscheszanstwa, a jesuitam, kiz bêchu hacz̄ dotal tudy polo kscheszaniswu wobdzelali, bu pređowanjo nascheje wêry Japanskim chle zakazane. Tola bu jim dwolene, zo moža dla Portugisow w Nangasati wostacz̄, a tam za nich kemshe wotdzerzecz. Tudy pscheywachu nêtk a wiczačhu tež gjarwne. Ale hac̄zrunje woni posluskchni khêzorowej kazni, město njewopushcziczu, tak so tola druzh, a to wosobni Japanesowje pschedraszeni w kraju rozscherichu a potajne wêru dale pređowanachu, tak zo za krótki čas 67,000 pohanow, njeliczene dzeczi, s. Kscheszenku dôstachu. Na tele waschnjo zdzerzachu so woni hacz̄ do lèta 1593, hacz̄ runje krawne pscheszehania chle njepschestachu. Hacz̄ dotal mějachu 134 jesuitowje 300,000 kscheszanow tudy duchownje zaſtaracz̄, kiz we cykym kraju rozpjerscheni býdlachu. Nêtk pschizanknichu so tež missionarojo z rjada s. Francisla z Assisi i nim a wot bamža bu 1596 Petr Martinez z rjada jesuitow halo biskop do Japanskej pôskal. Won bu wot kralovskoho zaſtojnika z Indijskej na Taico-Sama polazanh, a wot tutoho pscheczelnje pschijath. Tomu bu tež hnhydom wot khêzora wotewrjene, zo može sej městno wuzwolicz, hdze chce we kraju býdlisz. Khêzor bê nêtk chle derje zmyssleny pscheczivo kscheszanstwu, a wscho lubieshe rjane nadzjije. Ale tu pschindze njenadzich hinał, a to ze najzruduiszimi sczehwami. Hdž by kscheszan pscheczivo swétnym podeidzenjam morskatacz smel, dha möhli prajich: Kac̄ možesche Böh to dopuschezic? Pschez njewérne a njemidre rhêze jenoho schpaniškoho, taž tež pschez njedohladnie skutlowanjo nêkotrych francisianow bu hnêw pola Taico-Sama pscheczivo missionaram a kscheszanam znowa zbudzeny. Mjenujch we juliju 1596 bê jena schpaniska lôdz, kiz wot Manilla do Mexiko jêdzesche, pola japskaje kupy Nippon na pësk zajela, a bu na to wot japskoho khêzora prjecz wzata. Zo býchu nêtk Japansch bojoscz a hrôzbu psched schpaniskej mócu dostali, pokaza wjedzicze lôdze na karze wschitke kraje, kiz bêchu tehdom schpaniske abo kiz za to wudawasche. Hdž so potom Taico-Samowh minister woprascha: Kac̄ dha je jich kral tak wjele krajow we Europje, w Americh, w Afriči a Africu nadobyl? wotmokwi jim won z thmile njerozmnyimi słowami: „Pschez wójsawa a pschez nabožinu! Naschi duchowni nam pucze pschihotuja, hdž woni te kraje kscheszaniswej pschivobrocza, a naschim wójsiwam je potom loška wêc, kraj pschedobnycz.“ Tele njerozomne a njepschekadzene słowa zbudzichu njedowêru khêzora znowa a sczehwki tutych rhêzow bêchu zatraszne.

Hijom 30. decembra 1596 buchu na porucznoſc̄ khejora 6 missionarow z rjada swj. Franciska, 3 jesuitowje a 17 kſchesczenjo, bjez nimi 3 dzejci niže 14 lēt k ſmjerſi wotſudzene. Vič mjenia ſu: 1. Pētr Baptiſta, 2. Mērczin z njeboſes ſpēčza, 3. Franc Blanco, wſchitich ſchpanſch duchowni z rjada swj. Fran- ciſka, 4. Philipp, 5. Franc ze swj. Michałka, 6. Gonzalez Garcia, portugalsch duchowni z rjada swj. Franciſka; 7. Pawoł Liki a 8. Jan z Goto, japońskaſklerikarjej; 9. Jakub Kifaj, japoński katecheta z rjada jesuitow; 10. Koſmas Tachegia, 11. Michał Kozači, 12. Pawoł Ibarki, 13. Leo Cararimaro, 14. Matijs Bonaventura, 15. Joachim Sacakibara, 16. Gabriel z Duisko, 17. Pawoł Suzuki, 18. Franc Fahlente, 19. Pētr Sutegiro, wſchitich Japaneſowje z 3. rjada s. Fran- ciſka; 20. Ludwiš, 11 lētny hōlc; 21. Anton, 13 lētny hōlc a 22. Domaſch Kozači, 23. Franc z Meaco, 24. Domaſch Danki, 25. Jan Quizuha a 26. Michał, syn horjeka mjenowanego Franca, ze s. Michałka, 14 lētny. Na hōrčy pola Nangasaki běchu 26 kſchijow poſtajene, a 5. februara 1597 stupichu mjenowaní marträro na hōrku a wopſchimnýchu z wjeskoſeze ſwój kſchij z rukomaj. Pod ſpěwanjom kwalbnoho khejluscha Zacharije buchu jich stronu, halo hijom na kſchijach wiſachu, z lebiju pſcheklote a tak jim njeboſesa wotewrjene. Wot bamža Hórbana VIII. (w I. 1627 a 1629) buchu čili bědzerjo za Khriftuſa, zbožnopräjeni a 8. junija 1862 wot bamža Piusa IX. pak ſwiatopräjeni. Kaž je krej marträro pſchec ſymjo za nowych kſchesczanow byla, tak bě tež tudj. Za krótki čas ſo tħsach k naſtej wérje wobrocžichu (w jeniczkim lēcze 1599 na 70,000) a to 25,000 we kraju tehdomniſchoho kſchescjanſkoho krala we Jingo. Naſpodziwniſche pak je, tak po Taico-Samowej ſmjerſi (wón kniejeſche w lēcze 1598—1602), hōdež wſchitich kſchesczanſch missionarovo pak morjeni, pak z kraja wupokazani buchu, a pohanska ſurowoſc̄ wſchē ſredki naſožeſche, kſchesczanſtwo wukorjenic̄, jesuitowje za 3 lēta 15,000 wukſchecžichu. A hac̄ do lēta 1614 wjac hac̄ 104,000 Japaneſow s. kſchesceniu doſta, hac̄zunje ſurowe zaſonje w cikle kruoſc̄i wobſtejachu, a tež kruče wumjedzene buchu. (Chrk. powjescze wot P. Crasset w Parizu 1689.)

We I. 1601 stupichu tež dominikanarjo, a někotre lēta pozdžiſho tež auguſtiuarjo halo dzejlačerjo do kniezoſeje winc. Alle hac̄ runje krej marträro we wjac̄ provincach zemju barbjeſche, tola licžba kſchesczanow wſchēdnie pſchiběrach, tak zo bě w I. 1605 na 1,800,000 narostla. Bože ſtužb̄ ſo zjawnie wotdžeržachu, a tehdomný biskop Terquehra možesche zjawnu chrfwinſku viſitaciju wotdžeržec̄. Tola najhórsche pſchesczehi hakle netk pſchiindžechu. Japoński khejor Eubo-Sama, potomnik Taico-Sama, naſchzuwanh wot protestantow, kiz běchu w I. 1609 z Hollanda, a 1612 z Dendželſteje pſchischi, kiz to z džela z fanatiſma a z džela z bojoſcze pſchitróſenja we wifikowanju cžinjachu, da 1614 pſchisznju, po kotrej mějachu ſo wſchitich missionarovo z kraja wupokazac̄, kſchesczanſke chrfwinſke potorhac̄, a kſchesczanam pſchi hroženju ſmjerſe, wotpaujenjo wot Ježuſoweje wérh pſchipowjedžic̄. Zemjanske a druhe wosobne kſchesczanſke ſwójb̄ buchu do počněnoho džela Japanskeje wupokazane, abo na Philippinske kupř domjerezene; dokelž njechaſche, zo by ſo jara wjele krewje pſchelerz dyrbjalo, ale myſlo hdyž

Kschešanow rozpjerski, jich tak skerje i pohanskiej zaspiskiwobroci. Tola 1615 khejor zemrie, a joho syn Chogon-Sama, kiz 1616 trón nastupi, běsche hischeze surowschi njepshcezel kschešanstwa. Wón dasche pílne za missionarami sleszic a 22. meje 1617 bu španiški franciskan Petr z donjebjespęca a portugalski jesuita Maciado z Travora w Ompura i smjerci wjedzeny. Tosamo sta so na to 1. junija z dominikanom Navarette a z augustinarjom Ferdinandom z Tocachima. Jeju cžela, kaž tež tej prjedy mjenowaneju, buchu do morja cžijnene. A tak buchn tudy cži schthijo martrarjo, z kóždoho rjada, kiz tudy skukowaſche, jedyn w smjerci zienosčeni, kaž tež pottsecza sta lét pozdžischo na jenym dnju pschekrasnjeni a swjatoprajeni. Wjac hač jedyn króz su, Bohu žel, zo dyrbi so to prajec, holandsch protestantsch kschešezenjo, pohanskim wjehnoſčam katolickich kschešanow kójic pomhali. Tak bu w l. 1620 mala kschešanjska kódz, kotrež z Mennisla pschijebže, wot nich popanjenia a kschešezenjo Japanskej wjehnoſči pschepadzi. Wot tithch buchu na to kapitan, kaž tež missionaraj Petr ze Zugnica a Ludwik Florez w Nangasaki, živi paleni, a tym 13 druhim bu 10. aug. 1622 hlowa wotrubana.*)

(Pschichodnie date.)

3 nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Zańdzeny thđzeny wophta nasche tachantstwo wjehnoſčostojny i. kanonikus Štule z Prahi.

Z Budyschina. Swjath wótc je naschomu i. biskopej list poškal, w kótrymž so za darh luboſcje džakuje, kotrež je brunjowſti grofa K a j u s ze Stolberg ze Saksieje sobu pschinjek a pschepodař, kaž tež za postajenjo zjawných modlitwów w naležnoſčach swjateje cyrkwe. Skónczne žohnuje swjath wótc biskopa a wschitkich jomu podatich, wschitkich dawaczerjow, kaž tež wschitkich druhich wěriwych, duchownych a swětnych.

Z Brunjowa. Na spoczatku t. m. zemrie w starobje 67 lét nascha knjeni grofina Marija ze Stolberg-Stolberg we Falkenbergu w Schlezynskej, hdzej bě na wophtanju pola swojeje tam wudateje džowlí, a bu 6. t. m. tudy swjatocznie pohrjebana. Wona bě wulkeje cjeſeje hódna knjeni a wosebje tež dobroczeſka khudých.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Němſka. Nome němſke khejorſtvo změje nětko na 9627 kwadratnych milach 24,840,000 protestantom a 13,380,000 katolikow. K tomu pschinidže hischeze wostupjeny Elsaſ a pjath džel Lothringskej, hdzej je na 260 kwadratnych milach 1,600,000 wobydli. Židow je w nowej abo nětčíſkej Němſkej wokoło 500,000.

*) Wot bamža Piusa IX. buchu 7. julijsa 1863 cjeſe martrarjo swjatoprajeni.

Němſka. Khejzor-kral Wylem je so do Varlina wrózit. Pariz je wopytanjo džela němſkoho wójſta jenož dwaj dnaj poměl. Tola forth su híſchče wot němſkoho wójſta wobſadžene a wostanu to do zapłaczenja přenjeje pokojch přenjeje milliardy frankow. Psihi dalisich placzénjach poczahnu cuze wójſta kózdy króz dale wot Pariza k ranju. Tola dozapłaczenjo dolha a dowuprónjenjo kraja smě tsi lěta trac̄. Do toho časa budže tež wostupjeny kruch Francózſkeje z wjele wojskami wobſadženy. Nasch ſakſki krónpryne Albert je zaúdženu njedželu w Dreždananach pobyl a je so zasy do Francózſkeje podał, hdzej změje wobſadne wójſko kommandirowač. Wot ſakſkoho wójſka pschiczehnje najprjedy krajna wobora (Landwehr) domoij. Francózſch jecži so tež hízo domoij woža.

Němſka. Na 3. měrcu wumrje we Freiburgu we Badenskéj Heinrich z Andlaw, ſlawny wojowar za katholíſku wěc a prawo we Badenskéj, hdzej libe-ralny minister Tolly lěta dolho hízom ſchulu a chrkej po swojej hlowie „porjedža“, a tak katholíſkemu ludej wjele ſchodzi. Njeboh z Andlaw je woſebiče tež znath pschez wubjerne rycze, kij je na wjele katholíſkich němſkich zhromadžiſnach měl.

Schwajcařſka. W Genfje zemrje we februaru francózſki pólny marſchal Randon, rodžený protestant, kotrý pak bu na smiertnym ložu katholíſki, wotpoložiwschi wěrywuznac̄o psched biskopom Mermillod. Na tym dnju zemrje tam tež předadwski muhamedanskí (turkowſki) zaſtojnuk Boghos Bey-Diz, kotrý bě w Genfje katholíſku wěru spóznał a so psched smjercu hſczejic̄ dák.

Z Roma. Swobodny knyez z Arnim, dotalny pruski pôſlanc pola japoſchtoſkoho ſtola dawasche tudh pschez swoje zadžerzenjo, wosobiňe we poslenich měſa-čach wschém katholíſkam wulkim pohorském, so zjawiňe z bamžowymi njepſcheczelementi towarſchejo. Bě jenicži cuzy pôſlanc, kij přynca Humberta do Roma witaſche, a stajniſe so k jonomu towarſchesche, joho bjeſady a wobjedy wopytowajo. Nětko pak je nahle z Roma wotwołany a joho město zastupi ſobu bayerski pôſlanc, hrabja Taufkirchen; tónsamh ma nětko z cyla němſke krajin w Romje pola japoſchtoſkoho ſtola zastupic̄, a nadžijemh so, zo budže to swědomic̄iſkho činic̄ hac̄ z Arnim, kotrý tak husto pokaza, zo ſo jomu njecha katholíſke naležnoſče pschech zaſtarac̄. Z cyla je prawje džiwno, zo bě pruske kraleſtwo, k fotromuž tejko katholíſkom pschifuscheſche, kotrýh naležnoſče mějachu ſo tam tola jenicži zaſtu-pic̄, stajniſe wot jenoho lutherskoho pôſlanca zastupjene, haj zo běchu zaſtojnich hac̄ do najposleniſkoho ſkužownika pschi pruskim pôſlanciſtwje jenož luthersch; to tola prawu dowěru njewubudžuje. — Khwalonme je we času piemontskoho knyeſtiwa we Romje zadžerzenjo rakufskoho pôſlanca, grofy Trautmannsdorsa, kij pschi-klad swojoho pruskoſkoho towarſcha njesczehowajo, krónprynej Humbertej z pucza thodžesche.

Z Roma. Njedželu 5. měrcu běſche pola swjatohu wótca deputacijsa z khéjorſkych rakufskych krajow, 43 duchownych a swětuhych knyezow, pod wjedženjom grofy Salm. Tale deputacijsa pschinjese, kaž wſchelake druhé deputacijs, tež pjenježne dary za bamž ſobu.

Z Roma. Bamž je čeſezowanjo ſ. Józefa w měrcu runje tač wuzna-mljeniš, kaž čeſezowanjo ſ. Marije w meji, mjeniųch z 3000 dnami wotpuſla za

kóždy džen, na kótrymž s. Józefa čješcjujem z modlitwu a rozpominanjom, kaž tež z dospołnym wotpuštom na jenym dniu měsaca za tých, kotsiž wschéndje kótruzkuli pobožnoſć ſe čjeſci s. Józefa dokonjeja. Na 8. decembra 1870 je bamž s. Józefej čjeſne imieno zakitacocho patrona cykleje cyrkwię pschipotožiſt. To je jo z Božim dopiszczenjom wěſcze wažnych winow dla ſtato. Nas czaka tajki pschipochod, w kótrymž budże nam spomožne, zo změjemy tak mócenoho a luboſcziwoho zakitarja a zaſtupnika!

Z Roma. Njepſchczęſelowie cyrkwię feſelechu peticiju za wotehnaczo jesuitow woſoko; tola ſkónečnie mějeſche napſchęſiwna peticija za zdjerzenjo jesuitow w Romje tſikrōz wjach podviſinow. Tohorunja pschiberaſia we wſchelaſich italskich měſtach zasły pschipiwiſnih ſwiatoho wótca. (Genf. Corr.)

Schpaniſka. Tárač pola St. Leokadia we Talavera je na 14 lét a 8 měſacow z kraja wupofazaný, dofeſz je paſthéſki liſt archiſkopa z Toledo wo civilnym mandzeſtinje na kletce cžitak a wulkadomak. (Genf. Corr.)

Francózſka. Narodna zhromadžizna, kij je najwažniſche wobzamknjenja w Bordeaux ſeſzniſka, pscheydli ſo w týchle dnach do Versailles, kótrý ſu Prusowje a družy Němch někto wopuszczeńi.

Maležnoſće towarzſtwia.

Sobuſtawny na lěto 1871: ff. 164. kubler Jakub Libſch z Hornjoho Hunjowa; 165. mithyk Wawrik z Kukowa; 166. kubler Rynčez ze Swinarnje; 167. Pětr Hila z Kukowa; 168. bur Delan z Běteicu; 169. Jeſela z Paucic; 170. Jan Řetan ze Štouneje Vorſeſcze; 171. Jurij Koſla ze Bajdowa; 172. Pětr Haſcha ze Bajdowa; 173. Jan Pěrkla z Hrubjelcic; 174. M. Pjetaschowa z Drežjan; 175. Hanja Duežmanowa z Muſnich; 176. Jakub Mikónk z Žaseinch; 177. Miklawſch kral z Khróſczej; 178. Marija Bjarschec z Kheleña; 179. Mikl. kral z Mikocic; 180. kubler Jan Miklawſch Jórdan z Čeſchkec; 181. kubler Jan Duežman z Bozankec.

Dobrowolne dary: Jurij Koſla ze Bajdowa 5 nsl.; Pjetaschowa z Drežjan 5 nsl.

Smilne dary ſe dalewo bſtaraju: Za ſvj. wótca: pscheyz Khróſczej: 11 nsl. 5 np.

Cyrkwiſki powěſtnik ze ſerbiſkich wosadów.

Z Budyschiua. Kſchczęni: August Pawoł, s. hejtmana Hanbrija Horaka z Wulſkoho Wjelkowa; Marija Hilžbreta, dž. piekarja Józefa Köglera z B.; Pawoł Oſtar, s. lyſcherja Merica Möchela z B.; Hana Marija, dž. Jana Scholty z B. — Zemrjetat: Wörſcha, Jakuba Čeſele z Čeſchkec zw. mandž., 82 l. 6 m. 9 dnów.

Dary za cyrkwię w Čorneſcach abo Baczonju.

K čjeſci Božej a ſe spomoženju duſhow ſu dale woprowali: kubler Jakub Kummer z Čeſec 25 tol.; wěſta wosoba 20 nsl.; jena khuda ſchwalcza 10 nsl.; A. S. z Khróſczej 1 tol.; jedyn z njebjelczanskeje wosady 10 tol.

Hromadže: 4903 tol. 17 nsl.

Cyſchęſat L. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Katholicki Polon

Wukhadza prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyłolétna płaciźna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkowski časopis.

wudawany wot towarzwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 7.

1. bapryla 1871.

Iětnik 9.

Katholicka cyrk w Japanskej.

(Poträżowanjo.)

Dokelž je nimale njemózne, mnogoč martrarjow w Japanskej z mjenom mjenowac, tak chcem jenož tých najsklawnitschich tamnoho časa wopominic, halo dominikana Franca z Moralez, franciskana Pētra z Avila a jesuitu Spinola z Genua, halo wjedzicerow teje skawnieje ryceřskeje čzródy, kotraž je pod mjenom „wulke martrarstwo“ w stawiznach japonskeje cyrkwe znata. Vjez tutej namakamý mužow, žony a džęczi, staný z najwosobnišchich japonskich swójbow z 18 missionařami, z chka 52 martrarjow, wot kótrzych buchu 22 živi paleni a třichozem bu hłowa wotczata. Tútón krawny njeslukf sta so 2. septembra 1622 w Nagasaki w pschitomnosći 6000 pschihladarjow na hórcy, kíž běsche jenož 500 kroczelow wot teje zdalena, hdjež 5. februara 1597 hžo spomijeni 26 martrarjo krej za Chrystusa pschelachu.*)

We lěče 1627 buchu pschesczehl hisczeje surowische a marty, kíž jenož čzlowiecza złocz sej wumyślicz wjedzescze, buchu na kscheschanach wuwjedżene. Zo bu jim hłowa wotrubniena, zo buchu živi paleni, to wjac njespokojesche tých złosníkow, ně, hórsche a hac̄ dotal njeznate marty buchu wunamakane. Liczba martrarjow tak rosczesche, zo so wjac liczicž njezdzesche. Wosobnje běchu to lěta 1633 a 1637, hdjež krej tak rjec z ręczkami po hásach bězefše. Woda, woheń, rjemieni a schtryk a thysac druhich martrarjskich srđekow, na kotrež so samón surowych romski khězor Nero dopomil njebe, dyrbjachu i tomu kscheschanow czwělowac a moricž. Ale boža móć bu sylnischa, dyžli wsčhe marty. Kscheschanesch wuznawarjo tež w najhórschich bolesczach Boha khwalicž njeſchestachu, a woni

*) Tež číle 52 martrarjo buchu 7. juliya 1868 swiatoprajeni.

radscho žiwenjo woprowadzu, hacž zo býchu Chrystusa zaprjeli. Byrnje so kshe-
sczanstwo z tajkejle surowoscju wutupicž phasche, dha to tola pschech jara pomalku
džesche, tak zo bě hischeze we lécje 1638 jich liciba jara wulka. We tuthym lécje
zběhny so 37,000 kshesčanow w kralestwie Arima pschečiwo jich potkoczerjam,
dokelž buchu pschez njewurjeknite marty a cžwèle k tomu zehnaczi; ale khezorske
wójska, podpjerane wot schtukow hollandskich kódzow, jich pobidhu, a wjetšchi džel
wot nich bu suromje morjeny. Pošlenja podawizna wobzantije we lécje 1640
tutón najzrudnischii čas katholskeje chrkwe w Japanskej. Tehdom pschiidzechu
4 portugalskich wotpóslani z 74 drugimi wosobami w pschewodzeniwe do Nanga-
saki. Woni buchu hnydom do jaſtwa sadzeni, a halo njechachu wéru zaprčz, tež
k smjerci wotsudzeni. Jenož 13 kódznyh matrosam bu žiwenjo wostajene, a woni
do Makao poſlani z tym powjestwom: „Bo tak dolho hacž budže slonco zemju
wohrjewacž, žadyn kshesčan wjac do Japanskeje pschiicž njeſmě, a byrnje je tež
schpanksi kral abo Boh kshesčanow, tón wulki Schaka (tak rěla najwyšschi
pschibóh Japanesow) sam był, budže jomu hlowa wotrubnijena.“ Pschez tuše boha-
hanjacu zakazuju bu wschtikim europiskim missionaram a krajanam pschistup do
Japanskeje wot khezorskoho kniežerstwa w Geddo zakazany. Woni mějachu dowol-
noscz na kupje Desima, kiz so pschez móst z mestom Nangasaki dzeržesche, wiko-
wacž, tola njeſměžachu móst ženje pschestupicž, a wysche toho pod wuměnjenjom,
kiz žadyn wér i w kshesčan, njech je kafkohožuli wuznacža, wot pohanskich wys-
nosczow ženje horjebal njeby, jeližo hischeze čeſcž a swědomjo zhubit njeje. Tak
pisce nam lutherksi spisat Kämpfer sam: „Woni su sej wjese njeſchistojnosczow
wot pohanskoho luda lubicž dali, tak zo swjate dny a ujedzele žane kemsche dzer-
žecž njechadža, zo zjawnje nihdze žane paczereje a psalmu spěvacž njebudža, zo
te mieno Jezus ženje wuprajicž njechadža, swjath kshij, kaž tež wschě druhe zjawné
wopokazstwa kshesčanstwa chle na boł wostajecž budža. A wysche toho chchchu
wot njewerjivych zjescž, schtož budža sej napschečo nim dowolicj. (Kirchengesch.
d. jap. Reiches von Kämpfer. Buch 4, Kap. 6.)

Japanske kniežerstwo chrysche kshesčanstwu pschistup zadžewacž; wone mě-
njeſche, zo je tam kshesčanstwo wutupjene, a tola dyrbjescze Bójstwo wérh spóz-
nacž, koraž w běhu poł sta lét nimale milijon martrarjow wotczahny, kiz z
wjeskoſcu do smjercje za Chrystusa džechu. Běchu to martrarjo wot najwyšsich
wjerchow a zemjanow hacž do khudoho dželaczerja, zastupjerjo chloho japanskoho
splaha. Tohola njeje tež Japanska do zaniczenja spamyka, kaž hemak traje, kiz
wot evangelia zas wotpanhchu. Pschez 200 lét dolho trajach džiw je sej tam Boh
wérjivych zdžerjal, hacž do toho dnia, hdźz móžachu zas katholscy missionarjo
pschez bože dopuszczenjo w tuthych krajinach dolho njewobdzělane japoſchtoſke pola
wobdzělac̄ spoczinacž. Prjedy hacž pak to powjedamh, chcemh hischeze spomnicž
na prćowanjo kshesčanskich missionarow wot lěta 1640 hacž do nowischoho
časa, zo býchu wosyrocžene japske wosady wophtali.

II.

Hžon we lécje 1642 puczowacu szčehowach jesuitowje z Makao do Japans-
keje, halo: Anton Kubin, generalny visitator Japanskeje a Chinesiskeje; Albert

Mecinssi z Polskeje, Anton Capesche z Neapla, Jakub Moralez ze Schpaniskeje a Franc Marquez z Nangasaki. Woni běchu 12. augusta mjelčež na jenu japonsku kupu wstupili; buchu pak hnydom popanjemi a do Nangasaki wjedzeni, hdzej po 7 měsacznym jaſtwje a wulich czevělach w měrcu 1643 marträſkeje smjercze wumrzechu. Tjjo młodži kſchesczenjo, 1 Portugisa a 2 Japanesaj dželachu z nimi čerpjenja a smjercz. Wschitlich czela buchu spalene, a popjet do morja zeshpan. Börzh po nich pschinidzechu 5 druzh z toho samoho rjada, zo bychu na jich město stupili. Alle tež woni buchu börzh po wstupjenju do Japanskeje popanjeni a wumrzechu pod samnými martrami. Bjez druhim buchu jim z pílu stawu czela pomalku prjecz rězane.

We lécje 1647 džechu 5 dominikanarjo wot Manilla do Japanskeje. Woni drje tež wjese njewuſtukowachu; ale buchu za krótki čas morjeni. Tola schtó može prajicž, hacž pozdžischo so tola druhdy radžito njeje, zo su jednotliwi missionarojo z tuthých rjadow ze ſufodnych Philippinskich kupoř z kradžu do Japanskeje dōſchli, a tam krótschi abo dleſchi čas ſtukowali, býrnje potom najbole tute ſtukowanjo z krewju zaplačicž dyrbjeli. Tež wot druhich stronow bu ſphtane, do Japanskeje pschinicž. Pschech so namakachu khrobi predarjo ſ. ſczenja, a marträſka krej barbjesche z nowa Japansku; tola zavjeſeže chle podarmo běžka njeje.

We lécje 1666 bu khějorska komiſſia do wſchich městow a wſow poſkana, kotaž dyrbjesche wot kózdeje swójb napisacž, kajkeje wěry je. Kózde léto bu potom džen postajeny, na kózrymž dyrbjachu wobydlerjo kózdeje swječho ſ. kſchiza z nohami teptacž. We wſchich pschistawach dyrbjachu so kſchize načkaſč, zo nichčo njeby na kraj wstupicž mož, bjez toho zo by na ſ. kſchiz njestupík a tak so hnydom hačo kſchesczan njeſpóznał.

We oktobru 1709 da so jedyn ſicilski měſhnič z jménem Sidotti wot Manilla do Japanskeje pschewjescz. Ale woni bě ſedom na kraj stupík, bu popanjeny, najprjedy do Nangasaki a potom do Žeddo wjedzeny, hdzej wjac lét w jaſtwje ſedžesche. Tam kſchejíſeſche woni tež někotrych Japanesow. Alle börzh zhoni to knejzeſtvo a da hnydom tých wuſcheczených moricž, a Sidotti bu zamurjowaný, a pschez male woňjesko jědž doſtawasche. Won tam za krótki čas wumrje.

Hacž je tutón missionar potomníkow měl, njeje z wěſtoſežu znate. Tola pschinidzechu kónic zaúdzenoho ſetſtoſka do ſufodnoho khějorſta Anama mužowje, kž so pod pschilubjenjom zamjelčenja hačo missionarojo z Japanskeje wuznachu. Žedyn wot nich na biskopa Pigneau, w Adran, kž běſche japoſchtoſki vilar wot 1771 — 1779 w Chochinchina, pozdžischo líſty pisacše. Tež biskop Brugnier, japoſchtoſki vilar w Korea powieda: „Zo je we lécje 1831 jena japonska kóž do krajiny Lucon w Korea pschijela, a tam so podnórita. Wot ludzi na njej jenož 20 smjercz wučekných, dokelž plowacž móžachu. Čiž mějachu wſchelake medaille a znamjenja ſ. Marije a druhich swjathých pschi ſebi, kotrež we wulcej czeſczi džeržachu; tola wot kſchesczanſta wjese wjac njeſjedzachu. Tute swjeczata běchu, taž prajachu, wot předowníkow doſtali. Hačo běchu we kſchesczanſtve rozwučžent, žadachu ſ. kſchězeniu, a prajachu, zo lud tola so hiſhczé derje dopomni na euro-

pisiku křesčansku věru, a tež vutrobnje žada, zo by znova w tej samej rozvucených byl; ale zo jich křežor to njepešchida. Tutoň podawki počazuje, zo tam křesčanstwo, hacžrunje žani missionarovo njepešchindzechu, chle zabyte njebe. Tak pišasche 28. februara 1838 francézski lazarišta Fairre, zo hřečce ma Boh tam wjele potajných wěrhuznawarjow, křiž w swojim času na zjawnosč stupja. — Tež japošchtolski vikar Imbert*) w Korea, kotaž je jenož 10 hodžinow wot Japanskeje zdalena, piše 24. novembra 1838: „Husto hladam na Japanske krajině ze zrudobu, křiž su z našim králestwom ve věstym zjenoczenstwie, tak zo tudy tež něšto japonskoho wójska steji. Šym pschijoth řečnik, zo by Japanska zas věru předowníkow zeznala pschez to, zo tute wójsko ju sobu dom tym swojim pschinjese. Tohoda je missionar Chastan a jedyn katecheta k nim schol.“ (Potracžowanjo.)

3 nasheje diöcesy.

3 Budyschina. W našej tachantskej schuli a we wužerškim seminaru běchu tuton thdženj zjawné pruhowanja, na kotrejž běše hnadin l. biskop pschitomny.

3 Budyschina. Po železných woza so nětko čiaſčiſho ranjeni a khorí wojach domoj. Na dwórnischcju (bonhofje) su pomocnich z albertskoho towarzstwa a městný komité, kotrejž khorých zaſtara a strových darmo wolschewja.

3 Budyschina. Za naše serbske schule a tež za wotroſčených je wužitna serbskoněmska knižla wo nowých měrach a wahač wuſchla. Myju naležnije porucžamy, dokelž nowa měra a waha w pschichodnym lěče wſchudžom so zawiedze.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

3 Barlina. Tudy bu 21. měrca přeni powschitkowny němški rojchsrať pschez pruskoho kraja halo němškoho křežora najswjatočníšho motewrjenyh. We nim su nětko wſchě, němškim wjerčam pschisluſhace kraje pschez 382 wužwolených zapoſlancow zaſtupjene. Mjez zapoſlancami kaž mjez němškim ludom su nětko jara wſchelake stroný, za tym hacž chedža swobodniſche prawa a zakonje hacž ministerium, abo hacž su z wot njoho wudathymi zakonjemi spokojom; abo tež, hacž chedža chle němcovſtvo pod jene knjeſtvo pschinjescz, abo jednotliwym nětko wobſtejachym krajam swoje wosebite prawa a knjeſtwa zdžeržecz. Mjez stro-nami rojchsratha je za nas najwožniſha tak mjenowana „katholſka strona“, křiž ze 65 zapoſlancow katholſkoho ludu we Schlezynskiej, Westfalské, Rheinlandze a Bajerské wobſteji. K najſławniſhim z nich pschisluſhace Emanuel z Ketteler, biskop we Mainzu, slawnje znath wojować za prawa katholſkeje cyrkwy w Němſké, dale předawši hanoverski minister Windthorst, jedyn z najlepších ryčníkow chleje zhromadžizných, wobaj Reichenspergeraj, duchowný radžiczel Müller z Barlina a druzj. Hacž runje je katholſka strona hacž dotal mala we pschirumanju z dru-himi, polaza so taſama tola hřizom halo derje wjedžena a džerži kruže hromadu.

*) Biskop Imbert plody swojoho prácowanja njeje docžafat; dokelž hřizon 21. septembra 1889 marträſkeje ſmjerče wumrie.

Katholski lud je drje njedospoљne zastrupjen; dokelž mjez nimale 39 millionami webhdsleri češće Němstaje je wokoło 17 millionow katholikow, tiz býchu po tačkim 170 zapoſlancow mēcz dyrheli. Tola su wſchelake winh, zo so jenoho tak zbožownoho zastrupjerſtwa nadžijecz nimam. X.

S ch w a j c a ſ ſ k a. „Uzerner Zeitung“ wozjewja na italskoho pôfanca w Bernje ze Bierwaldſtätten ſežehowace pſchipiſmo: „Excellenza! Hac̄ do naſchich horow je powjescz pſchischa, zo fu we poſlenich dnjach někotſi naſchich ſobukrajanow w Romje wot italskich policiſtow zajeczi, z rječozam i wobčeženi a pod hanjenjom po haſach čahani. A halo běchu tſi hodžinu we jaſtwje ſedželi, bučnu bjeze wſchoho pſchephtanja puſheženi. Jenoho běchu pſchi tym tak pſchebili, zo jomu krej po wobliczu bějeſche. Myh nimam trjeba, Wam roźkaſč, kaſte začjuča taſka po wjescz w ſoždej wutrobie poſla nas zbudžuje. Mjez tym čaſom, kotryž ſeje Wy we naſchim mótenym kraju pſchewnali, móžeſche ſo pſchepoſazč, zo ſchwajcarſtomu republikanej čeſcz wſchoho dže, a zo, ſchtóz čeſcz ſobukrajana rani, čeſcz wſchitlich trjechi. Excellenza, budječe tohodla ſami čineč, zo je we wužitku Waſchohoho knježerſtwa, kotrež Wy poſla nas zaſtrupuječe, hodž za tule we woſobach naſchich krajanow tež nam načinjenu kſhiwdu nam poſne a doſpolne zarunanojo woſtaracze. Zo fu naſchi w Romje pſchecžehani krajenjo ſobuſtaſh bamižowej gardh, je pſchicžina wjac, zo myh zarunanojo žadacz dyrbinu. Věſtohytiſti liežimy my Schwajcarjo w Bierwaldſtätten ſej za čeſcz, zo bamižowje ſt naſhei narodnoſci dowěru maju, tudomných krajanow bližſzej ſlužbje swojeje woſobh powołač. Myh ſmy hordži na tule dowěru a njepuſchcimy ani wloſtu daſoko, zo njebyhym toho ſamoho hódní býli. Excellenza! Ze republikanskej zjawnjej krobkoſcu damy Wam tudy naſche ſkovo, zo, kaž bamižowi woſach w Romje, tak chy lud w Bierwaldſtätten ſwěrniſe ſt bamižej a ſwojim w Romje hanjenym krajanam ſteji. Njeſmy drje runje něk na to pſchihotovani, tu we Romje nam ſežinjenu njeprawdu a tu pſchelatu krej Schwajcarjow pſchez khostanjo ſami zarunacz; ale krej Schwajcarjow hiſhče žeňje njekeſtana pſchelata njebu, a tež najmócnich, kotiſ ſlabych podcžiſchežowachu, trjechi w ſwojim čaſu wěſte khostanjo. Wy ſeje rožwuczeny doſcz, to ſpóznacz a myh nimam trébne, Was na najnowiſchi pſchikat Napoleona III. poſazč, kotryž za někotre nježele ſt najmócnichho knježerja najhubjenschi jath bu. Excellenza! Dokelž naſcha wuſtawa nam njeđowoli, do offiſialnoho rožrježowanja z druhoſrajinymi poſlancami ſtupič, wuzwolimy tónle pueč, zo býhym naſche reklamacije ſt Waſchej wědomoſci pſchinjeſli, a proſhymy Was, zo býhce Waſchomu knježerſtwu we Florencu to ſt wjedženju dali.“ K.

Z R o m a. Tu zaſhadžeja wot italskoho knježtwa pſchistajene bandy z ſoždym dnjom njehanbicžiſčho pſchecživo chrkwi, duchownym, klóſchtram, předadničim bamižowym zaſtojnikiem, tiz ſwoju pſchifahu ſwěrniſe dzerza. Najpriyedh ujemójeſche žadyn duchowny pſchez haſu hič, bjez toho, zo by wuſměſhaný był, potom buču hařowanja a zaſhadženja pſched chrkwiemi we čaſu božich ſlužbow wotrježane a wuwjedžene, a ſoždy, tiz chrkwiow ſtupi, hanjeny; někto ſchruba paſ ſo hižom, chrkwiſe ſame napanheč, předowanja pſchetorhowacz a zađewacz, haj ſamo na božej mſchi njehanbicžie zaſhadžecz, kaž je ſo 10. měrca we chrkwi del Gesu ſtało.

Tu przedowaſche ſlawny jesuita Tommasi; jeho przedowanjo njeſeſche ničjo, ſchtož mohlo nekoho ranič, njedopomni ze žanym ſlowežkom na grubne wobſtejeniſta we Romie a ſlonci ſokoło pschiſpolnja. Hdhž pobožni poſlucharjo z chrkwe ſtupichu, ſtejſeſche tu črōda mužiſcežow, ze z wołojom wulathmi ſijemi, a zahnachu ſoždoho zas do chrkwe, hdžez dyrbjachu hiſcze dolho pschebywac̄, hač jedyn ciwilne žhotowan̄ muž, z bantom na ramienju do chrkwe ſtupi z něhdže 30 wojakami; to bē jedyn z italskoho ſudniſtwia (quaſtury), tiz něſhto woſobow zaja. Z nahimi mječemi we rukach a pod džiwim wołanjom rubachu woſach wſchudzom wokoło, haj do ſamych pobocžnych khapañow a pschez kehelli wulkoho wołtarja, hdžez jedyn měſhnik božu mſhu džeržeſche a ſw. woprawjenjo wudželsche, haj ſame žoniſke njewostajichu ſo we mérje, tež krej bu pschelata. Pschez tajke žadſawe njeczeſne ſredki čhe piemonteſke knjeſtvo Rom za ſo dobyč! Tutón podawki njeje jenicki, tiz mohł ſo powiedac̄, ale wſchēdnje ſo chytkiſke pobožnoſče na tajke waſchnjo kaža. Romiſcy pak ſu tež dawnno tajkich njeczeſanhých hoſeži, tiz cheedza ſo pscheziwo jich woli pola nich zaſydlic̄, jara ſheži, a budža ſo wěſcze ze wſchēmi zdželanhmi ludžimi wſchēch krajow wjeselic̄, hdžuz budże Rom, hłowne ſydló zdželanoſče ſwēta, rukam italskich zapuſčeri zas wutorhnenj a pod miloſeſiwe knjeſtvo naměſtnikow Chrystiſowych zas ſtajenj. — Wot k zbehnjenju wuzwoleñtch wjetſkich klóſchtrow je 8 najrijeſtich hžom wot italskoho knjeſtwa wzatych, runje tamne, hdžez mějaču najwyschſchi pschedſtociſcerjo rjadow ſwoje ſydlá, tiz dyrbjachu tak ze wſchém wuczahnyč, ſchtož ſpomožne zarjadowanjo husto po chlej zemi rozſchérjenoho rjada jara poczežuje. — Wſchē woprawdze hruijace ſwiatocžnoſče maſtrownoho thđenja, kotrež hewak wjele thrac czužich do Roma pschiwježechu, njemoža ſo lětſa we ſw. Pětrowej chrkwi wodžerzeč, ale ſtanu ſo jenož we domiacej khapañi ſw. wótca. Bóh daj, zo by, kaž něhdž naſch zbožník pschez czeřpjenjo a boleſciwu ſmjerč k dobyču na ſmjerči a wſchēch ſwojich njepſcheſzelach, pschińdze, tež jeho nameſtinik ſtoro po tak čežtím domaphtanju hiſcze wjeſoſe dny na ſwēče za ſo a ſw. chrkwi wuhladat! L.

Z Roma. Na 12. měrca je mlody baron Egon z Roth-Schönberg ze Sakskeje katolické chrkwi pschedſtupiſ. Psched dwemaj ſetomaj ſtaj hžo jeho bratr Ernst a jeho mac̄ tu ſamu kroczel ſežniſkoj. Mazajtra wudželi bamž k. baronej we vatikanje ſakrament firmowanja.

Z Roma. Tudy bu 4. měrca deputacia džeczi ze Schlezynſteje wot groſin Kielmanegge bamžej pschedſtajena, kotaž addressu pschepoda. Tasama wobſtejſeſche z tſjoch malych hólcow: Clemens Haas, Józef Butzer a Anton Bonazeller. Woni buchu wot ſwiatohho wótca w pschitomnoſci Mſgr. Ricci pscheſzelne powitanı, a malych Clemens jeho z hrónc̄kom w italskej ryc̄i poſtrowi a pschepoda na to w žoſtoběložidžanej móſhniſje wot ſchlezynſkich džeczi na hromadzeny pětrowy pjenježl. Z wutrobnymi ſłowami wupraji na to Pius IX. wjesoſoſz a džat za tajki dar wot njewinowatych rukow, a požohnowa ſloncze ſchitlích. — Kaž je čitarjam hžon znate, bu psched někotrym čaſom wulki džel romſkoho kollegia (wysokie ſchule) wot italskoho knjeſtwa přjeczpozath, a wočakuje ſo, zo hiſcze zbytlny džel tež wozmu. Tohodla ſu něk rektorojo wſchitlích narodow, tiz tudy

schtudowachu, italskomu kniežerstwu kruhy protest napscheczo prjedzvazčju kollegia pšcepodali.

K.

Francózka. Młoda tsecja republika ma tesame njezbožo, kaž za přenju w lécze 1792 a za drugu w juliju 1848 nastą. Narodnej zhromadžiznje a mot njeje wuzwolenomu kniežerstwu napschecziwo pozběhuje so nowe revolucionske kniežerstwo w Parizu pod imenom „commune“ abo wubjerk nationalneje gardy abo tež tak imenowana česťmjenia republika nižšeho luda pod wiedziczeństwom česčelatomnych mužow wħschischeje klassy. Wot republikanskoho prawje wuzwolenohho kniežerstwa, kiz pod Thiersom we Versailles sydli, běsche general Vinoy do Pariza pōslanu, zo by rjad zawiedł a narodnu gardu demobilisirował (z brónje puschcik.) Tola to so njeporadži, garda so spjeczesche a njechasche swoje kanony a mitraissey wubacż. Wojach pak, pšchecziwo njemernikam wiedzeni, so tež stajichu a njechachu na nich tšeletez, ale spjeczeslichu so z nimi; pshetož francózskomu wojskowej zezda so hido husto uniforma narodneje gardy hało něshto swjate! Haj pshimidže tak daloko, zo „wubjerk narodneje gardy“ dweju generalow k smjerci wotsudži a zatjēslicz da, kaž pozdžischo hischče wjele druhich ludži. K tomu pshisłodžaja so na Thiersa, hało by won potainu rohalista (kralovsych zmysleñ) był. Tak je w Parizu tu khwilu njemerna strona dobyla a je strach za ludži, kiz něshto wobſedža. Na pshikkad chcedža, zo by wulki wójnski dołh jenož bohata klassa placzila. Wschitke spjeczenjo pak je tam nětko wobzarowanja hódne; pshetož Němcy maja někotre forth pshed Parizom w swojej moch a hroža z tšelenjom. Wojach zwonka Pariza su tež za Thiersa (tohorunja czi, kiz su w Němskej hischče zajeczi); pshetož woni měnja, zo tež Napoleonowa strona sobu njemér cžini, zo by pshim suadź z pomocu wulkaja joho syna abo joho samoho na trón pshimijestu. Schtóż pak je dobry Francóza, njepschije sebi Napoleona, ale republiku. We někotrych wjetšich městach běchu tež „commune“ po pshikkadze Pariza wuwokali (kaž w Lyonie, Marseille, Saint Etienne atd.) a něshto ludži k smjerci wotsudžili; tola zda so, zo tam rozom nad njerozomom skerje dobudże. Wbogi kraj!

Hollandška. Heemskerk, hollandski minister a wiedziczeń protestantiskeje stronu tam, praji wóndanjo na sejmje w druhzej komorje, hało bě wo wurubjenju bamiža rycz, zo „dhec wón tele praschenjo jenicej z juristisjeje stronu rozsudzicj. Alle hdyz wón to cžini, njemóže hinač, hacž zo dyrbi wuprajicj, zo wot dołhich zańdzienych cžasow taika nježmanosć we civilisirowanym swěcze so wobeschla njeje, kiz tak wschitke zaczinča za prandu a sprawnosć podkoczjuje, kaž tónle skut, a tale bjeſchije pshicžiny, frjedž dospołnoho měra na jenym drje slabym, ale neutralnym kraju dokonjana usurpacija (rubjenstwo).“ Cžesčz taikomu mužej, kotryž je najprěni był, kiz je na jenym europiskim sejmje zjawnje nježmanosćje bjezbožnych čròdow zaczisnýk, kotrež je italske kniežerstwo na hłownym měsće katholiskoho swěta dokonjako.

K.

Połnōcna Europa. Pshet dekret 2. meje 1869 su missjony w połnōcnej Europje wot bamiža na szézhovace waschnjo rozdželeno: 1) Japoščotolski vikariat we Schwedijskej pod k. Studach. 2) Japoščotolska präfektura Norwegijska, kotraž předh pod schwedijski vikariat skuschesche. Tuta präfektura wopšchija wschitke

krainy Norwegiskeje hajz do połnocochno dżela zemje a Lappland. Halo japoschtofski präfekt je kniez Bernhard pomjenowaný. 3) Japoschtofska präfektura w Danskej, kotrejž tež Farörske kupy, kaž Zelensla a Island, hdzejž su missionarioho halle w nowischem času so zaſydlili, pschikluscheja. 4) Japoschtofska präfektura w Schleswig-Holsteinje. Poslenej präfekturje stejitej hiszczę pod Osnabrückskim biskopom, kotrejž imeno japoschtofskoho provifara połnocochnych missionow wjedze. Dale bu 5) nowa japoschtofska präfektura w połnocochnym dżele Schottlanda postajena, ktraž hrabinstwa Caithness a Orkady a schotske kupy wopschija. 6) Eskimo-kupy a New-Kumberland buchu Horniej Kanadiskej pschidzeleny. K.

Naležnoſće towarzſtwa.

Sobystawij na lěto 1871: 1. l. 182. kubler Miklawšch Kubanja z Ralbic; 183. August Maaz z Wjelkowa; 184. duchowny radzicjer a farař Fr. Schneider z Kulowa; 185. kaplan Wowežerik z Kulowa; 186. wucjer Koſmij z Němcow; 187. wucjer Schokta z Kočinje; 188. wucjer Čorlich ze Sulshec; 189. Wórschla Nowotnikec z Höſka; 190. Khata Scheltowa z Nachlowna; 191. kubler Jan Guda z Dalic; 192. R. V. H. Gabriela Gudžic we Losławie; 193. wucjer Pietaš z Chrósczic; 194. kubler J. Kummer z Časec; 195. Hana Bukowa ze Bytic; 196. Madlena Běrowa z Kopšchina; 197. M. Wjenkowa z Chrósczic; 198. Jan Žynda z Časenych; 199. Jakub Wjenka z Różanta; 200. Miklawšch Duežman z Džeznilec.

Na lěto 1870. 438. J. B. z J.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Ksyczjeni: Karl Alwin, s. krawca Roberta Pfeila z B.; Richard, s. krawca Wylema Dehra z B.; Jurij Michał, s. žynnoſcerja Jurija Augusta Kolle ze Bojdowa. — Zemrjetaji: Jan G. Karas z B., 49 l.; Maria, dž. Jana Augusta Merečinka z Hrubjelcic, 4 l. 6 měs.

We expediciach Poſta móže ſo doftacj za 3 nsl. wužitna nowinka:

Pomočna knižka k wuliczjenju nowych a starzych měrow a wahow. 72 stronow.

Wopschijeczo je tele: dohoſtna, plonińska a częſtečna měra, tež za tōcne węchy a žita; pschedzajenjo stareje wahi do noweje atd. atd.

Za jutrownych kſchizerow ſu wuſtke a pschedawaja ſo broſchirowane za $1\frac{1}{2}$ nsl.:

Jutrowne kſherluſche, z chróſcianſkich ſpěwackich wuwzate.

Dary za cyrkę w Čornečach abo Baczonju.

K czeſci Bożej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Petr Delenk ze Štomeje Vorſeče 1 tol.; Jan Keton ze Štomeje Vorſeče 1 tol.; M. Z. ; P. 5 tol.; pschednoſt kloſchtra Marijinoho Dok'a 100 tol.

Hromadze: 5010 tol. 17 nsl.

Cyſchcjat L. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Katholicki Poroč

Wukhadźa prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyločetna plaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Chrкwiński časopis,

wudawany wot towarzstwa S.S. Chrilla a Metoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórník.

Číslo 8.

15. hapryla 1871.

Lětnik 9.

Katholicka cyrk w Japanskej.

(Skončenjo.)

Tola tež za japonsku cyrk rješište časoh zacjehu, halo bamž Rjehoř XVI. w l. 1846 z nowa Japansku a Sieukieusku kupy k japoschtołskomu vikariatej pozběhny, a prěnjomu biskopej, z njenom Forcade, pschedopoda, kž hžon dwe lécze na Sieukieuskich kupach halo missionar skutkowasche. Kajke namiaka wón tehdomníšje wobstejenja katholiskeje cyrkwje w Japanskej? Wón wopisuje nam tesame 25. jan. 1847 z Małao taſle: „Japanska je hžchče zantknjena; králowje a vréchowje zjenoča so napscheczo Bohu a joho žalbowanomu a hdžz bychu sebi missionarojo zwazili, do kraja zaſtupicž, by jich wěsta smjercž trjechila. Tola mamý nadžiju, zo Chrystus bóržz zas do Japanskeje zaſtupi.“ Vjez tym běchu so missionarojo na Sieukieu, takrjec psched japonskimi wrotami zasydliſi, hdžz tež hžon japonska rycž knježi. Ale hžchče so někotre lěta minyču, předh hacž móžachu do Japanskeje zaſtupicž. Biskop Forcade mějesh tróščt, Japaneſu, kž bě joho wucžer w japonskej rycži byl, w l. 1850 kſchecicž. Dwe lécze pozdžischo poda so khorowatosce dla, do Francózskeje a l. Libojskej, generalnomu prokuratorej w Honkongu, bu zaſtaranojo japoschtołskoho vikariata tudž pschedopodat.

We lécze 1853 bu Collin, missionar w Mandschuriskej, za japoschtołskoho vikara w Japanskej postajeny; ale předh hacž město tndž nastupi, 23. meje 1854 w Chinesiskej wumrje, a tak zas Libois městno zaſtara. Tón samy pôſla missionarow Girard, Mermet a Furet na Sieukieuske kupy.

We měsacu meje lěta 1856 podaſtaj so missionaraj Furet a Moucou halo tolmacžerjeſt dweju francózskeju kódžow do połnocoňho džela Japanskeje. Wot města Haſkodadi na kupje Jeso někotre pucžowanja do nutšownoho kraja sejnischtaj; ale policiſtojo běchu pschedch zadž njeju, zo njebyſtej ze žanym Japaneſu poručzałoj.

Tola naposledku so dwaj policistaj, hdz̄ so njewobkledżbowanej widżeschtaj, samoj z nimaj do ryczow dascahtaj, a so jara zwijeselschtaj, hdz̄ cuzownitaj jeju rycz mōžeschtaj. Tež lud bě, kaž so zdascahe, derje zmyſlony, ale połny bojoscze. To samo wobkledżbowe ſuret tež na kupačach połdnju. K swojemu wobżarowanju dyrbjeschtaj so zas do Nasza na Lieukieu wróćic̄, a tam zbożownische czasy wočalač. A tute pschiniidžechu!

Hac̄ runje jenož Japanska wiłowanskoho wujitka dla z krajnoho wotzanknujenja wступi, a wyšte Hollandzanow tež Amerikanskim, Bendželskim a Rusam węste wiłowaniske prawa pschizwoli, wona tola jenož pschez to njewusłedne wotpohladanja bożeje předhybiżownoscze dopelni. We lécie 1858 pschiniidže Francózſka a žadasche febi tež te prawa. Poselstwo dóndze 26. septbr. do Jeddo. Missionar Marinet z Lieukieu ſlužesche francózſkomu ministrej, baronej Groszej halo tolmac̄er. Na 9. okt. bu zwijač podpisany, w kotrymž buchni Francózam tsi pschistawu, Yokohama, Nangasaki a Hakodadi k wiłowanju wotewrjene, a wschitkim tam bydlachym czym swoboda we wěrje pschilubjena. To drje hishcze njebe dospokna swoboda za missionarow; dokelž smēdžachu jenož czym, a nie Japansam pređowac̄; ale bě tola wulka kroc̄zel k lepschomu. Missionar Girard, tis̄ bu pozdžischo japoschtoſſi vilar Japanskeje, kotraž bu něk halo wosebitu vifariat postajena, piſasche 28. nov. 1858 z Hongkonga: „Tak su nam něk po 10 lětech žadoſcze wrota Japanskeje wotewrjene. Zwijač dawa zapoſlancej prawo, po cylym kraju puchowac̄. My nadžijemž so, zo budže jedyni wot nas joho pschewodzec̄, a tak powostanczki předawſkich wosadow, kotrež traž hishcze k namakanju budža, zhromadziez phtac̄. Jedyni europiſti zaſtupnik je nam woziewiš, zo po wuprjenju japońskiho zaſtojnita hishcze katholsch kſchesczenjo w Japanskej su, tis̄ we horach zakhowani bydla. Nekotři wot nich su halle wóndanjo jich wěrj dla morjeni.“

Tele pschec̄ehanjo, wot fotrohož Girard ryczi, sta so w l. 1856 we wiłouſci Nangasaki. Tam bu 80 kſchesczenow zajatych. Po prówcowaniach pschec̄zelow a znathch bu jich 50 zas puſchec̄enych. Wot tych 30 wumrje 10 we jaſtwje, a czi druzh, tis̄ buchu halle za 2 lécje puſchec̄eni, wumrjechu bórzh po tym; dokelž woni běchu dyrbjeli hłdb, lacžnosć, puki a druhe cžwèle pschetrac̄; nočež buchu jim z porstow motorhane a wulke lamjenje na wutrobu kładzene byli.

Mjenowanym missionar Girard pschewodzec̄e francózſkoho zapoſanca, t. Duchem z Bellecourt do Jeddo, hdz̄ bu wýshnosczi halo tolmac̄er a katholski missionar pschedſtajenj. We Yokohama běſche missionara Mounicou wostajíš, tis̄ tam hñydom kłapaku natwari, kotraž bu 12. jan. 1861 w pschitomnosczi wjele wukrajnikow wschelakich wěrywuznaczow poſnjeczena. Bě to wot 200 lět zas přenja katholska chrkej, tis̄ so tudž założi. Japanesowje z Kanagawa a z Jeddo a wiłonoscze pschiniidžechu, zo buchu ju wohladali, tak zo chrkwička wot ranja hac̄ do wječora prózna njebu. Tola z tym bě knježerſtwo njespočojne, a załaza Japoński wopřt tejesameje. Ale pschec̄ivo zaſazni tam pschec̄ zas někotři pschiniidžechu. Tež buſchtaj dwě wosobje do jaſiwa sadženej; dokelž běſchtaj missionarej japoński knihi pschedakoj. We Hakodadi zhromadzi missionar Mermet tež małki wosadu. To bě dobrý zapožat! Tola hrube zakonje hishcze njeſju chle zbehnjene; tak

steji hiszczęze w Jeddę na stołpach pshibite, zo kóždy, tż swj. Kschiżej cześcę wo-
polazuje, so t smjerci wotfudżic dyrbi. Nadżija, zo Kscheszjanstwo tudy wjetšemu
swobodu dostanie, hdżż 1862 japońskie poselstwo we Europie pola mjerichow pu-
czowaſche a wschudżom związaſli sczini, njeſe ſo chle dopelnila, a jenož njeradny
czeſpi wyschnoscę tam missionarow a czym Kscheszjanow. Lud pak je derje zmę-
ſleny napschezo Kscheszjanstwej. We lécze 1863 natwari ſo w Nangasaki jara
rjana cyrkę z 3 węzemi, na kotrychž ſo złote Kschiże zybola, za kotrež bę tež fran-
cońska khejorka Eugenia a wosobni Francózowje wulke pjeniežne darły darili. Hac̄
dotal bę tu jenož mała khapalka była. W swoim času běſchtaj tudy 2 rjanej
katholskej cyrkwi. Tena hiszczęze wobsteji, ale je nětk pohanski tempel.

Nowa cyrkę w Nangasaki sczahny wjele ludu hromadu. Tola ſchtó bę
ſej myſlik, zo budźe pſchez božu předhywidžownoscę taſama ſredk, w zakhowanym
bydlace japońskie wosady zas wunamakę. Missionar Petitchean, nětk biskop a
japoſchtoſki vikar w Japońskiej, pſiche 17. měrca 1865: „We nocę po 12 ſtejachu
15 wosobow pſched cyrkwiſkim durjemi, a halo běch jím durje wotcžinik a wotce-
naſch wuspěwał, dachu ſo mi spóznacž, zo ſu Kscheszjenjo! Woni tež pſchiftajichu,
zo w tej wsy, hdżż z bydla, wſchitc tak wérja. Ma to ſcžinichu ſebi ſwiaty Kschiž
a ſpěwachu: „O deus sama! o yosa sama! Sante Maria sama! to rěla
O Božo knijeje! o knijeječerjo knijeje! Swjata Marija! kralowna.“ A po na-
prashowanju móžachu: wótce naſch, jandželle ſowitanjo, konſiteor a rózarije. Halo
ſwj. patronow czeſcja wosobje ſwj. Josefa, Michala, Thelu a Klaru. Hdžż
ſwjeczo ſwj. Marije z Jezus-džeczatkem wuſladaja, praia, zo ſo pola nich hodý
tež tajke ſwjeczo wuſtaja, a zo tež pſched jutrami ſwj. poſt djerža. Zeleny ſchtwórtk,
13. haperleje 1865 wophtachu 1500 njeznathch Kscheszjanow cyrkę, a modlachu
ſo pſched znamjenjom Kschiżowanoho.“

W měſacu meje 1865 zholi missionar, zo we woſolnoſci Nangasaki 2500
rozpjerschenych Kscheszjanow bydli. A bórzy po tym pſchińdeja wotpoſkani jeneje
blízkieje kupy, bjez nimi latecheta Pětr, wot kotořož zholichmy, zo ſu Kscheszjeſke
ſłowa pola nich teſame, taž we katholskej cyrkwi. Woni woziewja, zo w Ja-
pońskiej je hiszczęze jara wjele Kscheszjanow a mijenuja jene město, hdžż 1000 Ksche-
zjanſkich ſwójbom bydli. Na to prasheja ſo: „Kak wulki kral (bamž) w Romje
nětk rěla a hac̄ maja missionarojo žonh a džecži.“ A halo běchu na to ſpo-
jace wotmołwienjo doſtali, praia z wjesoloscu: „Haj wž ſeže egi prawi, na ko-
trzychž ſmý doſlo tak že žadosežu cžafali!“ Mjeniujich ſtari paſthrjo běchu pſched
200 lětami, halo do ſmjercze džechu, zrudženych Kscheszjanow z wěſtoſciu ze zaſh-
pſchińdejenjom katholskich missionarow tróſtowali; ale jich tola ſedžbnych ſcžinili,
zo budža to prawi, tż ſu nježenjeni žimi a ſwiatu Mariju halo mac̄ božu czeſcja
a wosobnje, tż romſtoho bamža halo najwyſchoho biskopa pſchipóznaſa. Tak ſu
ežile Kscheszjenjo lětſtoňki ze ſejerpnoscę na tutych prawych pósłow cžafali, a
ſtoncžniye je Boh jich proſtrow wuſlyſchal. Ale taž ſu ſo tute wosady w tymle
čjaſu zdžeržake, hdžż žanhch duchowithch njemějachu, a žadh ſakrament, khiba ſwj.
Kscheszjenca, ſo wužiwacz njehobzesche? Tudy widžimy wulki džim boži! Nan wu-
częſche džecži, a tute zas džecži, ſchtóž wot Kscheszjanſta wjedzachu. Hdžż bę

wjac swojsbow hromadze, bu jedyn hako katecheta wuzwoleny, kiz potom tez swj. sakrament kschezenych wudzlesche. Druhe sakramenty drje dyrbjachu parowac; tola je Boh zawescze jich dobru wolu horjewzał.

We měsacu juniju znajachu missionarojo hizon 20 kschezanskich wosadow ze 7 katechetami, a pozdžischo bu jim město wozjewjene, hdzej bě 7000 kschezanow. Vjez tym běchu policišto na te poselstwa fedzbní sezinjeni a Japanesam bu wopht zařazany, a predkstejerjo dyrbjachu za tym hladacz, zo žadny wjac do kschezanskeje swiatnich khodzik njeby. Djez tym bu Petitjean 21. oktobra 1866 w Hongkong hako bislop wuswjeczeny, a 4. febr. 1867 wudželi wón w noch w pomjenowanej cyrkwi 80 kschezanskim Japanesam swj. firmowanjo, a 2. jun. t. l. bu psched durjemi tuteje cyrkwe wulke swjego (statua) swj. Marije we pschitomnosći francozskoho a portugalskoho ministra a druhich wyschich japonskich zastojnikow zjawnje poswjeczene. Na njej steja sežehowace słowa: „Mascha luba knjeni z Japana, prosch za nas! A wopomnječu na 17. měrca 1865. (t. j. džen, hdzej buchn přenje japske wosady nadendžene) Kralowna martrarjow! Pomocnica kschezancw!”

Tola pscheszéhi tez nětk chle njepschestahu, hacž runje wjac tajte zrudne čjash njebehu, kajež bě je Japanska předj wibžaka. Tak buchu w l. 1866 na wjele blakach kschezenjo do jaſtwa sadženi a cžwelowani, a 15. jul. 1867 bu we Urukami khabatka wurubjeua a 60 kschezanow popanjencyh. A hako běchu z kijemi pschebiczi, buchu do jaſtwa cžisnjeni. To sta so tez we wsach St. Klara, St. Josef a druhich mestach. Tute pscheszéhi nastachu, dokelž kschezenjo pola pohrjebow poħanskich popow wjac měcz njechachu.

Zo tez zla wěc w božej ruch z cžasami dobre plodý njeſe, počaza so tez tudy; mjenujich dokelž bě nětk wjele džeczi wosyroczenych, założi bislop za nje seminar, a hizon je tam 20 hólcžatorow pschitwate. Wyschnoscž hewak to pschidaka njeby. Hako bislop Petitjean do Roma na koncil puczowasche, pisachu někotri kschezenjo, kiz we jaſtwach sedžachu, na bamja listy. Dowolam sebi, jedyn tajki list 14 lětnoho hólcžeca (po słowie) sobudželicz: „Hóle, z mjenom Dominikus, kotryž džat Wam, bislopej a tym wóteam, w poslenim lěcze na 30. dnju dwanaštoho měsaca kschezencu, firmowanjo a sakrament wostarja doſta, seželes wam próſtu za kschezanow w Japanskej, kotsiž we wži Urukami popanjeni buchu. Pschez Wasch schlit su so tuczi kschezenjo rozschérili; tohodla proſchęce tola Boha, zo bhym so dale rozschérili. Cžisami, kiz w jaſtwe tudy po licžbje 67 sedža, a wjez nimi su 14 žonskich, toſamo proſcha. Dokelž strach a bojoseč roſeže, wozmu ja moju pomoc i Wam!” Tak trajachu tam pscheszéhanja hacž do džensníshoho dnja; tola najwjetšha zrudoba za tamnych missionarow bě, hako někotri po wulich martrach woslabichu, a Khryſtusa zapřechu. Cži druzh, kiz njebehu morjeni, buchu po thſacach do dalotich podkopkow wotwiedženi abo do puſtých kraju za pokazani. Wjele bu na kódze wodženych a potom zatepjencych. Francózski pôſlanc žadasche drje puſchzenjo zajatych kschezanow, a i tomu pschitanzných so tez pôſlancowje druhich kschezanskich wjerchow, a Japanske knježerstwo pschilubi tez puſchzenjo kschezanow a khostanjo jich njepscheczelow. Ale budje wone slubjenja dopjelnicz moc, hdyz chle japske zemjansko zadý tých najwosobniſtich a naj-

bohatskich wjeŕchow Satsuma, Magota a Toza, liž tu runje najhórschi njepsche-
częſjo su, steji, kótrymž so hiſčeže 400,000 pohanskich popow pschizankuje? Woni
su tał mocni, zo so khezor jich bojez dyrbi. Tak je nam Bosol hijon tež wot zrud-
nych pscheſczęſhōw japońskich kſchęſčanow powjedał, a tamni biskopja běchu nuzowani
na tajke zrudne powjeſče ſoncil wopuszczeńc, a so do swojich wosadów podacž.*)
Tola Bóh budže, kíž je Japońska wosady ſia lět dolho w potajnosczi džeržał, tež
dale je zakitacž. A manž tu krtu nadžiju, zo tute krajinę, kótrež ſu z tał
wjele marträſkej krewju plođene, w swoim času tež najrjeſiſche plody za naſchu
wěru pschinjeſu.

J. Kral.

Poředjenjo. W 7. číſle na str. 50 r. 17 je zadý dypka tole wum-
ſajene: Zenož Hollandsch buchu wot tuteje zakaznje wumzacži.

3 uascheje dióceſy.

Z Budyschina. W serbskich wosadach džeržachu ſo lěta pschi najrjeni-
ſhim wjedrje kſchjerſke proceſſiony. Ze ſuſodnych wosadów a měſtow bě wjele
pschihladowarjow pschischko.

Z Budyschina. Kaž ſo nam praji, chedža wſchelach katholſch Serbja
ze wſow na Walporu po dopołdnischiem kemschach wot jow do Philippsdorfa hicž.
Schtož che ſo k tomu proceſſionej pschizankhc, njech do tachantskeje chrkwe kemschi
pschinchę.

3 dreždanskeje dióceſy.

Z Drežđan. Na 25. měrca ſwieſčeſte k. wucjer Hermann Sperling
w Nowych Drežđanach ſwoj 25 lětni zastojniſti jubilej. Woſebite pocjeſćowanjo
ſta ſo jomu bjez druhiim tež wot towařiſta ſ. Cäcilije (za chrkwiſki ſpěw a
chrkwiſku muſiku,) do ſotrohož wubjerka k. Sperling ſluſcha.

Z Drežđan. Wucjer pschi hłownej katholſkej ſchuli, k. Pawlikowski je
wot katholſkeje chrkwe wotpamyl a do lutherskeje zaſtupil. Dreždanske nowiny
wuprajeja nadžiju, zo won nětko lepshe wucjerſke město doſtanje.

Z Drežđan. Bratſtwo wěcznoho čeſćowanja najswieſzichho ſakmenta
a k podpjeranju kudsonych chrkwioſ pod zaliton ſ. Benno w Drežđanach je lětnu
rozprawu wudalo. Zańdžene lěto běſche ze zaſtadnym ſkapitalem 1526 tolery do-
fhodow a 267 tol. wudawkow. Wot towařiſta kupjene a dželane chrkwiſke para-
menty (drasth atd.) doſtachu zwjetſcha chrkwe a klapale w Safflej a tež někotre
wulkajne; w poſlenim poſlēze buchn woſebje tež lazareth a depoth jathch zaſta-
rane. Pschipódsa buchn pjeniezny hromadžene k zdžerženju miſſionischi božich ſluž-
bow a ſchulow za rozyjerſchenych katholikow w Safflej a druhdze. Tak poſkazuje
ſo tež w tymle towařiſte, kaf ſo ze zjenoczenymi mocami wujitne a zaſkužbne
wěch doſpěz hodža!

*). Po najnowischiach powjeſczęach namakaſa ſo hiſčeže 200 kſchęſčanow we jaſtwach w
Osaka. Tola ſo jich puſchienjo kruze wot europiſkih wjeſtow žada, mjez nimi tež wot Pruskeje.

Z Annaberg a. Schulski vikar L. Grölmus (rodženj z Radworju) pschitnide sem za vikara.

Chr̄kwińskie nowinki a powjescze.

N ēm jka. Kąż je znate a w swoim času też we Posole wožjewjene, bu we schtwórtym posedzenju vatikanskoho koncila t wěrnosciči wěry pozběhnjene, zo je bamž, hdźż wón jako najwyjszchi pasthé a wuczer ekleje chr̄kwię wo wěrnosciach wěry abo kſhesczanskich poczinkach neschto za wszech kſhesczanow płaczomne swjatozne postaji, abo taž so praji, hdźż wón „ex cathedra“ ręči, njezmólny. Pscheczivo tutej wuczbje wustupowacu hžom předh hacž so koncil zeidže, wschelach wuczeni mužojo we njechr̄kwińskich nowinach, pišmach a knihach. Najwośnisičich pschecziniłkow pał namaka tuta stara, nětko pał swjatocznie wuprajena wuczba, pola němskich professorow, woſobniye na wſtofich ſchulach we Mnichowje, Bonnje, Wrótslawje a Praž. Nadžiachm̄ so, zo budże wscha njeſcheczenioſc̄ we tutej wěch so zhubic̄, a zo so wuczeni mužojo poniznje podczisnu hkoſej Ducha swjatoho, kž pschez powschitkowne chr̄kwińskie zhromadžizn t wěriwym ręči. Ale z wulkej zrudobu dyrbimy wuznacž, zo tamni mužojo, kž předh spomožne ſtutkowacu, so njeſoža pschewinę, zo bych ſwoje nahladu a pschewědečenja chr̄kwińſkej wuczbje podežisnli, ale zo podpjerani wot swětnych wſchinoſc̄ow a kſhwaleni wot njevěrnych nowinow zjawnie pscheczivo postajenej wuczbje dale ſtutluja, tať zo biskopojo, kž ſu ſo wſchitc̄ wuprajenej wěrnosciči pschiznali a najbóle tež hžom ju wožjewili, na tamnych professorow ſwojich woſadow chr̄kwińskie ſchtrazy postajich. Najzrudniſcho ſteji wěc we Mnichowje, hdźż je probſt L. ze Döllinger, zakitanu wot bayerskoho krała, haj ſnadž t tomu pohoñowanu, napominanja a hroženja ſwojoho biskopa zacpějo, wulki djeli professorow za ſo dobył a za njeſcheczelske, wot njoho najbóle wjedzene wustupowanjo pscheczivo vatikanskemu koncilej, a nětk zjawnie wupraji, zo ſo njepodczisnje. Z.

Z Berlin. We rajhsracze měřjachu wschelake ſtrony hžom ſwoje moch a bu tu hžom jara wjele ręczane. Dwoja wěc woſobniye dawasche t tomu pschilejnosc̄. Hako wotmokwenjo na khezorowu ręcz pschi wotwrojenju rajhsratha, bu wobzanknjene, we addressy tež wschelake pschecza zapoſlancow we mjenje němskoho ludu khezorej a joho ministeriju wuprajic̄. T tomu bě wjetſchina zapoſlancow addressu zefajka, we ſotrejž ſo woſobniye tež wupraji, zo ma němski lud nadžiju, zo ſo joho wſchinoſc̄ do naležnoſc̄ow czužich ludow a krajow pschichodnje ženie a na žane waſchnjo měſchecz njebudže. Z tym chchſte wjetſchina ministeriu wotradićz, za ſwiate prawa bamžowe pscheczivo piemonteskemu kralowſtwiej ręczecz, ale tať ſurowu njeprawdu, kž ſo we Romje dokonja, pschispóznačz. Dofelž pał katholicka strona z tajkej addressu z pokojom bycz njeſožesche, pschetož to wěscze žadosc̄ němskoho ludu, t najmjeňſhomu němskich katholikow njeje, zefaja tež ſławny Windthorſi addressu, ſkoro doſkownie tufam u taž wjetſchina, wuwostaji pał tamne ręczek, kž ſo pscheczivo žadosc̄i katholicko ludu, a z chla čkowjeka, kž hſchecz prawdu ſubuje, tam namakaja. Někotre dny doſko jednaſche wo tutej wěch; naj-

wosobniški rycznich, kij tak we němškim rajchsracze za prawa s. wóteca ryczachu a někto mòc zjednaneje Němskeje k wujitku njesprawne napanjenoho a tak rjec jatoho s. wóteca na koženu mècz chchhu, běchu Windthorst, biskop z Ketteler, Ma- linckrodt, Reichensperger. Tola wscha jich próca a ryczniwość bě podarmo, haj zadžerženjo wjetshim runje prawie połaza, tak je pschečzivo katholskej cyrkwi zmę- slena, a katholksi lud na tónle němški rajchsrath žanu nadžiju stajecz njetrjeba. Katholska strona tohoda tał adresu wjetshim tež njeopodpisa. — Druha wèc, wo kotrejz so tu jednasche, bě namjet Reichenspergerowym, zo maja so wèste artille pschi- wacz, wosebje tał mjenowane zakladne prawa (Grundrechte), po kotrejz maja wschitcy Němcy njeotwisiňe wot swojego wérhwuznacza rune prawa k zhromadziznam, k towarzhowaniu, kózde wérhwuznaczo ma prawo swoje naležnosće same zarjadowacz a wostanje we wuziwanju wschich jomu pschislischach wustawow, wotkazanjow a kubkow. Tutón Reichenspergerowym namjet je tola wèscie sprawny a pschi tym jara swobodny. Tola pak bu wot wschelakich rycznikow wjetshim hanjeny, hako by jenož so pschez njón katholskej cyrkwi k kniejsztwu dopomhało, a němškim krajam strachi pschihotowałe. Tak bu tež tónsam h wulkej wjetshinu začisnieny. Rycze, kij so pschi tutej pschiležnosći dzerżachu, dopokazachu z nowa, tak nje- sprawne zmęslena je wjetshina němškoho rajchsratha pschečzivo katholskej cyrkwi.

Schwajcarška. Zutrownu pónidzselu bě wurjaduh procession k khapak „Maria vom Siege“ w Benkenje w kantonje St. Gallen na te ménjenjo, zo bh Bóh na zastupnu próstwu s. Marije čerpjenja bamža Piusa IX. pschirkotčik a jomu taž chkej, jara połkozowanej cyrkwi swobodu (frejtu) a mér zašy dat. Njemohli so katholsci Serbja wschitkach wosadow k tajkomu wurjadnomu pro- cessionej do Róžanta zmenocic na tesame ménjenjo?

Z Roma. Martrownym thđzenju a wjesoty swieczeń jutrowniczki, kij so druhe lèta tu tak swiatočnje wobeńdze, minychnu so lètsa czjicho. Cuzj, kij hewak z po- božnosće abo tež wczipnosće do Roma pschikhadzeja, ujeběchu tu lètsa, haj same romske zemjanske swójby wopuschczichu swiate město, we kotrejz mòjno njebe, swoju jutrownu pobožnosć we mérje dokonjecz. Sixtinska khapala bě zankujena, we s. Pětrowym domje a we druhich cyrkwiach swieczechu so wschē ceremoniije a bože služby we najwjetshoj cziszlinje a to bě nuzna wèc, dokelz we cyrkwiach za- dzerža so wschelach ludžo hiszhez pschech najnjehanbiczischo. Klobuk na hlówje, so smějo abo wóte kaž na hasach powiedajo a kje we rukomaj, khodzi so po cyrkwiach wołoko. Tola pak je najmjenje romskich pschi tajsim njepristojnym za- dzerženju, ale z chleje Italskeje, haj „smječe“ wschitkach krajow tu hlowne město pscheszansta wonjeczesza. — Swjath wótc je pschi wschich czeskich domapytanach a pschečzivnosczach, kij wschedniye nazhoni, Bohu dżak strowy. Srjedu we mar- trownym thđzenju pschepoda jomu deputacija jendželskich katholscich, z najwosob- nišich jendželskich swójbow wotpošlana a wot wjercha Norfolka wjedzena, adresu, we kotrejz jendželsch katholitojo swoje wutrobne wobzarowanjo na wurrubjenju ja- poschtołskoho stoła wupraja a swoju swérę a pschiniwość wobkruczeja. Podobne addressy je s. wótc tež z drugich dželów swéta dóstal.

L.

Z Roma. W Romje je někto 7000 garibaldianow bjez džela, totſiž ze

žadosežu za někajšim zbežkom žadaja. Několikrát, že zbehnjenjem wobhroženym kloštram bu džel jich wobsedzenstwom na njewěstn čas zaří daty, dokelž běchu někotři wukrajni poslanci so za to wuprajili. Pscheopkoženjo kralovského sydla z Florencia sem so tudy prawie njewěri, a tež z cizých poslancow je jenož turkowksi za taſtu njewěstu pschichodnosć a to hisheče pod wuměnjenjom kwartiru tudy wotnajak. Snadž so bjez tým něčto stanje?

Francozka. Spjedzivoscž Pariza pschečzivo knježestwu we Versailles traje dale. Wot prěních dnow tohole měsaca su wjach króz bitvě byli bjez njepščejelskimi stronomaj. Z hory Valeriena a z druhich stronow létají kule do Pariza. Wjach stow nationalgardistow a druhich ludzi je pamyk. Komunistowje w Parizu zlé zahadzeja, wuprónjeja měščezanske a krajne polkádnich, sadžeja a wotsudzeja podhládnych (verdächtig,) kloštrů nadpaduja, samo milosćive knježny dyrbja z Pariza čeřac̄. Knježestwo je taſkohu njeméra dla dowolnosć dostalo, zo smě swoje wojsko na 150,000 muži powyschic̄, schtož je lochlo mózne, dokelž so stajnje wjele jatych wojakow z Němskeje domoj wozh. Deputacija njeměrníkow je hjož do Versailles pschischka, zo by z Thiersom a z joho ministerstwem jednala. Duž drje dolho wjach te zrudne francózské samomordarstwo trac̄ njebudže.

Z Pariza. Zběžkarji mocuja kóždoho, zo by k nim džerjal, so bjez a rubit, hdjež so něčto namaka. Majzrudníšho dže so cyrkviám a kloštram a duchownym. Cyrkvié su wurubjene a wonječežene; archístop we Parizu bu w noch z foža wutorhnenh a wot hrubých wojakow do jaſtwa čiſněnē, na puczu bu žadkanje z nim zahadžane. Kaž so powjeda, je wbohi hízom zatsélem. Wjach hac̄ 300 duchownych je jatych. Wszech kloštry so pscheptuja, a schtož so tu namaka, wotwiedze so do jaſtwa. Z cježka wróci so rjad a mér do zbožownoho města, doniž němske wojskwo, kij hisheče blízko Pariza steji, něrcjischcej pschipóznatej wyschinosći k pomoch njepschitidže a potom jene knježestwo postaji, kij změje moc, njeměrní lud wobkniježic̄. L.

Počnócna Amerika. We wšelakich městach džerža so katholické zhromadžízny, hdjež so wutrobite rycze rycza a protesty pschečzivo italskemu knježestwu podpisuju.

We expedicijach Pósla je za 3 nsl. na pschedan:

Pomočna knižka k wuliczenju nowych a starych měrow a wahow.
Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbski a němski je w tutej knížce jara derje wukožena dohodstna, plonińska a čelesna měra, tež za tózne wěcy, žita atd. Pschidatý je pscheplad decimalow atd. W schulach dyrbi so nowa měra a waha lětſa naučic̄; duž porucžam hule knížku tym samym. Wona je tunischa dýžli podobne němske!

Dary za cyrkvi w Čjornecach abo Bacžonju.

K čeſečji Božej a k spomogenju dusichow su dale wopravali: ze Zdjereje $7\frac{1}{2}$ nsl.; k wurunaju $5\frac{1}{2}$ nsl. Hromadze: 5011 tol.

Katholicki Pōsć

Wukhadźa prēnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyloletna płacična na pōsće
a w knihańi 15 nsl.

Chrkwiński časopis,

wudawaný wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 9.

6. meje 1871.

Lětnik 9.

Strach cjinicj niečo njeplacji.

Su hýž židowſte, nam njeſchecjelske protestantske a freimaureſſke nowinhy ſo zwjefelili a z juſtanjom tón rujbejzny ſkutk napada ſwj. wótcia we Romeje po-witali, dha je hafle nělf jich radoſc̄ najwyjšschi ſchodziens doſkocjila, hdýž wot toho mučenja powjedaja, kotrež wot někotrych mužow bjez katholikami je ſo načjeno. „Zena nowa reformacija, kaž we Lutherowych čjasach“, bledža taſke nowinhy, „ſo pſchibljuje, jedyn nowy wotpad wot romſkeje katholiskeje chrkwe hrož!“ „Tež tón muž je hýž ſo namakal, kotrež ſwoju khorhoj pſchecjivo bamzej je wu-pſchecrēl a tých wokoło ſo zhromadži, kij ſt wotpadęz zrawi ſu: tóale muž je professor Döllinger w Münchenje!“ Döllinger je nělf prawy muž. Ioho wu-zběhuja nic jenož te nahuite ſtawny katholiskeje chrkwe, ale tež wobrězani a nje-wobrězani židža, ſwobodni murjerjo, c̄lowejkowje, kij žanu wěru nimaja. Tejeli harh dla dadža ſo tež někotři dobrí katholikowje do stracha zahnuac̄. Tola my ſo boječ ujetriebamy, tale hara je wjetſcha hac̄ wěc ſama. To budže nam jaſniſcho, hdýž ſebi Döllingera trochu wobhlađamy a něčjiski čjas, we kotrejž je wón pſchecjivo Romej wuſtupil.

Schtó je Döllinger býk? a ſchtó je wón nětk? We přjedawſkich lětach pſchijuschesche Döllinger tym ſwěrňym a horšiňym zakitarjam ſwj. katholiskeje chrkwe. Hako professor chrkwińskich ſtawiznów wjedžesche wón ſwojich poſlucharjow z lu-boježu ſt chrkwi zahoricež a pſched wotpadom warnowac̄. Woſebje rozeſtajeſche wón hortuje a pſchez wuežene piſma ſchodus tak mjenowanje reformacie. Tola pomalku zajedže do Döllingera hor dýduch, c̄lowejceža kħwalba a cjeſc̄ joho nabubni. Tale hordoež ducha, tele wiſczejinjenjo ze wědomnoſežu roſcjeſche z lětami, tak zo ſo wón ſam za ſwětlo chrkwe džeržeſche, kotrež ſo wſchudžom, tež na konciu ſwěcjež dyrbjeſche. Döllinger myſleshe ſebi, zo budže bamž

tež joho do Roma hako radžičerja koncila powołacj. Tola Döllinger bě so žiebał; wón njedosta żane pschepröšenjo. To zrani joho hordoscz a někt počza wón, kąž so praji, pschezjimo njemolnoscjì bamža piſacj. Dokelž pak vatikanski koncil njezmolnoscjì swj. wóca, hdźż wón hako wuczeř chleje chrkwe węc węry abo czahniſtch rozsudža, hako dogma wuczini a k wérjenju předstaji: dha džesche Döllinger we swojej hordosczi dale a zaczisnich placiwoscjì vatikanskoho koncila. Wschitke napominanja swojego biskopa wón posluchacj nochce, wschitke dopokazanja toho runja wucznych mužow, zo ma wopaki, wón z mjeſczenjom pscheinidže. Döllingerowa hordoscz je hižo tajfu wysokoſcz dospěla, zo so wón sam za mudrisczoſho a rozmisſtchego džerži, hacj bamž a biskopowje swj. katholskeje chrkwe. Po joho žadanju dýrbjeli bamž a biskopowje někt wot njoho wułnycz a sebi prajicj dacj, schto je wuczba katholskeje chrkwe.

Tola kóždy katholik wę, zo je Chrystus, syn Boži, swoju wucžbu swojim japoſchtolam a jich sczehowarjam t. r. katholiskim biskopam zavostajit, zo je jenož japoſchtolam a jich sczehowarjam prajit: „Wuczeře wschitke ludy,” zo je wón tym japoſchtolam a jich sczehowarjam swjatoho Duha pôštał, Duha wérnosće, kotrež jich wschitku wérnosć wuczi. Wschitke wériwi a k tym chec Döllinger pschiſtuſhocz, maja tu winowatosć, na bamž a biskopow posluchacj a jím so podezisnycz.

Zadný dobrý katholiski kſchesčan njepońdże tohodla k Döllingerej abo k někotrym jomu pschiwiſowachym professoram, zo by zbonik, schto je wuczba katholskeje chrkwe, ale wón so wobroczi na tu wot Chrystusa postajenu wyschnoscj. Tohodla tež njetrjebamy so bojecj, zo Döllinger, ze swojimi towarzchemi wjele wuczini: thch, kij z nim du a we spjeczivoscji pschezjimo bamžej wostanu, njeje ſchoda. Kotsiž z katholskeje chrkwe wustupja a so na Döllingera pschi tym powołaja, su hižo předj na prawej wérje bankrot sczinili. Nascha cyrkę njeby n i c z o zhubiła, hdź vyhcu hiszczę wjac̄ tajlich jenož kſchcznych katholikow tež zwonka swój wustup wozjemili. Nutka hižo su tak pscheſtali katholikomje vyž. Suche haký na ſchomje k ničomu njeſtu.

Ale jow powołaja so naschi pschezivnikowje na časj tak mjenowaneje reformacie, hdźež chle kraje a ludy wot katholskeje chrkwe so wotschczepichu. Tola tež tele powołanjo njetraschi nas; pschetož my smy živi we chle hinajſtich časach, hako tehdrom běchu. Tehdrom knježesče hjez swětnymi wjerchami prawidlo: „Cujus regio, illius et religio” „t. r. kohož kraj, toho tež wéra,” a po tutym prawidle wjedzecu swětni knježerjo swojich poddanow do bluda. We jenym mjeniſtchim němſkim kraju dýrbjachu wobydlerjo tsi króč swoju wérę pschemenicz po porucznoſći swojego wjercha. Kotsiž njechachu, dýrbjachu z kraja wopolazani bjež. We naschim časju tojke ſuwowoscje wjac̄ njeſtu. My smy živi we swobodnym času, hdźež može kóždy swoju wérę woblkowacj a wuznawacj. Kaž protestantowje a židža swobodnoſcz wo swojich chrkwiſtich naležnoſczech žadaja: tak mamj tež my katholikowje tosame prawo. Schtóž chec romſkej katholskej chrkwi swětym wostacj, tón to tež w něčischem harje može a my móžemy so nadžijecj, zo nictio wot nas do bludnoſczech so njeſwobroczi. Katholisch biskopowje a wériwi wopolazują na wſchelake waschnjo swoje krute džerženjo a nutne pschizanjenjo k japoſchtolſkomu

stojej. A dyrbjesi hdj pscheczhanja pschinic, dha wjedža, schto maja po Chrystusowej pschikazni czinic: „Njebojcze so tych, kiz czelo morja atd.

Psched wjach hacž 25 létami bě tež w němſkých krajach ſurowa hara a ropot, hdjz Hans Ronge hako začožeř noweje chrkwe wuſtupi. Wot jenoho města do druhoſho čahasche Ronge wokoło; joho mieno bě na wjele jazylach, joho pschitħad we wſchelakich městach jara čeſćowanij: swobodni murjerjo, hubjeni katholikowje a protestantowje pschewodžachu joho we čeſtnym čahu, wobſwēčzachu joho pucž z faklemi, wench buchu jomu do woza mijetane. Na joho předowanjach běchu modleńje z poſlucharjemi napjelnjene a doſc̄ ludži ſo namaka, kiz ſo joho wěrhwuznaczu pschizanknyc̄hu. Tola ſchto Hans Ronge a joho chrkzej nět̄ czini? Wón je cyle zabýh; jenož jedyn krócz, hdjz dyrbjesche do jaſtwa ſadženij býc̄, ſo na joho mieno ſpomni a joho pschiwiſk je ſo hacž na něſotre ſta zhubil. Tež nět̄cjiſcha hara, kotruž ſu Döllinger a drugi načinili, pomalku wotmjeſci. Za někotre lěta ſo wjele wjach wo ſlawnym němſkim professoru ryc̄ec̄ a piſac̄ njebudže: ta ſchumjaca rěka zabeži ſo we pěſtu.

Tohodla žamu pschicjinu k bojoci nimamij, býrnje wučiſčenjo w chrkwinſkej zahrodje ſo ſtalo t. r. roždělenjo duchow. A wobjarowanju ſu jenož cíj, kiz ſobu haruja a ſnadž wot chrkwe wotpadnu, pschetož woni podrhja ſwoje ſamſne wěčzne zbožo. Chrystus je ſwoju chrkzej na ſlatu, na ſvj. Pětra natwaril, kotruž porty hele pschemocowac̄ njemóža. Schtož na tule ſlatu padnje, ſo rozrazh, a na ko-trohož wona padnje, tón ſo rozmjeſce!

T.

3 nasheje diōcesy.

Z Budyschina. Kaž wloni přeni krócz, mam̄ tež lětſa z wjecžora w ſedmich mejsku pobožnoſć w ſerbskej chrkwi (dwé lěče předn̄ bu wona rano džeržana), a to jedyn džen̄ ſerbsku a druhí němſku. Wona je tež lětſa jara wophtana.

Z Budyschina. Swjatkovnu pónđelu dopołdnja budže ſ. biskop w ta-čantskej chrkwi tudy ſ. ſakrament firmowanja wudželec̄. Hdj w druhich wosadach firmowanjo budže, wozjewimy, hdjz to zhourimy.

Z Radwora. Jutry wopuſtči naſchini wučerénju 23 džec̄i a 25 nowych pschiuňde. Prěni krócz k Božomu blidu bě jich lětſa 35, bjez nimi 6 ze zdje-rijanſteje ſchule.

Z Róžanta. Druhu njedželu po jutrah ſwjeczysche poła naſ Žózef Libšch ſwoj 25lětni zatojnſki jubilej hako zwóńk naſheje hnapneje klapaki a bu tohodla jomu a joho mandželskej wot naſchoho wysokodostojinohho knyeza administratora Ludwika na naſhej administraturje čeſćowna hoſćina pschihotowana, k kotrejž běchu wysche ſ. klapana Thaddäa tež pscheproſcheni: wobaj khebetarjej, Mechela a Domaschka, herbſki ryc̄tař Scholta, wjehny předſtojic̄her Lehmann, ſlamar Grawſch a wuejer Hauffa z jich mandželskimi. A administrator powita a poſtrowi jubilara z rjanej a wutrobnej ryc̄zu, kotruž wón ze tsi króčnym ſlawa ſkonečni. Na to pschebhywachu knyezaj a hoſćo w dleſčej bjeſadje hromadže. Na

Koncu tejesameje pschinjese wucjer Hauffa we mjenje wschitkikh hoscjow we krótkej ryczi k. administratorej za tu pschezelnim hoscjinu a bjesadu najwutrobnischi dżak, kotoromuž wutrobne slawa ze wszych hortow scjehowasche. O kaf krašna je tajka pschezjenoſć!

Hff.

3 drejdžanskeje diwees.

Z Drejdžan. Lazaristojo (missioner měchnikojo), kotsiž běchu pschez počlēta w ſaffskich lazaretach katholickich wojałow duchownych zastarali, chchchu na požadanojo w chrkwi w Nowych Drejdžanach k cjeſci ſwiatoho Žózefa mot 23.—30. hapryla missionfe Bože ſlužby a predowanja džerječ. Po zakonju dyrbjescze ſo to ministerſtvej kultusa wožieric; ale te njedowoli, — dokelž, kaž wonie praji, njeje žana doſahaca pschicžina, k džerzenju wurradnych Božich ſlužbow wukrajnych rjadowykh měchnikow (Ordenspriester) naſožowac. Pschispomnicz ma ſo, zo Lazaristowje njeſju rjad (Orden), ale jenož zjenoczeńſtwo (congregatio) ſwetnych duchownych. Katholikowje w Drejdžanach a w Sakskej wobžaruju, zo ſo w Sakskej po zakonju njehodži dowolicz, ſhtož je w druhich, tež z pschewahu protestantskich krajac̄ dowolene. We tym a někotrym druhim nastupanju njemóža katholikowje prajic, zo ſu w Sakskej poſtajenja zakonjow runje tak ſwobodomyslne kaž w někotrych druhich protestantskich krajac̄.

Z Drejdžan. Z nowym ſchuliskim lětom je k. wucjer P i e t s h pschi ſchuli „am Dueckbrunnen“ nastupil, tohorunja k. N ä s e r jako wucjer w Zwickawje a k. G ä b l e r w Hubertusburgu.

Z Pirna. Na 19. hapryla zemrje po dlějchej khorofcji wysokoczeszowym wucjer k. Klemenc Konradi. Wón narodzi ſo w Budyschinje 5. septembra 1840. Hdyž bě na indonnym ſeminaru wucjeriske prihovanjo ſežin, běſche krótki čzas pomocny wucjer na přeparaudze, potom poſchitwórt lěta domjach wucjer pola groſy Žodko w rufowskej Polskej. W lěće 1865 bu wucjer w Drejdžanach a 1866 pschitidze do Pirna. Wón běſche jako wucjer a organista z prawom kchwaleñ a čeſczeny. My pał wobžarujemy woſebje joho zažnu ſmjerę, dokelž ſmy joho derje katholiske zmýſlenjo a joho luboſć k chrkwi, kaſkaž kóždoho wucjerja debi a debic̄ dyribi, spózuali. Ave pia anima!

3 pruskeje Lüžic̄.

Z Kulowa. Jutrowna ſwiatoczeńſć ſwiecjeſche ſo we naſkej woſadze a farſkej chrkwi runje tak kaž we druhich lětach. Po dopoldniſtchich božich ſlužbach zhromadzichu ſo 140 woſadnych kſchijerow, z ralbicžanskeje woſadu pał 70; woni ſpěwachu k cjeſci horjeſtanjenenoho zbožnika wiesole jutrowne kherlusche a wopytachu tu kaž w Ralbich myſhpory. We Ralbicach ſta ſo ujezbožo; pschetidze ſóni zahrodnika Jakuba Brézana z Dubrjeňka bu do nohi dyrijet a dyrbjescze ſo na druhí džen zakkoc̄. Snauo namakaſu ſo we kulowſkej a ralbicžanskej woſadze miloſežiwe wutrob, kij naſhomu ſerbſkomu trajanej we kſchecžanskej luboſći

z matkam darom k pomoc hřichářů. Wón měješe loni vultu zrušobu, hdyž jomu žona a dve děti za sobu umíráčku. — Wutoru, srjedu a schtvrťtak we druhim třízenju po jutrach wotdieržachu so we našej wosadze šchulſke pruhowanja. K nim pschitidže knížez šchulſki inspektor Unter z Lubanja. We 6 měschezanſkých šchulach pruhowanachu so 356 schulerjow a schulekow, we 3 vjesných šchulach 155, potajšim wšech hromadže 511 schulerſkich děci. Knížea wuczerjo, kaž naše česchedostojne duchowne knížejn wopofazowachu pschi pruhowanju, zo su šchulſke léto derje načožili a češke winowatosče swojeje služby swěrnje dopjelnilili. Hafo nowy wuczer je na koncu zařízenoho léta pola nas zaſtupil knížez Franeck Väckel (w Kulowje rođený), kotrejž tež fabriſku šchulu we Pisanym dole (Scheekthal) wobstara.

Cyrkwienske nowinki a powięscje.

Pruska. W Kösslinje bu wóndanje nowa katolicka cyrkwi jara swjedžensc wot barlinskoho probsta, L. Herzoga poswieczena. Dotal bějše tuta w. l. 1856 zařízena wosada jenoz malu klapaku měla. Woſada lieži něk 250 dušichow, a we wuczerini 38 děci. K.

Bayerſka. Druhi džen jutrow je w Bambergu swobodny knížez Hermann z Aufseß do rukow archybiskopa katolické wěrywuznacjo wotpočožil.

Z M i c h o w a (München). Dokelž probst Döllinger, hac̄ runje twach króčz napominaných, we vatikanském koncilu postajenym wěrnoſčam so njepodečiſných, bu wón z cyrkwienske žhromadžizn wuzauknjený. Ze jara k wobjarowanju, zo tutón wuczenu muž, kijž we přjedawských létach pschez pisma a wucžbu tak swěrnje swojej cyrkwi ſlužebche, něk w whsolej starobie na tajſe rozpuče so zabludži. Ze wſchelatich wjetſkých a mjeſtſkých mestow Němſkeje a Rakuskeje drje jomu libeſralni katolikojo, t. r. tajch, kijž drje su we katolické cyrkvi třeženi, wucžbū a kazuje cyrkwi paž po svojim spodobanju pscheměnjeja, addressy ſčeklu a joho zažerzenjo kvala a wuzbehuju; tola nadžijm so, zo runje kvalba tajſich ludži probsta Döllingera k spóznaczu swojeho bluda a k zarunanju dawanohu pohorská domjedze. Mež druhim bě so Döllinger tež z tym kvalal, zo je wjetſchi džel němſkoho duchownſtwa runje tak zmyslený kaž wón; pschecživo tomu wupraji chle duchownſtvo Münchowa zjawnje, zo wone we wýchém s. wócej a woſebice wýchém we vatikanském koncilu postajenym wěrnoſčam so swěrnje podčiſnje a napomina swojich wěriwych toſame čznicz, na žane waſchnjo wot nowych wucžbow so zažiſc dac̄. Ze wſchelich biskopſkých wosadow chleje Němſkeje wozjewja duchownſtwo swój pschisup k wozjewenju Münchowskoho duchownſtwa. Zda so, zo chla hara, kijž so pschecživo vatikanskemu koncilej zbehásche, po něčím wotmjeſtnje. L.

Z W i n a. Žhromadžizna tudomných katolických towarzystw wozjewja tule proſtwu a programu k swjedženju 25letnho bamžowoho jubileja na 16. junija 1870: cyrkwienski swjedžení, zbožopschejaca deputacijská wamžowomu nuncieji, wuprachenje domow a illuminacija, wotpřelanjø deputacijské do Róma. Tež w druhich krajach so katolikowje na tóuse džen pschihotuja.

Z Roma. Spomnichny hizom we poslenim czisie, zo deputacija jendzelskich katholikow s. wócej we addressy, wot jara bohatoho wjertha Norfolka psche podatej, we něczijsich czěsnosczach a muczenjach swoju swetu a pschiwosczi wupraji; pschi tym pschinjese jomu tež jara nahladny pětrowy pjenječ, mjenujacy 1,575,000 frankow. Skoro wschedenie pschilhadzeja do Roma podobne deputacie, kaž psched frótkim halle ze Steiermarka, a wosobicze ze wschelakich dželov njezbožomneje Italiskeje, kiz wobkruczeja, zo italski lud njeje z pokojom z tamnymi njejhodnymi zařadzenjemi we Romje, kotrež pod wočomaj a zakiton italskeje wifchnoseze ze wschelakich dželov hromadu zbezani njehmanich, kaž praja, „we ménje italskoho ludu“ pscheczivo bamječ a cyrkwi, zapoczinaču. Wéch stoja we Romje nětk z chla tak, zo žadym rozmym čłowjek dothe wobstacjo wjach njevoczakuje; njevěstoč zamozjenja a živjenja stojnje roscze, tak zo budža tež druhe moch we tuthych naležnosczach rycerz dyrbjecz, dokelž Rom a schlož we Romje je, njesluscha italskemu kralej.

K.

Z Roma. Kubjenistwo vatkanskeje bibliotheki so wot protestantskich nowinow „Weltbote“ takle sudzi: „Tuta knihownja njeje skutk jenoho dnia, to je zhromadzenstwo lětstokow, haj nimale dweju lětysiacow. Wona njeje jeniežch z italskimi pjeniezami kipjena, ale z pjeniezami katholskoho křesčjanstwa, a tohodla je tež wona wobšedzenstwo katholskoho sweta. Z kažkim prawom móže nětk italski kral sam, kiz ma tak malicžki džel zhromadnho katholstwa, so zwažicž, katholskemu křesčjanstwu tajtele drohe wobšedzenstwo rubicž. To je tesamo prawo, z kotrymž je Napoleon I. knihownje a muſeje w Němskej wurubík, a te rubjenstwo do Pariza zwozycz dał. Ale wón dyrbjesche nazhonicz, zo ma so te rubjenstwo wschitke zas wobšedzerjam wróczęc. Tute nazhonenjo budža krajenjo Garibaldia drje hiszczę tež sczincz dyrbjecz.

K.

Z Roma. Pschichodny thdzeň pschijedze fem tsečja deputacija z Rakuskeje, zo by bamječ adreszu katholikow ze 700,000 podpišmami pschepodata.

Z Franciszka. Poslenje tsi njedzele je wójna bjez Versaillesom a Parizom dale trača. Dotal je wokoło 12,000 ludži morjenych abo ranjenych. Tola so bratrowska wójna koncej bliži, dokelž su wjedziečerjo Pariza njeprzegjeni. Wschelach wjedziečerjo su wotstupili a drugi su wotsudzeni. Na 1. meje bu tež duscha zbezka, Amerikanar general Cluseret wotsadzeny a potom jatý. Na pschipis kanclerja Bismarka su archibiskopa (za fotrohož milijon frankow wukupjenja žadachu, czohož dla bě ze zatšelenjou wobhrozeny) a wjele duchownych zaſy z jaſtwa pusčczili.

Z Amerika. Minister republiky Ecuador, Franc Leon je na wosebitu porucznoſez taminoho präsidenty italskemu knieječstwu 18. januara t. l. kruh protest pscheczivo wurubjenju bamža, wosebje pscheczivo prjedzvazcu joho kraja pschipskak. Tež je wón druhe republiky w Americh z pišmom napominal, zo bychú so k protestej pschizankli.

Z Połnocna Amerika. W měsće Milwaukee bu w decembri słowjanski misjonarski wstawa poświeczeny, kotryž thce czěſte a pôlſte wosadu w Americh z duchownymi zaſtaracž.

(Czesczuj nana a macž, a tebi so derje pónđje a budžesč dotho

žiwj na zemi!) Tak je Boh pod blyskom a hrimanjom i židam ryežal, a žane džeczo wobżarowało njeje, kiz je schiwořtu kaznju dopjelnilo. Tola město žohnowanja je hižon husto njezbožo njeporadžene džeczi na swěcze potrjechilo. Tajki pschiftlad dawa nam zrudny podawk z Leithaſſich horow w Nakuskej. Stara maczečka, kiz bě wulku čjrodu džeczi wočahnyla a wschitke derje zaſtarala, pschinidže na starh džen do najwjetſchoho hubjenſta a khudoby. Tohodla so wona psched durje swojich džeczi poda a klapasche pola jenož po druhim, zo blychu so nad njej smělili, a jej něchtio chrobh dali, hdž ſej ſama niežo wjac zaſkužic̄ njemóže. Alle wschudžom ji z hrubymi ſlowami durje pokazachu. W najwjetſchej nužy wobroči so wóndanjo na najmłodschoho syna, kotoruž mějeſche najwjačh doměř; dokelž bě wón dobrotiweje myſle a jej najbole pschihiſleny bly. Hdž joho wo pomoc proſchesche, pschiftaji, zo hac̄ runje wjac wjele dželac̄ njemóže, tola joho džeczi, luboznej holczen, kotrež nan jara lubowasche, wobhladač a pěſtonic̄ chce, hdž wón a joho žona na pola a na dželo khodžic̄ budžetaj. Alle tež tutén syn ſwoju macz ze ſakrowachmi ſlowami z domu wuftorka. Po někotrych dnach džecze nježakowny syn ze ſwojej žonu do leſa drjewo puſčec̄, a zankujshtaj džeczi, mjez tym hac̄ běſchtaj jímaj zatepičoj, do jsiw Nauſkerje ſtaj džeczi, zo blychtaj ſo wohrjewakoj, we bližkoſezi kachlow ſedžakoj. Pschi tym zapopadny ſo draſta mlódscheje holczen a bórzy ſtejeſche draſcic̄ka wbohoho džecza we pkomjenjach. Džeczi pkaſchtaj a wolaſchtaj wo pomoc, a na haru ſedžbny ſčinjeny, pschinidže jedyn ſufod na pomoc. Dokelž belyhu pak durje ſezankane, njemójeſche nmts, ale dyrbjeſche pschez kryw do twarjenja. A bjez tym bě džeczo tak wopalene, zo za krotki čjas wumrje. Tež te druhe džeczo je ſo khetro wopalito, dokelž bě woheň na ſotsiečch poduſycz̄ chylo.

K.

(Spomjenja hōdnaj podawkaj z poſlenijeje wójny.) 1) Psched bitwu pola Weizenburga ſwarjeſche jedyn bayerſki wyschl ſurowje na thch wojakow, kiz ſprojeczenie medaille noſchachu, a wschitlich z čeſnym „woſoth“ pomjenowa. Jedyn zmujzith wojak, kiz ſwieczeniu medaili ſwj. Marije pschi ſebi mějeſche, jomu wot-molvi: „Zo drje kóždž wot nich wě, zo ſmieczo ſamo nikomu niežo pomhač nje-móže, ale zo ſo křeſčanski wojak tež we bitwie na Boha a joho ſvjatych pschez tažke ſwieczo dopomni, a pódla jich zaſtupnej proſtwje porucži. „A njebudje Boh tež zwarnowacz thch, kiz ſo joho ſchliketj porucža, jelizo joho wola budže?“ Wyschl ſo jomu woſchęjerjeſche. Alle hlej! haſo i bitwie pschinidže, je jedyn z najpreníſchich, kiz panje, tamny wyschl. Kukla bě jomu pschez hubu ſchla a jazyk wotrhnyla, tak zo bórzy potom wumrje. Tutón podawk bu wot ſwědkow, na kóthchž wěrnoſciwoſci ſo njezděluje, zjawnje wobſwědčeny. A njech tež nět jedyn abo druhi rjetne: To je pschipadnoſcz, tola tamni wojač z wjele druhimi wuznachu: „Boh ſo njeđa za ſměch měč!“ — 2) Francózske nowiny „Journal des Débats“ piſaja: „Haſo ſo na Pariz tſelesche, trjechi tež granata jene twarjenjo na Boulevard Pont-Royal, dýri pschez kryw do 5. poſkhoda ſrijedz dwieju kolebkow, we kóthymaž džeczi kowarja Briffey ſpaschtaj. Tu ſo granata puſný a kolebch roztorže. Macz teju džeczow, kiz w kuchni jěſc̄ warjeſche, wschitko ſtejo woftajiwſchi, do jsiw pschiběža, myſlo, zo dwě čzrčk uadeńidže. Alle o

zbožo! Zene džeczo bě jenož kis wobedrēne, a te druhe woči wotewriwscchi, macejeri smějo ruczku napiscezo sticzesche, so smějesche a ju proschesche, zo by je won dowiedla. Briszen a joho mandželska njemjescztaj niczo nuzniscze, hac̄ do bližscheje cyrkwe hic̄, a so Bohu a joho jandželam džakowac̄.” **K.**

Naležnosće towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1871: I. k. 201. Hanža Pjetashec z Nadworja; 202. P. z M.; 203—211. z Wotrowa: farfski admistrator P. Jakub Herrmann, Mistawsc̄ Hejdan, Petr Nobel, Petr Smola, Michal Bräuer, Michal Symank, Mistawsc̄ Böhma, Michal Bulant, Mistawsc̄ Hynczla; 212—214. ze Žuric: Jakub Stranc, Khata Weclichec, Boſeſij Weclich; 215—218. z Kafshec: Jakub Smola, Jakub Hynczla, Hanža Kralowa, Jakub Scholta; 219. Korla Nowak z Kanec; 220. Hanža Lehmanec z Kanec; 221. Jurij Pech z Krepsec; 222. Jan Mietewski ze Skoneje Vorschčeze; 223. Mist. Hejna ze Skoneje Vorschčeze; 224. Marija Pechowa z Poždec; 225. Mist. Hennig ze Smječzec; 226. Jakub Pech ze Žyjic; 227. Jakub Krawža z Hory; 228. mřv. Jurij Wawrik z Kanec; 229. Mich. Žur z Njebjelcic; 230. Petr Hejduschla z Khrósczic; 231. Jakub Hörnik z Worklec; 232. R. V. priorka Paula z Marijnoho Doła.

Na lěto 1870: 439. P. z M.; 440. Mist. Hennig ze Smječzec; 441. J. H. z W.; 442. M. D. z R.

Na lěto 1869: M. L. z R.

Dobrowolne darý do towarzstwa: P. Tadej z Něžanta 10 nsl.; R. V. priorka Paula 15 nsl.

Smilne darý k dalewoßtaranju: Za swj. wóteca: z Khrósczic 10 nsl.; z Něžanta 2 tol. — Za towarzstwo Jézus. džeczatstwa z Něžanta přeni dar 2 tol. 18 nsl., druhí 20 nsl.

Na 20. meje dopełdzenia w džesacjich budže hčewna z hromadžizna naſchoho towarzstwa w tačaniskej škuli.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschini. Kschęjenie: Jana Therefia, dž. Jana Měrcjinka, žiwosćerja z Hrubjelcic; Marija Něža, dž. A. Dehm z B. (zaži wurr.); Meta, dž. krawca Albinusa z B.; Karl August, s. murjerja M. Augusta Krala z B.; Jurij Jakub, s. kublerja Müllera ze Skoneje Vorschčeze; Benno, s. pismistajera Förstera z B.; Pawoł, s. K. Augusta Něka z B. — Wěrowanaj: August Schneider z Džeznikec a Madlena Elsnerec z Čzornych Noslic. — Zemrjecz: Michal Žynda, khěznik w mniſczej cyrkwi, 51 l.; Jan, s. žiwosćerja Jana Měrcjinka z Hrubjelcic, 2 l. 7 m.; Therefia, dž. krawca Kühnela z B., 3 l. 7 m.; Adolf Pšyk z B., 47 l. 8 m.; Krysta Oderec z B., 51 l.; Marija Madlena, dž. njeboh Jakuba Mateka z B., 35 l. 4 m.

Dary za cyrkę w Ćzornecach abo Bacjoni.

W cjeszji Bożej a k spomogienju duszbow su dale woprowali: Jakub Grós a Hanža joho mandželska z Nuknic 100 tol.; zbyt z dotalnych kuponow po zapłacenju cjszczjenja „próftwy, nowu cyrkę nastupacej” (kž poſkydno toleri plácesche) a zapijnych lňihov: 1 tol. 17 nsl. 5 np.; Marija Sch. z K. 15 nsl.; K. z Hörkom 15 nsl.; Hanža J. z W. 5 nsl.; Khata M. z K. 1 tol.; Worskha H. z K. 10 nsl.; K. P. Tadej 3 tol.; K. Körjenf z Königshaina 1 tol.

Hromadze: 5119 tol. 2 nsl. 5 np.

Cjszczęzat L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Doros

Wukhadźa prēnju a třeću
sobotu w mēsacu.

Cyłolētna płaćzna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Orkwiniski časopis,

wudawany wot towarzystwa S. S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 10.

20. meje 1871.

Lětnik 9.

Potloczowanja chrkwe.

Na zrudne waſchynjo znaty kral Piemontesow, kotrejž so po wobkranjenju swoich ſusodnych wjerchow italski kral mjenuje, je ze swojimi rubježnymi črōdami pschedobyl a wudobyl Rom, hłowne město a sředziznu cykho kſchesčanstwa. Štoto je joho k tajfomu ſutkej hnato, kijž so we wschodnym žiwjenju a po khotianskich paragrafach wschitlích zakonjow „rubježniſtwo“ mjenuje, hdźż mjeniſchi ludžo tajke węch cjinja? Chejſche wón swoim pschitranjenym krajam hifchče kuff pschi-powisnyc? Wſchak su joho dotalne kraje wulke doſcz: jomu, joho radžiczerjam pomocnikam a ſlužownikam, tak ſchěroke rony pschihotowac̄, zo móže so na wsche stronh a kł wokolo wobrocęz, hdźż po smjerci mera njenamaka. — Abo su joho wabike poſlady a wobſedzenſtwia chrkwojow a klóſchtrow, kotrejž so we tutych krajinach namakaja? Wſchak je hižom teiko boharubježniſtowow wobeschkoł, zo by po kojca hižom wjac̄ hac̄ doſcz byka, jomu pola Lucifera město pschihotowac̄. Wón je so na Rom walik, zo by zniczil ſutk toho, kotrejž je na kſchiju wiſak, zo by powalik chrkę božu, kſchesčanstwo wukorjenik a puče pschihotował nowomu pohanſtwie.

Tola nihdh so njeporadži, ſhtož je we tutej radze wobzamknjene, ale pschech jaſniſcho so psched chlym śwetom z nowa wopolež, zo katholicka chrkę je chrkę Šyna božoho, kotoromuž so runa we cjerpienju a dobyčzu.

„Hdźż su mie pschesčehali, budžea tež was pschesčehac̄“ (Jan 15, 20.) prajesche bōjski profeta swoim japoſchtołam a jich ſežehowarjäm, a to placiž tež wo cyklic chrkwi.

Pschesčehowanjo a hórke cjerpienjo běſche sobu znamjo a. dopołaz toho, zo běſche Jezus wot Boha poſlany, zo běſche joho wucžba wěrnoſc̄. Tež Jezusowu chrkę pschesčehaja pohanjo a židža, bludnikojo a bjezbóžnikojo: ale runje w tym so poſazuje, zo je tale chrkę wot Boha założena a zdžeržana a zo je jeje wucžba

wěrnoſc̄. Hało swērna njewiſta božoho Jehnječa čeřpi chrkej na zemi ze ſwojim njebiſtim nawoženju, zo by ſo we we njebiſach z nim we dobyčzu gradowała.

Z c̄im dha běſche ſebi Jezus taſke pschesczéhanja a čeřpjenja zaſlužil? ſnadž ze ſwojej wucžbu, ze ſwojimi džiwami, ze ſwojimi dobrotaſi a wſchitlích wobſahowacej luboſežu? — Što dha ſu zawirowali ſwjeczi japoſchtoſojo, martrarjo, kniežny a wſchitlých ſwjeczi boži, kotsiž mějachu we ſwojim zemſkim žiwiſenju tola najbóle jeno čeřpjenjo, pschesczéhanjo a krawnu ſmierz pschetrac̄? Njebeču dha jich poccziwoſc̄e, jich ſwiate ſiwiſenjo, jich prćowanoſio wo zbožnoſc̄ duſchow a za- horjenjo za božu čeřc̄ wina, zo ſwēt jich hidzeſche?

Wot c̄zaſow ſurowoſojo Herodeſa a njeſprawnoſojo Pilata hač do naſchich c̄zaſow je chrkej zređla hdy hinaſche ſiwiſenjo měla, hač ſiwiſenjo čeřpjenja we zlych wobrhezenjach, hanjenjach, wuſniěſenjach, wurubjenjach a krawnych pschesczéhanjach. A z c̄im je ſebi chrkej wſho to pschihotowała? Šnadž z tym, zo je ſta ludow za kſcheczanſtwo dobyčka, miliyonh duſchow ze zahinenja wutorhnyla a njebiſam zbožných wobhydlerow pschihotowała, wobličjo ſemje wobnowiwała k poſo- nomu, zbožownomu wobhydliſc̄u člowjekow, mér a poſojo pschinjeſla do wutrobow, fotrež běku wobčežene?

Ně, wſchitke tele njewuprajne njeſpchehladne dobroth njemóžachu bhc̄ wina tutych pschesczéhanjow. Wina tutych pschesczéhanjow je we wſchitlích c̄zaſach jena a taſama: djaboſke hidzenjo, bjezbóžnoſc̄ a njewéra.

Prěnja wina, zo ſo katholſka chrkej pschesczéha, leži we tym, zo wona do bójſkoſojo wumoznička Jezuſa Khrystuſa wěri a wožewjuje, zo won je jeniczki zbožník a zbožo ſwēta. Tohodla židowſtwo a pohanstwo we džesac̄ wulſkich pschesczéhanjach napſcheczo kſcheczanſtej zaſhadzeſche a we c̄zaſu nič egle tſjoch lět- ſtothkow 29 bamžow, thſach biſkopow a měſčnikow a miliyonh wěriwych pschec marträſku ſmierzcz ze ſemje znicži. Ale runje taž wumoznič, na kſchiz povhſcheny, wutroby člowjekow k ſebi cjechnie, tak je chrkej pschec krej ſwojich ſmialych mar- trarjow ſwēt dobyčka, tak zo možeſche ſo prajic̄: krej marträſow je ſymjo kſcheczanow.

Druha wina, zo ſo katholſka chrkej pschesczéha, wobſtoji we tym, zo wona wſchitko wěri a wucži, ſhtož je Jezus wozjewiſ. To je we wſchitlích c̄zaſach člowjeku hordosz roznjemdrko, zo dyrbja wſchitko to wěrič, ſhtož je Jezus Khrystus wozjewiſ a ſhtož ſwata chrkej k wěrijenju předkſtaja. Tohodla ſtawachu a ſlawaja wucžerjo bļudow, kotsiž ſo wuſhomaj ſpodbabaj a ſo wot wěri- noſc̄e wotwobrocžaja. Tute nome pschesczéhanjo drje njeſahafthe za ſiwiſenjom wěriwych, ale za jich wěru a někotryžkuli je pschec nich zaſlepjenh wot praweje wěry wotpadnyle.

Cječja wina, zo ſo katholſka chrkej hidzi a pschesczéha, namaka ſo we tym, zo wona Jezuſowe lažnje hało jeniczki zakon za člowjeku ži- wiſenjo a zadžerženjo wozjewjuje. To c̄ini doſez ludžom ztu krej, zo dyrbja we ſiwiſenju wſchitko to džerječ a dopjelnjec̄, ſhtož nam chrkej we džesac̄ božich a pieč chrkwiných lažnijach k c̄injenju abo wostajenju poručja. Moch c̄imy na to dželaja, zo by ſo bohabojoſc̄, pobožnoſc̄, poccziwoſc̄, sprawnoſc̄, poměrnoſc̄ a kſcheczanſka luboſež bôle a bôle z wutrobow zahnała. A ſradžne towarſtwa ſu pschi tym ſwoju ūdzboñoſc̄ woſebje na katholſke kraje zložile.

Pschez wſchobomcu pomoc božu je katholska chrkej wſchitke pschecžhanja a potkocžowanja předawſich časow dobyčesſch pschetrača a tež we naſhim času je jej tajſe dobyčzo wěſte. Runje we naſhim času, hdzej ſu fo wſchitk nje-pschecželojo zapſchisahali, zo býchu ju powalili a pschez rozpadańki wołtarjow kračich tróny wérchow spowalili, poſauje ſo na ſpodzitne waschnjo pschejednoſcz katholskeje chrkwe. Wſchudžom we wſchitk krajach ſtawaja katholsch wériwi a duchowni z njebojaznej krobojeſzu a zakitaja ſwoje prawa a ſwobodu halo katholsch kſchecženjo a zakitaja ſwoje ſchule, kotrež dýrbi kſchecžanſle woſtač, zakitaja mandželſtwo, kotrež dýrbi ſakrament woſtač we Chrystuſu, a zakitaja kſchecžanſki zwjazk ſwojbow. Wſcho to zakitaja we zjenoſcenju z wiđownym naſměníkom Jezuſowym. Wſchudžom wocuža katholske žiwenjo k nowomu zahorjenju, k nowej wjeſołoſci, k nowej nadžiji.

Njeſchecželojo fo džiwaja, zo chrkę njeſchedobytia ſtoji. Ale pomhač ſebi wjedža: we Roma dýrbi ſo chrkę pſchimac̄, tam hdzej ma ſwoje körjenje ſchtom ze žonopowohu zorna. Tén ſo myli, kij měni, zo je Viktor kufla kraja dla do Roma čahnikl abo tohodla, zo býchu wſchitke kraje Italskeje pod jenu krónu pſchishe: ně, wſchitko to je pobočna wěc a w Italii ſamej naſlepje wjedža, zo ſo italske kraleſtwo džerječ njeſože. Hłowny woſpoſlad ſkradžných towarzſtwar, kotrež Viktora k tajkim ſlutkam kločza, je zeslabjenjo, potkocženjo, zniczenjo katholskeje chrkwe. Kaž dołho može wón tele jich woſpoſladu ſpěchowocz, tak dołho džerža k njomu. Stónczne budże ſam wot nich wopuſchzenj a zaſtorcenj. Potom drje budže, kaž něhdý Judasch, we ſtysloſci praſic̄: „Sym zhréſhił, zo sym njewinowatu krej pſcheradžił.“ Ale budže dýrbic̄ ſtyshecz: „Shto je to nam? Ty ſam hladaj.“

Hidženjo chrkwe je zhromadne a pschejedne začuwanjo wſchitk zbezkarjow. Tohodla zraduja ſo njeſernikojo a njeſchecželojo chrkwe we wſchitk krajach na pſchedobyc̄u Roma a měnia, zo ſwoj woſpoſlad někto z wěſtoſzu dokonjeja. Tež czi, kotsiž ſo tak radž liberalnych a pschecželov ſwobody mjenuju, khwala tule njeſprawnoſcz, hac̄ runje jim Pius IX. žeňe žaneje kſhiwodh ſčiniš njeje: joho jeniečke zaminowanjo je, zo je wón bamž a naſměnik Jezuſowy.

Ale, ſhtož ſwēt předy žeňe widział njeje, dýrbi někto woſladacz: wſchudžom hromadžeja ſo wériwi a duchowni wołoko ſwojich biskopow, zo býchu halo wójsko modlerjow njebjesa naproſyli, kotrež we ſwojim času ſlutki a radženja bjezbóžnych znicža. Mócnischo wступuje wěra napſchecžo njevěrie a wutroby ſo počiñnaja wozjewieč a žiwi džela ſo wot wotemrjethych. Njech tež ſo nělotre praſchiwe woch we swojej hordosći wot chrkwe woſbzela: my jich džerječ njeſožemh a nječamh. Njech ſwoju ſtronu džea a chrkwi dleje hańbu nječinja; njech woſebu po ſwojich puczach a njech kroda po žadosežach ſwojeje wutroby: we prawym času budžeja ſo dohladacz a z kſhipjenjom zubow pſchihladowacz dýrbječ, kaž chrkę dobyčza ſwječi a kaž jeje ſwérne džecži ſo zraduja: pſchetož ani moch hele njeſožeja chrkę božu pſhemocowacz.

3 nascheje diöcesy.

3 Budyschina. Pschedposleni schtwarzki bu dotalny farsti administrator (wot konischoho leta sem) k. Ernst Kupk wot tachantskoho konistorija hako farar w Neuseuterdorfje wobkruzeny.

3 Ostritz. Na 9. meje swjedziesche wjelazsatužny wuczer a rektor k. Franc Kretschmer žadny swjedzen, swoj 50letny jubilej. Zo by so tajsi swjedzeni dostoynie wuwiedł, běsche hižo psched dleškim časom wubjerk nahladnych mužow naschoho města zestupit, zo by wscho trěbne pschihotowal, schtož je so wschitko jara derje radžito. Na pschedwječoru swjedzenja bu k. rektor ze zaſtańiczkom swojich kollegow z marijnodošskoho patronata kaž tež wot spěvařskoho towarzista poſtroveny. Na ranju jubileja zhromadžichu so swjedzenich hosczo a měschčansch třešcojo, zrjadowachu čah, do kotrohož pschi farje duchownstwo a pschi schuli králowych zaſtojnich, měschčanská rada a wubjerk, a wschelake deputacie zaſtupichu. Na schuli bu k. rektor do sala wjedzeny, hdzej so nětko swjedzeni aktus započa. Přenju rycž mějesche k. farar Müller hako lokalny schulski inspektor; w njej wón jubilarowe khalbne skutkowanjo wopominasche a sfoncijne božemje bjerjesche, dokelž k. jubilar do pensiona zaſtupi. Na to rycžesche wysoko-dostoyni k. can. cap. senior Hoffmann z Budyschina w mjenje konistorija a pschipinu jomu w mjenje joho majestoscze naschoho krála Jana pschipóškanu zlotu zaſlužnu medailu. Dale rycžachu hischče tež tsi schulešti a jedyn schuler a pschinjesech u jomu dar w mjenje džeczi. Jubilar so z pschisprawnymi słowami wschitkem rycžnikam a jich wotpóškarjam džafowasche. Hdzej bě hischče k. kantor Löbmann w mjenje kollegow rycžak a po dołonjanym spěnje džecze swjatožný čah pschi zwonienu do chrkwy. Kníž kanonikus Junge ze Seitendorfa džerzesche kemsche, pschi kotrýž wuczerjo a druzh hudžbnich krasnu musiku wuwjedžechu. Potom džeczu džeczi a wotroščena mchodocž domoj, wjetši džel swjedzenisticki hosczi pak zaſh na schulu, hdzej so nětko wjele zbožopschecžow a darow k. jubilarej pschinjese. Najprjedy pschepoda jomu měschčanská rada a wubjerk česne měschčanske prawo w Ostrizu. Na to bu dar 600 toleri w rjanhých pječzprocentowych statnych papierach pschepodach; tule summu běchu marijnodoški patronat, konistorium, schulsta wosada, třešcojo a tamnišche towarzista, kaž wjele joho předadnych schulerow a schulerow a nětzszych česecžowarjow a pschecželow nadali. Wysche toho běchu wschelake druhe zlawnje abo tež privatnje pschepoda tetrohe darh: regulator, rjane polkywadlo (teppich), rjany kožuch, wschelake slěborne wěch atd. Popoldnju w dwémaj běsche swjedzeni hoscina, na kotrež bě 140 hosczi, a wjecžor bal w dwémaj hosczencomaj. Z toho wschoho je widzecž, zo w naschej diöcesy wuczerja derje česecžicž wjedza, kotrýž je sebi tajsi česecž zaſlužit! Nasche wutrobne zbožopschecž k. rektorej, kž so nětk do Drezđan pschesydli, za nim sejelemaj. Skawa jomu!

3 Lubija. Katholske kemsche, kotrež so tudy měſacijne wotdžerža, su pschecž bôle wophtane. Za krótki čas jich wobstacža lieža so tu hízon 6 katholickich kschčenjom, a 20 džeczi wophtuje naboznu wucžbu, taž zo Lubij za pschichodnosć ktejžacu wosadu lubi.

K.

3 Grunaw h. Nasch̄ druh̄ wuc̄zer, t. Wünsche, kij běsche ſobu poſa Pariza, je něko zasy z wojerſtwa puſtězeny ſem pſchischoł.

3 dreždjanſkeje dičeſy.

3 Dreždjan. Znath hofcjencař F. Wo bža (rodžený z Kheyna) je pſched ſwojej ſmiercu 100 toleri katholſkemu tovarſtwu rjemjeſnikow wotkaſak.

3 Dreždjan. Na 3. dnju meje je katholſke kaſino (towarſtwo abo bjesada) adresu wobzankuły a potom do Barlina wotpoſlało, w kotrejž katholſkej stronje zapóſlancow za jich wustupowanjo k wobkruczenju katholſkeje chrkwiſkeje ſwobodę ſo džakuje.

3 Dreždjan. Tu pſchebhyasche zańdžený thđzeni haldejskolkatholſki du- chowny z Urmia w Persiskej. Wón jézdi hízo wot lěta 1866 po wſchém ſwěcze a hromadži dary za nowu chrkę a klóſchyr w Urmii.

Chrkwiſke nowinki a powjescje.

Něm ſka. We měſcje Eichſtätt ſwječesche ſo we zańdžených dnach thſac- lētne jubileum pſchenjeſenja ſ. cžela ſ. Walporh do chrkwy ſ. Kſchiza, kij wot toho časa k jeje cžeczi chrkę ſ. Walporh rěka. Swjata Walpora narodži ſo we Jen- dzelskej a to wot jara woſobnych ſtarſkich; wopuſhči pač na proſtiwu ſ. Boni- ſaca ſwoj wóteny kraj, a pſchinbže z druhimi pobožnymi žónſkimi do Němſteje we l. 748. Dweju bratrow hízom namaka, mjenujíc ſ. Wilibalda, biskopa we Eich- ſüttu a ſ. Wunibalda, abta we klóſchirje Heidenheim. Tu wjedžesche pod wo- dženjom swojoho bratra Walpora z druhimi žónſkimi klóſchyrſke žinjenjo, haj po ſmierci swojoho bratra bu wona pſchedſtejcieſka wobeju klóſchtrów, mužkoho kaž žónſkoho, pomjenowana. Jenož z poſkuſhuſeſje wza wona tutu dwoju hódnosć ſo, a dawaſche wſchém najdoploňſchi pſchikad. 17 lét dohlo wjedžesche wona nanajlhwalomniſcho k ſpoložnoſći a k ſpomoženju wſchěch wobeju rjadow. We lěcze 779 wumrje zbožniye, a jeje cželo dawaſche luboznu wón wot ſo. Nimale ſto lét pozdjiſiho bu jeje ſ. cželo do Eichſtätta pſchenjeſene a lěſta ſwječesche ſo pſchez chky thđzeni wot 7.—14. meje thſaclētne jubileum na tutón za město tak wažny podawk. K tomu běchu ſo bayersch biskopojo a tež několſi druzh, kaž arc- biskop z Kolna k powyhſchenju ſvratocnoſeſje a cžeczenju ſ. powoſtanckow tam ze- ſchli. Pſchi jeje rowje ſta ſo tež wjele džinow, a na jeje zaſtupnu proſtiwu na- maka wjele khorých zas ſtrwoſcz, woſobnje pač je z jeje cžela ſpodžiwnie kapach volij wjele khorym, kotrymž lěſtarjo wjac poinhač ſiemjazachu, položenjo a pomoc pſchinjek.

L.

Něm ſka. Mér, kotrohož präliminarije (pſchihotowanja) běchu we Versaillesu zetajane, bu 10. meje we Frankfurze nad Mainom biez wječhom Bismarckom a biez francózskimi wotpoſtanckimi (Favre atd.) domujednanz. Francózſka wotſtupi znath kruh kraja a zaplačzi předyh wučinjenu ſummu. Brénje po kmiſlardi frankow dyrbi ſo měſac po pſchedobhežu abo změrowanju Pariza zaplačziež. Potom budža

Francózam hnydom forth (twjerdzízny) psched Parízom pschepodate. Do 1874 dýrbi chty wójski dol zaplačený bycz; francózkich jathc nětko domoj scéku, z němskoho wójska budža zwjetša Vajersch a Saksovie najprjedy domojpschzeni.

Něm ſka. We wschelakich wjetshich mestach cjinja fo pschihoth k hódnemu wobeňzenju 16. junija, dnja, na kotrymž bu psched 25 létami nasch nětčischi, chřekej božu we tak cježkich časach slawnje wodžach s. móte k bamžej wuzwoleny. Wosobniye fo wérini pscheproša, jomu z dobromónymi pjeniežnymi woporami nizu polóžic pomhac, do kotrejž je pschez njezamkowjomne rubjenstwo italskoho králeſtwa naměstnik Khrystusovu na čas pschishol. Bóh daj, zo by katholíkli lud pschez swoju dobromónu woporniwoſc svoju swérnu a luboſc̄ iaposchtoſtomu stokej z nowa wopokazał!

L.

Z Mnichowa. Probst Döllinger zdjeržuje fo nětko, dokelž je z chřiwinskeje zhromadžizn wuzantnjen, wschéch duchownych dželov a njeje, kaž to joho pscheczelovo wočzakowachu, nowu híščeje cježchu njezoufchnoſc̄ pschecžiwo dučhownej wychnoſc̄i wobeschol, zo by, zacpewſhi chřiwinstu zakaznju, wopor božej mſčé ſwjecžil abo ſvjate sakramenth wudželał. Joho mlódschi towarisch, professor Friedrich, kotrohož ſu tež chřiwinske khotstanja potrechili, je paſ we ſwojej njezoufchnoſc̄i tak daloko ſchoł, zo ſebi wot ſvětneje wychnoſc̄e dowolnoſc̄ žadasche, ſvoje chřiwinske ſlužby zaſtač ſmecž, halo by Khrystius kralam a ministrum klucze ſvojeje chřiwje pschepodał. Tak bludži kóždžy pschech dale a dale, kíž je junu žorlo wěrnoſc̄e, njezmónu chřekej wopuschecžil. Strach, zo mohlo nowe dželenjo wot chřiwje naſtač, podobne tamnomu 16. létſtotka, je nimo, dokelž tajich ludžo, kíž žaneje wěrh nimaja, kíž běchu pschez ſvoje živjenjo hížom dawno chřiwinske dno wopuschczili, nimaja kħmanoſc̄, nowe chřiwinske zjednoſcenjo zaſožic̄. L.

Z Kólna. Sobotu 6. meje wumrje po dléſčej khorofcji we mestaczku Neuf dohloležných jara zaſtužbny präſes měſchniskoho ſeminara, kanonikus W. Westhof. Narodži ſo we Dolbergu we Westfalské 17. januara 1801; bu we Romje, hdejž ſvoje ſtudiije dokonja, 1828 k měſchnikej ſwjecžen, ſtukowaſche potom jara ſvěrnje a zbožownje dothe léta we ſwojej wótczinje halo farař we Dieſteddze. Z tým paſ ſo njeſpočojo pučzowasche wón tež lěto wot lěta po wſchech němskich kraji- nach, zo by pschez měſchniske exercije dželaceri we winch toho Knjeza za jich ſvj. powołanjo z nowa zahoril. We lécze 1851 bu za präſesa měſchniskoho ſeminara do Kólna powołany, kotrej wažne město wón hacž psched tſomi létami z najwjetſchej ſwérnu zaſta. Z woſebitej luboſc̄u bě wón pschihileny mlodžencam, kíž ſo z naſheju ſaſkeju diocesow do Kólna k hódnemu pschihotowanju k měſchniskomu živjenju ſczelechu. Bóh daj jomu wězny wotpočzink! — Tež jedyn druhí, wo ſchtudowacu mlodoſc̄ zaſtužbny měſchnik Dr. Christian Voſen wumrje tu 13. meje we 56. lécze ſvojeje staroby.

L.

Z Roma. Bamž chce džen ſvojeje inthronisacije (naſtupjenjo tróna) ſwiatocžne wobeńc̄. Štatua (late zaſtarje ſwjecžo) s. Pětra doſtanje nowy rjeňſki trón. Zadnje polo (Hintergrund) a baldachin budže nowy mozaikowy. Tež je bamž híščeje družu lampu psched ſtatuu fundiroval. Dale da Pius IX. k wopomnječu tohole 25lětnoho bamžowſkoho jubileja wulku medaillu (pjeniez) dželacž, a to złotu

jenož jenu, slěborne za kardinalow, a někotre mjeđjane (broncowe); potom budže stempel (forma) skoncowany. Tak wostanje tale medailla žadnosti.

Z Rom a. Tudiž džeka so nětko pilnje na tym, hłowne město chłoko narubjenoho kraještwa tak hłetse hacž móžno sem pschepokójicž, dokelž so boja, zo móhli cuze moch jim to załazacž, jeližo zo so hishcze dolho z tym dlija, ale bohuzel europſke kniejeſtwa komđza so hishcze pschech, prawa pocjihczejano mu hamjež zas wróćicž, hacžrunje katholſki lud wo to proſyčz njeſtcheinje. — Czezech domapytanu a nětko hishcze pschecziwo ſebi ſamomu ſchęzuwanu francózki lud zaſkuži wěſcze ſobuželnoscž, a tak bu tež we Romje we chrkwi S. Maria ſopra Miñerva tſidnowſka pobožnoſcz džeržana, zo by tón kniez ſwój prut tola ſkoru zas wot njezbožownoho kraja wotwobrocíl, a k položenju wulkeje tam kniejeſceje nuzh buchu tu ſmilne darh hromadžene a hnydom na prěnim dnu ſo tu 11,000 frankow namda.

L.

Z Pariza. Wjez tymi klóſtrami, kij buchn wurubjene, běſche tež karmelitſki. Bratſja ſwieczaču w chrkwi zeleny ſchtwórtl, hdž wotpóſlani kommunu pschindžechu. Superior, kij psched woſtarjom ſtejeſche, kwny bratrej poſkladničej (kaffirej) a praſeſche jomu z ejzha někotre ſkowa. Na to da poſkladnik rubježničam wulki kliczowc praſich: „Tu ſu klicze do kaffy: wj wěſcze, hdžez wona je, njetriebam was pschewodžecž.“ Woni wzachu klicze a dokonjaču ſwoje rubježniſtwo, hdž tym zo karmelitojo w chrkwi dale Bohu ſlužachu.

Z Parizu. Město so hishcze pschech njeje poddako, hacžrunje tam žana prawa pschejenoſcz njeſtnejši. Wjedzieſerjo kommunu (zběžkarſki wubjerl) a kommandantojo wójska wotſtujuja jedyn po druhim. Wójsko prawohu kniejeſtwa z Versaillesa zběžkarjam kruče na krk ſtupa. Měſchčanska murja je hijo jara roztſelana. W Parizu ſtawaja ſo wſchelake hroznoscze; nichto ſwojoho žiwjenja a woſhedenſtwa wjach wěſth njeje. Z chrkwiow mjetaja woſtarje a ſwieczača a wupuſeſeja kſchecjanſtwo; we wonjeſeſenjach chrkwiach džerža z hromadžizm, na lotryčž ſu ſurowe a njehanibite ſkowa ſchyczeč. Na wondanishe Bismarckowe piſmo njeju archiſkopa hishcze puſcheczili (za tsi milijonu frankow čcedža joho wudacž;) wón je dotal w jaſtwje džeržanu a njeje tohorunja žiwjenja wěſth, ſamo hdž ſnadž Versaillesch z pschizwolenym 80,000 woſakami Pariz pschedobudu.

Naležnoſcje towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: 1. I. 233. Jakub Serbin (Juras) z Nowoſlīc; 234. Pětr Čjornak z Nowoſlīc; 235. Jakub Kilaň z Nowoſlīc; 236. Marija Bjariſhēc z Khełna; 237. Jurij Kózler z Nowoſlīc; 238. Michał Schejda we Marijnym Dole; 239. Handrij Majcž z Vělczeč.

Na lěto 1870: 443. P. Čj. z N.

Dobrowolny dār: M. R. z H.

Chrkwinski powěſtnik ze ſerbskich wosadów.

Z Budyschinje. Zemrječi: Jan Adolf, ſ. Jana Karla Varafa, khežniſta w B., 8 měř. 22 dn; Hanža, njeboh Jana Müllera, tublerja w Šlonej Vorſchczę, zav.

mandž., 57 l. 3 njeđ.; Haňža njeb. Michala Rjetla, živonoscerja w Bělčecach zam. dž., 61. 9 dn.; Jurij Jakub, s. Miklawšča Müllera, kublerja w Skonej Berschci, 3 njeđ.

Z Radworja. Kschczeni: Jakub, s. Jakuba Henki z Radworja; Madlena, dž. Pētra Měšcherja z Měrkowa; Hana Theresia, dž. Jana Lehmana z Boranec; Jan, s. Jana Müllera z Boranec; Hana Theresia, dž. Michala Márka ze Zdžerje; Marija Madlena, dž. Jakuba Wjeraby z Khelna; Marija Madlena, dž. Jana Bohuwěra Běbracha z Bronja; Jan Handrij, s. Jana Dubskoho z Khelna; Haňža, dž. Jakuba Lejborky z Boranec; Marija Madlena, dž. Jakuba Lubka z Bronja; Haňža, dž. Jana Žura z Khelna; Jurij, s. Michala Schenla z Radworja; Hana Madlena, dž. Jana Ryneža z Brémjenja; Jan August, s. Jurija Čorlichę ze Zdžerje. — Žemrjeczji: Hana Marija, dž. Jana Fulta z Radworja, 10 dn.; Hana, wud. njeb. Jana Ház̄ z Eupoje, 73 l. 6 m. 4 dn.; Jan Kliman z Boranec, 44 l. 9 m. 8 dn.; Marija, dž. njeb. Jakuba Kocje z Lutowcza, 18 l. 8 m. 16 dn.; Miklawšč, s. Miklawšča Winarja z Kamjenej, 21 l. 2 m. 26 dn.; Madlena, dž. njeb. Jana Čočha z Eupjanskeje Dubrawy, 59 l. 11 m. 20 dn.; Haňža, dž. Jakuba Piecha z Noweho Bronja, 3 m. 8 dn.; Jan Schotka z Lutowcza, 66 l. 3 m. 6 dn.; Handrij Wjencz z Měrkowa, 52 l. 9 m. 4 dn. — Wěrowanaj: Jan Lorenc z Radworja z Mariju Wroblec z Radworja.

Z Nalbic. Kschczeni: Miklawšč, s. Jakuba Kílanka z Nowoslic; Hana, dž. Augusta Domščki z Nižejew wsh.; Jurij, s. Michala Čjornaka z Kenjec; Haňža, dž. Miklawšča Kjelli ze Schunowa. — Wěrowani: Michał Kocor z Vittka z Hanu Lipicžec z Vittka; Michał Čjornak z Hórkow z Hanu Bukec ze Sernjan. — Žemrjeczji: Jakub, s. Jurija Lipicža z Nowoslic, 6 l.; Michał, s. Miklawšča Neumannna ze Schunowa, 3 l.; Madlena Hrehorjowa z Kenjec, 40 l.; Marija, dž. Miklawšča Jeschki z Kenjec, 4 l.; Madlena Jackawkowa z Nowoslic, 79 l.; Michał, s. Michala Körjenika z Košlowa, 6 l. Michał Kaschporik ze Schunowa 33 l.; Jurij, s. Michala Žurka z Pazka, 10 l.; Jurij, s. Miklawšča Weelicha z Nalbic, 4 m.; Khatka Schelcova z Pazka, 62 l.; Madlena, dž. Pētra Čža z Nowoslic, 9 měs.; Michał Jurk z Nôzanta, 65 l.; Haňža, dž. Michala Domajčki ze Smjerdzaceje 1 l.; Michał, s. Michala Hrehorja z Vittka, 11 m.; Wórschla Jeschyna ze Schunowa, 58 l.; Veselij Bräuer z Nalbic, 60 l.

We expedicijsach je Pošta za 3 nsl. na pschedan:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a starzych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbsti a němſki je w tutej knižce jara derje wukložena dohodsta, ptoninſta a czělesna měra, tež za tōčne wěcy, žita atd. Pschedan je pschedelad decimalow atd. W schulach dyrbí so nowa měra a waha sětka naučicž; duž porucžam tule knižku tym samym. Wona je tuwisba dyžli podobne němſke!

W takhamſkej ſenclí a pola II. wuežerjow su wot nětka na pschedan:

Biblijske ſtawizny staroho a nowoho zakonja
za katholiske wueženje wobdzělač Michał Hórnik. 192 stronow. Z titlowym wo-
brazem a z khartu ſwjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach płaci 65 np., nje-
wiazany 5 nsl. W knihupſtwach su drôžsche po pschirajku percentow.

Dary za cyrkę w Čjornecach abo Baczonju.

K čeſcji Bozej a k ſpomoženju duchow su dale wopromali: Marija Koklina
ze Swinjarnje 100 tol. H. R. z Džěžnilec 1 tol.

Gromadje: 5220 tol. 2 nsl. 5 np.

Čiſčejat L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Posłanie

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płačizna na pósće
a w knihańi 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wubawanyh wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 11.

3. junija 1871.

Lětnik 9.

Bamžowski 25lětny jubilej swjatohho wócea Piusa IX.

Schtóz je pieczęt a dwachcji lět slujbu zaſtał a we zaſtojnſtwie ſtutkował, je we tuthym časzu pschilejnoscze doſč měk, dobre ſtutkowac̄, ſebi zaſtužby wo zbožo ſobuežlowejelov nahromadzic̄ a na ſebi wopolazma božeye miloſćiwieje pomoci nažonic̄. Toho dla ſo z wjeſoſkej, džalownej wutrobu 25lětne jubileje ſwječia.

Tajki jubilej bliži ſo nam lěſta we Romje a je c̄im wažniſchi, dokelž ſo za c̄hle 18 lěſtostytkow prěni króz ſwječic̄ hodži: dotal njeje žadyn bamž 25 lět na stole swjatohho Pētra ſedzich Žežuſowu chrklej namjedowal. To dýrbi naſchu wutrobu i džalownomu ſwječenju tutoho žadnoho ſwječenja poſnuvac̄ a naš i wutrobnomu džalej napschečzo Bohu poſnuvac̄, kotrž je bamžej tał dokhe lnjeſtvo popſchał, tajkež předy njoho žadyn ſežehowat swjatohho Pētra měk njeje. Vóh ſam je ſo dostojniſt, ſwojomu naſměniſtej na zemi prawje widžowny wopolaz ſwojeje luboſeje dač a pſchez to poſazac̄, zo ma na nim ſwoje ſpodbaniſo.

Schtó njechátk ruku božu we tym widzeč, zo runje Pius IX. to dōſtawa, ſchtóž žadyn z joho 256 předowníkow dōſtał njeje, 25 lět najwyšscheje ſlužby a zaſtojnſtwa na zemi? Čoho dla je Vóh tajki podawał runje do naſchoho časa ſtají? Vóh, kotrž wſchitko po najwyjetſcej mudroſci c̄ini, ma pſchi tuthym podawał ſwoje wažne wotpoſladhy, býrnje ſo c̄łomiesla krótkowidnoſez na wſchitko dohlaďac̄ njemóhla, býrnje ſo c̄łomiesla złomuſloſcę na wſchitko dohlaďac̄ njechaka.

Naspomnuju tudž jeno jenu wěc. We wſchitkých časach je katholickim kſcheſežanam halo njedwělna wěrnoſcz placzilo, zo romſki biskop abo bamž je nic jeno ſežehowat swjatohho Pētra, ale tež widžowny naſměniſt Žežuſa Khrystusa na zemi, a tał widžowna hłowa Žežuſowej chrklej, prěni a najwyšschi ſtražník wot Boha wozjewjenych wěrnoſcjom, a njeſhablkath a njeſchewinith zaſitař božoho zakonja. Wſchitko to je ſwérny katholik we wſchitkých časach wěrit a tohodla ſo zaſtojn-

skim wuprajenjam a wusudzenjam bamžow we nastupanju toho, schto ma so wěricz abo cjinicz, ponižuje a podwolnje podejzisnyk.

We wszechelach czasach su so czlowiekojo napscheczo najwyschschomu wuczerstwu romskoho bamža pozbehowali a joho „antithrysta“ mjenowali. Ale, nieszu Židža Jezusa něhdj „beelzebuba“ mjenowali? a njeje Jezus Chrystus sam prajik: „Hdyž su domjacocho nana „beelzebuba“ mjenowali, tak wjele skrzeho budzeja joho domjachym tak rěkac.“ (Mat. 10, 25.) Tak dha su wosebje we naschim czasu Židža, swobodomurnikojo a wschitc ludžo, kotsiz su bojescz psched Bohom dawno ze swojeje wutroby zhubili, a do zjawnoho abo skradznoho njepscheczelista napscheczo Bohu stupili, wschitke moch napinali na to, Jezusowu chrkę wobschodzecz, pomjenshczecz, hanicz a wobrhczech a wutroby czlowiekow wot njeje wotwobroczech, a z njewernoſežu a bludom napjelnicz. Czile ludžo su moc, prawo a nahladnoſez japoſchtoſkoho ſtola tak dokho podryhwali, zo bu někotryžlisi katholik, kotrž so dobrý człowięk zdaſhe, we swoim myſlenju a wierzenju zamhleny a zaſlepjeny. Zo pak tale ſchłoda fo njebj hlebje zažrala, je Duch swjathý Jezusowej chrkwi na wschitce czash nic jeno ſlubjeny, ale tež dath, pschez zhromadženu chrkę, pschez hort biskopow katholskeje chrkwe na ökumeniskim koncilu zhromadženych, zjawnie swdečzenjo za najwyschschę wuczerſke prawo bamža wotpołożil.

A nowe wobswedčenjo tuteje wernoſeže, tuteje wuczbh pschihotuje Bóh pschez pječadwachczielentym jubilej bamža Piusa IX. Bóh chce swětej poſkazacz, zo romski bamž je vjenſa hiſhče z tejsamej mocu a wažnoſežu wobdaty, laž swjathý Pětr, — zo je wón ſkala, na kotoruž je Jezus swoju chrkę twaril. Tohodla da Bóh i pschepoſkazanju a pscheswedčenju njepscheczelow jomu ſwjedzeni ſwieczieč, kajtž prjedy njoho z boka ſwjatoho Pětra žadny bamž ſwiecik njeje.

Czyt swět kedažbuje na wažnū ſwjedzeni, kotržž Pius IX. we Romje ſwieczi. Njepscheczelovo kſcheczanſtwa fo hněwaja a zlobja a prouja fo, jomu joho jatoſez hiſhčeze wobčežniſchu ſežinicz. Kóždži dobrý kſcheczan pak fo wjeseli a Boha proſh, zo chyl wón we swojej wschohomocnoſci częſzych thſchenomu bamžej ze swojim tróſtom na pomoc pschitneč, joho njepscheczelow a pscheschęharjow i lěpskim myſlam a zadžerzenju pohnucz a tomu, kotrž je we pječadwachczielentym ſviejenju ſelko horja nazhonik, ſelko potkózowanjom ſvjateje chrkwe wibzał, hižom tudy na zemi a to prawje bóržh woſladacz dačz mér a poloj mjez ludami a wujednanjo njepscheczelow z chrkwi a dobyczefle powyschenjo kſcheczanſkeje, katholskeje wěry.

Katholska chrkę w Rumunſkej.

Rumunſta leži pschi delnej Donawje a wobſteji z dwieju wjerchowſtow, z Moldawskeje a Walachiskeje. W tu khwilu tam hohenzollerski wjerch Korla knježi. Wobydleſtvo je zwjetſcha grichisloſchismatiſkoho wěrhuznacza. Tola namakaja ſo we Walachiskej samej wokolo 50,000 katholickich kſcheczanow, kiz we wszech wjetſich měſtach a wsach rozpjerscheni bydla. We Bukareſhce, hlownym měſcze tohole 3000 quadratnych mile wulkoho kraja je 18,000 katholikow. Z chla po-

brachuje katholiskim wobydlerjam Walachiskeje na chrkwiach a na duchownych. Tale nuzja je h̄izo z toho widzec̄, zo we Bukareschtce jenož jena katholska chrkwička so namaka, fotraž móže jenož 700 kenscherjow wopšimnyc̄. W chlej diöcesy su jenož 15 katholickich chrkwiow a jenož na sydym městach namaka so katholische schule. Tatra nuzne by bylo, zo bych na 20 hac̄ 30 městach, h̄dej katholikom bydla, so bože domy twarili a z katholickimi duchownymi wobsadžili. Tola jow pobrachuje na pjeniezach.

Zo katholickych duchownych tam njedosahuja, jo wosebje tež na tym ležane, zo we Walachiskej žadh̄ duchownyki seminar nijesie, we kotrymž möhli so katholicki duchowni wuwuc̄ic̄ a na duchownstwo pschijhotowac̄. Tamnišchi duchowni dyrbja (dokelž je tu wjèle pschic̄ahowari z czubh) rumunskeje, wuherskeje, slovianskeje a němskeje rycze mōeni byc̄.

Biskop tamniškoho kraja k. Ignacio de Paoli z longregacijs passionistow prouje so po móznoſći, tymle nuzam wotpomhač. Dokelž pjeniezneje nuzh dla zdobom chrkwi twaric̄ njemóže, chce duchownych tež na tajse města wupóškač, h̄dej katholikowje byz chrkwiow bydla, zo by duchownym potriebnosćiam so wotpomhalo a tež dzēčzi so rozwuc̄zili. Zo pak by i tomu dosež duchownych doštał, je k. biskop we swoim wobydlenju jedyn wustaw (seminar) założil, do kotrohož je h̄izo wjach młodzencow němskeje a wuherskeje (ungarskeje) narodnosće pschimzač. Dokelž pak je sam khudy a lěša pschischi Lyonskoho missionskoho towarzystwa wojny dla pschischi nijesu, je so na puczowanjo podał, zo by jačmožnu hromadžil. Pschez Pest a Win chce so won do Roma podac̄, zo by dobročerjow za chrkwiſke naležnosće swojeje diöcesy namakał. We Winie je h̄izno nadobne dary doštał. Bóh žohnuj joho proucania!

T.

Statistika školow a školskich wuc̄erjow w Sakſkej.

Nascha lužiska abo budyschinska diöcesa ma 24 školow, z kotrychž je 12 serbskich a 12 němskich. Serbske su: Budyschin (wjesna škula), Khrósczich, Rukow, Ryczelczech, Motrow, Radwór, Malbich, Worklech, Róžant, Schunow, Zdżer a Czornech; němske pak: Blumberg, Budyschin (měschčanska škula), Grunau, Königschein, Neuleutersdorf, Ostriž, Reichenau, Rusdorf, Schérachow, Seitendorf, Schpital pola Kamjencu a Žitava. Herbštockrajna abo dreždjanaska diöcesa ma 13 školow, z wuwaczom Hubertusburga wschitke w městach ležace.

Z tuthy 37 školow je 16 měschčanskich a 21 wjesnych. Z nich rěkaja 3 wołkiesne (Bezirksschulen: tachantska w Budyschinie a dwě w Starých Dreždjanach), 24 farške a 10 pobocžne abo filialne škule. Dale rozeznawam 25 jenoklassnych, 6 z dwémaj, 1 z třomi, 2 ze schtyrjomi a 3 z pjećimi klassami; dole su 24 poldženiske a 13 chłodženiske škule. Pod patronatom japoschtofskoho vikariata staja 13, pod patronatom tachantswa 8, pod klóštrom Marijneje Hwězdy 7, pod klóštrom Marijnoho Doka 7, pod minakalskim grofu z Einsiedela 1 a pod worklečanskim grofu ze Stolberga tež 1 škula.

Wuc̄erjow ma budyschinska diöcesa 36 (z kotrychž su někotri tež pschi něm-

slich škulach, dolež dže može kogdih serbski wucjer tež nemški), dreždanska pał 29. Z tuthich 65 wucjerow je 39 pschi měschežanskich a 26 pschi wjesnych škulach; pschi wokrješnih škulach 13, pschi farſtich 42 a pschi filialnih 10; bjez nimi je 58 statnih a 7 pomocnih wucjerow.

Z naſcheje diöcesy.

Z Budyschyna. Kaž slyšchimy, budže w nemškim džele diöcesy s. firmowanjo na ſejhovachich dnach: 25. junija w Neuleutersdorffje, 2. julija w Ostrigu, 4. w Grunawie, 6. w Königshainje, 9. w Seitendorfje, 11. w Reichenawje a 23. julija w Schérachowje. Hdj w Serbach budže, wozjewimy pozdžischo.

Z Budyschyna. Na swiatkownu pónđzelu wudželi naši wysokoſtojny l. biſkop 176 wosobam swjate firmowanjo. Prjedy toho džeržesche wón mjelečaju Božu mſchu a potom předowanjo.

Z Budyschyna. Na 20. meje běſche hlowna zhromadžizna naſchoho towarzſta. Najprjedy bu lětne zlicžbowanjo pschedpołożene a pschehladane; po tuthym běſche dokhodow ze zakladnym kapitalom 383 tol. 21 nsl. 5 np. a wudaw-łow 238 tol. 15 nsl., tak zo je 145 tol. 6 nsl. 5 np. zamoženja. Dale bu wozjewjene, zo je „pomocna knižka k wulczenju nowych a starých měrow“ na požadano wusčka. Skončnje bu poſtajene, zo by lěſta zaſh zefchimy „Zivjenja Swjathych“ sobuſtawam hało dar so wudal, taž tež prothla na pschedan.

Z Budyschyna. Po wudazu zanđzenoho čiſla a potajkim pozdje za nas je čiſtežany zjawný líst „na katholikom Sakskeje“ wot l. groſy Kajusa Stolberga hało sobuſtawa centralkomitéa katholickich towarzſtow wuschoł dla bamžowoho jubileja. Komité je k wopomnječzu na tón džen wjese chrkwiſtich drastow za wukrajne missiony wobſtarał. Dale hromadzi wón wurjadtih wopor za bamža do prěnh dnów junija. Tež napomina wón, zo chyli wosady a katholske towarzſta swjedzeni džeržecz. (Alle wuzwolenſki bamžowý džen je pjatł, duž drje budža taſke swjedzenje zwjetſha haſle 18. junija?) Komité wotpóſčeze skončnje deputaciju do Roma, kotrejž može so kogdih katholik pschyjankež, kij to z časom wozjewi.

Z dreždanskeje diöcesy.

Z Dreždan. Wucjer pschi nowodreždanskej škuli l. Dold je do hlownej wucjerénje pschesadženy. Na joho dotalne město je l. Scheče's pschischoł. W škuli „am Queckbrunnen“ je l. Meuſel nastupił, w Grimme pał l. Godduhn, dotal wucjer w Altenburgu, a w Myschnje vifariruje seminarist R. Plewka.

Z Dreždan. Tamny w poslenim čiſle spominjeny „chaldesiskolatholicki duchowni z Persiskeje“ bu w Berlinje, hdjež bě tohorunja wjese darow doſtał, hało jebať a žid z Neapelskeje spóznath a sadženy. Wón je tež tam wjac̄ króč Božu mſchu po orientalſkim waſhnu džeržał.

Cyrkwińskie nowinki a powieści.

Z Georgswaldy. Kniez kapłan Franc Storch je schtowrth zeschiwł swoich kniżków „Maria das Heil der Kranken” wudat. W njej powieda wón, što je so w létomaj 1869 a 1870 za Philippsdorf state, wo założenju cyrkwię a wo twarjeniu klapaku na hradnym mieście. Koński lěto je dobrówolskich darow pschiscklo 6878 schēsnakow a 2135 toleri. Z cikla je hžo 63,536 schēsnakow nawdate. Farška wosada sama je 23,896 schēsnakow pschizwolita, z čohož je 9801 schēsnakow hžo prénje lěto zapłaczenych; wona myslí hžo na hromadzenjo kapitala za pschichodne duchowne město. Tež drohe cyrkwińskie darh su za klapaku, kij ma za połketa hotowa bycž, a za cyrkę nawdate. Po thčle podawkach powieda so w tej knižce, kajte wustrowjenja a wustwyschenja proštow su so w schtowrthym a piatnym (1870) hradnym lěče we Philippsdorffje state; pschi tym su wschelake listy a wobswědczenja ze wschelakich stronow pschipołozene.

Něm ſka. We nětko slónčenjej wojni je zhubi zjednoczene němske wójsko 117,028 muži a to 4990 wýchłek, a 112,038 podwýchłek a wojakow; morvých bě z nich 19,296; ranjenych 91,537 a jatych 6195 muži. — We cikham něcjiſchim němſkim křezorſtwje je nimale 40 milijonow wobydleri, mjez nimi wokolo 14 milijonow katholikow, 24 milijonow lutheranow a 2 milijonow druhověritwých.

Něm ſka. Schkodowanjo němſkoho wójska wot 24. juliya hac̄ do 22. februara 1871 je tele: ofſicirów 1167 morvých, 1838 ranjenych, 16 njenadeňdzentych; wojakow 15,224 morvých, 27,417 ranjenych a něhdze 2000 njenadeňdzentych: všeho do hromady 47,662. We Francófſej namaka so hřečce 1000 jatych wojakow němſkoho wójska.

Z Roma. Mejska pobožnoſć bu tudy we wjach hac̄ 80 cyrkwię džeržana. Luda bě lětsa dwójcy tak wjeli kaj wloni. Njeſtceczelske nowin pisaſa, zo to zapſchijecž njemóža. Woni wſchak njezapſchijaja, zo katholikow na kanony swoju nadžiju njestajeja, ale na Boha a na mócnu zastupnu proſtu najzbödniszeje křeženy.

(Gens. Corr.)

Z Roma. Klóſchtr, kotrež buchu za kralowske ministerſtwa wgate a pschi hotowane, su tele: Santa Maria in Valicella, pschi dwanacze japoſchtotach, ſi. Silveſtra a Schęzepana in Capite, ſi. Silveſtra a Monte Cavallo (pschi quirinalu), ſi. Marije delle Virgine, ſi. Handrija della Valle, ſi. Marije sopra Minerva, ſi. Auguſtina.

Z Roma. Francófſki duchowny Hyacinthe, w swoim času pschez swoje wustupjenjo z rjada karmelitow w Parizu a pschez swoju exkomunikacię po wſčem swěče wwołanym, pyta halo zabludzena wowna zaſy wujednanjo a pschiwaczo do katholskeje cyrkwię pola bamža. Dotal paſt njeje w tu křwilu hřečce audiencu doſtał. Z t. professorom Döllingerom a druhimi snadž so tež hřečce wujednanjo stanje.

Z Roma. Bamž je enckliſu (zjawný list) biskopam rozpoſtał, w kotrémž wón poſtłczene garantije (ſlužbenja) italskoho křeževſtwa zac̄iſnje.

Z Roma. Po wozjewnej statistice je w lěče 1869 we 43 europſkich

missionach s. sakrament kschezenych doftalo 7762 bludnowerihych (poła kotrychž placzivoscž dostatejje kschezenych njebe westa); w 34 missionach Afrike bu 18,735 pohanow a 573 bludnowerihych kschezene; w 7 missionach Afriki 800 pohanow a 25 bludnowerihych; w 13 missionach Ameriki 100 pohanow a 1114 bludnowerihych; w 4 missionach Australije (Oceanije) 1568 pohanow a 70 bludnowerihych. Tak su w 111 missionach wołoko 25,000 czlowiekow do chrkwy pscheinze. Hdyż so wopomni, zo je katholickich missionistich stacijow pschez 350, dha je so w lécze 1869 za Chrystusa dobylo na 80,000 duschow.

Z Roma. W hapyrlu je wottudy biskop Cosi zaſy do Chinesiskeje wotjel. W Europie je wón pschez 10,000 schénałow za missionstwo nahromadzil a tež pječzoch duchownyh dobył, kiz su z nim do dalokeje czubh hało missionarowje so podali.

Z Roma. Njedawno bu modleñja za seklu methodistow wotewrjena; to je hiž ſhesta klapala, kiz bu za drugowerihych założena.

Z Roma. Dzień 13. meje bě we živjenju Piusa IX. runje tak wopomnječa hódný kaž budže to pschichodny 16. junija za njoho a za ciky katholiki swět; 13. meje dokonja swj. wótc swoje 80. lěto. Wulke čzródh jomu swěrnych Romskich kaž tež deputacie wukrajnikow pschinjeſechu jomu swoje wutrobne zbožopſchecza, na kotrychž so swj. wótc czim bôle zwieseli, czim wjac'h mjeſečne we poſlenim čzaſu čzepiecž a wustacž. Dobre swědomjo a sprawna wěc, kiz zaſtituje, paſ poſtieča jomu ſtajne tamny mér a podwolne podaczo do božich dopuschein, kiz jomu tež pschi najčežszych domaphtanach ſpokojnu haj wjesku wutrobu pschihotuje. Spokojnosć, haj wjeskoſcz pokaza tež pschi tutej pschiležnosći na joho čerſtwym wobliczu, a wutrobne ſłowa wjedzeho wón wotmołwicž na wopokozanja luboſcze a swětym, kotrež jomu so ze wšichc̄h dželow swęta pschinjeſechu. Mjez tym hacž tak tón čeſezomny wosymdziesiątelný ſchedziw wſchēdneje dopolazh wérneje ſobuzelnosće a nutroneje luboſcze dōſtawa, je najwjaſ tamnyh, kiz jomu z leſcu a z mocu ſchłodzecž phtachu, dawnno zabýthych abo zapěthych, kaž na pschitkad Gioberti, Gavour, Napoleon, abo Garibaldi. Pius IX. paſ z božim dopuscheinjom wot wšichc̄h mocow hele tak furorje pschiman, wot Boha paſ tak nadobnje žohnowany a poſyljeny ſteji tu kaž ſkała, na lotrež ſo wſchitké žołny njesprawnosće a kje wotroža, wón hało naměſnik toho, kiz je swojim wuczownikam poruczil, zlo z dobrym placzicž, pozběhniſe ſwoju ruku jenož, zo by swět žohnował. — So rozymi, zo italske kniežerſtvo tež netk hiſhče wſchē harh pschecživo hamzej dowoli a je ſnadž podpjera, a zo pschech za tym džela, zo by ſo Rom k hłownomu měſtej chłokoho kraleſtwa ſziniło a dolež ma kral Viktor Emanuel tola hiſhče po zdaczu tak wjelé harbicživosće, abo ſnadž tež jenož bojoſcze psched božej ſchriftu, kotrež jomu hrozh, zaczu, zo ſebi wón njewéri, na ſtajne do Roma ſo pschesydlisz, budže ſo, kaž ſo z wěſtoſczi powjeda, tróna wotrjec, a joho syn, znath kronprynce Humbert, kiz je pschez ſwoje zadžerženjo we Romje poſozał, zo ma doſc̄i njehańitoseče za italskoho krala, by potom ſwojomu nanej na trónje ſzehował, a to wuwiede, k ežomuž joho italska ſtrona nuzuje a pschede wſchim, ſo rozymi, ſwoje kralowſte ſydko do Roma pschepoſožiſ.

З Pariza. Tu su so surove węch stale. Zběžkarjo su we času swojego
knjejstwa we Parizu wjach schodach načinili, hacž předv němske wójskwo we času
8 měsacow cyklu Francózské; we poslenich dňach pač, když spóznachu, zo so psche-
cjiwo wójskwej pschi spóznatoho wuzwolenoho knjejstwa dlje džeržecz mōć njebudža,
palachu, powalachu a mordowachu a wobenidžechu najhórsche skutki cžlowieskie
surowoscze. Arcibiskop Darboy z wjele družimi wosobnymi měschčanami, wo-
sebiče duchownymi, bu hžom woloč jutrow do jaſtwa čiſnjeny a něko z 62
družimi jathmi, mjez nimi 43 duchownymi zatſeleny, chrkwoje a druhe swj. města
pobožnoſće buchu wonjeczczene, chrkwiſke ſudobja rubjene, a najswjeczisze węch
k najhórschim njeſtutkam trjebane. Prjedy wosobne khězorske hrody kaž Tuilerije,
Louvre, Palais Royal a druhe měschčanske a krajne twarjenja, krasne wopom-
niki, na kotrymž bě Pariz tak bohaty, su ſpalene abo ſpowalane. Cykla hafy
su do popjola wobroczeny. Wjele tamžint ludži je pschi tym wo žiwjenjo pschiſhko,
a wjele wjach hřečce wo zamodenjo a zaſlužbu. Několych wjedžiczeri zběžkarjow
drje su popadnyli, tola ſhoto to je za týsach njewinowatých, kžiž su pschez to do
njezboža pschiſhli, za milliardy schodky, kotaž je so ſtaka a kotaž ſo zarunac
njehodži.

L.

З Pariza. Čežlo zatſelenohu arcibiskopa Darboh a čežlo fararja De-
guerry bushtaj balzamirowanej a budžetaj thđen w klapali arcibiskopſkohu hrodu
wustajenej.

З Pariza. Nahladni mužojo, bjez kotrymž bě arcibiskop, buchu w jaſtwie
„Mazas“ jecži džerženi a hač ta mordarska banda tam pschičeže, nochysche jim
běrc durje wotewricz, hacž runje jomu někaju pschikaznu wot ſběžkarſkohu wu-
bjerka polazachu. Woni joho toho dla zatſeliku, jomu kluče wzachu a durje
wotewrichu. Potom pschech pječozh tam jathch na jedyn raz na dwór pschiwje-
džechu a jich tam zeſatſelachu. Hač běchu jich 63 ſlóncowali, bližachu ſo tam
versaillesch wojach; zběžkarjo čeknichu a wot ſpomijených wojakow bu hřečce
161 wosebných mužow žadławej ſmierci wutorhnjených a hujdom z jaſtwa puſchezených.

Połnoca Amerika. We St. Louis wokaza jena knjeni 12000 dollarow
towarſtwu s. Vincencia; za to budje jedyn wustaw twarjeny. — W Praire du
Chien (w stacze Wiskonſin) je khatolſki ſendželežan khěžu za 40,000 dollarow
kupil a ju ſchulſkim bratram k zarjadowaniu ſchule daril. — W měrcu bu nowy
arcibiskop k. Tasherau w Quebecu ſwječený w pschitomnoſći woſmioch biskopow.
— W New-Yorku buchu 25. měrca tijo konvertitowje (wobroczeni) na duchownſtwo
wuswječeni wot arcibiskopa. Jedyn z nich bě předy professor na mōrſkej akademii.

Połnoca Amerika. Miſſionſtwo tudh jara kężeje. Tak džeržachu
jesuitowje w Hafletowje (a Pensylvanii) miſſion, pschi kotrymž 4600 katholikow
k Božomu blidu pschiſtupi; 28 duchowěriwych katholiske werywuznaczo pschiwža.
Pschi miſſionje w Brooklyne bu 12,000 ludži wopravjaných, bjez nimi pschez
300 přeni króč w swojim žiwjenju; tu pschiſtupi 35 duchowěriwych da katholiske
chrkwoje. W chrkwi s. Marije w Alleghany pola Pittsburga džeržesche generalny
vikar Słowjanow k. Gartner z młodym duchownym Bidenku miſſion za 300
częſtoſłowjanſkich ſwójbow tamneje wokoloſće.

Należność towarzystwa.

Sobustawy na lato 1871: 240. Mietk z Kukowa; 241. Michał Schpihel z Nadwórzia; 242. Piotr Winał z Kamieniej; 243. Handrij Haška z Bojadowa; 244. Jakub Wencel z Dziedzic; 245. k. P. Benno Kral z Osiega.

Dobrowolne darły za towarzystwo: k. kan. kap. senior Hoffmann z B. 15 nsl.

Smilne darły k dalewośtaraniu: k jubileju swj. wójtca: Piotr Haška ze Bojadowa 10 nsl.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschyna. Księczeni: Ernst Bruno, s. Fr. Eßnera w B.; Hana Marija, dj. Jakuba Wencela z Dziedzic; Madlena Hanža Hana, dj. Jana Duczmanę z Bozanec; Mist. Pawoł, s. Handrija Handrika z Budyschyna. — Zemrjeta: Józefina Webersinkowa z B., 82 l. 5 měs.

K wuznamienjenju hanžowoho 25letnho jubileja budże p'jatk 16. junija popołdnju w schyriach z hromadzizna wubjerka za cyrkę w Czornebach abo Baczonju, a to w Czornebach na Wölmanc kuble. Pszechzeljo a dobroczerzo wubjerkowoho przedkuzacza moža jako hoścjo na zhromadziznu pschińc. Pschedsydwo.

We expediciach je Pósta za 3 nsl. na pschedan:

Pomocna knižka k wuliczenu nowych a starych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbski a němski je w tutej knižce jara derje wukōjena dohodna, płoninska a czělesna měra, tež za tōczne wěchy, žita atd. Pschedatý je pschedslad decimalow atd. W schulach dyrbí so nowa měra a waha lětsa naučic; duž poruczamž tule knižku tym samym. Wona je tunischa dyžli podobne němske!

W tačantskej kneli a pola kl. wuczerjow su wot něka na pschedan:

Biblijske stawizny staroho a nowoho zakonja

za katolske wuczerjne wobdzekal Michał Hórnik. 192 stronow. Z titlowym wobrazom a z kartu swjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach placi 65 np., niewjazany 5 nsl. W knihkupstivach su držiwe po pschiraglu percentow.

Wuscké su a mózeja so we expediciach Rath. Pósta dostać:

- 1) Litanijsko wo najswjetcziszej wutrobje Jezusowej. 8 str. — 6 np.
- 2) Česzczenijsko sydom boleszow a sydom radoszow swjatoho Józefa. 8 str. — 6 np.
- 3) Litanijsko k rjeſezi swjatoho Józefa. 4 str. — 4 np.
- 4) Różowe k spomoženju duszow we rjeſezi. 2 str. — 2 np.
- 5) Króleſiſk wo swjathm Duchu. 2 str. — 2 np.

Dary za cyrkę w Czornebach abo Baczonju.

K rjeſezi Bożej a k spomoženju duszow su dale woprowali: Jurij Kobel a Hanža joho mandzelska z Baczonja 100 toleri; P. N. z Baczonja 25 tol.; M. K. z Króleſic 1 tol.

Hromadže: 5346 tol. 2 nsl. 5 np.

Ciszczał L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Polos

Wukhadźa prēnju a třeću
sobotu w mēsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Chr̄kwiński časopis,

wudawany wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 12.

17. junija 1871.

Lětnik 9.

Pas̄tyrski list něm̄skich biskopow.

Podpisani biskopow je postrōjaja a požohnuja wěriwych
we tym Kenyezu! Po wobzamknjenjach vatikanskoho koncila je woſebe w Němskej
wjele duchow wulki njeponoč zapſchijal. Bjez tym zo je so wěriwych katholicki lud
wſchudzom z wjeſolej podwolnoſcju wusudzenjam powſchitlowneje chrkwineje zhro-
madžizn̄ podczisn̄, namakam̄ bjez tajkimi, kotsiž chcedža wuc̄zeni rěkac̄, wjele
wołkhielenja a njeſpodobanja napſcheczo wozjewenym koncilewym wobzamknjenjam,
woſebe w nastupanju hanžowoho njezmólnoho wuc̄jerſtwa. Bjes tuthmi, chrkwi
napſcheczinymi pač je so zahorjena a daloko rozſhérjena dželawoſc̄ požběhnyla,
zo by chrkje hanjena, wohibžena, zwjazana, haj zaniczena byla, hdj by čłowěſta
moc zamohla, schtož samo hesskim portam so ženie njeporadži. Z cžoho to pſchin-
dze? Wědomnoſc̄ w Němskej je husto tež na polu bohawuc̄zenoſc̄e w nowiščim
čžasu puc̄e nastupila, kotrež so z byc̄zom praweje katholickie wěry zjenočic̄ nje-
hodža. Tónle wědomnoſtne puc̄, kotrež je so chrkwineje zaſonſeje mocnoſc̄e
(auktority) wotrjek̄ a jenož do swojeje ſamsueje njezmólnoſc̄e wěru, njezijes̄e so
z katholickej wěru. Wón je wotpadnjenjo wot prawoho ducha chrkwie, hdjž duchej
wopaczneje ſwobodnoſc̄e poſlēkuje, kotrež swoje parſchonske nahlad̄ a měnjenja hóle
wazi džzli wěru do bojskeje, w chrkwi pſchez ſwiatoho Ducha ſlukowaceje wuc̄er-
ſteje mocnoſc̄e. Njevopokazuje ſo tu napſcheczo tajkim pođavkam̄ hato ſkut Božeje
prjedywidžiwoſc̄e, zo bu runje w naschim čžasu, hdjž je tak mijenowana ſwobodna
theologiska (bohawuc̄zeniſta) wědomnoſc̄ swoju hlowu tak wyšoko požběhnyla, wěry-
wuc̄ba wo njezmólnym wuc̄jerſtwe najwyšchoho pas̄tyrja a wuc̄jerja chrkwie
wozjewiena, kotrež je tamnomu wopacznomu puc̄ej we bohawuc̄zenoſc̄i runje na-
pſchecziwo? Schto drje by po čžasu z tuteje tak mijenowaneje ſwobodneje wědom-
noſc̄e na polu katholickie bohawuc̄zenoſc̄e nastalo, hdjž by vatikanski koncil tamne

pruhowadko (Prüssstein) duchow njepostajik, na kotrymž je so hordomyslne wuzdaczę wědomnoſcę, ſebje ſamu za njezmolnū dżeržaceje, wotražylo a na kotrymž dyrbjeſe tež tamna wobżarujomna lochomyslnoscž naſchoho čjasa fo zjawną ſčinicž, kotraž tak mjenowane zjawnie měnjenjo haſo najwyschſchoho ſudnika tež we naſtupanju wěry čjesczji, bjez tym zo wucjerſke zaſtojnſtwo cyrkwe, liž je wot Boha ſtajene, hidzi a zaſtorczi?

Wſchitkis biskopowje, wſchitkis naſtupnicj japoſchtokow, kotrymž je boſſli Zbóžnik praſit: „Hlej, ja ſym poła was wſchitke dny hač do ſkončenja ſwēta“ a „ſchtóž was poſkucha, poſkucha mje, a ſchtóž was hidzi, hidzi mje“, woni ſu pſchezjene, hdhž je naſtupnik ſ. Pětra ryczał. Woni wſchitkis ſteja na tutej cyrkwinie ſkale, wot kotrejž ſo ničto dželicz njemóže, ſchtóžkuli chce k ſtadkej Ježuſa Chrystuſu ſkuſhcež.

Hdhž potaſkim, w Chrystuſu ſubowani, w najnutrniſhim zjenoczenſtwie ze wſchěmi biskopami katholſkoho ſwēta ſwoje doſpołnie pſchihloſowanjo a podczisnjenijo pod wſchitke wobzamknjenja vatikanskoho koncila z tuthym jenohtóſnje wuprajam, protestirujem tež ze wſchitkej kruſoſežu pſchezjivo wudawaniu, haſo by z tuthym nowa, w starzych podawiznach cyrkwe njevopſchijata wucžba wozjemena byka, abo haſo bychu pſchez tule woziemieniu wucžbu wo bamžowym njezmolnym wucjerſtwie a joho zaſtojnſkiej moch wobſtejnoscę cyrkwe k ſtatej (trajej) pſheměnjenie abo tež ſtatowej moch straſchne byle. Tež warnujem wſchitke ſtawoh nam wot Boha dowěrjenych ſtadlow pſched straſchnoſcěni poznamjenjenych bludnych pucžow, kotrej wot zhrromadzeńſta ſwiateje cyrkwe džela. Napominam wſchěch wěriwych najnutrniſho k ſwěrnому a wobſtajnomu džerženju k wěrje naſcheje macjerje, ſwiateje katholſkeje cyrkwe, kotraž je po ſłowje japoſchtola ſtok a twjerdźizna wěroſcę. Žadam tež pobožne a wobſtajne modlitwy za wſchitkis, kotſiž khablaſa a bludža we wěrje.

Pſchi tutej pſchiležnoſcji dyrbim waz, w Chrystuſu ſubowani, wſchitkis napominacž k dalishim modlitwam za čjesczenoho wjeſcha naſcheje ſwiateje cyrkwe, kotryž hiſhčeze pſchech kaž jath w ſwojim domje trěbnu ſwobodu k wukonjenju ſwojoho ſwiatoho zaſtojnſtwa paruje. Hiſhčeze ſu kraje ſtola ſ. Pětra z měſtom Romom ſamym w moch tych, kotſiž ſu je cyrkwi a jeje wjeſchę z hjezprawnej a hanibnej pſhemocu rubili a do tohole čjasa poſraczują, ſwiatej cyrkwi w Romje jejne ſukba a nabožne wuſtaſh wurubiež, kotryhž je mnnohoſcz pſched ſětſtoſkami k ſpomoženju hiſhčežanſtwa wot bamžow zakožena.

We Florencu ſu njeſtarwno tak mjenowane garantirowace zaſkonje (ſlubjenja) wurađene a wobzamknjene byke, kotrež maja po wudawaniu ſwobodnoſcz a nje-wotwiſnoſcz bamžowſkoho ſtola zawiſeczicž. Ale ničto rozoſny njevéri, zo budža tajke zaſkonje wot italſkoho knježerſtwa wobſledžbowane, kotrež ſtajnje prawa cyrkwe a ſwiatoho ſtola z nohomaj tepe. Tamne wurađenje a wobzamknjenje woziemija ſo haſo jebanſtwo, kotrež dyrbi dokonjane rubjeſtwo porjeñſhiež. Byrnje pak tež tamne zaſkonje ſo wobſledžbowale, njebudże tola ničto wěrič, zo by z tym wuruđenomu bamžej wſchitka, k wukonjenju japoſchtolskoho zaſtojnſtwa nuznje trěbna ſwoboda a njeſtotwiſnoſcz, kotruž je wón ze ſwojej ſuverenſkej wjeſchowſkej mocu

zhubik, zasy data a wróczena bhez mogla. Tałe swoboda a njewotwišnosć može jomu po cžłoweczim rozomje jeniczym ze zaſydačom tuteje bhez wschitkoho prawa rubjeneje moch zasy data bhez. To žadač, je prawo a pschitkischnosć wschitkich katholikow po chlej zemi. Zo paſ ſo tute zaſhywročzenjo stanje, nadžijamh ſo pſchede wschěm wot Božego zaſtarania, kotrež je w ſtamiznach nimale dweju thſacow lēt cžasto ſpodziwne na naſhej ſwiatej cyrkwi ſo wopokaſato a Pětrowh cžolmik z wětra a žolmow wumogilo.

Po krótkim, na 16. junija t. l., daſi Bóh, docžaka naſh ſwjath wótc Pius IX. ſwój 25. lētny džen wuzwoleñja ſi bamžowſtej doſtojnoſci — podawſ, kotrež ſo wot dnom přenjoho bamža, ſi Pětra, wjericha jaſoſtow, mjeje ſtaſ a hido tohodla z woſebithm dželbračom w katholiskim ſwecze ſwyczenym budže.

Nětčiſche woſtejnoscze naſchoho ſwobodh wurubjenoho, z cžepjenjemi a zru- dobam napjelnjenoho bamža drje njezadža ſo pschihodne, bližki jubilejſki džen halo wjesoth ſwiedzeñ w połnym zimyſku tutoho ſłowa ſwycieč; toſa poſſicji wón wſchitkim wěrnyim džeczom ſwiateje cyrkwoje witanu pschiležnosć, zo znowa w jich wutrobach ſiwe, nutrne počęſczowanjo a džeczowſku pschitwiſnosć cžeczownomu ju- bilarej woſtweđeza, kotrež je nětko hido pſchez 50 lēt cžęzu a doſtojnoſci měſtchniſtwa noſyl a nětka 25 lēt z tajkej jaſoſtkej luboſežu a ſwěru, z tajkej wěrykrutoſežu a njebojaznosću, pschi ſtaſnych wičorach a pscheczynoſežach zaſtojuſtvo naměſtniſtwa Ježuſa Kherfuſu wjedl a taſ wjeli ſi cžeczeži Bożej doſonjak a cžepiel. Modlitwy a wopory wuzčinja doſtojmu ſwjatocžnoſci tohole dnja — modlitwy džakownoſeže za wſchitko, ſchtož je Bóh pſchez Piusa IX. w ſwojej cyrkwi ſkukowal, horce proſt- wy ſi Wſchohomócnemu wo pschitkotčzenjo pschitomnoho horja, ſkonečne wopory za hlowu cyrkwie, kotrež je wſchěch dotalnych pomocnych ſredkow wurubjena. Zo bhehm̄ w tym pschecza wěriwych dopjelnili, ſmy z džela z woſebithmi piſmami we wschitkich farſich woſadach nam dowěrjenych diöceſow na dnju bamžowoho jubileja wurjabne pobožnoſče a ſkładowanjo luboſeživych darow za ſwjatoho wótcę poſtaſili, z džela wudam hischče tajke poſtajenia a pscheproſchujiemy wſchěch wěriwych naj- naležniſcho, zo bhehu ſo na tutych pobožnoſežach a na tutym woporje luboſeže piſlinje woſbzeliſli a wylie toho za wulke naležnoſče ſwjatoho wótcę, kotrež ſu ſobu na- ležnoſče cyklej cyrkwie a wschitkich katholikow, ſwjate woprawjenjo z prawje do- ſtojnymi pschihotowanjom dostali a woprowali.

Skonečne wuprajamh pscheczo, zo bhehu wěriwi tež ſnadž hewaſ ſim poſki- czeniu pschiležnosć, jubilejſki džen ſwjeczačomu wótcę kſcheczańſtwa ſwoje dželbračo a luboſež wopokaſacz, po možnoſći wuživali, zo by nadobnuomu cžerpiczerzej w dnach joho pschitomneje zrudobh tróſcht a wjesoſež pschihotowanu byla.

Zohnowanjo Wſchohomócnego a hnada Duha ſwjatoho budž a woſtań z Wami wschitkimi!

† Hrjehoř, archiſkop z München-Freifinga. † Michał, archiſkop z Bamberga. † Pawoł, archiſkop z Kolna. † Heinrich, wjerichbiſkop z Wrótslawy. † Heinrich, biſkop z Passau. † Pětr Žózef, biſkop z Limburga. † Khrystof Florenc, biſkop z Fuldy. † Wilhelm Emmanuel, biſkop z Mainza. † Ludwik, biſkop z Leontopolis i. p. i.,

japoštołski vikar w Saksej. † Konrad, biskop z Paderborna.
† Jan, biskop z Kulma. † Ignac, biskop z Regensburga. † Bankrac,
biskop z Augsburga. † Matij, biskop z Trieru. † Jan Heinrich,
biskop z Osnabrücka a japoštołski provikar polnocnoniemieckich a danskich
missionow. † Franc Leopold, biskop z Eichstätta. † Lothar, biskop
z Leuka i. p. i., zarządzający archidiecezji z Freiburga. † Filip, biskop
z Ermlanda. † Adolf, biskop z Agathopolis i. p. i., pełny propst kra-
lowstwa pruskiego wójsta. † Jan Bernhard, biskop z Münstera.
† Jan Valentyn, prakonisiowany biskop, kapitular-vikar z Würzburga.
Daniel Wilhelm Sommerwerk, pomieniony Janakobi, kapitular-
vikar a wuzwolony biskop z Hildesheimu. Jan Peter Busch, dompropst,
kapitular-vikar ze Spehera.

3 nascheje diöcesy.

3 Budyschina. Zańdżenu njedżelu bu we wszech fariskich cyrkwiach
państwieski list němskich biskopów cítanym, kotryž bu tež serbski wosebje cíjskiej. Na
Dla ważnosze toho samego dachmy jón w tutym cíisle z nowa wocjischęcej. Na
kóncu lista běchu postajenia za wczerański bamžowski jubilej a za jutšijschi djen, na
kotrymž so měrski džatny swjedženj swjeczi. Wejzera bu z klektow wozjewienjo
cítane, po kotrymž budže jutse bamžowske požohnowanjo wot biskopa w Drež-
dianach wudželene, z kotrymž je za wschitskich, kotiž hdežekuli w diöcesy hódnje k swjatej
spowiedzi pobhywski jutse (njedżelu 18. junija) s. woprawienjo dostamu a na měnjenjo
swjatoho wóta so modla, dospołnych wotpuff (cjańnych schtraſow) wudželeny.

3 Budyschina. Jutse budże so po przedowaniu dlešcha džakna modlitwa
za měr spewacj, kotruž je hnadny t. biskop tež w serbskiej ryczi wocjischęcej dat.

3 Budyschina. Z lista smy zhoniili, zo je t. farař Wels w cíasu
snichowohoho tacža schthri njedżele we Weggis a Gersau pschi vierwaldstädtskim leżorje
pobyl a 31. meje zažy do Davosa w graubündenskich horach pschijet, hdež je jara
strowy powětr (loft). Tež lětſa su tam na schuli (dokelž w lečzu schulska wucžba
nije) Bože služby za katholickich hosczi a za italskich dželaczerjow, kotrychž je tam
na 300 a tij nowu drohu a nowe hosczenych twarja. Ze tam jedyn kapłan ze
Schwajcarſteje na wustrowienju, tij Boże služby wjedze a t. Wels tež na nje-
dzelach Božu mschu djerži. Ze strowoszcu t. Welsa so trochu polepschuje; won
je wiele strowijschi džzli wloni. Boh daj jomu dospołne wustrowienjo!

3 Budyschina. Tudomne katholske towarziswo rjemiejskich zmjeje jutse rano
w cyrkwi a wjeczor w swojej rjanej towarzischi swjedženj k wopomnijeczu bamžowskoho
jubileja.

3 Čžornec. Wejzera na dnju bamžowohoho jubileja běsche tudy zhromadžizna
wubjerkę k pschihotowanju założenia cyrkwi w Čžornecach abo Baczonju. Daliszu
poniżej wó thym podanym pschichodnje.

3. Dreždžanske diöcesy.

3. Dreždžan. Tudemne kasino (bjesada) změje jutse (niedželu) swjedzeń i wopomnječju bamžowoho jubileja. Tudy bu wjele darow za bamža nadawane. Dokelž bu hromadženjo darow za někotrohožkuli pozdže wozjewjene, budža zapoždžene daru hiszceze wosebje wotpóšlano.

3. Dreždžan. Kaž jene nowinų powiedaja, su někotsi katholikowje (snadž na nuzowanjo jenoho tak jenož imjenowanego katholika) tu džiwnosć wobeschli, zo su addressu na Döllingera wotpóšlali. We Xujich drje tajich „katholikow“ nimacie? (Dw haj; tež tudy někotsi swoju chrkę, kotrež pschisluscheja, na wschelake waſchnijo hanja!)

Chrkwińskie nowinki a powjescje.

Němska. We wschelakich diöcesach założenia wustawh i wopomnječju na bamžowym jubileju; tak na pschikkad budże we Frauenburgu dom za katechumenow (džeczi, kij so na doftaczo swjathych sakramentow pschihotuja) z imenom Piusowym wustaw założenj.

Němska. Procesiony na dniu božego cękla swjeczachu so lětsa wschudżom we katholickich městach z wosebitej swjatocznosciu a pod wobdzělcujiom wjele pobožnoho luda. We Winje pschede wschim wobdzeli so khejor a khejorowa, najwyjsihschi khejorschi a měschczanschi zaſtojnich, wucjerstwo wysokich škulow a wulke cęrvodh luda; wjedro bě rjane. Tež w Mnichowje pokaza lud pschez bohate wobdzělenjo pschi tutej potajnej swjatocznosci, zo so njeda tak lohcy i zacpęczęt chrkwińskich swjeczenjom narycęc, kaž so to cęrvodka tamnih muži nadzijesche, kij někk pscheczivo chrkwi haruje. Młody kral pak njewza sebi prócu, ze swojoho hrodu na boże cęklo do Mnichowa pschitac, a swojemu katholskomu ludej pokazac swoje wěriwe chrkwińskie zmýšlenjo.

L.

3. Poznanja. Wot jow bu bamžej zbožopschejaca addressa ze 400,000 podpismani wotpóšlana.

3. Mnichowa. Swjatki běchu so tudy Döllingerowi pscheczeliojo zhromadžili, zo bychu tež koncil džerželi, kaf moja so pschichodnie pscheczivo chrkwi zadžerżec. Někk halle žhoniym plód. jich wuradžowanijow, kij we tym wobsteji, zo dale wschē postajenia vatikanskoho koncila zacpętym a tež biskopam posłuschnoscž kož prawo, jim chrkwińskie khostanju napołozic, przeja. Woni imenuja so „staro-katholisch“; tola z ujeprawdu, dokelž schtož tak hrubje pscheczivo naměstnikoj Krysztofowomu, wjerchej s. chrkwi a jeje biskopam so pozběhuje, a tak ważne wěrnosti swjateje wuczbh przeje, kaž to Döllinger ze swojim pschitistom we poslennim cęzum, njeje wjach katholiski a nima tež prawo, tute cęsczomne imeno i schliket swojeje bědneneje wuczbh bracj.

L.

3. Mnichowa. Swjedzenijski cęzh, kij we tutych dnach z Němskeje do Roma i jubileju s. wótcia wotjedże, mějesche pschez 600 puczowanijow.

L.

Bajerska. Bajersch biskopowje su so z pisownej próstwu na krala wobroczili, w kotrymž pscheczivo kralowskому abo po prawym ministerstwu placet

(dowolnosć k wozjewienju biskopstich zjawnich listow) protestiruja a pszechciwo joho nałożowanju pschi wozjewienju wobzamknieniom vatikanskoho koncila. Wola nas w Sakskej tež hiszczęce placet wobsteji.

Morawska. Katholske towarzstwa z chłopo kraja póniąja w processionach jutse (niedzielu) na ménjenjo swjatoho wóte do Welehrada.

Z Roma. Ze wschelakich krajow su deputacie k swjatomu wótej pschischli, zo bychu jomu zbożo pscheli. — Bamž je dał żarowanstu Božu służbu za parizskoho arcybiskopa, za drugich morjenich duchownych a njeduchownych w chrkwi s. Marije in Transpontina dżerzęc. Romsch měschčenjo so jara pschi tym wobdzelihi.

Z Roma. Na 5. junija je krónprync Humbert ze swojej mandżelskiej město wopuszczęt; schtož tudy skoro nichto njewobżaruje. — Pschi swjedzenju italskeje krajneje konstitucije 4. junija bęsche preni krócz italska khorho na jandželskim hrodze (San Angelo), kotryž halo w leoniskim měscie lęgach bamżej skuscha tež po dathch slubjenjach. To je nowe dopokazmo, zo kralowym garantiam abo slubjenjam nichto wiericj njemöže. — Deputacija katholskich towarzstw w Němstekachce bamža proshcz, zo by wón swjedzeni Jezusowej wutroby halo duplex primae classis (wysoli swjedzeni) postajit za ciklę cyrkę, doteż runje z jeho jubilejom na jedynu dżeri so trjedzi.

Z Roma. Pschi skladnoścji jubileja, kij swj. wótc, a z nim chłop katholski swět we tutych dnjach swięczi, je wón na wschęch patriarchow, archybiskopow a biskopow zjawnym list (encykliku) rozpośtał. Ma započatku toho samohu spomina wón z krótka na najwojsobniſche chrkwiſke podawki we časzu 25 lét, we kotrychž wón chrkę božu wjedże, dopomni z krótka na pozběhnenjo we wschęch časach knježacoho pobožnoho ménjenja wo njewobłakowanym podječu swj. Marije k węrhwiczbje, na zriadowanjo chrkwiſkich naležnoſcžow we wschelakich krajinach, na zbožowne skutkowanjo missionarow za rozschrénjenje swjateje wuczby, na zacíšnenjo tamnyh bludnych wuczbow, kij bęchu ſtronomu rozmiej kaž dobrým poczinkam, kſheszczanskemu kaž krajnomu zbožu jenak straszne, dopomni na vatikanski kouncil, kij je so hijom za chrkę tak spomožny wopokazał, kotorož rjane płody pak bychu so hiszczęce rjeńšcho pokazały, njebyli so tónsam naſtathch wobſtejnoscžow dla na pozdžischi čas wotstorczyč dyrbjat. „Runje tak,” praji swjath wótc potom dale, „je wón swoje winowatoſcie halo krajny wjet h swěrnie dopjelnit”. Najprjedy wot wschęch stronow radoſtnej powitanju, bu wón za krótki čas njesprawnje hanjenj, tak, zo dyrbjeſche z Roma czeknyc. Pschez kſheszczanske ludy a wjetchow pak zas na swój trón sadzenj, njezakomđi ničo, schtož by wérne zbožo poddanow mohlo spěchowac, doiv krajalakomny ſuſob, bóle poſluchajto na ſchęzutwanjo njeſhmianych towarzſtow, hacj na jeho pszechzelne napominanja jeho z mocu napanu a wurubi, haj tež cyklomu kſheszczanskiej skusħace město Rom halo swoje wobſeženjo dżerži. Wysche tuteje domjaceje zrudobr žaruje pak staroſciwa wutroba swj. wótej hiszczęce wosebicze na dwojej węch, na wulkim horju a njezbožu, kij je nadobny francózski lud potrijechiko, a kij so wosobiſje połaza we ſurowych njeſlukach, kotrychž město bę Pariz. Bóle pak zrudzi swj. wótej njeſpoſluſhnoſć tak wjele swojich synow, kij jeho hłos a chrkwiſke khostanja zapręjo čas k pokucze njeužija, ale boži hněw

na so sežahnu. Pod tojki ni wobstejnosciami je so tamny dženj pschiblizik, na kotrejž bu won psched 25 letami na japoščotolski stol požběhnenj, hnada, kotaž z wuzwazom svj. Pětra žanomu předawšnomu hamžej wobradžena njebu. Wulki wopokaz božje dobročiwoſće pak spóznaſe won we tym, zo je we tuthym čaſu za sprawnosc ſchesczehanjo czeſpječ moħł, kaž tež we ſpodžiwoj ſvérje a luboſći, z kotrejž katholſki lud k njomu džerži. Zo by ſo Bohu za tute wulke hnady hódný džak pschinjes, proſy won biskopow, jich wérinym swoju wérnu luboſć za tute wopokazanja wozjewic̄, a jich napominac̄, zo býchu we zjednoczenym modlenju wobſtajni wostali. Napoſledku pak podawa biskopam móć, zo mója we swojich biskopſtich woſadach na diju 16. abo 21. junija abo tež na jentym druhim po jich ſpodbabanju wuzwolenym dniu japoščotolske požohnowanjo a z nim zjednoczenj wotpuſit wubželic̄. „My ſo nadžijamaj,“ tak ſkóneči ſvj. wótc ſwoj liſt, „zo budže pschi tutej pschiležnoſci kſcheczanski lud mócnisjho k modlitwam zbudženj, a zo my tak pschez nutrniſchi paczeř tamni miloſć dōstaniemy, kij mamy ſebi my pschi ſpóznaſzu tak wjele wulkih horjow naſchoho časa z najwjetſcej nutrnoſciu wuproſhcz.“ L.

Z Rom a. Deputacijow, kij pschi pschiležnoſci jubileja ze wſchich stronow katholſkoſti kſcheczanskiwa we Romje ſwoj pschikhad wozjewichu, je tak wjele, zo budža tydzenje k tomu ſluſhacz, předh hacz budža wſchitke ſvj. wótc ſo pschedſtajic̄ móć. Je to mócný dopokaz kath. pscheczenoſće a ſvérneje pschiliwiſnoſće katholſkoſti ludu k japoščotolskemu ſtolej. L.

Schpaniſka. Tež tudy budže we wſchitkich diöcesach hamžowſki jubilej jara ſwjatočnje ſwjeczenj.

Francózſka. General Charette je w měſeče Nemes ſwjatkownu póniželju ſwoj regiment najſweczishej wutrobje Jézusowej poſwjeczil. Zedny joho podgeneralow, de Sonis běſhe poſwjeczenſke ſłowa zefataj a te buchu psched wójskom, kij w paradze ſtejſeſche, cžitane. Zedny wýškij njeſeſche khorhoj k wołtarzej a potom rycerſche zmuižith Charette talkle: „Pod teſle z krewju naſich najdróžſich woporow maczanej khorhowju wopraru ja, kotrejž mam czeſcž Was naujedowac̄, mojich dobrowolníkow z wjezornych stronow (Francózſkeje), předh hamžowych zuabow, najſweczishej wutrobje Jézusowej, a praju z wami z połneje wojeſſkeje wutrobj a z chleje dushe: Wutroba Jézusowa, wumoz Francózſtu!“

Francózſka. Knježerſtwo, kotrej je pschech hiſcheze we Versailles, chce, zo by Thiers na dwě leče wýſchishe knježtwo mēl. Wjez tym pak prouču ſo hižo pódla Napoleonowych pschiliwiſnikow ſobuſtawu wotechinatej kralowſtej ſwojbow (bourbonſkeje a orleansſkeje) wo francózſki trón. We wjetſchich měſtach pschihotuju ſudzenjo wſchelakich kommuňiſtom a zdežlarjow.

Z Paríza. Kaž ſo nětko wobliczuj, je pschi dobywanju města k najmjeńſhomu 50,000 čłowjekow živjenjo zhubilo; z tuthym je na 13,000 wojakow. Zo ſu kommuňiſtojo z wukrajnymi ſocialdemokratami w Tendželské a Němské a w druhiſtch krajach w zjenočenju byli, je dopokazane. Druhe knježerſtwo budža z nowa ſedžbiſche na proučowanju ſocialiſtom a kommuňiſtom, hdyž ſu widželi, k kajkemu zatraschnomu zapuſčenju a njezbožu jich wnežba wjedžc. Woni wotčiſnu najprjedy

samotnoſeſe pravoſoſeſe ſchereſzana, a potom tež človojeſta! Hdyž k moch pſchiňdu, potom takrjeſe wſchón rozm zhubja a k ſwojim njerozomnoſeſzam a njeſtukam tež druhich z mocu a z leſeſu nuzuja! Paſka žaſoſna ſchłoda je w Parizu a woſko Pariza ſo jich dla a wot nich ſtaſa! Wyſche hižo mjenowaných zjawných t. r. krajných a měſtečanskich twarjenijow z naſečnje zhubjenymi poſkadem je ſo na 2000 privatných khežow ſpaliko, ſtož ſnadž je ſchłoda 800 millionow frankow.

Hollandſka. Adreſſa, kij bu bamjeſi k jubileju wotpóſlana z tutoho kraleſtwa, je 12 tolſtych zwiaſzkow (knihow) ſylna. Podla je dar 100,000 ſchēnakow. Deputacija, kij to pſchepoda, wobſteji z wóſom muži z nahladných hollandskich ſwojbow.

Chineſiſka. Wot tam ſu powieſcje pſchichli, kij wulku bojoſcz wupraja, zo bórzy zaſ pſchecžehanjo ſchereſzanow wudhri. Fendželčenjo ſu tohodla 20,000 wojaſow do China poſtali. Tež w ſuſodnej Japanskiej je krawny zbeſt wudhri, kij je woſebje pſchecžiwo tamnomu zemjanſtieſi zložený. Hacž ſu tež kſchecženjo pſchi thym morjeniu, hiſheze znate njeje. K.

Naležnoſeſe towarſtwa.

Sobuſtaſy na leto 1871: 246. Pětranc z Mitocžic; 247. Mifkawſch Kral z Mitocžic; 248. Mill. Wenka ze Serbſkih Paſlic; 249. Marija Kalie z Budyschin; 250. Hana Pjekarjec ze Židova; 251. wucjer Kleiber ze Schunowa; 252. Hana Henczec ze Schunowa; 253. Mitt. Matka (Bindrich) ze Sernjan; 254. farar Franc Niedel z Luka w Čeſkej; znamjeſchko pod 202: P. z M. = Pěſil z Mitocžic.

Dobrowolne dary: M. W. 1 nſl; Matka ze Sernjan $2\frac{1}{2}$ nſl.

Smilne dary k daſewobſtaranju: k jubileju ſw. móteca: J. K. z Baſdowa 5 nſl.; Fr. G. ze Baſdowa 5 nſl.; A. M. z Wjelkowa $2\frac{1}{2}$ nſl.; P. B. z Čemjeric 5 nſl.; M. Č. z Čemjeric 15 nſl.

Cyrkiwiński poweſnik ze ſerbſkih woſadów.

Z Budyschina. Kſchecženai: Heinrich Kurt, f. Jana Bohuwerá Neufcha, kryjerja z B.; Hana Herta, dž. Handrija Augusta Gruhla, bětnarja z B.; August Jurij, f. Pětra Větka z B. — Zemrjetai: Marija Bertha, dž. Heinricha Paverna, naienka z Hrubjelczie, 6 lét 1 měſ.

We expedicijsach je Poſta za 3 nſl. na pſchedan:

Pomočna knižka k wuliczenju nowych a starých měrow a wahow. Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbſki a němſki je w tutej knižce jara derje wuſkozena dohodſtina, pteoninſka a cjelesna měra, tež za točne wěchy, žita atd. Pſchidatý je pſchelad decimalow atd. W ſchulach dyrbí ſo nowa měra a waha lětſa nauvucžicž; duž porucžam ſu tule knižtu thym ſamym. Wona je tuniſčba dyžli podobne němſke!

Dary za cyrkę w Čjorneſcach abo Bacžonju.

K cjeſczi Bozej a k ſpomoženju duſichow ſu daſe woprowali: M. H. na pſchedwječoru bamjewſkoho jubileja 1 tol.; z napismom: Wuflyſch nas, o ſenjeze! $7\frac{1}{2}$ nſl.

Hromadže: 5347 tol. 10 nſl.

Cjifcejat L. A. Dommerhaſ w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towařstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 13.

1. julija 1871.

Lětnik 9.

Wo bamžowym njezmylnym wuczerstwie.

Wucžba nasheje swjateje chrkwy njebě nadobo a we wschitkých čjasach tak došpolnje rozvita taž nětko, ale we běhu časa halle mějesche chrkej pschiležnoſcę, jednotliwe wěrnoſcę wěry z jaſnymi ſłowami wuprajic̄, a swoim wěriny ſtverjenju poſtajic̄. Taſte pschiležnoſcę běchu za nju naſtawace a ſo roſtcherjace běudne wucžby, pschimanjo a přečo teje abo druheje chrkwinskeje wěrnoſcę. Psche-čiwo tomu mějesche chrkej nětko ſwoju wucžbu zamkowjec̄, z jaſnymi ſłowami tuſamu wuprajic̄, ſwoim wěriny ju roſtajec̄ a jich napominac̄, zo běchu ſo psched straſchnym běudom na ſedžbu brali. Tak rozwia a wudospolnoſci ſo chrkwinska wucžba pschedch bôle a bôle. Z tým ſwjata chrkej nowe wěrnoſcę njeſtaja, ale jenož wěrnoſcę, kž běchu hízom we druhich znathych wobdžerjane, abo z nich nužnje ſčehuju, kž ſo na ſwjate písmo a wucžbu chrkwinskich wuczerjow zložuju, wona z nowa z wěstymi ſłowami wuzběhuj. Nowe wěrnoſcę potajkim chrkej ſenje njewueći. Tak njeje tež we vatikanskim koncilu ſtverjeni wěry poſtajena wucžba wo bamžowym njezmylnym wuczerstwie (unfehlbares Lehramt) nowa wěrnoſcę, za kaſkuž ju wſchelacy wucženi a njewucženi ludžo wudawaju, zo běchu potom ſtečšho winu měli, ju pschimac̄, a dokež ſo z jich wysokim du-čhom njeznjeſe, ju zacžiſnyc̄ a přeč. Wjele a mócných napschec̄iwnikow namala tuta wucžba, z dobréj wolu ſo wopaki zrozemja, a ludej we nowinach a knižlach wopaki roſtaja, halo krajam a ludam, wědomoſci ſo zdělanoſci straſchna ſwět-nym wyschnoſciam wopisuje. Katholicki Posł ſpóznaje nětko tež za ſwoju wino-watoſcę, ſwojemu ſerbſtomu ludej tule wucžbu roſtajec̄, a tak lohch hrožach strach, wón može ju we nělajkich zelhaných nowinach abo knižlach wopaki roſtajenu namakač a tak tež wopaki zrozemic̄, wot njoho wotwobročic̄. Schto to po prawym rěfa: romſti bamž je njezmylny? a potom: je tutu wěrnoſcę tež we

swj. pismje a wuc̄bje chr̄kwinskich wuc̄jeri wobdżerżana? to chedža széhovace rycząći rozentajecz.

I.

Schto po prawym rěka: romski bamž je njezmylny? To rěka: hdyž chce wón halo najwyskſhi paſthy a wuc̄jer cykleje chr̄kwje we wěcach wěry a kſchesczanskich poczinkow to wuprajicž a skončnje postajicž, schtož maja wſchitek katholick kſchesczenjo wěricž a cžinicž, tehdom je wón pschez pomoc Ducha swjatoho psched kóždym błudom abo zmýlenjom zaſitanym abo z drugimi słowami: Duch swjatoh podpjera wjercha swj. chr̄kwje, zo wón njeby halo najwyskſhi wuc̄jer a paſthy teje sameje katholickim kſchesczanam něſhto zmýlene, wopacžne, njeprawe k wérjenju abo cžinjenju pschedstajit. — Njezmylny rěka tón, kaž so zamólicž njemóže, a zamólicž rěka tu tak wjèle halo za błudzicž, nic tak wjèle kaž zhręſtichicž; a tak njewuciž so z tym, kaž to tež wſchelach ludzo praja, zo dyrbimy wěricž, zo bamž zhręſtichicž njemóže. Njezmylny rěka wón, dokež so njemóže zabłudzicž; a we cžim njemóže so wón zabłudzicž? njemóže wón nicž wopacžne myſliz abo ryczejcž? abo je snadž wón wſchohowědomy? Nē, to z tym swj. chr̄kcy njeupraji; we wſchitlich swětnych wědomoſczach njewě wón, kaž kóždym drugi čłowjek nicž wjach, hacž to, schtož je we nich naufnikł, a móže so tak we tej abo druhiej wěch zamólicž. Bamž je njezmylny jenož we wěrnosczach wěry, t. r. we tym, schtož je Boh wozjewił a schtož mamh my wěricž a cžinicž, zo bhymy něhdh zbožni byli. Po tajſim schtož wot Boha njeje wozjewiene, schtož we swj. pismje a wuc̄bje chr̄kwinskich wuc̄jerjom wobdżerżane njeje, na to so bamžowa njezmylnoscz njepončahuje. Venož we wěrnosczach wěry je wón njezmylny, a tež tu nic pszech, ale jenož potom, hdyž chce wón halo wuc̄jer cykleje chr̄kwje, hdyž chce halo paſthy cylo ho kſchesczanskoho stadla swój hłos pozběhnycž a postajicž, zo je ta abo druga wěrnostcž wot Boha wozjewiena, zo je ta abo druga wuc̄ba wopacžna. Po tajſim sam za so móže so wón tež we wěrnosczach wěry zamólicž, t. r. wón móže sebi myſliz: to abo druhje je we swj. pismje wobdżerżane, abo wuc̄zi so wot chr̄kwinskich wuc̄jeri, a to njerjeba wěrno bhez; njezmylny je wón jenož, hdyž chce wón halo wjerch cykleje chr̄kwje wſchém katholickim kſchesczanam něſhto k wérjenju pschedstajecž. Hdyž k pschikkadej bamž něhdje we zhromadziznje katholickich kſchesczanow předuje, abo jenu knihu wěrnoscze wěry nastupacu piſa, je wón tudž njezmylny? Nē, dokež tu njecha wón halo wjerch cykleje chr̄kwje ryczejcž a piſacž, tu njecha so wón na cyle katholick kſchesczanstwo wobroczicž, tu njecha wón něſhto k wérjenju pschedstajicž, tu móže wón tak něſhto njeprawe, wopacžne wuc̄icž. Njezmylny je bamž po tajſim jenož, hdyž wón halo najwyskſhi wuc̄jer a paſthy cykleje chr̄kwje něſhto k wérjenju pschedstaja, t. r. hdyž wón wupraji, zo je k psch. wuc̄ba, zo je swj. Marija bjez herbskoho hręcha podjata, wot Boha wozjewiena a zo ma so wot wſchitlich katholickich kſchesczanow wěricž; schtož ju njeweri, je ze zhromadziznje katholickje chr̄kwje wuzanknjeny. Tajſe wot njoho postajene wěrnoscze su njezmylnje wěrne, su wot Boha wozjewiene, njemóža wopacžne bhez. A tomu pak ma wón tež wſchitke jomu k pomoc stojace frēdkí nałożowacz, ma

Boha toho knieza za rozwietlenjo nutrnie proszez, wuczenyh mužow wo radu so praschez, sam pišnje wucžbu předawſkich časow a chrlwinskih wucžerjow žhonicz so prćowacž. To wón halo swědomith wječch chrlwie ženje njebudže zanjetacž, dokelž wé, zo Boža pomoc halle so tym nadobnje sobudželi, kiz wo nju proscha a z njeju sobuslukuja.

Ale pschez czo dha je bamž njezmylny, hdvž wón tak halo najwyschchi wucžer a pastyr čleje chrlwie něčto k wérjenju pschedstaja? Dostawa snadž wot Boha nowe woziewjenja? Ně, ale Duch swj., kiz chrlke božu wjedže, zašita wječha swj. chrlwie, zo so njeby we wérnosčach wéry zakludžit, hdvž halo wucžer čleje chrlwie rycji; Duch swj. wjedže bamža, zo by wón prawe srđki načožak k spóznacžu, schto je Chrystus wozjewiš. Romski bamž je njezmylny, rěla po tajim: hdvž wón halo najwyschchi wucžer a pastyr wschem katholiskim kschescjanam něčto k wérjenju pschedstaja, wostanje wón pschez pomoc Duča swj. zařitany, zo to njeby ničjo wopacžne a njeprawe bylo.

Tuta wucžba talkle zrozemjena nima tola ničjo strashne wo sebi, dokelž so jenož poczahuje na wérnosči wéry a nic na swětne wědomosće, nic na zarjadowanie čjasnych naležnosčow swětnych wjerchow a jich ludow; njeje tež žana nowa wérnosć, ale we wucžbie wo njezmylnym wucžerstwie nasheje chrlwie hijom wobdžeržana. Kóždy katholiski kschescjan wéri, zo je Jezus Chrystus nam bójſke wérnosće wozjewiš a chči, zo býchu tute joho wérnosće hacž na najpozdžishe splahi njeſtažene pschischi; k tomu je wón swoju chrlke začožit, we njei swojich japoſchtołow halo wucžerjow postajik, swj. Větra halo wječha druhich japoſchtołow, halo wječha čleje chrlwie sczinik, jim swoju wucžbu k rožščerjenju pschedpodaš, a jim wjeſole slubjenjo zavostajik, zo pola nich wostanje wsche dny hacž do kónca swěta, zo jim Duča wérnosće pósčeze, kiz budže jich wschu wérnosć wucžic a hacž do wěčnosće pschi nich wostacž. A čohodla je jim tajte trósc̄htne slubjenja dač? jenož tohodla, zo woni a jich nastupnicz we jich zaſtojnictwach wot joho wucžby so njebyhmu zakludžili a kschescjanstwo něčto wopacžne wucžili. Na to so podpjerajo je katholiska chrlke pschedecy wérika a wucžika, zo je kaž swj. japoſchtoł praji „stok a twjerdžizna wérnosće“, a zo wona wot Jezusoweje wucžby wot prawejše wéry so nje može zakludžicž. A tajte njezmylnie wucžerstwo we chrlwi je nuzna wé, dokelž bójſki wucžer je we swojej wschohowědomosći do předka widžał, kaf wschelake bludne wucžby budža we swěcze nastawacž, kaf býchu něko pozdžishe splahi joho jenicejch wozbožacu wucžbu z wěstosču móhli spóznacž, njebyli wón wucžerstwo swojeje chrlwie ze swojej hnadi psched kóždym bludom zaſitał. A njezmylnomu wucžerstwu chrlwie pak sluscha wjerch chrlwie, romski bamž ze z nim zjednoczenymi biskopami. Schtož so wot nich wucži, to je njeſtažena wucžba Chrystusowa, wozjewjenia pschez joho njezmylnu chrlkej.

Wschitcy katholisch kschescjenjo běchu hacž dotal we tym pschedzjedne, zo je wucžba, kiz bamž z biskopami čleje chrlwie we powšchitkownym koncilu žhromazdženimi wozjem, njezmylnie werna, tohorunječja tež we tym, zo, hdvž bamž wucžbu po wupraschowanju a pschihlošowanju biskopow chrlwie wupraji, ma so tež taſama halo wot njezmylnoho wucžerstwa chrlwie wozjewjena, wot wschitklich

katholickich křesćjanow kruče wěrič. Jenož we tym njebě hac̄ dotal prawa pſchejednosc̄, hac̄ je to, schtož bamž sam halo najwyschšhi wuc̄zer a paſth̄ c̄hleje chrkwe i wěrjenju pſchedstaji, same za ſo njezmhlne wěrne, kaž to najwach biskopow a chrkwiſtich wuc̄zerow pſchech wuc̄zesche, abo hac̄ je i tomu hiſhce pſchispóznačo biskopow chrkwe trēbne. Tuta wěc bu nětko ſkónčnje we vatikanſkim koncilu rozſudžena a wuc̄zba wot njezmhlnoho wuc̄zertwa halo wot Křhrystusa wozjewjena wěrnoſc̄ wozjemjena, zo je to, schtož bamž halo najwyschšhi wuc̄zer a paſth̄ c̄hleje chrkwe i wěrjenju poſtaji, same za ſo njezmhlne wěrno, bjez toho zo bychu biskopojo halle to pſchispóznač dýrbheli. To je nětko wuc̄zba njezmhlne katholiskeje chrkwe; schtož ju přeje, napſchećiwia ſo Duchej ſwiatomu a pſcheſtanje katholiki křesćjan byč. Tuta wuc̄zba pak njeje nowa, ale we ſwj. písmje a we wuc̄zbje chrkwiſtich wuc̄zerow wobdžeržana, kaž to pſchichodne čiſlo Rath. Póſla dopočaže.

3 naſcheje diöceſy.

3 Budýſčina. Njedželu 18. junija mjeſečne tudomne katholiske towarzſtwu rjemieſniſkych rjany ſwjedžen. Dopoldnja w jědnacích bu w tačhantskej chrkwi joho krasna židžana khorhoj z wobrazom ſ. Józefa, na kotrejž kupjenjo běchu knježny naſcheje wosadhy trēbne 80 toleri nahromadžile, poſwiećzena wot t. kanonifusa kan-tora Kuc̄zanka. Wysokodostojných kniez džerjesche najprijeđi ryc̄, w kotrejž woſebje ſ. Józefa ſobuſtawam towarzſtwu halo pſchiklād p̄edſtaſteſche a towarzſtvoſe heſlo (Wahlspruch) wulkadowasche. Pſchi poſwiećenju ſamym bu na chorje pſchisprawnih rjany spěw wumježenj. Khorhoj woſta potom w chrkwi hac̄ do ſchtrjoch po-połdnju a bu potom w zjawnym czahu, w kotrymž ſo wſchitke wopramdžite a czeſtne ſobuſtawy towarzſtwu wobdželichu, do towarzſtvoſo domu abo towarzſchnje donjeſena. Tam poſwiećzi t. Dienſt, präſes towarzſtwu, nowe a nětko we wſchit-ſkim hotowem twarjenjo a woſebje hiſhce krafne, w Mnichowje z ſamjeńtne masſy džekane ſwječo ſ. Józefa, kotrež bě z tohorunja nadatich darow za 80 toleri kupjene a nětko wulsi ſal towarzſchnje debi. Popoldnju w ſcheczijch zapocža ſo domjach ſwjedžen. Najprijeđi džerzeſche t. Dienſt w pſchepjeljenym ſalu ſwja-točnju ryc̄, w kotrejž rjemieſka czeſc̄, powołanjo a žohnowanjo wulkadowasche, kaž ſo wone pſchez towarzſtvo ſpěchuje. Na to běſche na domjachm hrajinſhcežu (Bühne) prolog, w kotrymž zaſtupjerjo měřh, nadžije a luboſcje wustupichu. Potom bu Nehowa wótcžinſka hra „die Lützower“ wot rjemieſniſkych wustojnje hrata. Skónčnje běſche zhromadna wječeř. Vyhmy radý wobſcherniſho wo tymle ſwje-đenju piſali; ale tón króč poſrachň nam w Póſlu město.

3 Budýſčina. Kaž ſkyſhimy, je w klóſchtrje w Raadenje w Čechach knježna Marija Haňza Lipiczeč ze Šternjan, kotaž je halle 16. meje profež wot poſožila, ſwiatkownu pónđzelu po dleſhcej khorſeži zemrječa.

3 Budýſčina. Kaž po c̄hlym kraju, tak běſche tež we wſchich katholickich chrkwiſtich naſcheje diöceſy njedželu džakowny měřski ſwjedžen a wopor za invalidow a za zavostajených po zemrječich wojałach.

З К h r o s c z i c . Bamžowoy jubilej bu tež tudy wjecžor krasnje wobzantnjenj. Na cerchowje buchu někotre khěrlusche wot zhromadženoho luda z psche-wodženjom posawnow spěwane a na wjach razow bu zwonjene. Potom běsche pola nas rjana illuminacija. Církej běsche pošvětlena a na tórmje palachu so dočho bengalske wohenje. Tež wjèle druhich twarjenjow bě pošvětlenych. (Pschi-spomnjenjo redaktora. Rady bychmy z Khrósczic a ze wszech druhich wjow wobſcherne powjescze wocžiszczelni, hdny budžichmy je dostali!)

З klúštra M a r i j n e j e H w ě z d y . Bamžowoy jubilej bu tudy kaž we wschitkých katoholskich serbskich wsach jara swieczeny. Běsche tu illuminacija a wjesele wohenje na hórkach; tohorunja bu na 16. a 21. wschudžom z buschtkow a meržlow wjèle tsělane. Z illuminacije dýrbju woſebje spomnicz, zo měsche l. hosczencař Berger w Panczicach jara krasnje pošvětlene a zo běsche we Wiczazec khapali w Taworje rjany transparent (wot braſčki Bryla wubželany) z bamžowym woponom a mjenom, kaž tež z napismom: „Schtóz sprawnosć syje, — tón lubosć žnyje.“ Tohorunja rjany transparent ze serbskim napismom měsche l. hosczencař Delenczka w Kukowje. We Wotrowje běsche na 21. wohnjoſtrój.

З W o r k l e c . Nasch l. grofa Franc Stolberg je na bamžowym jubilejskim dnju wulce wjeseło pschihotowař. Won pscheaprosh mjenujich schulské džeczi workleczanskořo schulskořo wokrjesa a susodnych wsow popoſdnju na swój dwór a a dasche je z jědžu a z piečom wolkšewic̄. Džeczi běsche pschez 300. Wysche toho doſtachu tam tež wotroſczeni khudzi chrobū a druhe darh. K wobzanknjenju spěwachu džeczi někotre khěrlusche. Wjecžor dasche l. grofa wohnjoſtrój (Feuerwerk) na hórczanskich horach wotpalicz.

З R ó ž a n t a . Tež w naschej wjy a církvi bu bamžowoy jubilej pod na-wjedom nascheju duchownej, l. administratora Ludwika a l. kapłana Thaddäusa z horliwoſču a pschiſtojnje swieczeny. Hjzno wjecžor předh, potajkim na 15. junija, buschtaj khorhoji, kózda na 10 kočezji dolha a 4 kočezje scheroka, jena w sakſkich a druha w bamžowych barbach na naschej wěži (Thurm) wupōjšnjenej, wschitke wokna administratury buchu, kózde z 8 zaſwěczenymi swěčkami, wudebjene a psched durjemi administratury wijsche transparent (pschewidny wobraž), do kótrohož bě wurezany bamžowý wopon a khelich z woblakom. Wjecžor wokoło $\frac{3}{4}$ 9 dasche l. administrator ze wschitkimi zwonami jehwórcz hodžinu zwonicz. Po tym bu pod na-wjedowanjom wučerja na wěži ze pschewodom posawnow khwalnykhěrlusč: „Tebje Boha khwalimy“ wuspěwaný, pschi kótrymž bu wjèle stow króž z tsělbow wutſelane. Pschi tym zaſwěczi nasch kamar Glawsch tak krasný bengalski wohen, zo sebi w dalszej woſloňosci myſlachu, zo církej a administratura we wohenju ſtejtař. Po wolkšewienju, kótrež l. administrator spěwarjam a hercam we hjzno znatej hospodliwoſči darjeſche, bu tónle wjecžor pschi božej martrje psched faru z hudžbu a ze spěwom: „Cíchemy jenej kniežnje spěvacz,“ wobzanknjeny. Ma swjedženjskim dnju dopoſdnja w džewježich džeržesche l. adm. we pschitomnoſci wjèle stow modlerjow spěwanu božu mſchu ze Te Deum, pschi kótrymž bu zaſy jara, haj jara tsělane. K. kapłan pak džeržesche nam we swojej horliwoſči l. bamžej krasne předowanjo, w kótrymž nas na wschitke pōčzwiwoſče bamža ledž-

bnych sejini a nam nasche winowatoscze i njomu rozkladowasche. Wjedzor běchu na nashich wokolnych hórkach wjesole wohnje zaśweczene; tež bu khetro wjele tſelane a ctych swyedzeń z kherlischom: „Tebeje Boja khwalimy” skončenym. H.

Z Čjornec. Na dniu bamžowoho jubileja zhromadži so wubjerf i zakonjenju noweje chyrkwe na hospodliwym Wólmanec kuble. Na tule zhromadžiznu běchu wjsche wubjerkownikow (z tutych: k. kanonikus kantor Kuczank, k. kaplan Werner, k. kaplan Duczman, farar Hórník, k. Kummer z Čjasec, k. Lipicž z Čeřehce, k. Měrczink z Haslowa, k. Wagner ze Smolic, k. Schewczik z Vaczonja, k. Zýnda a k. Wólman) tež někotsi hosczo (bez nimi tež k. schulski direktor Scholka z Budyschina a k. wuczeř Kral z Čjornec) pschischi, tak zo bě zhromadžizna skončenje na 30 muži sylna. Knjez kantor Kuczank wotewri halo pschedsyda wubjerkfa zhromadžiznu z dlešchej ryczu. W tej samej spominasche wón, tak nas i džakej wubudža bamžowym jubelsti džen, dale wobzałnjeny mér po žakoſnej wójnje a skončinje ta hotowosć i woporam, kiz je so pschi předkwazacju noweje chyrkwe wopokaſala a po nadžiji hischeze dale so wopokaſowacj budže. Njech so po serbiskim kraju i tomu prôstwym stanu, na kotrež je Bože žohnowanjo sluhjene! Po wotewrjeniskej ryczi dawaſche farar Hórník rozprawu wo pokladnic. Wón pschedpoloži nalutowařniſke kniſki čjisko 28560 z napismom „Storcha-Tscharnitzer Kirchenbaufond,” w kotrejž je na 4procentsku daní zapołożene 4467 tol. kapitala a 120 tol. zapisaneje danje. K tomu pschindže za 375 tol. krajnych a lamjencskich pjenježnych papierow (w swojim čjazu w Pósku pomjenowane a kóždy čas i wohladaniu pschihotowane) a 500 tol. wot fararia Welsa, kotrež su na hypotheku wupožczenie a wot kotrejž my w tu khwili hischeze daní njedostawamy. Zbytkne 4 tol. 2 nsl. 5 np. běchu w kassu na pschedwjezoru bamžowoho jubileja. Ze statutow towarzystwa § 6. je znate, zo pokladnica wubjerkfa pod dohladom taqhtantskoho konsistorija steji. Po tutej rozprawie rycesche so zaſh wo starym a pszech nowym praschenju, hac̄ ma pschichodna chyrkje w Čjornecach abo Vaczonju twarjena byz; za kóžde wobeju wšow hodža so dobre wiry prajic̄. Tola wotmovenjo na to móže so hafle dac̄, hdž zmejem 10,000 toleri nahromadžených! Netko bu na wuprajenu namjet wotemrjetomu sobustawej wubjerkfa, njeboh k. kublerzej Milkawscher Koſki w Pozdecach za joho sobuskuſkowanju pschi wubjerkowym předkwazacju psches postanjenjo džak a poczeszowanjo wuprajene. K tomu bu boryž nowy namjet pschistajeny, zo by na město njebočic̄skoho někto k. kubler Michal Pjech w Liboniu za wubjerkownika wuzwoleny był; to so jenohleſnije sta a k. Pjech wza dobročiwje tule wólbu na so. Potom buchu i lepschomu spěchowanju zhromadnovo předkwazacja hischeze do wubjerkfa wuzwoleni: k. k. Jan Delenk starschi z Wutokežic, Michał Vöhma z Nowoho Lusčza, Petr Zýnda z Banec, Petr Schpitank ze Sulschec, Michał Wjenka z Pozdec a Milkawscy Brýl z Budworja. Dale dosia pokladnik domolnosć, zo smě, hdž so hodži a wjetſche summy so darja, za wubjerkowu pokladnicu dobre faktre a pruske pjenježne papierz kúponowac hac̄ do 1000 toleri. Wězo so pódla mjeniſche daru psched skončenjom kóždoho měſaca do nalutowařnie na schthriprocentsku daní dawaja. Na namjet k. Duczmanu bu i wopomnjezu bamžowoho jubileja skladowanjo luboſcižnych darow za nowu

chrkëj bjez pschitomnihmi pschizwolene, kotrež 114 tol. 25 nsl. 5 np. wunjese. Bjez tutej summu na talerju běsche 100troleška pjenjezna papjera, mjenujich krajnostawski hypothetowih zaſtaronyh list Serie III. B. No. 6401. Hdjhž bu posedženjo z džatom wobzamknjene, wostachnih hischče w pscheczelnhm Wółmanec domje. Pschi tym bu muradžene, zo by na s. Bartromja katholska ludowa zhromadžizna w Schrœſcicach byla. Redaktor Póšta chce trébne domoſtežje wobstaracz a prosh hižo nětl, zo bychú jomu z časom píſowne abo hortnje te katholske serbske naležnosće najpomnijene byle, kž zhromadne muradženjo žadaja, zo mož je wón z časom na dženski porjad stajic a w Póšku woziewicž.

Ze Žitawy. Zańdženu sobotu běsche w tudomnej ſchpitalskej cyrkvi, hdžež ſo wot l. 1846 katholske Bože ſlužby džerža, prěni króč po reformaciji ſvjate firmowanjo. Firmowaných bu wot naſchoho k. biskopa 36. Dotal pschindžechu žitawich firmujomni kóždy króč do Seitendorfa a požđischo do Neuleutersdorfa. Naſaztra běsche firmowanjo a zańdženu pónidželu ſchulſka viſitacija w Neuleutersdorſje.

3 dreždjanſkeje dičeſy.

3 Dreždjan. Zańdženu wutoru rano bu pensionirowaný k. konſistorial-präſes J. Müller zemřejth w ſwojim wobydlenju namakany.

3 Dreždjan. Na 18. měsjeſte katholske kafino (bjeſada) towarzſhny ſvjedžen i wopomnječu bamžowoho jubileja we wudebentym ſalu pola Helbigec. Najprjedh bu ſpěwane, potom ryč džeržana a ſkóčnje vě hoſćina, pschi kotrež bu prěni pschiptk ſwjatemu wótcji, druhí němſtomu khejorej a ſakſtomu kralej, tseci k. biskopej wunjefenh. Z ryčemi a ſpěwami bu ſvjedžen ſkónežen.

3 Dreždjan. Dokelž ſu nětko wſchity jecži Francózowje z wuwacžom někotrych khorých domoj wotmezeni, je tež poſleni z cizých duchownych nětk wotjē.

3 pruskeje Lujich.

3 Kulowá. Kaf wulka je luboſč kſcheczanſkoho ludu k ſvjatej Macjeri Božej, to je ſo we zańdženej meji we naſchim serbskim kraju znova a krafniye wozjewiko. Wschudžom džeržachu ſo rjane mějſke pobožnosće, tež we naſchej kulowſkej farſkej cyrkvi, we domje naſchich miloſćivých ſotrow, taž we kha-palch we Sulſchech. Tudy zarjadowaſche a wjedzeſte Marijanſku pobožnosć knježna Marija Čzorlichec, knjeza wuczerjowa mandželska džowka; jej vě hnadna knjeni abthſna Gabriela z Marijnoho Doła rjane pozložane ſvjeczo ſvjateje Marije k tomu darila, a ſtajne věčnu bože domy z pobožnymi modle-rjemi napjelnjene. Zawěrno, hdžedha móhli my we zrudobach nětčiſhoho časa wjach tróſhta a pomoch namakac̄, hac̄ pschi wutrobie Ježuſoweje macjerje, fotraž je wſhittich kſcheczanow wuczeſ? Štož syna prawje zańč ma, tón nje-budže macz zacpječ; luboſč k Ježusej njeda ſo rózno torhac̄ wot luboſče k s. Mariji; tuta dwoja ſwjata luboſč je žórklo bohatohho žohnowanja za naſche nutſ-kowne a wonkowne žimjenjo. — Džen bamžowoho jubileja na 16. junija džer-

žesche so pola nas tež jara swjatocžnje. Boži dom bě znutnika a zvonka z pletwami a wěncami na najrjeňšcho wudebjeny. Wulka boža mſcha džeržesche so z levitami a bože čjelo woſta na wołtarju wustajene hac̄z popołdnju piecžich, hdžez so litanijs wot wschitkich Swjathch spěwachu a so swjate žohnowanjo wudželi. We bohathch syłach zhromadži so kſchesčjanſki lud woſko Žežuſa, kotryž pſchitomny je we najswjetcžim sakramencze, a modlesche so k njomu we najnutrniſcej po-vožnoſci za pſchesčehanoho a wurubjenoho bamža Piusa, za mér, za dobycžo swjateje chrkwe, za pſcheszenoſcz kſchesčjanſkich wjeſchow. Wjeſor illuminirowaſche so na wschech hasach naſchoho měſtačka a běchu rjane wobrazh, transparenty a napisma we jaſnej swětliwoſci widžecž. Pjetarſti miſchthyr Fozeſ Wjenk bě wustajik bamžowu tſoju krónu z wopisom: „Zbožo naſhomu swjatomu wó tcej!“ a spodn teſeſameje chrkej z wopisom: „Porth hele njebuđa ju pſhemocowaež.“ Pod zwonjenjom wschitkich zwonow, pod móčnym tſele-jom a z połnej hudžu spěwasche so na torhochęz džakn kherluſch „Te Deum.“ Pſchi chrkwiných durjach bu za swjatoho wóteca 24 tolerow woprowane halo dar luboſcze swěrnhch džecži. — Na bamžowym jubilej ſcžehowaſche njedželu měřki ſwjedžen, k wopomnječu a džakprajenju, zo je po žadławej krawej wójnje zaſy žoth mér do wótenoho kraja ſo wrócił. Potom hac̄z po dopołdnich božich ſlužbach bě Bohu cjeſcz a džak wołkojen, poſwiecžesche ſo popołdnjo zradownoſci a wjeſelej. Po nufhporje pſhemodžachu tſelcy a rjemjeſniſio naſchoho měſtačka ze ſwojimi khorhojemi 150 wojaſow, kotryž běchu kniežih z wěncami debiłe, we towařſtwje měſčežanſkich zaſtojnikiow we dothim rjanym czahu na tſeleńju, hdžez ſo hoscžowaſche. Wjeſz tymi wojaſami běchu dwaj cjeſcz ranjenaj a jedyn starý invalida z lěta 1813, kotrohož jeniczki woženjen ſhu we poſlenej wójnje we lazarceze wumrjeł je. Boh daj, zo by nam ſkonco ſwjatoho mera we lubym wótenym kraju a we cyrkwi ſtajnje ſwěcžilo!

Chrkwinſke nowinki a powjescje.

Němſka. Wjetſchi džel němſkich wójskow je někto domoj pſchicžanhyl. Pomitanjo běſche woſebje w Barlinje jara wulkotne.

Němſka. We wschech katholſkych měſtach běchu wulkotne ſwjedženje na bamžowym jubileju. Halo pſchitlaſ podawam h dopis z jenoho tajkich měſtow, kotryž je nam jedyn Šerb poſlat.

Z Münſter. Münſter a cyka Westfalska ſtej derje katholſkej a wopolezaj to wſchudžom a pſchech, hdžez ſo hodži. Bamžowym jubilej poda z nowa dobru pſchiležnoſcz k tomu. Tudomny magistrat ſam bě cyku wěc do rulow wzal a programm woziewit za 16., 18. a 21. junija. Ze wſow pſchivožowachu ſo wožy połne mejow a jaſorcow; džecži z měſta jezdžachu po dubowe liſczo a burja jim je radý džernycz dachu. Z cyka je ſo wbohim brězowym a dubowym ſtečkam pſchi tutej ſkladnoſci jara hubjenje ſchlo. A někto hakle te wiežo pletwow a měncow we wschech domach a ſwójbach! Hízom na pſchedwječoru, 15. junija, běchu khorhoje wuthyknjenie, mjez nimi tójskto z bamžowymi barbami (žoktoběle),

twarzensja wobwieschine, mjeje psched nimi nastajane, pletwa pschez hasy czechnjene, wschelake czeerne wrota natwarzene, transparenty spowieschine, wosobniye bamzowa tiara a dwaj na kichiz położenaj kluczej z hroneckami, kotrež so na swjedzeni poczachowachu. Koždy bě czinik, schtož bě mohł; a hdvž po měscze wołolo khodzach, zo bych sebi neschtożkuli wobhladał, bě mi, jako bych po luthch olejach khodzik, tak wjele zelenoho wschudze bě. Wschitch wobhylsero běchu takrjec wojowali a jedyn druhoho pschetrjechic chyli. Koždy, kotorhož zetkaſh, bě połny radoscje; ja sam mějach zaczucza, kotrež wopisacj njemóžu, hdvž wuhladach, tak wschitch wjesele pschi-hoth czinja, a hdvž potom wschē zwonu wjeczor zwonicz schachach, dha bu mi wostroje wuzlo, myſle njedachu so wjach dzerzecz a dyrbjach won. Spominach, zo wera a luboſez k cyrkwi tola njeſtej neschto zwjesczne a wonkowne, a zo je jenož džiwne, tak mózetej so tak hanicz a pscheszehac. Ně, naboznistro (wera) je tak prawje hlučko we nas zapołożene za wschē cžlowieske potrěbnoſcje a posta-jenja. Hanba za koždoho katholiskoſho kſchesczana, kij so pschi tajkej pschileznosczi a tajkim swjedzenju zahoricz njemóže za wero a cyrkę; ton zawěſcze hishcze wulku luboſez k nimaj nima. Hubjeniſchi pał hishcze je tón, kij by so trjebaſ hlučje druhowěrnych bojaſ myſlo, zo mohli joho wusměſcic a zo mohlo jomu to na czeſczi ſchłodzecz. Ně, runje pschi tajkich ſkładnosczech dyrbimy poſazac, schto ſmy a schto wěrimy; a tež je k najmjeñſhomu ſměſchine, hdvž tam a ſem wot lubđi, kij chceđa tola rogomni byc, njerozomne ſloma ſchyschis: haj, hdvž jenož bamž njeby njezmýlny był, dha bychmy tutón jubilej tež tak prawje jara swjeczili, tola netko so nam njecha. Tajke rycze ſu tola, kaž hijom prajach, trochu džiwne; pschetož, hdvž wot toho wothladam, zo je něko koždy katholik winowathy, prawu njezmýlnoscž bamž wericz, a po tajkim tak ryczež njesme, dha tola tutón jubilej dže ſam za ſebje ničo z njezmýlnoscžu cžinicz nima, dokež my na nim jenož pschiwiſnoscz k cyrkwi a k bamżej, jeje wiđomnomu wjedziczerzej a Chrystusowomu zaſtupjerzej wopokazam. Tola k wěch po krótkim rozpominanju! Ja njecham dopo-kaſac, schto je winowatosz katholika wosebje w naſchim času, ale mam jenož swjedzeni wopisowac. Na dniu 16. junija rano poſtrowi wojeſka hudžba z wěże cyrkwi ſwiatoho Lamberta tutón jubilejſki džen z někotrymi kherluschemi. W 9 hodž. mjeſeſte hnadny kniež biskop Božu mſchu w „domje“ a po njej džesche pro-cession po měscze wołolo, schtož dwě hodžinje traſeshe. Czah ſam bě na hodžinu dolhi a wobdzeli ſo na nim na 4000 ludzi, mjez nimi ghymnasium, realka, akademia, mnischa a ſwetni duchowni, zaſtupjerjo města. Proceſſiony ſu pszech neschto jara hódnih a wažne pschi cyrkwiſtich swjedzenjach. Wschelake khorhoje we kraſnih barbach, měſchnikowje we swojej drascze, baldachin, pod kotrymž ſo Najswjeczishe njeſe, chle zawaſene takrjec do mročzele wot kadižka, a zadu a předku telko po-božnych — to wſcho ma ſwiatoczný napohlad. Wjedro bě rjane; ale popołdnju poczachu ſo czorne mróčzele poſazowac, ſo hrimeshe a deſchcził džesche. Koždy ſo bojeſte, zo z kraſnoho poſwietlenja, na kotrež bu telko pjeniez nałożene, ničo njebudže. Tola pschiindze wjeczor, njebo ſo wujasni a illuminacija mózecze ſo zapoczecz. Najkraſnicho poſwietleny běſte „Domplaz“, a tež domy koło wołolo. Natwarzene běchu na ſpominenym torhosceju dwoje czeerne wrota, na kotrež běchu

poświęcenie schleierów spowieszane, tak zo so zdaściej jako dwie wysoce kupy we wulkanie morzu świetla. Góra mieniąca na tutym „Domplatz“ na 300 schodom, a na górnym wierzchu 30—40 schleierów we wszelkich barbach; między jednotliwymi schotami wonkownych rządów wierzchu biele, taki biegiu także swieckie ręczaki, taki wóz wojska. Z czasem stejesze „dom“ a wokółność w czterwientym abo zielonym bengalskim wózniu. Wóz wojska so tuty mierwiesze z ludźimi haczy pozdje do noć, a wóz wojska biegię też hucza, kotaż nakołtromyku tak spiesznie hiż njezdacie, czim mienie, dokołaż bie wojska; na dwie dni tribunomaj hrajeszta wospochi dwaj chorągi. Dale biegiu so na iluminacji wóz wojska wszelach zmieniono wobdzeli, kotsią pski tajskich psychilejnoscach żenie njełutują, ale sta a tych toleri na to waża. Tola też nakołtso měschczenjo so jara wuznamieniowachu pschez swoje twarjenia. Na tym samym dniu czechosłowacki studentenzi ze smolnicami (faklemi) a z huczą, jich zastupierjo we 3 wozech (do gózdołu biegiu schyli konje zapachenijsze), i nadnomu kniezej biskupi, zo biegiu pschez njego swoju lubosz swiatomu wótcie wopokażali. Wón so jim wutrobnie podgatowa a wuniese na koncu tsikrocznu skarbu na Piusa IX., kotrej wachit hrimajo ze swojimi nic runje skarbami głosami psychihesowachu. Potom so zhromadzicu, zo biegiu so hiszczęce zabawiali. Ale tuto njebę jenit te wobdzelenjo studentow na powschitkownym swiedzenju, nē: woni su wachy cziniili, zhromadzizny dżerżeli a na nich ręczeli, schoty pak jow wóz wojsko sobudżelicz njemożu. Tudomna akademia je swoju znatu katholiku myśl też tónkróz tak prawie zjawnie wopokażala. Z toho wachohu, schoty sobudżelach, może so hijom spóznacj, zo bie jow tuton tak ważny swiedzeń powschitkowny, powschitkowny wosobniu, schoty illuminację nastupa, na kotrej biegiu so sami druhowerowi hódnje wobdzeli, njeh też woni te wotpohladzio měli njeſju a mēcz njeſju mogli, kaž katholikojo. Woni njechachu, zo biegiu jich domy czmowe blecigli we skóncu swiatocznego dnia biele, woni njechachu wjesłosz druhich lažy, ale chachcu ju po swojich mocach podpieracj, schoty je jara khalabne a z czim nakołtrohojku katholiksoho woħaniba. Zo biegiu jenoż malý pschilek podał, w tał wuskej mērje so poświęcenie schleierów kupy wachu, dha je jedyn pschekupc sam hijom několre dni przedy za 8000 toler jich pschedatich mēl; wozmijem nětko, zo taſta z kojom nalata schleirica $2\frac{1}{2}$ nsl. placji, manu hijom 96000 schleierów, a tola to hiszczęce dookoła wachy njeſju. Za njebżelu 18. junija biegiu 13 hodzinie paczereje we wszelkich chrkach postajene. Nic mienie swiatocznego haczy 16. junija bu 21. wobendżent, dżen, na kothym bu Pius IX. krónowany; wón bu także też bie politisch wonkownie, z wonka chrkwe a chrkwinisch ceremonijow swieczeny. Dopołdnia buchu hosczo, kotsią biegiu z cyklej diocesu sem pschilekli, zo biegiu so na zhromadzisze a wjezior na falkowym czahu wobdzeli, powitanie. Wokolo 4 hodz. zapoczątkowało zhromadzisze katholików, powołana wot pschedsyd bratrstwa sw. Michała, wo kotrej snadz pschichodnje rozwraju dam, pschetoż wona biegię hiszczęce ważnischa haczy tamna, kotrąz hijom wopisach, ważnischa hijno pschez ręczę, kotrej dwaj skawni katholikaj zapostanci na němšim sejmje mjeſtechtaj; biechtaj to statny minister Windhorst a Dr. Lieber. Fallowy czah wopchiesze něhdze 2000 muži, pschewodżanych wot 4 huczych chorow. Biegię to tak mienowanu „Diocesanfachzug“. Pola biskopa bu potom spiewane a hucza hrajeszhe.

Wón so zaſy we dleſchej ryczi podziałowa a ſławu na bamža wunjeſe. Potom zhromadžihu ſo tójskto katholikow we muſteſ ſali radnich pſchi koncerze. Pſchipitk ſzéhovasche na pſchipitk a wſchitk ſo kraſnje zabawjaču. A tak bu jow tutón žadny, kraſny ſchęſćdnyjowny ſwiedzeń wobzamknieny, jeniegli, kiž ſu katholikojo hacž dotal ſwiecili, a Boh wě, hacž jón hdj wjac̄ ſwiecza. Běſche to ſwiedzeń, kotrež zawěſcze lóždomu njezapomnith woftanje, kiž je na nim džel brak z dobrej katholiskej wutrobu, z luboſcju k chrkwi a k bamžej.

J. C.

Z Prahi. Tu běſche na 18. junija wulki procession, kotrež kardinal Schwarzenberg z thynſkeje do karlinskeje chrkwi wjedzieſche.

Z Roma. Bamžowy jubilej połaza nam z nowa, lał ſwěrňe romſki a italski lud k japoſchtoſkemu ſtolej djerži. Hacž runje běſche ſo ze wſchelakimi wěcamti hrozko wſchém tym, kiž ſo na ſwietzenju wobdžela, bě tola we wſchěch měſtach, woſobnie pał we Florencu, Turinje, Neaplu, Padua a Verona wobdželenjo katholiskoſkého ludu pſchi chrkwiſſich ſwiatocznosczech, na podpiſanju addressow a woprowanju pětrowoho pjenjeſla, na wotpoſlanju deputacijow prawje žive a wulke. We wſchelakich italskich biſtopſkich woſadach bu tſidnionyſta pobožnoſć na 16., 17. a 18. juniju djeržana, pſchi kotrež běchu chrkwi wſchudžom pſchepjel-njene. Zwonkowne ſwiatocznoscze njedowolichu ſo, bychu tola jenož za njemerny, z tajkimi, k cjeſci ſ. móteca zarjadowanym ſwiatocznosciami njespolojnyh džel ludu witana pſchiležnoſć byle, zas haru cžinicę a pſchez ſwoje hrube njehōdne zadžer-ženjo druhich wobčežowac̄. Runje tak zwonkownje cžich, we wſchěch chrkwiach pał ſwiatocznije a pod wobdželenjom wjele ludu ſwieczeſche ſo žadny jubilej we Romje. Môže ſo praſic̄, cžly katholiki ſwět bě tudy zaſtupieny a rójesche ſo woſoko ſwojoho widżownoſčiho wjercha. Tu njebu ničo pſchiporucjene a nuzowane, a wſchitch pſchinidžechu tu, zo bychu cžeglodomaphyanomu, wot Boha pał woſobnie pohnadženomu ſ. mótecy ſwoju a wſchěch tamnyh, kotrež mějachu zaſtupic̄, lu-boſc̄ a ſwěru wožiewic̄. Tež europiſch wjerchojo běchu bamžej pał pſchez woſebitk̄ zapoſlancow pał pſchez tamnyh, kiž hewał ich pſchi japoſchtoſkemu ſtole zaſtupia, ſwoje zbožopſchecža pſchinjeſli.

L.

Z Roma. Nekotre nowiny chcedža wjedzieſč, zo je ſwiaty móte k swojmu jubileju na 25 milijonow frankow nadostawał.

Z Franciſka. Franciſowje njechadža cuze wójſla dočho w ſwojim kraju měč a chcedža tohodla wójnske kňosty pſched wučinjenym terminom zaplaćic̄. To je tež z toho widžec̄, dokež ſu w někotrych dnjach połpjata milliardy frankow na nowu krajinu požčenku podpiſali. W Parizu samym chcedža krajej połtſecja milliardy požčic̄.

(D o b r e w o t m o k w j e n j o.) W jara wophtanym hoſczencu w Mnichowje hanjachu pječzo derje zhotowaní knježlojo wučbu wo bamžowej njezmylnosći a rozriſowachu tež wſchelake druhe bohanučenske praſchenja. Woni ryczachu znate njerozomnosće, lajkež mōzemy je w njeſcheczelſkich nowinach husto cžitač. Vjež pſchitomnymi pał běſche jedyn bur, kiž ſlonečnje ze ſtoła stanę a dułat (zloth) ze zaka wučeže, kotrež na blido połoži, tym knježlam prajo: „Węcze, dokež ſce ſe tak jara mudri: praeni, kotrež mōže mi pječ chrkwiſſich kažnijow praſic̄, doſtanje

tōnle dułat!" Knježkojo so wotmijellných; jedyn na druho ho pohładowasche a żadny njemóžećhe na burowe praſchenjo wotmokwic; w chlym lokal běſche ledž-bnoſcę a cíſchina. Bur so zwieseli a swój pjenjez zaſy do zala tkajo rjekny: „Gelt, i hob' ma's denkt, daß nix könnts; in dö Stucken fan dö Meisten vo Enk dumme Strohköpf!" Wschitcy hosczo wołachu i tomu „bravo!"

Maleźnoſcje towarſtwa.

Sobustawh na lěto 1871: 255. f. can. cap. senior Hoffmann z B.; 256. Marija Kaschporowa ze Ždjerje; 257. Pětr Lebza z Ralbic; 258. Jakub Kral z Konjec; 259. Handrij Weclich z Ralbic; 260. Theodor Kjeczka z Budyschinę; 261. Hanža Lehmanowa z Radworja; 262. Madlena Běrkova z Radworja; 263. Madlena Schpitankec z Radworja; 264. Marija Miczlek z Čjornoho Hodlerja; 265. Körla Michal Krempeka z Khasowa.

Na lěto 1870: 444. Kaschporowa ze Ždjerje; 445. Hana Henczec ze Schunowa.

Na lěto 1869: M. B. z N. — Na lěto 1868: M. B. z N.

Dobrowólne darh: f. farat Franc Niedel z Luka 15 nsl.

Smilne darh i dalewobstaranju: jena Serbowka za nowu ehrkej we Philippsdorſe 50 tol.

Cyrkwiński powěſnik je serbſkich wosadów.

Z Budyschini. Kſchcjenia: Marija Helena, dž. křežkarja Michała Ledžbora z Dalic. — Zemrjeczi: Milkawſch Marejk, krawe na Židowje, 281. 2 měs.; Hana rodž. Lukashec, Pětra Větki mandž. z B., 34 l. 10 měs.; Marija Huzakowa ze Židowa, 75 l.; August Jurij, s. Pětra Větki z B., 3 njež.; Julija, dž. njeboh G. Schmidta ze Židowa, 42 l. 4 měs.; Hanža, njeboh Handřka Ulbricha zaw. mandž. z B., 77 l. 6 m.

Z Radworja. Kſchcjeni: Jan, s. Milkawſcha Libsche z Radworja; Hana, dž. Milkawſcha Lukashca z Radworja; Hanža, dž. Augusta Heinricha z Kamjeneje; Hanža, dž. Michala Frencela z Měrkowa; Jan, s. Milkawſcha Mjenja z Radworja; Jurij, s. Pětra Krála z Kheyna; Jan Jurij, s. Körle Augusta Hoblanda z Nowych Voranec, (+). — Zemrjeczi: Helena, wud. njeboh Handrija Mauki z Lutowęza, 71 l. 3 m.; Jan, s. Jana Adamsa z Eupoje, 9 m. 19 dn.; Jan August, s. Jurija Čjorlichę ze Ždjerje, 11 dn.; Marija, wud. njeboh Jakuba Miczki z Radworja, 71 l. 9 m. 20 dn.; Pětr, s. njeboh Michala Pětrjence z Čjorneč, wumr. w Ždjeri, 24 l. 4 m. 12 dn.; Hana Theresia, dž. Jana Lehmana z Voranec, 2 m. 23 dn.; Marija, dž. Wilhelma Petermannia z Juliusburga, wumr. w Čjorn. Hodlerju, 3 njež.; Marija, dž. Jakuba Kjetascha z Měrkowa, 3 l. 7 dn.; Marija Kryſtiana, dž. Körle Augusta Hoblanda z Nowych Voranec, 11 m. 20 dn. — Wěrowani: Michal Lehman z Brémjenja, z Mar. Jórschilec z Radworja; Mich. Kaschpor ze Ždjerje, z Madl. Kjeczlek z Brémjenja.

Dary za cyrkę w Čjornecach abo Baczonju.

A cjeſci Bozej a i spomoženju dusichow su dale woprowali: na zhromadžizne wubjerkę w Čjornecach 114 tol. 25 nsl. 5 np.; i wurunaju 2 nsl.; z napisom: „Kak lubozne su twoje wohydlenja, o Knježe” 5 tol.; M. H. 50 tol.; Marija Mjeſnec z Hornjoho Hunjowa 2 tol.; Michal Kral, wajchtař w Smočezicach 1 tol.

Hromadže: 5517 tol. 7 nsl. 5 np.

Katholicki Poroč

Wukhadźa prěnu a třecu
sobotu w' měsacu.

Cyłolētna płacična na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Ejekwiński časopis,

wudawaný wot towarzstwa S. Cyrilla a Metoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Cislo 14.

15. julija 1871.

Lětnik 9.

Wo bamžowym njezmylnym wucjerstwie.

II.

We vatikanskim koncilu wozjewiona a we poslenim čiſle KATH. Póſta rozeſtajena wucžba wo bamžowym njezmylnym wucjerstwie njeje nowa, ale wucži ſo wot ſvj. piſma a ejekwińskich wótcow.

a) Švj. Matej powjeda nam na 16. ſtawje swojoho ſvj. ſezenja, ſak ſvj. Petr we mjenje druhich japoſchtoſow ſwoju wěru do Chrystufa halo syna božjego wuzna: „Ty ſy Chrystus, syn, žiwoho Boha.“ A na to wotmolni jomu tón zbožník: „Zbožný ſy ty, Symanje, Ionaſowý syno, dolež mjaſo a krę tebi to njeje zjewiſa, ale mój wótc, kij je we njebeſach. A ja praju tebi: Ty ſy Petr (t. j. ſlaku) a na tule ſlaku natwarju ja ſwoju chrkej, a moch hele ju njeſchewinu.“ Chrystus pſchiruna tu ſwoju chrkej z jenym twarjenjom. Kaž je pſchi kóždym twarjenju podłożk (grunt) to, ſchtóž cyle twarjenjo njeſe, na čimž wone wotpočzuje, ſak ma tež Petr býč podłożk chrkwe, dýrbi cyle chrkej njeſcž, na nim ma wona wotpočowacž. Zbožník mjenuje tu ſvj. Petra jenu ſlaku joho kruteje njehablacieje wěry dla. Kaž džiwoje žolny morja ſlaku njezatſchaſnu a njeponala, ale na njej ſo złamaja; ſak njevoſtebja a njeponala tež wichorý bludnych wucžbow Petrowu krutu wěru. „Wločy hele ju njeſchewinu“ ſlubi tón zbožník. Hdy pak býchu moch hele chrkej pſchewinyl? Potom, hdy by ſo dýabolej a joho towarzſham radžiko, chrkej wot praweje wěry, wot praweje wucžby Jezuſoweje wotwobročicž. Potom by kralefsto wěrnoſče pſchedobhyte bylo wot Kž, chrkej njebh potom wjac̄h chrkej Chrystufowej byla, njebh wjac̄h Chrystufej a wěrnoſci swědczila, ale by dýabolej a joho woli ſkuzila. To pat, ſlubi Chrystus, njebudže ſo ženje ſiacž, chrkej njebudže ſo ženje wot praweje wěry, wot praweje wucžby Jezuſoweje wotwobročicž, ženje něſhto wopacžne wucžicž, t. r. wona je nje-

z mylna we wérje. „Moch hele ju njepšewinu“ a čjohodla nic? dokež je założena na jenu slaku, dokež wotpočjuje na njezatschasmnym podložku, na Pétře. Chrkej je tak njezmylna, dokež je na tu slaku, na Pětra twarjenja a tohodla dyrbi tola Pětr sam, tuta slaka, we wérje njepšewinomu, njezmylnu býc. Je mje-nujcy chrkej pschečziwo mocam hele zavěsczena pschez to, zo ju Pětr wiedže, dyrbi tola Pětr sam pschečziwo tajslim lešnym napadam zavěsczeny, njezmylny býc. Abo nic? Je möžno, zo twarjenjo na njewěstym slabym podložku kruče stoji? Je podložk twarjenja tak hubeny, zo móže so lohej powalicz, potom dyrbi tež na nim stojace twarjenjo do hromadu panycz. Hdy by so tak Pětr we wérje mož zamolicz, potom mohla so tež chrkej we wěcach wérh zabludicz, potom bychu ju moch hele móhli pschewinycz. To pak njebudže, slubi tón zbožník, so ženje stacz, po tajslim njemože so tež Pětr we wěcach wérh zabludicz, ale je njezmylny.

Tute slubjenjo pak nijeje jenož swj. Pětrej date, ale we nim wschém joho nastupnilam, romslim bamžam; dokež hdy by wone jenož Pětrej placziko, a z joho smjerczu pschestało, by džé potom chrkej swój kruh podložl zhubika. Tak doho hacz chrkej wobstoji, dyrbi tež podložl wostacz, na kotrymž wona stoji. Chrkej wostanje hacz do konca swěta, po tajslim dyrbi tež Pětr žiwý wostacz we swoich nastupnilach. Kóždy nastupnil swj. Pětra, romsli bamž, je tohodla tón hacz do konca wschěch časow trajacy njezatschasmnym podložk chrkwie. Kóždomu bamžej placzí tak tamne swj. Pětrej date slubjenjo, zo chrkej tohodla za helske moch njepšewinomu wostanje, dokež stoji na kruhem njezatschasmnym podložku a zo by tutón podložk njepšewinomu býc za helske moch, dyrbi wón we wěcach wérh njezmylny býc. Kóždy romsli bamž dyrbi tak, zo by so tute slubjenjo, kiz tón kniez něhdh swj. Pětrej da, dopjelniko, we wěcach wérh njezmylny býc.

b) Krótki čjas psched swojim hórkim čeevjenjom je tón kniez hischze jaſniſho wuprajit, kaf ma so tamne slubjenjo zrozenicz. Wón prajeſte mjeñujcy t Pětrej: (Euk. 22, 31) „Symanje, Symanje, hlej djabot je žadał, was wěcz kaž pscheńcu. Ja pak sym za tebje proshk, zo twoja wéra njeby woſkabiła, a ty zas wobkručzej potom něhdh twojich bratrow.“ Z tuthy słowow spóznajemy hischze jaſniſho, čjohodla je Pětr podložk chrkwie. Swojeje njepšewinomneje kruje wérh dla. A schto ma wón czinicz, dokež je podložk chrkwie? Wón ma swojich bratrow, t. j. biskopow a pschez nich wschěch wěritowych we wérje wobkručecz, jich we prawej wérje zdžerjecz. Djabot je žadał, praji tón zbožník, was (swj. japoſchtołow haj wschěch wěritowych) wěcz, t. r. tam a sem mjetacz, pschez wschelake sphytowanja t zapréczu praweje wérh pschinjescz, was pruhowacz, schto wobstajny wostanje a schto wotpanje. Kajli frédl posicjuje něko tón zbožník swojim japoſchtołam pschečziwo tutym djabolskim sphytowanjam a stracham? Wón prosh za Pětra, zo joho wéra njeby woſkabiła, zo wón njeby panycz, zo by wón potom druhich we wérje wobkručzał. Pětr pak wobkručza so tak wot toho knieza we joho wérje, a schtož so potom wot Pětra wobkručicz da, njetrjeba so bojecz djabolskich sphytowanjom. Pětr je po tajslim psched wschitkimi jaſoſchtołami slubjenjo doſtał, zo budže wón we wérje kruh, njezatschasmny wostacz; to pak wón njeby wostacz móhle, hdy by we wěcach wérh zmolicz, něchtco wopacze

wěrię mołk. Po taſkim ma Pětr ſlubjenjo wot toho knjeza, zo fo we wěcach wěry zabludzic̄ njebudže, ſlubjenjo njezmihlnoho wucžerſta. A wopravdze hdj by Pětr we wěrje mołk woſtalic̄, ſak mołk won potom druhich we wěrje wobkruczec̄? A njebyli Pětr prawu měru njezmihlnje wucžit, ſak mołk tón knjez potom druhich i njomu połazac̄, jim i winowatosci ſežinic̄, fo wot Pětra dac̄ wo wěrje rozwucžec̄ a wobkruczec̄? Dyrbi-li Pětr swojich bratrow we prawej wěrje zdžerzec̄, dyrbi won sam kruhy we njej byc̄, pſched kóždym zabludzenjom we wozjewjenju wěrnoſćow wěry zakitanh woſtač̄.

Ale my mamy fo zas prashecz: płaczi tute ſlubjenjo jenož Pětrej ſamomu? abo jomu halo widżomnomu wjerchnej ſwj. chrlwie a ſak tež wſhem joho naſtupnilam we tutym zaſtojnſtwie? Z tym chee tón zbožniſ ſwj. Pětra tola woſebic̄e wuznamjeniec̄ pſched druhimi jaſoſtkałami, jenož za njoho won proſy, hac̄ runje budža wſhītch ſphtowanı, jomu ſamomu fo laže, zo ma swojich bratrow wobkruczec̄. Slubjenjo płaczi ſak Pětrej, doſeklž won wysche ſtoji hac̄ drugi, płaczi jomu halo wjerchnej druhich. Poſylnjenjo a wobkruczenjo we wěrje je ſak doſko nuzna wěc, doń ſphtowanja a strachi, wot wěry wotpanhęc̄, traja; tute pał njepſhestanu hac̄ do kónca swęta; a tohodla dyrbi tež Pětr we swojich naſtupnikach swojich bratrow, biſłopow chrlwie poſylniec̄ hac̄ do kónca swęta. Zo pał byc̄u to Pětrowi naſtupnic̄, romſch hamžojo, móhli, dyrbjia woni ſami we wěrje kruži, njezatſkaſomni byc̄. ſak ſežihuje tež z tutych ſłowow naſchoho zbožnila, zo ſu naſtupnic̄ ſwj. Pětra, ſak husto hac̄ woni swojich bratrow we wěrje wobkruczeja, t. r. jim něſhto i wěrjenju poſtaſeja, njezmihlni.

c) Štož bē ſak tón knjez Pětrej wjac̄ króz ſlubil, to wudželi jomu won tež po swojim hořeſtačzu; won ſežini joho i wjerchnej swojeje chrlwie, i najwyschomu wucžerzej a paſthrej swojich wěriwych. Pſchi ſežorje Tiberias ſo swojim jaſoſtkałam wozjewjo prascha ſo won Pětra: „Symanje, Jonaſowý ſyno, lubujeſch mje thbole halo tucži?” (Jan 21, 15.) A hdjž bē jomu Pětr na to wotmołwił: „Knjeze th wěſh, zo tebje ja lubuju,” praſeſche jomu Ježus, jomu ſamomu: „Paſ moje jehnjata, paſ moje wowch.” Pětr poſtaſi ſo tu i najwyschomu paſthrej chleje chrlwie. Wſchęch, liž i Chrystuſowomu ſadkej ſkuſcheja, ma Pětr halo paſthę paſež, jehnjata, (młode wowch, liž ſtarſhe ſežehuja) to je wěriwych ſak derje, laž wowch to je biſłopow. Pětr ma je paſež t. r. ſich wobledžbowac̄ a wſcho činicz̄, ſtož ſtož ma dobrę paſthę ſadka wobſtarac̄. Po taſkim dyrbi jich Pětr na dobrą ſtronu paſtu wodžic̄, jim ſtronu a dobrą chrobu dusche, wěrene njeſlažene ſłowo bože, prawu wěru poſliczec̄. Won ma jich pſched ſtrachnymi, ſkłodnymi paſtiwami, pſched bludnymi wucžbamι zaſitač̄. Zo pał by Pětr to dokonječ mołk, dyrbi joho bōh tón knjez podpjerac̄, zo by won ſam prawu njeſlaženmu wucžbu wot bludneje z wěſtoſeju mołk rozeznawac̄. ſak by won hewał prawu wěru Chrystuſowe ſadko wucžic̄ mołk, njebyli ju won ſam doſpołnje znal a ſtajnje wobkhował? ſak by druhich pſched bludnej wucžbu mołk zaſitač̄, njebyli ſam pſched njej zakitanh woſtał? Wysche toho je Chrystus wěſče tež wſhem, liž i joho chrlwie ſkuſcheja, biſłopam laž druhim wěriwym poſucžik, Pětra poſkuſhac̄, laž wowch swojego paſthreja, ſo wot njoho wodžic̄ a paſež

dačz. Hdy pał by někto Pětr halo najwyschšchi pastyré wot prawej wěry wotpančej, něčto wopacžne chrkwi k wěrjenju pschedstajic̄ moħł, by chka chrkwi jomu na wopacžnym bludnym puczu sczehowac̄ dyrbjata, Chrystus by potom poruczil jenomu bludnomu wucžerjej wěric̄, jenu wopacžnu wěru pschiwac̄. Ze to móžno? Wescze nic. Po tajtym je so Chrystus, kij je wschém poruczil Pětrej posluchac̄, tež halo najmudrisc̄ założer swojeje chrkwe, za to starac̄ dhybiał, zo tuton pastyré ženje wopacžny pucz njenastupi, žanu wopacžnu wucžbu njenozjewja, z drugimi słowami: Pětr dyrbi we wozjewjenju Chrystusowje wucžby njezmylny byc̄. Zo pał tute słowa Chrystusowe jenož Pětrej njeplaczadu, ale tež wschém joho nastupnikam, we tym su wschitcy njeſtronisch wulkadowarjo swj. pisma pschez jene. Abo njetrjebasche snadž po Pětrowej smjerezi Chrystusowe stadlo žanoho pastyrja wjach? Dyrbjeſche wone potom woszrocžene wołoto bludnic̄? Kaž někto kózdy romski biskop Pětrej sczehuje we joho zaſtojnſtwje halo najwyschšchi pastyré a wucžer, tak dyrbi jomu tež Chrystus tamny zakit poſticej, kotryž je wón swj. Pětrej slubíł, a bjez kotorož wén njeby swoje zaſtojnſtwo halo najwyschšchi nucžer na jene za chrkwi spomogne waschnjo moħł zaſtač, dyrbi joho zakitac̄ psched kózdym zabludzenjom we wěcach wěry.

Tak je Chrystus swj. Pětrej a we nim wschém joho nastupnikam, wschém widżownym wjecham swojeje chrkwe tamnu podpjemu slubíł, z kotrejž wobkruczeni a poſylnjeni woni halo najwyschšchi wucžerjo chłoko hschęjanſkoho stadla we wěcach wěry ženje zmylic̄ a so zabludnic̄ njenomóža, z pomocu kotrejž su woni njezmylni wucžerjo chrkwe. Tola pał njeje tuta wěrnoſcz halle někto we naschim čzaju we swj. pismje so wunamakała, to bě wjele wjach we wschěch čjasach znata wucžba chrkwe, wuprajena we piſmach chrkwinſkich wucžerjow, we rozſudzenjach a poſtajenjach powſchitkownych kaž tež krajnich koncilow. Wot najstarſich čzazow hac̄ do najnowiſich wucžja chrkwinſch wucžerjo kaž k pschiſladej swj. Irenäus, Cyprian, Ambroſius, Epiphanius, Augustinus, Chrysologus, Jan Damascenski, Bernhard, Bonaventura, Thomasz z Aquina, Alphons Viguori a drugi, zo dyrbjia wěriwi wschěch chrkwów we wěrje z romſkej chrkwi pschez jene byc̄, dokelž wona je mjez wschěmi najprěniſcha a najwoſobniſcha, tu je „twjerdzizna wěrnoſcze“ tamna ſkała, na kotoruž je chrkwi założena a kotoruž moch hele, bludne wucžby a bludni wucžerjo ženje njeſchewinu. Hdyž so wo romſkej chrkwi tak a na podobne waschnjo ryczi, wupraji so pschez to tola powſchitkowna wěra, zo romſka chrkwi žanu wopacžnu wěru wozjewječ njenomóže, dokelž hekaw bychu wschitke chrkwe wopacžnu wěru pschiwac̄ dyrbjeti.

Schtó pał to někto je romſki chrkwi? To je romſki biskop, bamž, dokelž hdyž je biskop, tam je po słowach swj. Ignacia chrkwi. Z nim maja tohodla wschitcy družby biskopopo we wěrje pschez jene byc̄; schtož won wucži, to njenomóže nicžo wopacžne byc̄, wón njenomóže žanomu bludej podlejec̄. A tuta wěrnoſcz so nic jenož wucžesche, ale tež swěrnje wobledžbowasche. Psihi nastawaniu njeſtoſcžow abo zwadow we tej abo druhzej wucžbje bu kózdy čzas we Romje pola bamža wo radu praschane, tam za katolskej wěrnoſcze ſledzene, a po joho rozſudzenju bu wěrnoſcz poſtajena a wot wschěch katolickich hschęjanow pschiwac̄, dokelž so

wérjesche, zo je romski bamiž halo nastupnik swj. Pétра tež tamne slubjenja doštač, zo pshed kóždym bludom zašitanu wostanje, zo je njezmylný wucžer čleje čyrkwe. Tak njeje we vatikanskim koncilu postajena wucžba wo bamižowym njezmylnym wucžerstwie nowa wucžba, ale jena we swj. pišmje zdžeržana, we wschěch časach čyrkwe znata a wucžena wérnosć.

L.

Sudjenja protestantow wo wucžbie bamižoweje njezmylnosće.

I. Protestantiske nowinu „Spectator“, kij w Londonje wukhadjaja, pišachu wónbanjo takle:

1. Myh njejsmy ženje na wuprajenju jeneje wucžby halo wérhwucžby (dogma) dwělowali, kotorž niežo druhe njeje, džili poslenje logiske mudospołnjenja katholskeje wucžby; tohoda bě nam te zjawnie wuprajenje w swojim rjedže.

2. Mnogošč, kotorž je tule wucžbu wobkrucžita, je wjele wjetša, hacž tamna bě, kij je na konciliu w Nicää arianstu wucžbu wotsudžila, a tute wuprajenjo móže halo čle definitivne płacžicž, taž džë so to pola nas protestantow tež stanje.

3. We tej sadje: „koncil njeje swobodny był,“ njejo žana wérnosć. Kóždy ze zhromadžiñh móžesče, hdž dchysche, ze non placet (njeplacit) wotmowlivicž. A wopravdze, halo dwaj biskopaj ze non placet wotmowlischtaj, hněwachu su nělotsi pschečiwnich tuteje wucžby na tribunach, a wuznachu: Nětk je našte wuprajenje wot njezwobodny koncila zanicjene.

4. Tute dogma, kotorž so nowe mjenuje, běsche we katholskej čyrkwi hízon lěstotki wuznawane, hacžrunje njebě halo artikel wucžby abo wérhwucžba wuprajene.

5. Dale so praji, zo je tuta wucžba pschečiwo strowomu rozomej; ale to my za njerozmne njedžeržimy, hdž ma so na njezmylnosći jených knihow abo jenoho professora pschisahacž! Tudy pak tola na njezmylnosć bamiža halo wječha katholskeje čyrkwe thsac krócz skerje pschisaham.

6. Hdž so praji, wuprajenjo taikohu artikla žada moralisu jenohlásnosć, dha je to kja pschečiwo čyrkwiniskim stawiznam a směšchnosć, kotrež wschitke nazhonjenja w politiskim a nabožnym žimjenju napšchečzo steja.

7. Myh smy liberalni ze zasadu (Grundsatz), ale katholski liberalismus we wěcach wěry je njezmylk.

II. Znath protestantski diplomat Urquhard wupraji so takle: Préczo bamižoweje njezmylnosće njerěla niežo druhe, hacž zawiedżenjo wuznacza krala Ludwika XIV. we l. 1682 abo Napoleona I. w l. 1801 za čku zemju. Tute préczo je préczo wječhowstwa za wschitke sobustawh katholskeje čyrkwe. Wone sejini z bamiža hlowu swj. Jana Křtěženka, kotorž bu, halo bě mutrubnjenia, do schile položena. Pschez to přeje so wschěch zhromadnosć, posluchnosć, jednosć a čka prawomocnosć (auktoriteta), haj katholik zapřeje pschez to swoju wěru. A schito dha je tuta bamižowa njezmylnosć? Wona wupraji pschisluschnosć bamiža, zo wón kóždej nowej wucžbie napšchečzo stupi. Tak móže a dýrbi bamiž kóždu bludnu

wučžbu začiſničę, kózdoho, tijž ze předkowacjom w bludze wostanie, z chrlwje wu-
zanlñhę, kózdoho mēšnika, tijž so tomu psichianki, wotsadžicę, a tať swoju moc
halo widżowny wjekh a jednośc wěrh wobkhowac. Za njejšym katholik, ale ja
bych so spiecził z tajkim mužom wobkhadžec, lotryž praji, zo do chrlwje wěri,
ale moc wjerchowstwa přeje, taž bych so tež spiecził, z poddanom krala wobkha-
džec, tijž so psichecživo joho moch spieczi!

III. Wuczeńh protestant, redaktor Schusella we Winje piſa w swojich nowi-
nach „Reform“ wo tutej węch: „Bojoſę, z kotrejž liberalni wucžbje wo bamžowej
njezmylnoscji napſhęcžo hladaja, džeržu ja za cyle směſchnu. Woni psichindžeja
pschęz tule bojoſę do směſchnych napſhęcžnosćow w swojich zasadach; dokež pschęch
so wjesela nad njemocu bamža. Pod hanjenjom pschęch wobkruczuja, zo žadny
nělač zdželany čłowjek wjac do bamžowych wuprajeniow njewéri a so wo nje nje-
stara. A tola nětk žałosćza ze strachom, zo budža njezmylni bamžowje samo-
statnioſcji krajow a swobodu ludow zanicžic. Kajke směſhne wuprajenjo psichecživo
jich zasadam, hdźż tajch liberalni ze strachom slorža, taſtu ſchłodu budža katholika
cyrkę pschęz tule wěrhwucžbu wzacz, haj zo budže pschęz to jeje zahubjenjo cžim
wěſciſche, mjez tym zo woni tola nicžo žadotſzliwıſho njewozakluja a njeſchęja, haž
zo by tuta cyrkę zanicžena była, a tež po swojich mocach wſchēdnie za tym stut-
kuja, zo bych to dokonjeli!“

Talle ſuđa rozmomi protestantowje! A ſhoto praja nětk Döllinger a joho
pschiliwiſnikowje mjez katholikami i tomu? K.

3. naſcheje diöceſy.

3. Budyschina. Po dleſchej khorosćji zemrje tudi ſrijedu 5. julija rano
emeritirowanu wucžer l. Michał Hawschtyň Bräuer. Pschi joho pohriebje 7. ju-
lija pschewodžachu joho wysche zamotoſtajenych někotri tudomni duchowni a wucžerjo,
taž tež prěnja Klaſſa ſchulerſkich džecži. Njeboh l. wucžer narodži ſo 23. augusta
1801 w Radworju, hdźez bě joho nan wucžer. Tam hiž na wucžerſtvo ſo
pschihotowawſchi zaſtupi wón halo mklodženc do tehdom nowoho krajnostaſtſkoſho
ſeminara w Budyschinje a dokonja tam kursus pschęd jutrami 1821. W tym
ſamym ſeſe doſta wón ſwoju prěnju wucžerſtu ſlužbu w Chróſcžicach, hdźez wón
do ſeta 1827 wosta. Potom pobu wón domjach wucžer a załoži 1829 privatnu
ſchuſu w Jaſenich, do kotrejž džecži ze wſchelatich wokołnych wsow khoodžachu. Na
to běſche wón 1831—33 pomocnił ſwojoho nana w Radworju a 1833—36
wucžer pschi tačhauslej ſchuſi w Budyschinje. Nětk doſta wón čeſcizowne powo-
lanjo halo chrlwinski wucžer we Wotrowje. Tam mějſeſche wón wſchitku kħwalbu halo
wucžer a tež halo wjedzieſer chrlwinskiho ſpěwanja. Hdź bě tu wjele ſet i ſpo-
kojnoscji wyschnoſcje a tež cyleje wosadž pschi dobrej ſtrwocze ſwoje město zaſtał,
poča w ſeſe 1856 khorowac, taž zo dyrbiesche ſebi pomocnoho wucžerja žadacj.
W ſeſe 1859 bu wón pensionirowanu a pschecžahn po dleſchim pschetywanju w
Kulowje do Budyschyna. Dokež chrlwinski ſpěw jara lubowasche, zaſtupowasche
wón wot ſeta 1860 dobrowolnje město organiſth we ſerbſkej chrlwi, taž doho to

joho moc̄ dowolachu. Hac̄ do kon̄schoho lēta k̄hod̄esche wón, druhdy z wuskej bolesc̄u, na chór. Tudy a wschudzom, h̄dzež su joho znali, wostanie wón w dobrym wopomnjezu. Wóh dał jomu węczyn wotpocznik a węczne swécko jomu swęczi

3 Budyschia. Zańdżen̄ thđzeń wopyta nas dotaln̄ salsti pólñ kaplan I. Maaz, k̄iž bē so njedawno z wójny wróćik. Wón je za swoje zaſtužby żeleznych kſhiž a salsti albrechtowý rjad dostał. Nětko nastupi wón zaſh swoju pře-
dawšchu službu pschi dreždanskej dwórskej chrkwi a pschi proghmnasiju.

3 Budyschia. Kaž nam něktó w lisce wozjewja, běsche bjez darami, kotrež buchu do Roma k jubileju swjatohó wótcia pôskane, tež jene rjane swjeczatko z klóſchtra Marijnego Doła. Te same bē wot tamniſcheje hnadleje knjenje ab-
thsh a česczownych knježnow z njewustawacej pröcu z wjele złothymi nitkami a wschelalimi kamusckami wudebhene wusle „klóſchtrſke džélo;“ woſriedža bē molo-
wany wobraz Božoho horjeſtac̄a. Tutoń dar bu pschez minichomſke paramentowe
towarſtvo do Roma pôskan̄ a je hižo we vatilanje wotedath. Njech wón we
wobydlenjach swjatohó wótcia městaczko namaka k radoſezi tých, k̄iž su jón tam
pôskali. W.

3 Budyschia. Nasch hnadn̄ I. bissop je so z vísitacíje w němſkich
mosadach Lužic̄h pónidželu wječor zbožownje wróćik.

3 Budyschia. Kaž so nam njeofficialnje z Oſtriza powjeda, budže
nětko I. kantor Löbmann rektor a I. wuc̄er Bergmann z Blumberga kantor.

3 Klóſchtra Marijneje Hwězd. W swoim dopisu smy spomnic̄ za-
býk, zo bē tež mkyulec k̄hapala pola Kanec rjenje illuminirowana. Tež bu tam
a we motrowskej wokolnosći 16. a 21. junija wjele tfélane.

3 dreždanskeje dičeſy.

3 Dreždjan. Njeboh emeritowan̄ präſes konſistorija za herbske kraje,
I. Józef Müller, kotrehož smjerc̄ smy hižo wozjewili, bu 30. junija wot něteži-
shoho präſesa I. Bernerta z aſſistencu wjele duchownych swjatocznje poſrjeban̄.
Wuc̄erjo a k̄hapalni hólcy wuwjedzehu rjane spěw̄ a tež schulske džec̄i, kotrež
běchu z wjehsčich klasow wschelakich dreždanskich ſchulom wuwzate. Vjez wot-
lažanjemi njeboh präſesa su tež wschelake legath za dobroczeſke muſtaw̄ (instituth)
a za k̄hude džec̄i. Njeboh I. Müller narodzi so 18. novembra 1792 w Tſchaufchu
polo Brüxa w Čeſkej. Wón ſchitadowaſche w Litoměřicach a bu 1816 duchowny.
Dwě lěče halo katecheta w Krupej pobjwschi dosta powołanjo halo kaplan a
ſchulski direktor do Lipska. W lěče 1824 bu tam farař a hižo 1827 sobu
assessor dreždanskoho konſistorija. W lěče 1834 pschiindže halo dwórski kaplan
do Dreždjan a bu 1842 jara dželaw̄ präſes konſistorija. W I. 1866 swjeczesche
wón swój měščniſki jubilej a doſta tehdom ryčeſki kſhiž ſalſloho zaſtužbnoho
rjadu. Hdyž nětk joho moc̄ pschez bōle wotebjerachu, bu wón kon̄ſhu nazymu
pensionirowany. R. I. P.

Cyrkwińskie nowinki a powięscje.

Saksa. Nasze wójsko je so z wuwarzacjom 24. divisijsie nětko tež zbożownie domojwroćilo a wschubżom (też w Budyschinje) wulkotnie witane było. W cykle wójnje je wone zhubile: morwych 115 wychłow, 1978 podwychłow a wojałow; ranjentych pał: 202 wychłow, 4180 podwychłow a wojałow. Nasze wójsko je so pschi 102 akcjonach wobdzeliło; artilleria je 15,521 wutselow, infanterija 6 milijonow patronow wutrijebała.

Roma. Kral Viktor Emmanuel je 2. julijsa sem pschijel a we bamžowym hrodźe quirinalu posedzenjo z ministrami dżeržał, zo by tak Rom za hłowne město swojoho kralestwa wuprajił. Nělotni cuž poſlancowje běchu ſobu pschijeli, tola Francózka bě swojoho zaſtiupjerja do czasa wotwoſaka. Z cykleje Italskeje běchu swobodnych murjerjom a wiele khudzych ludzi za pjeniezych hromadu zehnali a darmo sem pschijewiſli, zo býchu kralej ſlawu wokali. Romſke zemjanstwo njeſchindze z wuwarzaczom nělotnych na kralowſke ſwjedzenje. Poſwietlenjo sta so jenož z bojoscje, zo moht zapłaczeń lud wokna zwubijecz. Kral tu pał dleje njewoſta hač 36 hodzinow a je do San Rossore wotjel. Z ministerstwów je tu jenož te za wonkowne naležnoſcie; wsché druhe ſu hiſcze we Florencu. Komunistowje w Italskej pschibjeraja; z najmjeńſcha mějachu eži ludžo hido khrobkoſcie doſcz, zo krala psched quirinalom ze ſlawami na republiku a Garibalda poſtrowyjachu. W czasu kralowoho nutschehnjenja pschindze 2,000 ſwérnych předadwſkich bamžowych zaſtojnikiom do vatilana, zo býchu bamžej częſcz wopokazali. Bamž dżeržesche jim dżakownu a nadzjepolnu rycz. Powieda ſo, zo je tudi potajne towarzystwo, kotrež ma chrkwe, kóſchtry a hrody zapalici, jeli býchu cuze moch k wuziſkej katholſteje chrkwe interveniowacz (zakrocžic) zechyli. Duchowni ſu zjawinje hanjeni a ze smjerczu wobhroženi. W tu kwiſlu je policija z chka jara mjechla a ſłaba pschecžiwo wſchelakomu harowanju a njemdrjenju na haſach. To k nižomu dobroru njeponiedże!

Naležnoſcie towarſtwa.

Sobustawu na leto 1871: l. 266. Jatub Kaniq z Brémjenja.

Na leto 1870: 446. J. Kaniq z Brémjenja.

Dobrowónny dar: l. Donnerhał 5 nsl.

Cyrkwiński powěſnik ze ſerbſkich wosadow.

Z Budyschina. Kſchecžena: Regina Martha, dj. cigarnika B. Wylema Gubſcha z B. — Zemrjecži: Hana rodž. Domanic, mandž. Michałka Horjenka z B., 68 l. 6 měs.; Michał Hawſchtyn Bräuer, emer. wuczer z B., 69 l. 10 měs. 1 tydžen; Max, f. E. Th. Lehmanna z B., 21. 5 měs.; Johana rodž. Jekelic, mandž. njeboh Jana Behu-wera Trautmanna z B., 56 l.

Dary za cyrkej w Czorneſtach abo Bacžoniu.

K ejeſci Bojej a k spomoženju duſchow ſu dale woprowali: Michał Piech ze Swinjatynje halo druhi lětny pschinoſki 5 tol.; J. K. z Cj. 2 tol.

Hromadze: 5524 tol. 7 nsl. 5 np.

Cjſchecžał L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Poczet

W ukuadza pręnu a třecu
sobotu w měsacu.

Cyłolétna płaciźna na pósce
a w kniharni 15 nsl.

Chrómski časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 15.

5. augusta 1871.

Lětnik 9.

Dwě ryczi na zhromadzijne katholikow w Münsteru.

Zawęscze na jara pschitomny bu jubilejski swiedżenj Pia IX. w Münsteru sfonczenyh, hdź so tu 21. junija zhromadzizna katholikow wotdzerża. K tomu zaměrej bě so na 3—4000 ludži, duchownych a swētnych, z cyklu diöcesež zeszko. Pschedsyda bratstwa s. Michała bě jich pscheprosyk. We kraſnje wudebjenym salu radnich so zhromadzicu. Wokolo 4 hodz. popołdnju powita měschčanosta pschitomnyh, a po wuswolenju pschedsyhd széhovachu nětko wschelake wojne a rjane rycze. Chcu pak z tutych jenož dwie wubracz, kotrejž budzetež snadž czim zajimawšej, dolež myſle dwieju mužow wuprajitej, katrajž staj tež we politiskim živjenju znataj, a wot wszech sprawnje zmýslenych wysoko czeſczenaj. Je to woſebje statny minister Windthorst a Dr. Lieber, sobustawaj tak jara wuwokaneje czorneje abo ultramontanskeje centrumfrakcije, psched kotrejž czerjoku móžachu sami wulch diplomatojo do stracha pschitom, zo sebi radh njewjedzachu, a za „Intervention“ proſchachu, haczruniež běchu „Nichtintervention“ wuradžili.

Přeni, kotrž wot tutej dwieju wusupi, bě Dr. Lieber. Z wulcej radoſcžu a ze ſławuwołaniem bu tutón skoro wscheinm njeznaty hóſz powitanj; tola dokho nietrajesche a wón bě sebi wschitlich sympatheticie wudobyl. Rjana postawa, sylny, hnijach hłos, czinjachu kraſnu rycz, počtu wubjernych myſli, czim kraſniſhu. Husto dyrbjeſche zaſtawacz, doniž mócné „Bravo“ wokanje njewotmijelny. Tak pokazachu wschitich pschitomni, zo su z nim jednoho měnjenja. Z kóždoho joho ſlowow ryczesche krute pscheswědženjo, wulka horliwoſz a zahoritoſz za katholiku wěc. Wón njemóže, tak zapocząt rycznił, nicžo wjac a nicžo lěpsche prajic, hacž schtož wschitich we zhromadzizne cajuja. Swědženjo pak chce dawacž wo tym, zo wschitich katholikow we Němſtej su pschezjeni we wěrje na njepschemōžnosz a njesmiertnosz bamžowſtva. Na stawizny so poczahuijo pokaza, zo su cykly ſią-

wizn̄y bamžowstwa tařrjec wuprajene we ſadze, kotrūž běſche mjez druhimi na vjeřchu ſala cítač: per aspera ad astra, pſchez kíčiž k dobyči! Pſchi tým ſpomni na ſ. Pětra, na Gregora I., Gregora VII., Pia VI. a VII. Charakteriſiſke znamjo bamžowſtwa njeje jenož ſhlna, kruta wěra, kotrāž horč pſchestaja, ale je woſebej luboſez, kíž cíly ſwēt wopſchijia. Njeje ničjo rjeſiſte hacž hdyž Pia VII. žohnowacž a proſhcz wibžimy za ſwojoho podcziſhčowaria, Napoleona I. a jenicežli tróſcht a jenicežli radoſez jemu poſkiczeč.

Tola nic jenož we ſwětnych ſtamviznach běſche Dr. Lieber cíle doma, tež ſ. píſmo jara derje znajesche. Zbožnila, kotrūž na morju kchodzeſche, a k kotoromuž ſ. Pětr na dživich žolmach khwataſche, pſchiruna z Piom IX. a nětčiſhim czaſom. Kaž ſo ſ. Pětr pocža podnurječ, hdyž we wěrje khablaſche, ale we ſwojej malomuſlnosczi zaſh pomoc pola Khrystufa phtasche prajo: „Kneže, pomhaj mi, ja zahnu!” — tak ſo tež cíla nadžija, naſchhoho czaſa jenož tamneje ſtah džerži, kotrūž moch hele njepſhemóža. Tutu nadžiju ma cíla Westfalia, cíla Němſta, cíly katholſki ſwět.

Dolho a ſylnje pſchitomni ſlawu wołachu, hdyž bě Dr. Lieber ſkónčil, a poſkazachu pſchez to, zo je jím wón wſchém z wutroby ryečal.

Po nim wuſtupi maſh a tola po duchu tak wulki Windthorſt, tutón zmužitý wojoوار za pravo a ſwobodu chrlwie na přenim němſtim rajchstagu. Z hrimacej ſlawu bu powitaný, kotrāž jemu tak bórzy k ryečam pſchituz njeđa. Myſlu ſebi, pocža Windthorſt, zo ſu knježa, kotsiž předh mje ryečachu, wſho prajili, ſtož ma ſo prajicž; tola pſchi tajſej ſladnoſci nima ſo na to hlaďač, zo kóždy něčto nowe powjeda a ſpomni, ale wjele wjach na to, zo wſchitých tuſamu myſl wupraja. Wulka móć chorskeho ſpěva njepſchitidze z toho, zo kóždy druhí hlos ſpěva; ně, wona leži w tym, zo wſchitých nadobo ſwoju wěru, nadžiju a luboſez jenak ſhlnje a z thymi ſamymi zynkami wožiewuja. Nadobny chorski ſpěv cíleho ſwěta je ſlawospěw na Pia IX.

Wěra, kotrāž tutón chor wožiwja, je wěra na jednu, ſwjatu romſko-katholſku chrliej; na romſko-katholſku chrliej, dokelž ſu wſchitých pſcheswědečeni, zo móć a wobſtačo cyrlwie wot Roma wotwrujue, wot ſtola ſ. Pětra. Tohoda wotpolazuja wotpohladanja, ludžom wſchelake narodne chrlwie (Nationalkirchen) wobradžicž. Tuta wutrajnoſcz katholikow je pola jich pſchecžitnikow, kotsiž ſo njewuſtajnej pröcuja, cíly ſłowník hanjachých ryežow napſhcečežo nim wucžerpač, žakoſny hněw zbudžika. Pomoc dýrbimy jow pola Boha a nas ſamých phtacž. Njepſchecželojo jara derje wjedža, zo móža jich wotpohladanja jenož tehdy zapopadnycž, hdyž je chrliej znicžena. Woni chedža najprjedy z njeje tajſi nělajſki poli-cajſki wuſtaſ ſežinicz a pſchede wſchém jej ſchulu wzacž. Tola da ſo nadžiječ, zo ſo jím to tak khetſe a bórzy njeradži. Z njewuſtawacj pröcu džéka tajny ſwjazk, kotrūž wýſoch a wýſchchi knježa na wſchě waſhniſe podpjeraja, a kotrūž ma wulki ſwobodu, hacžrunje cíce wón krute zakladu cíkowjeſtwa wotſtronicž. Wſchě druhé zjenoczenſtwa pak ſo jara bojaznje a staroſežiſje wobledžuju. Pſchi wſchém thym wobſteji nadžija, zo ludžo bôle a bôle ſpóznawacž póčznu, zo je zakkad chrlwie, tež zakkad mócnarſtow. Tutu zasadu je centrumfrakcija, we

parlamentcz pſchech zaſtupowala. Množ drje ju džimnje doſč hifcheče njemoga wopſchijecz; móže bycž, zo ſnadž ſu podawki w Parizu někotrohožkuli hízom na druhe myſle pſchiwiede. Katholik je pač ſpominjene pſcheswědczenjo pſchech měl a na ſwoju khorhoj je napisal, na khorhoj ſwojeje wěry.

Nadžija katholofskoho ſweta wotpočjuje, kaž je wón krucze wo tým pſcheſwědczenjih, na ſylnej довérje, zo Boh tón kniez po proſtwach teko millionow čas domaphantanja pſchikrōtschi, zo ſo zafy čafy wróčza, w kotrychž móže kóždy w měrje a poſolu ſwoje wſchědne džélo wobſtaracž, a tač ſo na kónc žiwenja pſchihotowacž, kotryž je pruha nadawka. Dalscha nadžija wobſteji w tým, zo bamž ſwoju ſwobodnſcž a rjewotwiſnosćž bórzh zafy dōſtanje, ſchtóž pač priedy móžno njeje, doniz ſam zafy ſwétny mócnat njeje. To je jenicžka mózna a wěrna garantia, kij móže ſo s. wócej dacž. Tač mjenowane italske garantije naſtupajo rjenni ryczník, zo wſchak by to wſcho derje bylo, hdyž jenož by wón tu jenicžku garantiju měl, zo móže Italska garantiju ſwojoho ſamoho wobſtaracža na ſo wzacž. Wón njeſpſhija, zo wječhowje z chela ničo nječinja pſchečiwo namoch na bamžowej ſwétnej moč. Prawo trónow je tola jedne a pſchez to, zo jedny z nich ſo zhubi, druhe ženie kruczischa njebuchu. Wſchitke druhe mócnarſtwa maja mjenje abo bôle ſwoj wulhod a wětly kruth zapoložk wot kniejerow cyrkwinoh ſtata, a tola nětko ſwojoho nana njezalituja. To je zrudna wěrnoſć! Škto mamž jow cžinicz? Hnadrny kniez biffop je prajík, zo mamž w paczjerach tróſcht a pomoc phtacž, a w tým naſtupanju ſo jomu (ryczník) njeſpſhistoſi, někto pſchispomnicž. Wón chce tohodla wſchitkach jenož na to kędzblivých ſcžinicz, zo ma ſo z paczjeremi džélo zjednocžicž: ſpěwaj a džétoj! Tač ma ſo tute džélo ſtač! Pſchez to, zo katholikowje ſtajnje a ſtajnje ſwoje prawo na cyrkwinh ſtat zjawnje wobkručeja a zaſtupuju. Žadny thdžen ſo minhcz njeſině, w kotrymž ſo tu abo tam tute prawne a sprawne žadanjo wuprajilo njeby. Hłos 200 millionow katholikow ſo tola na dleſhi čas pſcheſtyscž njehodži. Sobuſtawny ſrijedžizn nemſkoho parlamenta ſu to cžinili, a ſkto bu jim wotmłowjene? Wy chceče wójnu, rěkaſthe. Ale to je kža; woni njechadža a nježadaja wójnu z brójnemi, hačrunje ženie ſprawniſcha wójna njeby wjedzena byla dhjli tuta, jeſli jich žadanja ſo hinač dopjelnicž hodžile njebyhcu. Srjedžizna (Centrum) njechadže wójnu a njecha ju, a je wýſche toho pſcheswědczena, zo wſchak wójna hallo trěbna njeje. Hdyž ſo wo to jedna, tač ſo to z tač mjenowanej „Neutralität“ cžornoſho morja ma, dha je wulka hara, a hnydom ſo europiſke konferency wotdžerzuja; runje tač derje a měrnje bychu ſo tež pſchečja katholikow dopjelnicž moħke, a ze žaneje tſelby ſo ani wutſelicž njeby trjebało. Kunja ſwétlowui budže ſtol ſ. Pětra mjez rozpadantami modernoho cžasa ſtač; tola njeſměny pſchi tutym pſcheſwědczenju lohkomylsneje nadžije bycž. Dobhežo cyrkwe drje je wěſte, tola hallo po cžezlím wojowanju a z pomocu tych, kotiž ſu hotowi, z cžeky duschu a wutrobu ſo na nim wobdželicž. Jeſli ma, poſtracžowasche ryczník, po tutym pſchi padze (Bustimmung) ſubžicž, dha ſo jemu centrumfrakcija tola tač mała bycž njezda, kaž bychu ju radu wuwokali. Hyyž chceče Wy, moji knieza, tejsamej njevustajnje ſwěrni wostacž a to ſlubicž, miam ja wot pſchedsydž frakcije po-

nomēc, Was wſchēch i jeje čeſtnym ſobuſtaſtam pomjenowac̄. Wascha mino-
watoſcz je, hladacz, zo nas njeſtſtečelojo zeſady njenapadnu, a za to fo ſtaracz,
zo we kōđej wuwolenej zhromadžiznije, njech taſama woſadu, wołrjes, wótcny
kraj abo c̄hku wulku Němſtu zaſtujuje, fo centrum namala. Hdjz my tak zied-
nočeni hromadže wojujem̄, změjemy krasniſche dobyčę hac̄ te pola Gravelotte.
Rycznik fo nadžija, zo naſch ſplaſh (Generation) wučzała, doniż bam̄ we ſwojich
krasach zaſy njeſtneži.

Uboſc z katholikow pſtečziwo Piej IX. zaleži na džakownoſci, kotrež
dyrbja jemu jeho woſebnych zaſkužbow dla wopokaſac̄? wón je tójskto biſkopſtwow
zaſy zawiedł a za roſtſcherjenje miſſionow jara fo prócował. Druha pſtečzina
luboſcze i Piej IX. leži we wſchelakich czeſpjenjach a pſtečzehanjach, kotrež je
hjzom wuſtač mēk. Toho pontifikat je 25lētne marträſtwu a woprawdze zrudne
by bylo, hdjz by Němſta tute marträſtwu hiſteče podlěſhici a powjetſhici chyła.
Tola chceemy fo nadžiež, zo fo tute horjo bam̄zej zaluſuje. Hjzom po joho
hwalobnych ſamotnoſczach dyrbim̄ ſ. wótcę čeſtečic̄ a lubowac̄. Šchtó njeby joho
kruth, ſylny charakter a tola tež zaſy joho wulku mikoſcz znak? Na tutu mikoſcz
a na měſtne, na kotrejž ſteji, fo počzahuju ſpomni rycznik, zo bě fo pod tej
ſamej tſechu, pod kotrejž zhromadžizna je, pſched 200 lētami weſtſalſki mēr wob-
zamknęł. Tutón mēr ſkonči najhórsche bitwowanjo, kotrež je hdjz Němſtu doma-
pſtało; wſche toho paſ pſchinjese wón tež poſoſ mjez wěrami. Rycznik myſli,
zo taſke zahubjenjo wjach njeſtſtińdze, a runje dokelž to myſli a z c̄hleje wu-
troby pſcheje, to hodla fo wón a joho politiſch pſtečzelojo prócuja za ſwobodu
katholiskeje chrkwe, tohorunja paſ tež za ſwobodu wſchēch druhich wěrow. Woni
ſu žadali, zo bych u ſo zaſtonje wo ſamotnoſci chrkwe a riuoprawnoſci wěry-
wuznac̄zow, kotrež pruſla wuſtawa ma, we c̄hlym němſkim kraju zaviedle. Tola
ich prócowania c̄hle ničjo njeponhachu, pſhetož wjetſhina mějeſche radsko nelaſki
powschitkomny poliſaiſki zestaw, wo Bohu paſ ničjo wiedzieč njechac̄, paſ jednu
wěru za tak dobru džerjeſche kaž druhu. Pſtečch ſkyſhimi projic̄, zo tón mjez
jenotliwymi wěrywuznac̄zemi njemēr c̄zini, kiz ſwobodu chrkwe žada a tak drje
ma fo tež tute zjawné wopokaſmo katholiskoſho zmýſlenja wěſče runje taſloho wu-
ſudka nadžec̄. Ale wſchitko to njezamoże joho a druhich ſobuſtaſow centra
wotdžeržec̄ a zatras hic̄, njevuſtajne prawa chrkwe, ſchule a ſwojiby zaſtuſowac̄.
Haj woni njebudža tež tehdj pſteſtaſowac̄, prawa druhich wěrywuznac̄zow runje
tak derje zilitowac̄, hdjz bych u c̄i ſami trjebaſ tak bojaſni a njeſt̄hmani byli, a
je ze ſłowom a ze ſkutkom njezaſtaſali. Taſkich mam̄ nělotrých, tola z džalom dyrb
fo pſchipóznač, zo za to družy zmüzieče z centrom wojoſtachu, kotsiž jenož we
kſtečzehanſtu zaſkad za ſocialne a politiſke ſtimjenjo widža a namalaſa. Runje
we tuthym zjednočenju, runje na tuthym zaſkadze wojoſtach, je zaſada, kotrež my
radj i swojej ſeſinim̄. Pſtečz to je terrain, na kotrejž mam̄ wojoſtach, bōle
roſtſcherjeny a naſche baſtioni ſu ſylniſche.

Na ſkoncu ſwojeje krasneje rycze ſpomni hiſteče junu na bam̄, kaf by fo
wón wjeſelit, hdjz by tutu jednotu a ſwěru widža a ſkyſchał. Njech jomu zhro-
madžizna ſwoju čeſcę a luboſcę, pſtečz wunjeſenjo tſilročneje ſlawy wopokaſa!

„Boho swjatosci Pięi IX., bamżej a królej sława! sława! sława!” — Někto
pak sczehowaſche druhe hrimace sławuwołanjo, kotrež kniezej Windthorſtej płaczeſche,
a předh njeſchesta, doniż wón zaſy na tribünu njeſtupi a swój najrijetiſchi džak
njeſwupraji, kotrež pak wón sam za ſebje njebjerje ale za centrumfrakciju. Taſte
pſchipoźnaczo, taſkež je jow džensa dostał, je ſnadž najrijetiſche, totrež jomu Bóh
na koncu žiwjenja pſchipotował je. Wón ſlubi, zo chce pſchi pſchipichodnym po-
ſedzenju frakcije leje ſobuſtaſam ſobudželič, taſ ſrueje weſtfalsch katholikomje k
nim džerža a taſ ſu z nimi jedneje myſle. Hizom do przedka móže iich džak za
to prajic. Skončzne podžakowa ſo hiſtce pſchedyda wſchém pſchitomnym a
wobzamku źhromadžizmu z „Budž khwalemę Žežus Chrystus!” J. C.

3 noscheje diöceſy.

3 Radwora. Nasch myſkolodostoñoj farař t. Jakub Nowak mějesche
pondželu, 31. julija, swój 25létnej měſchniſki jubilej, a běchu ſo t. tomu t. duchowni
ſerbſtich wosadow tu źhromadžili, zo buchu t. jubilarej swoje zbožopscheſza wuprajiſi.

Ze Scherachowa. Tež we Scherachowje mějesche na thymſamym dnju
kniez farař Jakub Žur rodž. z Rozdec swój 25létnej měſchniſki jubilej. — Bóh
pſchewodzej wysokodostoñej jubilarow tež dale ze ſwojej hnadi a žohnowanjom.

3 Oſtriga. Taſ bu we poſlenim čiſle Rath. Póſta z džela hizom spo-
mijene, je někto dotalſchi kantor t. Löbmann za rektora a přenjoho wuczerja pſchi
noschej ſchuli pomjenowan, a na joho město kniez wuczer Julius Bergmann z
Blumberga powołany. Za wuczerja we Blumbergu bu pak nasch dotalſchi pomocny
wuczer t. Schiesner poſtajeny. Boho dotalſche město pak ſo hač na dalsche wot
noschich druhich wuczerjow zaſtara.

3 pruskeje Lužic.

3 Kulowa. Pobožne zjenoczenjo miloſciwych ſotrow ſo bōle a bōle
pſchisporja. 3 Kulowa je pſchitupiła Rosalia Čajasnarec (jeje nan je Lu-
therſleje wěry a pensionirowan žandarm) a je pſchi zdraszczenju mieno „Bar-
tholomäa“ dostała. Tele zdraszczenjo bu přeni krócz we starym kloſchtrje
Criebeſnic wotdžeržane, kotrež ſu maltheſerſch rycerjo we Schlesynſtej wot pru-
ſkoho minifteſtiwa kupili a miloſciwym ſotram darili. Twarjenja tutoho kloſchtra,
wot pruſkoho kniezertiwa we lécze 1810 wuzběhnjenoho, ſu jara wobſcherne a
rozpadzeczu z dželom. — Knieżna Jozefa Seifertec z Kulowa, kotrež je na
6. novembra 1870 wumrjela, je do naſchoho božoho domu halo wěčne funda-
cional wotkaſaka: 300 tolerjow na bože mſchę za přenjoho kaplana; 400 tolerjow
na wobſtarano a poſwetlenjo wěčneje lampy we farſkej chrſti; 200 tolerjow na
kude džeczi z Hornjeje a Delnjeje Lužic, kiz ſo we domje miloſciwych ſotrow
na přenju ſwjatu ſpowiedź pſchipotuja; 100 tolerjow na wóſkowe ſwēch pſchi mej-
ſtich pobožnoſćach; 500 tolerjow na dweju kudeju, kiz we farſkej chrſti wječor,
hdyž ſo kłakanjo pſchebiło je, bjez ſobu ſwiate rózarije ſpěwataj.

Cyrkwińskie nowinki a powieści.

Z Prahi. Na Wyschehradze bu njedzelu 30. juliia nowy probst, datalski kanonikus, sławni cęstki wotczinc a spisowar do swojego nowego zastojństwa najswięczenisch zapołazany.

L.

Nemka. Nowe němske khejorſtwo njewopokazuje ſo pſchecziwo katholikam za we ſtraſhnej wójnje pſchinjeſene wopory a roglatu krej džakowne, ale wuftupuje pſchecziwo nim na njewozakowane njepſcheczelske waschnjo. Wo tym hižom swědečja njelubozne a njehodne potkoczowanja katholiskeje stronj we přenim němſkim rajchſracze (hl. č. 8 Rath. Pos.) a nětlo z nowa zas zakit, kotrž pruske ministerium tamnym duchownym wuczerjam na universitach a gymnaſijach podawa, kž ſo chrkwiſej wuczbje wo bamžowym njezmólnym wuczerſtwje njepoczíſnu, ale ju zjawne w ryczach a piſmach pſchinimaju. Z tym pak rani ſo prawo biskopow, kž maju duchownym wuczerjam na gymnaſijach dowolnoſć a moc, kſcheczanſku wuczbu wuczic, dac̄ a hdźj maju winu k tomu, tež zas wzac̄. Tež ſkoró wſchitke němske wot wſchinoſc̄ow wudawane abo wot nich podpjerane nowin pſchinjeſu wſchednje naſtanki, kž dyrbja katholikow ranic̄. Rajzjawniſko pak połaza pruske krieſtvo ſwoje smyſlenjo pſchecziwo katholiskej chrkwi pſchez zbehnjenjo katholiskoſho wotdželenja w ministeriu kulta a wuczb. W tuthym ministeriu bu mijenych we lécze 1841 pſchez tež pſchecziwo katholikam sprawonje smyſlenoſho krala Friedericha Wilhelma IV. woſebite wotdželenjo za chrkwiſe a ſchulske naležnoſće katholiskej chrkwie założene, kž pſchez ſwoje wuſtojne a ſpomožne ſlutkowanjo wot toho časa ſem rjanu pſchez jednoſć mjez chrkwiu a ſwētej wſchinoſc̄u zdżerzec̄ wiedzieſche. Tola kaž ſo zda, chce jedyn nětlo we Němskej a pſchede wſchém we Prusſej katholiskej chrkwi wſchelake prawa wzac̄, ju bóle potkoczec̄ a tomu bě katholiske wotdželenjo w ministeriu kulta na puczu, a duž bu zbehnjenie a hewak jomu k zaſtaraniu pſchipokazane naležnoſće ministerijſiſamomu pſchidželene, w kotrymž pak ſo ſedoma jedyn wuſtojny katholik namaka.

L.

Z Barlinia. Licžba evangeliſkich woſydljerow w hlownym měſcze je ſo w l. 1870 wo 15,000 pſchisporila, tola běchu w l. 1869 w evangeliſkich chrkwiach 240 konfirmacijow wjac (t. j. džeczi, kž preni krócz k božomu blidej džeja). Licžba cęſtnych wěrowaných je wo 136 ſpanyla wot lěta 1869, a k božomu blidej bě 3317 woſobow mijenie. Hacžrunje bě 1647 pohrjebow wjac, buchu tola porno loňšhomu lětu 2031 cęſlow wjac bjez duchownych pohrjebaných. Wot 23,070 cęſlow buchu jenož 3612 wot duchownych pohrjebane. Barlin ma 48 evangeliſkich woſadow, ze 58 chrkwiemi a khaſalemi, pſchi kotrychž 111 předorjom ſlutluje. K.

Z Rom. a. Mjez adreſſami, kž buchu bamžej k 50letnomu jubileju pſchepodate, ſtej woſebje tež dwě pomnječza hódnjej, jena jara krasna na poſlad wot Chinesow, a jena wot kſcheczanſkich Indianow z Coeursd'alene w Americh. Tuta adreſſa rěka po ſłowje mjez druhim taſle: „Swjath wótcze! Wſchitko, haj tež Twoju ſamotnu khej su Tebi cžile zli kranhli. Hacžrunje my kudži Indianowie ničjo wot waschich waschnjow njewěm, džerzimy my to tola za zatraschnu złosc̄, Tebe taſle wurubic̄. Halo my pſched 40 lětami hiſheze doſpolni džiwi ludžo

běchmý, njebechmý sej zvěřili, z tobu na tajkele waschnjo wobkhadzecz, hdý býchmý wjedzeli, zo sy Tu mōc a dostojońscz wot Ježusa Chrystusa dostal." Ta addressa bu wot dwieju wjerichow P. Smetey pschépodata, kíž je hako wopravodzith japoščtoł Indianow znath. Wot toho bu wona do Roma pósłana, a bě licžba Pétrovoho pjenježka, kíž běchu tuczi Hudzi Indianowje mjez sobu nahromadzili, pschipoložena. K.

Francoúska. Francózsch biskopojo su písmo zestajeli a ludowym zapostkancam, kíž su nětko we Versaillesu k muradženju krajnich naležnosćow zhromadzeni, pósłali, we kórymž woni rozeſtajeja, zo je za katholiku cyrkę nuzna wěc, zo je jeje wječh wot kóždoho kraja a swětnoho wjericha njewotwijsný a zo je cjeſna winowatoscž francózskoho ludu, bamžej k joho rubjenym prawam a krajam zas dopomahacz; a tohodla proscha slónčnje biskopojo w jich písmje ludowych zapostkancow swój wsliv a swoju mōc k lepschomu nětko wot wschiſtich wopushčenjeho a njepšecjelscy pschéfcižehanoho s. wółca nałożecz. Sobotu, 22. julijsa, bu nětko biskopſte písmo zapostkancam k muradžowanju a k rozſudzenju pschedpołožene. Pschedsyda francózské republiki, nazhoneny Thiers, kíž je pschécy za swobodnosć japoščtołskoho ſtoła ryžak, wupraji tež z nowa pschi tutej pschiležnosći, zo je so pschéz Italsku s. wółcej wulka kšiwdha a njeprawda ſtała, kótruz cjiſce wurunacž pał Francózská pod něčiſhimi europiſkimi wobſtejnoscžemi bjez wulkoho stracha ſama za so njezamóže, tola pał ſlubi swoju chlu mōc k zdžerženju duchowneje njewotwiſnosći japoščtołskoho ſtoła nałożicž a radjeſche zapostkancam, za pschépodacjo biskopſkoho písmia minifrej zwonkownych naležnosćow hlosowacž, zo bu tuton dalsche kroczele cjiňk k wudobhyču a zdžerženju bamžowjeje njewotwiſnosće wot italskoho kraja. Tuzamu wěc zamkowjeſche we krasnej ryciž tež ſlawny biskop z Orleans, Dupanloup. Wón njedžerži za nuzne, zo dyrbi Francózka brónje wzač a nowu wójnu zapožecz, ně pschéz swój wsliv, zjednoczena z druhimi mocami ma za to džělacž, zo býchu fo italskjej njehaabitosći mjez ſtajili, swój hłos ma francózski lud pozběhnycz za najſprawniſchu a najčeſniſchu wěc, za ranjene prawa cyrkwe. L.

Z Pariza. Za nowoho archibiskopa bu dotalſchi archibiskop we Tours Guibert wuzwoleny, kíž je po woſebitej žadosći s. wółca cježku a ſtraſchnu cyrkwinſku hōdnosć tež pschimzał. Kąž je znate, bu archibiskop Darboh wot ſurowych zběžkarjow jatn wzač a ſlónčnje zatſeleny.

Z Pariza. Znath professor Renan, kíž je psched lětami knihy wudał, kíž chle kſchecjanſtwu hanjachu a Chrystusej bójſtu mōc chle wotrjekných, je fo psched krótkim želnoscžiſwie zas do katholiskeje cyrkwe wróćil a chce nětk knihy wudacž, hdžej wopacznosć swojich předawſkich knihow dopolaza. K.

Paleſtina. We měſečje Damaskus, kíž je pschéz ſpodiwne pschewobročenijo s. japoščtoł Pawoła znate, běchu hižon psched z lětami 200 muhamedanow te katholiskej cyrkwi pschistupili, su fo wóndanjo pschéz 5000 muhamedanow pola tamnoho biskopa zamkojili, zo chcedža kſchecjanſtwiſej pschistupicž, a pschihotuja fo nětk na s. kſchecjancu. K.

Amerika. Tež tu bu bamžowy jubilej we wschiſtich wjetſkich městach jara swjatočnje weboňdženj. We měſečje Cincinnati bu 25. junij k ſvjeczenju

postajenj. Kheze a chke hasz buchu rjenje wudbyjene. Dopolnja po slonczenju wulstich temschi zapocza so swjatozny proceßion, na ktorymž so wjach hac̄ 30,000 pobožnych měritnych wobdzeli. Wjezior bě město krafne poświetlone. Pschez podobne swjatozne proceßiony, wupyschenjo a poświetlenjo hasow khezow a chrkow, bohate wobdzelenjo na božich skuzbach a dostaczu s. sakramentow polazachu tež katholsch wobdylerjo druhich městow nowoho swęta swoju wjesokosz na żadnym swjeczenju s. wotca.

L.

K o r e a. Mjez Amerikanarjemi a tudomny kralom bě lętsa dla njedzer-ženja zwjazkow a njehodnoho wobkhadženja Amerikanarjom wójna wudbyrita. Tudomny kral Hoa bu wot nich chle zbiti a jath wzath, a jožo najwosobniſe twjerdzizny buchu roztſelane. Tutón je, kaž je nam Bosok loni sobudželit, halo najsurowshi njeſcheczel kſhesčjanſtwa znath, a je, hac̄runje halie 16 lét starý, hizon dweju biskopow, mulku mniohosz katholickich missionarow a wjele stow kſhesčjanow jich wery dla moricž dat. Chcemy so nadzijecz, zo budze kral pschez to trochu ponijen a ſtudzen, netk tež z kſhesčjanem ſlepje wobkhadžecz, a zo so za koreanſu cyrkej měrnische czash pschibliza, kiz je netk za sobu pschez 50 lét dołko pschesčehana byla a wjele krewje za Chrystusa pschelała, taž zo su wſhitch 5 przedownich nětzjichoho biskopa a japoſchtolskoho vikara martrarskiej smierze wumrjeli.

K.

Maleźnosze towarzſta.

Sobustawy na lěto 1871: ll. 267. Anna Balantowa z Nachlowa; 268. Han-drij Guda z Šimy; 269. Jakub Full z Mikoczie; 270. Jan Knebel z Haslowa; 271. Michał Winkler z Kheyna; 272. Jakub Groz z Nulnicz; 273. Jakub Pieczla z Nowej Wiesi; 274. Jakub Scholka z Khrösczic; 275. Jurij Grozman z Kuha; 276. Jakub Leschawa z Prawoczie; 277. kapitan Heinrich Salm z Kemic; 278. Marija Smolic z Bronia; 279. běnat Michał Kočor ze Schunowa; 280. Michał Schejda ze Schunowa; 281. Maria Michalkowa z Konjec.

Na lěto 1870: 447. M. S. z B.

Dobrowolne darž: Marija Duežmanec z Bozankec 10 nsl.; Jak. Groz z Nulnic 5 nsl.

Chrkwinſki powěſtnik ze serbſkich wosadow.

Z Budyschina. Kſchecjenaj: Max Otto, s. Bohuwera Miklawicha Krala z B.; Jan Pawoł, s. lublerja Jana Gudy z Dasic. — Werowanaj: Józef Ebermann z Könighaina a Madlena Kiekowa rodž. Schusterec z Bělczez. — Zemrjecži: Klara Hilžbjetka, dž. lublerja M. Wagnera ze Smolic, 6 měs.; Petr Wencel z Džen-nitec, 70 l. 6 měs.; Marija Schusterowa z podhrada, 68 l. 1 m.; Jan Anton Flan-derka z B., 90 l. 11 m.; Herta, dž. bětnarja Gruhla z B., 8 njedž.

Dary za cyrkej w Čjornecach abo Vaczonju.

K cjeſczi Božej a k spomoženju dusichow fu dale woprowali: M. H. 7½ nsl. Hromadze: 5524 tol. 15 nsl.

Cjifcjał L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholoski Posał

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyločtna płaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Chrčinski časopis,

wudawany wot towarzstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Cislo 16.

19. augusta 1871.

Lětnik 9.

Schtó je katholoski?

We wschelakich nowinach Němskeje pisa so nětko wo nowokatholickich a starokatholickich; z přenischimi su czi měnjeni, kotsiž chku katholosku wucžbu a po-tajkim tež bamžowu njezmílnosćž wuznawaja, a z druhimi czi, kotsiž tule wucžbu wo bamžowej njezmílnosći halo po jich zdacu chle uowu začijinu.

Woboje pomjenovanjo pak je wopacjne; pschetož, kaž kóždy z latechismusa wě, rěla katholosch wěrič: w schitko za wérne měč, schtož je nam Boh ziemieł a pschez swjatu katholosku chrkej nas wěrič wucži. Wucžaca chrkej pak su katholosch biskopja z bamžom halo widzomnym wjerchom zjenoczeni. Hdyž nětko widzomny wjerch z biskopami swjatočne wukladowanjo a rozeſtajenjo wo chrkwinej wucžbie wuda, pschihlosuja tomu czi, kotsiž su a wostanu katholosch. To je w živjenju a stawiznach chrkwi pschech tak bylo. Czi, kotsiž pschi bamžu a biskopach wostanu, su prawi katholosch, wšichitch druzh pak wotpadnich, byrnje sami wudawali, zo su prawi „starokatholosch.“

Czile tak so mjenowach „starokatholosch“ ujeſju prawi katholosch, dokelž woni wuznawaja takle: katholosch wěrič rěla: to za wérne měč, schtož je Boh ziemieł a schtož nas Döllinger, Renftle, Michelis a jich towarzhowje wucža. To su mi dživni katholosch! Woni ujeſju ani starci ani nomi katholikowje, woni su nje katholosch a tohodla zakituj a jich tež protestantowje a wěscheža jim dobrý pschihod halo „narodnej němskej chrkwi“, halo chrkwi bjez bamža!

Tola hízo často je so spytancjko scziniko, katholosku chrkej bjez bamža postajicj, abo bjez tamneje pschihosćnoſće, zo ma so bamžej posluchacj we wěcach wěry. Ale to so njeje ženje poradžito! Tak tworjachu so na pschitlād wokoło lěta 1670 w Hollandskej tak mjenowane jansenistiske wosady, kiz so same tež za „katholoske“ wudawachu, haj woni pschipóznavachu bamža halo wjercha chrkviye a pro-

ſchachu wo wobkručenjo kóždoho wuzwolenoho biskopa; tola woni njepodžisných ſo bamžowym rožudzenjam wo wérje a tohodla wostachu wuzamknjeni z katholſteje cyrkwe.

W lécze 1845 a w ſczéhovachy tworjachu Kongec Jan a joho towařichowje (Deutschkatholikowje) „němſkolatholske“ wosady; wone chydu katholſke byz, ale bjez bamža. Ale kaf malo ſu cíile ludžo pſchi wſchej prénjej harje dokonjeli! Woni nimaja, hdý tež wot wérjy wothladujem, žane ſrjeđiſtčzo, kž by wſchelake kraje a ludy hromadu džeržalo. Katholſki byz bjez bamža je njemózne!

Duž tež z nětcjichoho poſpytanja „starołatholſkých“ po wěstym číasu ničo njebudže! Woni drje maja někotrych professorow a tež někotrych duchownych mijez ſobu, ale žanožo biskopa, a hdý bydu toho hdže doſtač možli, nimaja a njezměja bamža. Jézus je tola ſwjatoho Pětra hako widžomnoho wjeřcha cyrkwe poſtaſík, a romſki biskop abo bamž je naſtupník abo ſczéhovar ſ. Pětra w tymle zaſtojnſtwje. Šchtó budža někto cíile starołatholſcy abo po prawym katholikowje noweje módy cžinic? Chedža bamža parowac, njeſju žani katholſcy; jeli pak ſebi ſnadž jenožo wubželaj a t. r. ſnadž Döllingera abo někoho wuzwola, dha tohorunja nimaja žanožo prawoho bamža, naſtupnila ſ. Pětra.

Nowe cyrkwe abo cyrkwički hodža drje ſo kóždy čjas začožic, kaž wjele jich ludžo chedža abo ſami a z pomocu ſwětnejše wýſhnoſcje dokonjeja; ale žana z nich njebudže katholſka, býrnje ju tež tak pomjenowali.

Duž wěmhy, koho mamy ſo džeržec, hdý chcem katholſcy wostac. My, kotrejž někotre nowiny „nowokatholſkých“ mijenuja, ſuň prawi katholſcy, dokež wſchitko wěrimy, ſchtóž je nam Bóh (t wérjenju) zjewil a pſchez ſ. katholſku cyrkvi wěrič wuceži.

3 naſcheje diöceſy.

3 Budýſchina. W krótkim změjetaj dwaj kandidataj duchownſtwia, t. Lipicž z Lubochowa a t. Scholka z Wotrowa tudy ſynodalne pruhowanjo.

3 Marijneje H wěždy. W klóſchtrſej cyrkvi buſchtaj dwaj nowaj wołtarzej ſtajenaj. Swjetczeži ſtaj z Prahi; wołtarzej ſamaj pak je týſcher Wilhelm w Budýſchinje wurežował.

3 dreždžanskeje diöceſy.

3 Dreždjan. Někotre ſakſke nowiny běchu w juliju wulku haru zehnaše, zo budža we katholſkej dwórskej cyrkvi tudy a tež w Lipsku ſwjatoczne ſemſche (Hochamt) na 31. julija, na dnju ſ. Ignaca, začožerja jesuitſkoho rjada. My katholſcy mamy pak tež na wſchelakich druhich dnjach tajte ſemſche, hdžež cíile herjelarjo žane nimaja. Kaf moža tohodla tajſi ſpektakel započejec? Jedyn donoſhovař bě, kaž ſo to husto ſtanje, katholſku protylku do ruki wzał a tam ſteji čorne na bělém: Am Tage des h. Ignatius Hochamt! To je za ſaffku a cyku Němſku žałoſnije ſtrajſhna wě! Tež hodži ſo t malej noticy do „Nachrichten“ a druhbje, a někotre

krótki su zašlužene! Taiki mužki so dale njeprášcha; w Ioni běsche I. biskop w Romje a tola stejše halo nowinka z protíki wuwzata za zelený schwórk we „Dresdner Nachrichten“: zo budže swječenjo swjatých volijow a chrisama. To bě runje tak njewérne (dokelž jenož biskop tele wěch swječi) kaž něčíšte wudawanjo, halo by džen s. Ignaca hakle někto tak swječenj býk, kaž so horjeka proj. Hijo 150 lét swječi so tónle džen tak w Lipsku a Drežjanach kaž lětša. Ale hdž bě herjelarjam to wschitko w nominach prajene, písaču dale: A tola bě džen lětša woſebe swjatocžny. Když z čłowjekom, hdž nochce rozemicž! — Wondanjo zašy powiedachu, zo je našch I. biskop ministra žadał, zo by směl wobzamknjenja vatikanskoho koncila wožiewicž, a zo je minister to zakazal. Ale našch I. biskop je wšak hijo w poslenim zjawnym wožiewit, zo wón koncilej we wšichim pschihloſuje.

3 Pruskeje Lužic.

Z Brodow. Tudy bu pschez podpjeranjo tudomnnoho knjeſtwa, hrabje Brühla a joho swójby klóſchyre założený, a 5 fotow z rjada „kłudých džowków Krystusa“ z kłownoho klóſchyra w Dernbachu (z diöcesy Limburg) bu k nam poſtaných. Žena kheža, kotaž knjeſtwej fluscha, bu k tomu darjena. Tute knježny zaſtaraja a woſhladaja tudy khorých bjez rozdžela wěrywuznacža, woczahnu kunde džecži katholickich starých. Woſobnje pak steji pod nimi komunikaſtwa, t. j. wučeńja, hdžej so džecži k swjatej spowiedzi pschihotuja, kž doma k tomu žaneje pschiležnosće nimaja. Je tu pschez 20 taſkich džecži z hromadžených, kž su ze wšichch dželow delneje Lužic; dokelž městna, hdžej su tam katholické církve a wučeńje, su mile daloko rozpierzchene. Tute džecži dostawaja wot naſchoho hnadnnoho knjeſtwa jědž a druhé potřebnosće darmo. Halo duchowny ſtukuje tudy někto I. Bittner, kž je předtý ſti lěta w Plauenje w Sakſkej halo duchowny ſtukoval.

K.

Církvinske nowinki a powjeſcze.

Saxka. Dokholétny minister kultusa, I. Falkenstein, je swoje wysoke zaſtojnſtvo zložil.

Němčka. Nowoprotestantska, abo kaž so sama wopacžne mjenuje „staro-katholicka“ strona napina wſčě moch, zo by ſebe tež mjez ludom nekaſki pschimyjeſk dobyła. Ale cžim wjac wona wo ſebe ſkyczeč da, cžim jaſniſcho pokazuje ſo tež jeje woſpohladanjo, nic jenož pschecživo njezmylnomu wučeſtwej bamža wojovacž, ale z chla wot njoho woſpanycz, a potom nowe narodne, po ſwojim spodobanju zarjadowane církve założicž. Ale Bohu bžak, jich pschehnate nadžije njechadža ſo dopjelnicž, lud niima žanu prawu doměru k tuthym mužam, ale wě, komu ma we wěcach wěry poſkučacž. Žadny jeniczki biskop we chlym katholickim ſvěče njeje ſo k nim pschizantky a Döllinger, kž ſo z tym kchwaleſche, zo ſu týſach mjez duchownymi tak zmýſleni kaž wón, možesche ſo pscheswědcžicž, zo mjez katholickimi duchownymi ani džesacžo jomu njeſchihloſuja. Su to jenož hacž

dotal Friedrich we Münichowje a farař Renfle we Möringu, Wollmann a Michelis we Braunsbergu, Kamiński we Katowicach we Polskej, Anton we Winje a Mittel we susodnym Warnsdorfje. Tak je katholicki lud zmýšleny, mōžesche Michelis zhonicz, tiz po wschodnich němstich krajacach wołolo puczuje a wuznawarjom za jich nowu wuczbu kójci; we nělotrých mestach kaž we Münsteru, we Aachenje njedosta nihdze swru abo sal, we kotrymž by swój pschednosćk mołt mēcz, we druhich zas po-kazachu jomu katholitojo tak zjawnje, zo niczo wo nim a joho wuczbie wjedzeč njechadža, zo drje so tam njebudze wjach wróćcic chycz. Swětne wychōnosče, tiz maja swoje wjeselo na tym, zo so we linie katholskeje chrkwe tajke pschedorh zbehaja, podpjeraja na wschelake zjawnie a wěsce tež mjełcjaće waschnjo tutych ludzi. Tak bu duchowny Wollmann we Braunsbergu, tiz na tamniškim gynnasiu kscheszanjsku wuczbu wuczji, wot swojoho biskopa z chrkwe wuzanknjeny, do-kołz so wuczbie vatikanskoho koncila podezīsnycz njechacze, a kóždy rozomny muž tola nětko spóznaje, zo tajki muž njemóže dleje na katholickim gynnasiu katholiku wuczbu wuczicz, ale pruske ministerium njewostaji joho jenož we swojim zaſtojistwie, ale žada sebi tež wot katholickich wuczomcow, so wot njoho wuczicz, abo gynnasiu wopuszczęcic. Biskop Kremenz a katholisch starſchi su pschedzivo taſkomu stroniskomu wustupowanju ministerija zjawnie protesty wotpóslali, ale podarmo. Něchtco po-dobne stava so tež we Münichowje. A shtó wě, tajke ſredki budžetaj Beust a Bismarck, tiz we tutych dnach we kupjelach Gastein so trzechitej muradzeč k potkoczenju katholiskeje chrkwe, abo kaž to jeju nowinu leſnje prajicz wjedza, k wotwobročenju wschoho stracha, tiz krajam z wuczbow vatikanskoho koncila hrozj. Boh daj, zo by wěriw katholiki tak swěrnje a wobstajnje na stronje swojich biskopow stał, kaž dotal, potom wschak so za chrkę njebojimy.

X.

P r u ſ l a. Biskop Kremenz z Ermlanda praji na koncu pastyřskoho lista, w kotrymž wot swojoho protesta powieda pschedzivo zakitanju njeprawje wěriwych wuczjerow na gynnasiu w Braunsbergu, taſle: „Njewostajcze niczo njeſpłane, zo bŷszychce na zakoniskim puczu wotpomianjo njeprawych wobstejenijow doſtali. Wobcežujcze so na pschitrotčenjo waschoho prawa, na wobſchłodzenjo swobodhy wěrywuznacza a swědomja we wſchitkach instancach. Shtož je židam a diffi-dentam pschizvolene, zo njeſtu k tomu džerženi we zjawnych ſchulach nabožniſtu wuczbu ſkyscę, kotaž je jich pschepołazanju napſchedzivna, to njemóže nam katholikam zapowiedzene byc.”

H o r u j a S c h l e z i n s k a. Ekommunirowanych duchownych Kamiński je taſ mjenowanu „starokatholiku” wosadu założil a wot wychōnosče na hwiſlun chrkwiečku (Nothkirche) k Božim ſlužbam doſtał. Tola nětko je knježerſtwo swoju dowolnoſć wročzo wzało a chrkę (drje na protest wjetſchinu tamniſcheje katholiskeje wosadu) za-ſy zanknholo.

B a j e r ſ l a. Passionske ludowe hry w Oberammergau, tiz buchu w Ionie wojny dla pscheterhjnene, hraja so w thmle a pschichodnym měſacu kóždu njedzelu dale a su jara wophtane. Kaž je suadz znate, džerža so wone po cijnjenym ſlubje hižo wot wjach ſtom lět, a to kóžde džesate lěto.

R a k u ſ l a S c h l e z i n s k a. Ludowa zhromadzizna (meeting) w Ropich

poła Czeczenia běsche jara wophtana. Bjez pschiwzathni resolucijemi běsche tež ta, zo býchu schule konfessionalne wostake, dokelž njenkonfessionalne (hdžej so křesťanská wěra wosebitoho wěrhuznacza njewuci) i bjezbóžnosći wjedu.

Z Čech. We Warnsdorfie je katecheta Mittel wot litoměřického biskopa z chrlwje wuzamkněny, dokelž pschečzivo bamžowej njezmílnosći rhyži a pišče.

Z Prahi. Kož smy w poslenim číslle wozjewili, je kanonikus Štulec někto probst na Wyschecradze. K tomu pschitajam, zo bu njetadowno kanonikus Würfel probst poła s. Vita a s. spiritual Hanika kanonikus tam. Něhdusiči präses serbského seminara, k. farač a arcibiskopský vikar Slaviček w Brandeisů, je dostojeñosć kanonikusa w Staré Boleslavě doštač.

Rakuška. We všech krajach khěžorstva je někto wjele katholickich politickich towarzistw, kotrež njewerje a wopacznomu liberalismu napsthečzo džětaja a chrkj wschudžom zakitaja. W Českéj je tajich towarzistw pšchez 20, w Morawsskéj 30, w Rakuskej 63, we Winnje samym 9, w Schthriskej 50 atd.

Rakuška. W tuthm khěžorstwie pschihotuja so nowe lepsche wobstejenja. Khěžor chce so někto tež ze Slovjanami wujednač a jim te prawa a zastupjenja na krajných sejmach a zastojnictwach dac̄, kotrež dotal jenož Němcy a Mladžarojo mějachu. To so rožemi, zo wschelake němske nowinu na tajke wujednanja ze sebičnosći jara swarja. Ale skónčnje tam njebudže předyh pravý mér, doníž wšichitke ludy te same prawa njezměja.

Z Winni. Katholické politiske kasiño je w zhromadženje resoluciju (wuzamkněny) pschitvalo, w kotrežm pschečzivo annektirowanju chrlwinoho stata protestuje a tež pschečzivo njeſatholické a njeratufské politické kancelerja Beusta w tym nastupanju. Tajich protestow je so hischče wjach w khěžorstwie stalo.

Z Roma. Z pschepoženjem královských ministerijow do Roma jara pomaku dže. Tohodla je hžo wjach pjenez wudathch, hac̄ bě sejm pschizvolit. A někto dýrbja hischče wjele khěžow za zastojníkow twaric̄, dokelž quartiru dosaz̄ njentoděja.

Z Roma. Kardinal Antonelli je wot Thiersa pišmo doštač, w kotrežm so rožestaja, khto chce Francózka na diplomatickém puczu (w zrozenjenju z druhimi mócnářišwami) za bamž na požadanojo francózkich biskopow činic̄.

Z Roma. Swjaty wótc je encycliku (zjawný list) wudal, w kotrežm so za wšichitke pocjesečowanja a dary i jubileju džaluje a dobru nadžiju za pschihodnosći wupraja.

Z Roma. Wubjerkej, kotrež bě so tu pod wjedzenjem senatora Cavaletti zeshol, zo by bamž zloth trón wobstaral, je bamž wotmošwil, zo so za tajke pocjesečowanja podžatuje a zo chce, zo býchu so z nahromadžených pjenez klerikojo (kandidatojo duchownstwa) z wojskſkeje služby wukupili. Tež wotpolozuje wón pojízne měno „Wulki“ sam za so.

Z Roma. Hac̄zrunje nowinu swjatohu wótcu husto za khoroho wudawaja, je wón po romskim dopisu do „Genf. Corr.“ tola pschečzivostw. Na nowy thđen budže tu zažy chrlwinski wjedzeni, dokelž je bamž někto runje tak dolho w swojim zastojnictwje, laž je s. Petr w Romje sydlit.

З Roma. В juliju bu krasna wóskowa swéca do vatikana pschinjescena z próstwu, zo by pschi bamžowej Bożej mscí zaśwéczena byla. Tola njeſtajichu ju na woltar, ale do jenohó róžka w kkapely. Hdýž bamž ju widzescze, poruczi, zo by hasnjenia byla. Po sfónczenej Bożej mscí daszce sebi ju pschinjescz a praschesce so, z wotkel je pschischla; ale nicto njemózesce to prajicz, dokež pschinjerja a dawaczerja njebéchu znali. Bamž poruczi, zo by swéca w joho pschitomnosci rozrénzana byla; a hlej! namakału we njej bombu, kiz by pschi dalejwéczenu rozléczata!

З Roma. Patriarch maronitow (w Syriskej), patriarch zienoczenych grichow, melchitski biskop w Aleppo a nimale wschitch biskopja Wuheriskeje su pschihłosowanjo k bamžowej njezinolnoſci ſem pôſkali.

Schpaniſka. Na 15. julija bě wulli procession do Solsona w Katalonii k hnadnomu městu za wuwobodzenjo swiatoho móte. Haczrunje běſche jara horco a nuzne na polach, wobdzeli ſo tola 30 wsow na thmle processione, na 12,000 ludži. Generalvikar dzerzesce kemsche a missionar Ramonet předowasche. Slónčnje bě Te Deum.

З Pariza. Hubjenſtwo po wójnie a revoluciji je hiſcze wulſe. To-hodla je knjezeſtwo městej Parizej 3 milijony frankow darilo, zo by khléb kupywaný a rozdawany był.

Francózſka. We Parizu je ſo halle lédoma ze ſpalenisচেzow rjaných hrodow a chrkwiow kuricz pschestało, a hžom ſlyschim wo nowych wohenjach, najſterje założenych pschez tuſamu złostniſtu ruku zienoczenſta, kiz we Parizu najſławniſche wopomniki ſpali. We Nanç zapali ſo jara starý a krasny wójwodſki hród; we Tours a we Bourges biskopſte hród ze wschěmi drohimi poſkadami, kiz na tajkich městach ſo namakaja. Wosobnje we Bourges njehodži ſo naczinjena ſchłoda wjac zarunac̄. Arcibiskop bě runje do Pariza wotjēł, hdýž wohen wudzri, kiz ſo tak nahle roſzčeri, zo bě njeſzna wěc, jón wuhafſcę abo k najmjeñſhomu najdrožſche wěch plomjenjam wutorhnež. Wjele pjeniez we papierach, najbóle cuze zamoženjo, domjaca klapalka, chrkwiſke drasty a ſudobja, jara wosobna a žadna knihovnja, drohe rukopis̄ ſo ſpalichu.

Schwedifſka. Sedyn tudomný wojerſſi whſchł, z mjenom Feldin běſche do bamžowoho wójska ſtupeł a wróci ſo halo katholik do Schwebiskeje. Tola wojerſka whſchnoscz nětk wupraji, zo je wón pschez to, hdýž je ſo katholiskej wérje pschimowroc̄il, njehodž, do tudomnoho wójska zashy pschijath bycz. Tež ſamón krónpryne Oſtar jomu wozjewi: „Bo by drje joho radh lubje z wjeskoſcu zas do wójska pschivzał, hdh by wón hiſcze lutherski był, kaž předh; dokež wschitch whſchlowie bychú hnydom z wójska wustupili, hdh by wón jenohó katholika halo whſchla do wójska pschijat.“ — To je ta tak wuhwalesena toleranca (znieſliwoſc) na tamnych stronach! Kajke wołanjo bu ſo hnydom we wschitkich nowinach zbehnhého, hdh by ſo tajke něſhto na katholskej ſtronje ſtało!

Turkowſka. Na dwémaj ſtronomaj ſo z wójni hrožesce, a je tola na khwili zashy mér. Albaneſowje běſhu ſo zrokoc̄ili, ale nětko je hžo kónc zbez̄ka. В Rumunſkej pat, hdzej dyrbiesce Turkowſka po žadanju Prusſeje a Rakuſeje

začročič, dokež tam njechachu wukrajuym pjenježnikam dani za nowe njehotowe železnych zarunacj, drje nětko tež mér wostanie, dokež chce sejm, taž so praji, trebne pjenježy k spomnijenej dani psichizwolici. Wježich Karl njeje sebi luboſcie ſwojich poddanow prawje wěſtih; wón pschebhywa bližko rakuſkich mjezow, zo može ſpěchniſcho čelnic, jeli by nowa njeſpočojnoſć w Rumunſej wudhyrila.

Počnōcna Amerika. W Indianopolu bu nowa biskopſta chrkej poſwie- czena. K tomu pschiūdzechu zaſtupniczych wſchelakich katolickich towařtſtow z wjele měſtow. Poſwieczenjo mjeſeche archibiskop Purcel z Cincinnati, pređowanjo pa biskop D'Hara. Gouverneur ſtata Indiana z wjele statnymi a měſtečanſkimi zaſtoñnikami běſche tež pschitomu.

(Internationałe, zjenoczeniſto džělacžerjow). Wone, kotrež je w Parizu a druhđe tak straſchnie věch ſobu wuwjeſć pomhako, naſta w oſtobru 1864 w Londonje na zhromadžiznie džělacžerjow, pschi kotrež běſche tež deputacija francózſkych. Tam bu wobzanknijene, zo bychu ſo we wſchěch wjetſčich měſtach komiteh k zakitanju džělacžerjow pschecžiwo moch kapitala założike. Programm a statutu wudžela po žadanju wupołazanu professor Karl Marx a joho dželo bu na kongresu w Geniſe za dobre ſpoznate. Z přenja četysche zjenoczeniſto džělacžerjam jenož nělaiku móć w politiſkim živjenju we wſchelakich krajac̄ dobýc̄; někto paž je hido tał móćne, zo chce staty a knježerſtwa woli džělacžerjow podcziſnyc̄. Wone je w cyklu Evropje rozſtěrjene a tež w Americh a w Chineſiſkej. So- buſtawow je hido połtſecja milijona: w Francózſkej 800,000, w Bendželskej tež tež, w Belgiſkej 200,000, w Schwajcarſkej 60,000, w Němſkej 300,000, w Italskej 100,000 atd. Schtóż chce ſobuſtaw byc̄, dyrbí wot jenož wubjektoniſta poruczeń byc̄, poſlēta je tařjec kandidat towařtſtwa a potom halle doſtanje statutu a je k poſluſhnoſći zwiažanu. Zjenoczeniſto je na ſekcije rozdželeno, kotrež ſu centralnomu wubjektu w Londonje podcziſnijene. Hłowa zjenoczeniſta je Marx ſam, njewěriw a fanatiſki čžomjet, kž ſo najſtraſchniſkich ſezhvkow a ſredkow njebogi. Joho ſekretar je němſki knawſki Eccarius. Kóžda ſekcija dawa lětnje rozprawu wo džělacžerſkim hibanju, z čohož ſo hłowna rozprawa zefata a ſobuſtawam rozpóſczele. Wſchitc dyrbja centralny komitet poſluchac̄; njepoſluſhni ſu wobhroženi. Tał bě jedyn ſobuſtaw, poſlanc Tolain we Versaillesu zjawnje pra- jik, zo wón zaniczenja w Parizu njehwali, a je za to hido někto za pscheradnika a ſmjerze hódnoho wuprajeny. Lětne dohody zjenoczeniſta ſu na 4,600,000 toleri, do kotrež ſummy hudy ſobuſtaw 1 tolér a bohatski wjach placji. Z towařtſtvo-woje poſtañdniczych placja ſo podpjeranja džělacžerjow, hdyž „ſtricuju“ t. r. zhromadnje dželo zefata. Pschede wſchim pročuja ſo towařſtwa, džělacžerjam wěru z wutroby wzač, zo bychu jich ſkerje halo ſredk k revoluciſti trjebac̄ móhli, k po- wrócenju wſchěch wobſtejachch knježerſtow, k rozdželenju zamoženja bohaczkom. Swoju „komunu“ bychu čjile radž nic jenož w Parizu, ale po wſchim ſwěcze měli k zahubjenju čžomjetſtwa. Tohodla wſchitke knježerſtwa někto jara ſedžbuja na tychle ludzi a na wſchitkach ſocialdemolratow. Francoziſka pschihotuje zaſon, po kotrejnj ma ſo pschisluſheno k „Internationale“ z jaſtowom a na pjenježach hloſtač.

Naležnoće towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1871: 282. Hana Haderkowa ze Žitawy; 283. Brantaczy z Kanec; 284. Milkawich Matejška ze Serbskich Pazlic; 285. Jakub Venský ze Serbskich Pazlic; 286. gymnasista Franc Mereczink w Praž.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschyna. Redita: Madlena Augusta, dž. Michała Müllera z Dasic. — Zemrjetaj: Wilhelmina rodž. Bergerec, mandž. Augusta Dreßlera, schtrymparja, 34 l.; Jan Kurt, s. murjerja Horjenka ze Židowa, 1 lěto 8 měs.

Z Nadworya. Redita: Hana Marija, dž. Jurija Schramy z Nadworyja; Marija Augusta (†), dž. Jurija Kischha z Lutowęza; Jakub, s. Michała Héblaka z Měrkowa; Hana Marija, dž. Milkawicha Scholty z Nadworyja; — Zemrjecz: Jan, s. Milkawicha Wiesenja z Nadworyja, 26 dnjow; Jakub Hawka z Nadworyja, 57 l. 11 m. 3 dn.; Marija Madlena, dž. Pětra Ledzboru z Nadworyja, 1 l. 6 m. 5 dn.; Michał Lischnat z Milkic, 62 l.; Hanža, dž. Michała Frencla z Měrkowa, 2 m. 24 dn.; Hanža, dž. Jurija Grólmusa z Nadworyja, 15 l. 6 m. 3 dn.; — Wěrowanaj: Jan Buscha z Budyschyna, z Madlenu Ryńczez z Kamjeneje.

Każ bu z wjach stronow žadane a w Czornecach slubjene, budže na s. Bartromja 24. augusta popołdnju w schyrjoch na schuli w Khrösczicach katolska zhromadžizna. Katolscy mužowje ze wšichc serbskich wosadow su z tuthym na zhromadžiznu pščeproscheni.

W redakcji a w expedicjach Pošta je na pšchedan:

Pobožnoscz na swatem Ekhodze.

Tele knižki moža so broszowane dostacj, taž tež w njezehch exemplarach, kotrež so i drugim kniham derje pščivjazacz hodža.

W tachanskiej lencl a pola ff. wucjerow su na pšchedan:

Biblijske stawizny staroho a nowoho zakonja

za katolske wucjerne wobdzetek Michał Hórnič. 192 stronow. Z titlowym wobrazom a z kartu swojotego kraju. Wjazany exemplar w partijach płaci 65 np., njevjazany 5 nsl. W knihupistwach su držiche po pščirajtu percentow.

We expedicjach je Pošta za 3 nsl. na pšchedan:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a starych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbski a němski je w tutej knižce jara derje wułożena dekhostna, pkoninska a czělesna měra, tež za tóczne wěcy, žita atd. Pščidatý je pščehlad decimalow atd. W schulach dyrbi so nowa měra a waha lešja namužicj; duž poruczony tule knižku tym samym. Wona je tuniswa dyžli podobne němske!

Dary za cyrk w Czornecach abo Vaczonju.

A čescej Bożej a k spomoženju dusichow su dale woprowali: M. H. 15 nsl. Hremadže: 5525 tol.

Katholicki Pol

W ukuadzia prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cykolétna płaciźna na pósce
a w knihaſni 15 nsl.

Głoskwiński czasopis,

wudawany wot towařstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 17.

2. septembra 1871.

Lětnik 9.

Dobre wěščenjo.

Wosyedz měšcenjow a powalenjow, z kotrejmiž italske kniežestwo rjad a porjad we bamžowym kraju řazy a cyrkę, jeje služownikow a wustawų zniczych spytuje: steji nadžija nic jeno swjatohho wótca, ale tež wšichc swěrnych křeječčanow na Boha zkozena, kotrež we prawym časju na pomoc pschindže a wumozienju pschinjese. Hdyž wón netko hřichče ze swojej mōcnej rutu njezaſtaji bjezbožne zařadzjenja, dha wón tola tež njeje prózdný pschihladowan, ale posylmjuje nashe wutroby we nadžiji a doverje. To dopołazuje sejehowacy podawč, kij je so we Romje ſtał.

Pobožna žónska Venerini běſche we Romje a Viterbje domaj za „ſchulſte ſotry“ začožika, kotrež maja rozwuczenjo džeczi na staroscji. Psched 40 lětami je wona po swjatym živjenju wumřela.

Do Nášchyrskoho domu we Viterbo běſche mloda holca zaſtupila, kotaž khorowatoſeže dla žaneje služby čjinic a toho dla tam dlěje woſtač njemóžesche. Sotry pôſlachu ju do Roma, zo by tam ſtrowosz pytač a wustrowjena zasž pschischla.

Zrudna džesche do Roma a namaka pola dobročiweje wudowých hospodu a woſhladanjo. Štrowosz njechaſche jo wróćiež, ale ſmierz ſo jej bôle a bôle bližeſe. Žana pomoc nicžo njeponhaſche.

Šenjezniczka hotowaſche ſo na ſmierz a žadaſche ſwj. ſakramentu mřejachch. Po ſpowiedzi projeſche swojemu ſpowiednici P. Mazzaruti, zo chceť pola předſtejek ſchulſtich ſotrow proſyč, zo by jej woſtoſak ſwj. Aloisia pschinjelsa, kij wona wa. W noch běſche ſo jej začožeka Nášchyrskoho domu, Venerini, žewiła a jej to ſazala. P. Mazzaruti jej to ſlubi, ale dolež mějeſche, tón džen (ſobotu 13. meje) wjele ludzi ſpowiedacz, zabu na to a njeđawaſche z cyla wjele na ſpowiedzanie wo tamnym žewjenju.

Njedželu rano zjewi so Venerini zaſy khorej a tróſchtowasche ju, zo predlstejerka ſkoro pſchińde a zo budże jej potom pomhane. Miejsz tym dopomni ſo P. Maſſaruti na swoje ſlubjenjo a khwatasche k predlſtejerch a wozjemi jej požadanoſt khoreje.

Popołdnju poda ſo predlſtejerka z někotrymi ſotrami k njej a namaka ju mręjacu, a lěkar běſche prajik, zo hacž do połnoch njewutraje. Predlſtejerka mějſeſte platonu nitku z Aloifiowej drasth, tu da wona do wodh, zo by ju khora wupiła. Pſchi ſrēbanju tuthych někotrych kapłow mějſeſte khora wusku boſoſz a lědym mějſeſte ſlowa wuprajeſz: žiwa wera. Predlſtejerka ju tróſchtowasche, a klatnju ſo ze ſotrami, zo by proſtſtu k ſwj. Aloifiej wuſpěwała.

Doma piſaſche Ilbſchtyrſkim ſotram we Viterbo, zo bych ſo za ſotru modili, lotraž we mręcžu leži.

W noch zjewi ſo Venerini khorej zaſy a nazajtra běſche khora — muſtro-wjena a ſledy čerpjenja běchu ſo zhubile, tał zo běſche ſylna a čermjena, laž předy we ſtrowych dñiach. Preñi pucž běſche do cyrkwe, hdzej ſo pſched woltarjom ſwj. Aloifia Bohu za hnadne wuſtrowjenje džałowasche.

Tónle podaňk wobſwědcjuje nam z nowa božu dobrotiwi wſchohomōc, lotraž, pſchez zaſtupnu proſtſtu ſwjathych a pſchekrasnjenych pſcheczelow božich na- proſhena a pochnuwanu, do žiwenja jednotliwoho čłowjeka ſaha a z nowa wobſwědcjuje, ſchto ma na ſebi „z̄hromadzeńſtwo ſwjathych”, lotrež we japoſchtoſlim wěrhvuznaczu wuznamany. Ta ſama moc ſchlituje hiſchę ſylnischo žiwenjo ſwiateje katholſkeje cyrkwe, a njeđopuſcheži helskim mocam dobyčerſke zradowanjo. Na to połazuje zboka nazhonjenja ze wſchitklih lěſtſtoſkow tež to, ſchtož tudy naſpomnjenyh podawki z na ſmjerz khorej knježnu nam woſebje wažnych čjini.

Hdyz běſche ſo khorej knježnie zbožna Venerini poſledni krócz zjewiela a jej wuſtrowjenjo lubila, wotwobroči khora ſwoje myſle wot ſwojeje khoroſcze a ſpominajo na wjetſche čerpjenja a horjo ſwiateje cyrkwe a jeje widzownoho wjetcha, ſo staroſtiwje wopraſha, hacž tež we njeħjesach za ſwjatohu wótc a dobyčo katholſkeje cyrkwe proſha a hacž zmjeſe ſwjatuh wótc tele horjo hiſchę doſloho čerpjeſz?

Tamna zbožna jej wotmokwi: „Hiſchę krótli čjas traſe týſchnoſcž a pſchińde dobyčo. Tola předy naſtanje domaphtanjo, zatraſhne khostanjo, ale pſchez modlitwy móže ſo pomjeñſchicž. Toho dla je nuzne, zo ſo ſpěwa, a ſo wjèle ſpěwa, zo by ſo Boh ſmilik.”

Toho dla dha njevuſtaimy a njeſchetaimy ſo we wérje, nadžiji, modlenju a dobrých ſlutkach bróni božu wohlelač k wotrajenju a pſchewinjenju napadow čemnyh mocow, lotrež thredža cyrlej zanicžicž pſchez potkoczenjo wjetcha ſwiateje cyrkwe a pſchez rožſchępjenjo jeje ſobuſtawow. Schtóž hacž do kónca wojuje za ſwiatu wěc, budże krónowanu a ſo zradowanu moc hordoznoho dobyča.

Miſſionſka ſtacjja Saigon we francózſkim Cochinchina.

Każ je nam Poſok koniſche lěto ſobudželik, běſche Napoleon, halo bě anamſloho khézora w l. 1860 pſchewinyl, jomu te 3 provinçy: Mitho, Bienghoa a

Vinhlong wzał, kij nětl jako francózská kolonija pod njenom „francózská Cochinchina“ wobsteji. We běhu tuthch 10 let je so tam nascha cyrkj jara wupsche stréla. Džensa chcemj najwažnischu staciju w měscje Saigun, kij je hlowne město kolonije, bliže wobhladac, a to po powjeszach P. Bibauza, kij je psched frótkim Nóm wophtač. Tónsamý je províkar a wobdžela hízon dolho missionse polo tamneje krajinu. Město Saigun, kij je taž europiske města twarjene, leži východně pshistawje, a ma rjane schéroke hash, na kótrýchž bolach rjane twarjenja steja. Weže kschesčansku cyrkujom wuzbehuju so wýchodne twarjenjom, a dawaja městec rjany napohlad. Najvhýchšchi rozlazowac, tudomny admirál Bonard je missiji w l. 1861 jara rjany kruch kraja, pshes 7 jutrow wulki, darmo pshipokazal. Tam steji biskopse wobydlenjo a kathedrala, njedalolo nehduscheje twjerdzinu, hdzej bě předy nětzjschi biskop Lefebre z wjèle missionarami w jaſtwje sedžat. Tuta twjerdzina bě 1860 roztřelana a leži nětko w rozpadankach. Pódlia cyrkwe su tele klóschtry.

1. Klóschtry milosczi wých sotrow, twarjenjo taž najrjenschi hród. We nim namaka so shrotnica za hólcow, shrotnica za holch, asyl za male džeczi a wucžernja (pensionat) za 100 anamske holček z wosobnych swójbów. Dale wobstaraja knježny tudomny wulki schpital (hojernju) taž tež wýchě tajše hojernje we wjetšich městach kolonije, hdzej so nic jenož khori francózskych wojsach, ale tež wulka mnnohoček khorych Anamitow, Chinesow a Hindusow leťuje. We hojerni w Saigun skukuju samo jenož 20 sotrow. We posledich létach su jich wjèle swoju lubočž dýrbjeli ze smjercu zaplacžic, ale hnydom stupichu njebojazne druhe na jich městna. Klóschtryse twarjenja buchu wot anamskoho twarca twarjene, kij je hízon dlešče léta kschesčan, a žadyn europiski tware so za nje hanibowac̄ njetřebač. Tosoamo placži tež wot pódla stejaceje cyrkwe, kij ma 3 lóžje (wotdžele) a rjanu wěžu ze zwonami. Wot tuthch sotrow je hízon wjèle anamskich holčekow wocženijených, kij su nětko jako knježny zdraſežene. Tesame budža na anamske wých pôšlane, zo buchu tam holče wucžernje začožili, kij budža potom wulka podpjera za missionstwo.

2. Klóschtry schulſki bratrow. Tutoń wobsteji dotal, z wuwzecjom domskoho, jenož z někotrych slomjaných hétow. Hízon předy běhu missionarojo tudy hólču wucžernju začožili, a z jich rulow pshewzachu psched 3 létami schulſky bratſja tisamu. W njej so najbôle mlodžencojo wocžahnu, kij pozdžischo francózské zaſtojnſwa wobstaraja; tohoda so tuta wucžernja wot knježerſta dzerži, a wschitke trébne twarjenja thce knježerſtwo natwaric̄ dac̄. Hízon twari so pódla domskoho nowa wulka khěja, kij budže hólči pensionat wopšijec̄. Wjez druhim maja so w tuthm anamsch světni wucžerjo wocžahnc̄.

3. Klóschtry karmelitkow. Tón samy twari so wot kamjenjow předawšich twjerdzinow, a je hízon hlowne twarjenjo, kij něhdje 30 stvížkom wopšijia, natwarjene. Te druhe potřebne twarjena budža so bórž twaric̄ započec̄. Hac̄ runje híschce klóschtry hotowý njeje, pshinidu tola hízon wchědne pobožni Anamitowa sem, zo buchu sej jow radu a tróščt phtali.

4. Kollegium abo duchownski seminar. Tutoń je najwažnische twarjenjo za tudomne missionstwo; dolež we nim wocžahnu so tajch anamsch

młodzencach, kij dyrbja pozdżikho halo měchnich a missionarojo w Anamje slukowacj. Kollegium bu w l. 1860 założenj, a wot tych přeñich młodzencow, kij tehdom zastupicju, dostachu lěta 10 měchnisku swiecizmu. Z cyla studuja w kollegiju netk 115 anamskich młodzencow, kij so pschez wulku pobožnoſć a pilnoſć wuznamuju. Francózle kniejeřiſto dari lětnje kollegiju 10000 nôrtow podpjery. Hizon předy hacj hischeze krajinu anamskou khejorej skuschesche, běſche w Saigon malej duchownski seminar, tač zo hizno předy móhaj 20 anamskich měchnikow tudy slukowasche. A za te předawſte 12 lět joho wobstacza bě wón 60 anamskich duchownych wocžahnyk, kij halo marträxjo wumrjehu. Tak so khejczanſtwo tudy rozhřeri, počaje, zo je lontsche lěto so jenož 5000 wotroſzenych khejczich dalo. Wsh a města žadaja missionarow.

J. K.

Z naſheje diöceſy.

Z Budyschina. Nasch hnadny l. bislop budže 10. t. m. firmowanjo w Nóschrje w Marijnej Hwězdje (a 9. tam schulſte pruhowanjo) džerzecz, wot 17.—26. pak we farſkih serbſkih cyrlwjach, a to 17. w Raſbicach, 20. w Njebjelzcicach, 21. (na ſ. Mateja) we Wotrowje, 24. we Khróſcicach a 25. w Radworju. Schulſte pruhowanja budža: 18. dopoldnju w Raſbicach, popoldnju w Schunowje, 19. dopoldnja w Róženče, popoldnju w Njebjelzcicach, 20. popoldnju w Kamjencu, 21. popoldnju we Wotrowje, 22. dopoldnja w Khróſcicach a Wosflecaſ, 23. zasj w Khróſcicach a w Čornecaſ, 25. popoldnju w Zdjeri, 26. dopoldnja a popoldnju w Radworju.

Z Khróſcic. Na ſ. Bartromja popoldnju bě tudy na ſchuli katholſka z hromadžinu abo rozryčowanjo wo naležnoſčach katholſkich Serbow pod pschedsydſtowm fararia Hórnika z Budyschina, kotrež bě taž hewak wozjewjenjo wo tym na ſubniſto do Kamjence pofkaſ. Nimalo wſhile serbſke wosady běchu zastupjene; bjez pschitomnhy běchu sydmyk l. duchowni a tjo ll. wucžerjo. Pschedsyda wotewri z hromadžinu z tym rozpominanjom, zo w katholſkich Serbach w pschirumanju z druhimi krajinami hischeze nělotre towarziswa pobrachuja, kotrež ſu woselje w naſchim čaſu, hdež ſo dobrí a zli zjenocjuja, jara trébne. Prěnje praschenjo jednanja bě tohodla, hacj ſo njeby pola nas hodžilo, tež na wsach nělotre wosadne katholſke bjesady (podobne tym, kotrež Němcy z italskim ſłowem řafino imjenuju) załožić. Wo tym ſo wjèle ryczesche a zastupnicz z raſbicjanſkeſe wosady ſlubichu, zo chedža ze założenjom taſloho towarziswa ſpočat ſezinicz. Na to wobroči ſo ſedźnoſć na to, hacj njeby za katholſku serbſku wdkolnoſć možno bylo, taſtu „naliutowanju a požčeriu“ zrjudowacj, taž na pschikkad we Barze a Raſcecaſ hjo wobsteji a w Schérachowje wot 1. oktobra wobstacj budże. Možnoſć węgo wotwiſuje wot toho, hacj ſo mužowje nadendu, kij taſtu węc na ſo wozmu a wjedu. Tež założenjo hischeze jenož ratařſkohu abo ökonomskohu towarziswa za połnočny džel katholſkeſe serbſkeſe krajinu by wuzitne bylo. Dale bu žadoscž wuprajena, zo by ſo tež wot katholſkich Serbow zasj z hromadny wopolaz luboſcze i ſwiatomu wotcej ſtač, taž je lub we wſhelaſich druhich krajach bjez

porucžnosće duchowneje wyschitoſće wuwjedk. W tym naſtupanju pſchiwzachu pſchi-tomni namjet, zo býchu katholsch Serbjo, kotsiž na s. Marije naroda do Rózanta du ze wſchěch wosadow (tonkrócz tež z Budyschina, dolež bě s. Marije domaphantanja, na kothym dnu so hewal tam khodiži, šetsa njedželu), tóule proceſſion na te ménjenjo džerželi, zo chciž Boh swjatoho wóteca z něčiſtich čeſnoſčow wuswobodžicž. Tele wobzantrjenjo měſeſche so do Posoka stajicž a wysche toho maja někotſi swojich ll. fararjow proſhež, zo chchli woni to tež pſchi woziwjenju proceſſiona pſchiſtaſicž. Potom powjedaſthe so wo wólbach na ſejm a na reichstag, na kothym so katholsch Serbja dotal mało abo w njeſchězenoſči t. r. z roziplerschenjom hlosow wobdželeja, taž je so na wsach pſchi poſlenjej wólbje wosebje poluzalo. Hdyž gaſh wólbj budža, ma so w Poſku (hdyž so dotal ſtaſo njeje, hačrunje to jene nowin w swoim času wudawachu) rozeſtajenjo wo tym ſtač a ſnadiž tež zhromadžizna tohodla džeržecž. Na namjet l. wucjerja Hici wobzantrny so, zo ma so kózde léto dwójcy pódla druhich katholſkich bjeſadow abo towarzſtow taž dotal katholſka zhromadžizna w Chróſcicach džeržecž, a to jena našlo a druha nazymu. Skónečnje pſchiuſde rozeſtejanje na wudawanjo Poſka, jeho roziſhérkoſčenjo a tež wopſhiſječo. Štož poſleniſche naſtupa, rozepraji redaktor, zo chci druhe napíſmo Kátholſkoho Poſka město „chrkwiſli“ čiſtopis „ludowy“ (abo za lud) wot nowoho léta pomjenowacž, zo možt wſchelake trébne wěch podawacž, kij so někto derje do programma njehodža. Hdyž bě so hiſhče to a druhé powjedaſo, skónečnje pſchedsyda zhromadžiznu po ſeje dwěhodžiſlim traču, taž so nadžijam, l ſpoloſnoſči a z pſhečjom „na gaſhividženjo!“

Z dreždžansleje diöceſy.

Z Dreždjan. Na město l. Pothoſa, kapana w Žózefińskim wuſtawje, kij druhe zastojnſtwo doſtanje, je ſchulſki direktor l. Vrieden ze Goesta we Westfalskej powołań.

Z Dreždjan. Nowi wucjerjo ſu někto l. Künnzel w Pirnje, l. Teichmann w Annabergu; pomocníkaj ſtaſ seminarist Grólmus w Dreždjanach a Plewka w Lipſku.

Z Miſchna. Na wuprónjene wucjerſle město je l. Gustav Pohl ze Schlegela w Schlezyjskej pſchiſchoł.

Chrkwiſle nowinki a powjeſcze.

Němſla. Z Barlina. Chęzor a kancler Bismarck taž tež druzh minifrojo pſchelymoju pſheč híſhče we wſchelatich kujpelach a tak ſo tu nowe wěch njeſtachu. Raž chedža wſchelacy ludžo prajicž, je ſo mjez Bismarkom a Beuſtom, kij někotře dny ſo we kujpelach Gasteinje zdheržowac̄taj a pod jenej třechu bydleſtaj, tola někajte dojednanjo piſownje ſtaſo; tola pak njedyrbí, tak ſo l najmjenſhomu praji, tam wo chrkwiſlich naležnoſčach rycž býč; ſtož je tež lohch mójno, dolež kancler Beuſt žane prawo nima, ſo do nutſlownych, a wosobnje chrkwiſlich

należnosćow Rakuſkeje mēschej. Minister hrabja Hohenwart a joho ministerium, kij so kwalomijne prōcije, jednotliwe ludy swojego khezorstwa wujednacj, njeponidże tu wēscze z Beustum na samym puczu pschećzio katholiskej cyrkwi, dokež by tak nowe zwady zbudził.

L.

Nem s t a. We krajinach Elsaß a Lothringen, kij nětko i nowomu nem-stomu khezorstwej skuscheja, prōcije so pruska wyschnosć z mocu wšchu lubosćz i przedawſtej wótczynie we wutrobach wobydleri poduſycz, a za němstu wēc jich dobycz. Tohodla so stajnje wospjetowajo pisa, zo stej krajinje jenož pschez pscheradu Němskej wutorhnijnej, zo ma tak nowe němske khezorstwo prawo na nich, zo su po splahu a ryczi Němcy. Tola tamniſchi wobydlerjo njechadza wo wschem tym wjele wjedzecj, a to, shtož hacj dotal zhoniču, njemóže jich tež za němstu wēc zahorycz. Kotromuž wobstejnoscze dowolichu, wopuszczeji radscho nětko wot-stupjene krajinh a pschesydl so do Francózstaje, wosobnje młodzi ludžo wopuszczejichu po tħsacach Elsaß a Lothringen, zo bhču we drugich dzělach swoje zbožo phatali. Němcy, z wjetſchoho dzěla njeſtatholsch zastojnicu pak ranja tež na wschelak wachnijo prawa wobydleri, kotryhž je i najmjenſhomu wostym džel katholiskich. Schule, kij dotal pod dohľadom farſloho duchownstwa stajachu, buchu pod druhi swētny dohľad stajene. We nich wucžachu najbole ſotry abo bratſja wschelakich duchownych ziednoczeniſtwom a dohľadowanju wschech ſchulow, kij so psched krótkim pschez z Pruskej powołanych wyschschich wucžerjow ſta, polaza, zo běchu jich ſchule runje najlepſche. Duchowne ziednoczeniſtwia ſkutkuja tu we ſchuli runje tak spo-možnje taž na bitwischach a khorowniach na samych so zabhywſhi, ſu stajnje hotowi, kóždy wopor pschinjeſz. Jenicžki porok, kij može ſo jim czinicj, je: woni noſcha dučownu drasti, a tohodla njeſtiprōznaſe ſo jich práca, tohodla chedža jim pruske wyschnosće tež ſchule wzacz; to je pschećzio woli starskich a tež wosa-dow, kij maja wucžeri poſtajicj. Tola pak ſo tuta wēc tak ſpěſhnie njeradži, dokež na wucžerjach jara pobrachuje; wjele wot nich chyčhu Francózojo wostacj, a ſu tež tu ſwoju ſchulsku ſlužbu zložili. Snadž tak pruske wyschnosće mjez tym i lepſchomu ſpóznacju pschindu, zo maja, chedža-li z nowymi poddanami we mērje živi byc̄, jich cyrkwinſke a ſchulſke prawa jim wostajicj. — Druha wēc, kij i ſloržbje pschiležnosć dawa, je potkocžowanjo katholiskich nowinow. Mjez tym zo móža druhe nowiny najzadawaniche wēch hacj a pschećzio katholikam mucžicj, njedowoli ſo dohli čas ani katholiske tħdejneſte nowiny wudawacj, a hdyž bu to pozdžischo domolene, ſo husto potkocžiſu. Nětko je na tym, zo chce ekle duchowniſtwo piſmo zefajecj a je khezorej pschepodacj, we kotrymž ſo naležnosće tuteju krajinow po wērnoſći rozeſtajej a sprawne žadoſće ludu wozjewia. L.

Z Mainz. Wot 10.—14. septembra budże tu zchromadžizna katholiskich towarzſtow Němskej.

B a j e r ſ k a. Minister hrabja Bray, naſch dotalſchi ministerpräsident, je za ſwoje wysoke zastojniſto zložil, a ſo zas halo bayerski zapoſlanc do Wina wróciſil. Wina toho je, zo wón njechaſte taž druzh ministeriojo nowym cyrkwinſkim wucžerjam wšho po woli czinicj, a tež nic z mērom pschihladowacj. Na joho město bu hrabja Hegenberg powołany, kij je tamnu adresu na Döllingera ſobupodpiſat,

tał njetrjeba so tež wot njoho wjèle spomožnogo wočałowacj. Protestkatholikojo, nawjedowani wot prof. Friedricha, wступuja pał tež pschecy njehauicžischo, žadaja sebi wotstupjenjo někotrych chrlwijk a dželenjo chrlwinskiho zamoženja. We tuthych dnjach maja zas wuradzenjo we Mnichowje.

Rakuska. Katholiske towarzschne žiwjenjo so we wszech městach a husto tež na kraju wjesele zhěha. Katholiske towarzstwa „kasino“ mjenowane so założuia. Wulki wujitk tajloho towarzchowanja wosobnje za nasch čas kózdy loch spóznaje, kiz wě, tał wjèle je so tu pola nas wot 10 lět we chrlwinskih a schulskich naležnosćach slazhy, dokež bě lud we sejmach jara hubjenje zastupjeny, a mało zarjadowaný, zo by njesprawnym zakonjam mdenje a jenohlósnje moht napscheczo stupacj. Někto hizom budže to hinal; we katholiskich kasinach nauku su ludzo znacj, dobre pschednosčki, kiz so tu wjach króz we thdzenju džerža, rozwucja sobustawu wo ważnosći toho abo druhoho zakonja, pschez dobre nowiny a spisý zhonja swetne a chrlwiske podawki hiez hrozných kżow a wschelakich njewerowych pschistajenkow, pscheczelne rozmiłowjenja a dowolene zwieselenja zalistaju jich psched njespschistojsnosćemi zławnych hrow a wjeselow. Najwosobnišchi wujitk pał pschinjesu kasina we času nowych wólbow, hdź wschitch swoje hlosy jenomu muzej dada, wot lotrohož z wětoscju wočałukja, zo budže we komorach swědomicze jich wérne lepsche spěchowacj. Tak je tu khwili tež we Rakuskej žive pschihotowanjo i nowym wólbam a katholiske kasina su tež swoje programmy wozjewili. L.

Z Wina. Arcybiskopſta chrk (dom) s. Schęzpana budže w krótkim z plu-nom (gazom) poświetlona. Lustry (swęczniki) w gothiclim waſchnju a druhé pschi-prawy pschihotuja so po porucznoſčach architekta Schmidta.

Z Roma, 23. augusta. Jedyn z najspodžiwnisich podawków we stawiznach bamžowstwa dolonja so džensa we Romje. Pschez wosebite dopuszczenjo boże je Pius IX. džensa runje tał wjèle lět, měsacow a dnjow bamž, taž něhdyl prěni wjericj swj. chrlwie, swj. Pětr, mjenujc 25 lět 2 měsacaj 9 dnjow; wón je po tajsim prěni bamž, kiz dlěje hacj s. Pětr chrk božu w Romje wjedže, wo nim móže so prajieč: „vidit dies Petri“, (wón dožiwi dny swj. Pětra). Tutón žadny dženj pał njemžesče so pod njezbožownymi romslimi wobstejnosciami pschez zwon-kowne swjatočnoſče wuznamjenječ. We někotrych chrlwijkach běchu pobožnoſče pschez tsi dny trajace zaradowane a wot romskoho ludu derje wophtane we wot-pohladzaniu, zo by so Bohu tomu kniezej pschisluskym džak za žadne swjatomu wótej wobradżene hnady wotložil. Na dniu samym woprowaſche swj. wótc wotolo woſmich wopor božej mschě we sichtinslej kapali Bohu tomu kniezej za njezbožownu Italstu a wudželęſče zastupnikam kath. metodosče swj. wopravjenjo. Dopoldnia pschinjeſchu jomu kardinalojo, czuž zapoſlanch a něotsi wychiſhi zaſtojnicich swoje zbožopschecza. Pschipoldnu bě zjawnia audiencia. Swj. wótc ryczesche jara hnijomije, džałowasche so katholikam Italstaje za pod czejkimi wobstejnosciami wopofażanu luboſez a swěru, a pothvali katholisku mědoseč, kiz směchi a pschescežhanjo ſcherpije znejese a za prawa chrlwie wojuje. Neapolitansch katholikojo darichu jomu pschi tutej swjatočnej pschiležnoſci nowy stoł, na lotrymž so wón pschi swjatočnych wobkhadach nosy, tał mjenowanym sedia gestatoria. Pschi božej mschi trje-

basche swj. wótc klesuch, kij bě jomu wysche drugich darow wot kat. młodosće i woporej pschinjescy. Wjezior bě we Lateranskej chrkwi swiatoczne „Te deum“. S. wótc je dospolneje stanę. — Na 24. t. m. malý zgęz, lotrž policija podusy.

Z Roma. Nowe piemonteske kniejstwo je też na univerfite do Roma nowych wucjerjow pschinjedko, kij mają wědomosće po jeje laznach pschednoscho-wac, ale romska młodosć njecha so wot tutych nowych profetow slazęc dac, ale wopušcji radsho romska univerfite, pschepoda pak psched tym swj. wótcj addressu, wot wjac hac 500 schtudentow podpisana, we lotrejz woni swoju njespołojnosći z něczym zaryadowanym romskej univerfity wupraja, a japoſchtoſkemu stocie swoju pschiwosć slubja.

Z Roma. Dotal je wot królewskiego kniejstwa 10 kłoschtrow zběhnjenych a exproprliowaných t. r. za tunje pienięż i zdjerzenju předadawscich wobydlerjow „kupjenych“. Hicze ma so 20—30 talle „kupic“. Kłoschtry, kij nětko hicze njezběhnu, trzechi pozdjisco „żalon“ wo zběhnjenju kłoschtrow. Tak chce kniejstwo 40 milisonow lirow (nörtow) dobyc̄ do swojej wusle, ale hjezdnowejce mōschny; snadž budże summa hicze wjetsha, dolež slubjene pensiony za wobydlerjow zběhnjenych kłoschtrow dżē hodža so „po żalonu“ też zaś zběhnyc. W Italiskej je wſchō móžne!

Naležnošeje towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1871: 287. Michał Herman z Worlce; 288. Jakub Młenk z Worlce; 289. Hana Haufic z Worlce; 290. Michał Pózer z Chróscic; 291. Michał Haschka ze Sulisic; 292. Mikołaj Lehmann ze Smiecic; 293. Jakub Zarjenk z Chróscic; 294. Pētr Kurjat ze Schunowa; 295. Wórschla Kucjanowa z Kalbic; 296. Mikołaj Lebz z Nowostic.

Smilne dar y i dalewoſtaranju: za s. wóterę pod napismom „In te, Domine, speravi“ 15 nsl.

Cyrkiwski powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Ks. křiženaj: Kurt Woldemar, s. wojnarja R. Bachmanna z B.; Marija M. Jenny, dž. křežnika Jakuba Lukascha z B.

Wschelake rjane poczterjace knihy, kij so derje halo firmowane daru hodža, su na pschedan pola wucjerja Pránera w Šukowje.

Wšitke předadwe a něčiše sobustawy „**Serbowlki**“ přeprošuju naj-přečelniso jenož na tymle puću k jeje 25lētnemu jubileju na 12. septembra (wutoru) dopołdnja w 10. hodž. do mojego wobydlenja, hdzež so dališi programm wozjewi.

M. Hórník,
faraf, w swojim času starši S.

Dary za cyrkę w Czorneccach abo Baczonju.

A czechci Bożej a i spomoženju duszow su dale woprowali: z napismom „In te, Domine, speravi“ 15 nsl.; jedyn schulek z Baczonja 5 nsl.

Hromadje: 5525 tol. 20 nsl.

Czíškej L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholicki Posł

W ukuhdaźa prēnju a ūčiu
sobotu w mēsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chyrkwiński czasopis,

wudawany wot towarzystwa S.S. Chyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 18.

16. septembra 1871.

Lētnik 9.

Z katholickoho žiwjenja we połnocnej Americh.

Europę kraje połazaja hžom lēta dokho we swoim žiwjenju wuslu nje-wěstoscž a njeobstajnoſcž. Pszech a wschudzom namakaja so tajch, kž su nje-spolojni z tym, schtož runje wobsteji, a tij so prócuja po swoim zdaczu lepschi poriad zawiescž. Dwé hłownej stronje sebi tu wosebicze napscheczo dželatej. Tena žada za wrócenjom przedawskich lepskich wobstejnoscžow, kž so leštotetki dokho dželawoscži a zbožu ludow spomožne wopokazachu, pod kotrymž swētna a duchowna moc so mjez sobu podpieraſtej a zakitaſtej; druga strona paž k křečejanstwej a z cyka kózdej woziewnej wérje n apscheziwna, chce kózdy zwiažl a poczahowanjo mjez chyrkwińskiej a swētnej mocu wotstconicž. Tuta strona, jara mocna a wschudzom wosobnie we tak mjenowanach wyschishich rjadowinach čłowieskoho towarzystwa zaſtupjena, widzi we Americh tamne wobstejnoscž, kž za najdospołniſche džerzi a kž chce tž we Europje zamiescž. Pschez mócnym wliw, kž ma wona we swētnych wyschinoſcžach, we krajinach sejmach, we wuczeństwie wyschishich škulow, směm̄ so bojecz, zo budže tž wjske dalsze k wuwiedzenju swojoho wotpohladanja k schodze dželawoscž a wěrnoho zboža čłowiesztwa předtj abo posledy dokonjecž. Tola nadžija, pschez to křečejanstwej a wosobnie katholickiej chrkwi wschón wliw na čłowieske towarzystwo wzacž, hiszczę so z tym njedopjelní, ale wschudzom, hdzej budże chrkwi bjez zadženkov ſireč ſkutkowacž, tam budże so jež tž bjez pomoc swētneje mocy radziecž, po swoich zakonjach nowu dželawoscž a wěrnie ludowe zbožo zaſtojicž, a tak mócnym wliw na wjske ważne towarzische wobstejenja wobkhownacž. To połaze wosobnie tž katholickie žiwjenjo we Americh, hdzej so kraju wyschinoſcž wo nabožniſtwo njestara, hdzej so chrkwi na żane waſchuijo njeſpodpjera.

We Americh knieži dospolna swoboda. Kózdy smě so zaſydlieč, hdzej a taž chce, móže ryečeč a piſacž, schtož so jomu spodoba, z kózdy do zjednoczen-

stwa stupic̄, jenož swobodu a prawa swojego bližšeho ma njerajene wostajic̄, krajuhim krajnjam posluhac̄. Nihdje nječjuje so jedyn tak samostatny kaž we Americh, tohodla pak kraj tež tajte c̄zrody policistow živic̄ njetrjeba, kaž pola nas, a njetrjeba we času mera wjele stow tysacow młodych stroných muži próznych we brónjach stejo mēc̄. Za to stara so tam za dobre schule, wschudżom je wuc̄za darmo, tež za najnužnitsche schulske potreby njetrjeba so starschi starac̄. Tež kóžda wosada móže sama swoju schulu założic̄, je-li zo z wěstych winow swoje džec̄i do schulow wot kraja założených a wot njoho wjedzených skac̄ njecha. Hac̄runje niktó nujzowaný njeje, schule wophtac̄, stanje so to tola z jara kwalomnej pilnoſću; dokelž kóždy wě, zo tu duchowna pschewaha wjac zamóži hac̄ napinjanjo čełennych mocow a tohodla prouje so kóždy za wschemi we powołanju wužitnymi wědomosc̄emi, z jich pomocu móže kóždy tež i najwyhſchnej hōdnosc̄i we kraju pschic̄; jich najſtamniſchi mužojo běchu rjemiesnich, i psch. Franklin kuihiciſchęcer, Lincoln drjeworubač, Johnson krawc, Grant kožekupc.

Hac̄runje su amerikanske kraje schule jara kwalomne, su tola we jenym nastupanju njeđospolne, nimaja žadyn nabožny kharakter, wěrnoſće wěry njeſmědža so we nich wuc̄ic̄, tuta njeđospolnosć sc̄ezhuje z tamuiskich wobstejeniſtow, do-kež kraj so wo wěru njestara. Katholicki měſčnik abo tež luthercki predar njeſmjetaj do Janeje tajkeje schule zaſtupic̄. Katholikoſu tohodla tam, hdzej jim jich zamoženjo to doroli, sami wuc̄erňje założili; hdzej to mózne njejo, prouja so pschęz njeđelsle schule tamnu njeđospolnosć wurunac̄, a kſchesc̄ansku młodosc̄ po wuc̄bach a zakonjach katholiskeje chrkwe woc̄zahntac̄, a wosobnje we wěrnoſčach wěry derje rozwužic̄. Starschi džerža swěrnje na to, zo jich džec̄i tutu pschiležnosć wužija. Tež hewak ſtukuju tu we schulach wschelsake chrtwinske rjadu a zjednoczeniſta, a jich ſtukowanjo je tak zbožowne, so po rozjudzenju samych njeſkatholikow jich schule kraje pschetrjechua. Hako wosebicze dobri wuc̄erjo kwhala so tež tu jesuitojo, a jich nižsche a wyhſchshe schule wophtuju tež jara husto džec̄i njeſkatholickich starschich. Tež za wyhſchshe schule su so katholikoſu starali. We leče 1869 bě 23 seminarow i woc̄zehnjenju duchowniſta, za mužſku młodosc̄ 99, a za žónsku 284 wyhſchich katholickich wuc̄ernjow, podobnych naſchim ghymnasijam a akademijam. Na tute waschnjo hladaja a prouja so katholikoſu strach wotwobroc̄ic̄ a ſchodus i najmjeñšhomu pomjenshie, kiz jim hrozí z nje-nabožnych ſchulow. Hac̄runje drje je jich wjele, kiz tutu pschiležnosć njewužija, wotebjera tola tutu njeroda z pschibieranjom duchownych a nabožnych towarſtow. Z cyka spôznaje jedyn tu we Americh to, ſhtož so pola nas stajnje přeje, wulku waznosć nabožniſta pschi woc̄zehnjenju młodosc̄e, spôznaje, zo młodý ſplah i za-koženjo wěrnoho zbožia nic jenož trjeba wuſchiknu ruku, njebojaznu wutrobu, ſwětkh rozom, ale zo dyrbi tež naruknyc̄ Boha a ežlowjetow lubowac̄ a swoje wino-watosće dopielnyc̄. Z pilnoho ſtukowanja katholikow we schulach móže jedyn tež na druhe nabožne živjenjo ſudžic̄.

Hac̄runje krajuh wychnosć žanu chrk̄ej a wěru njepodpjera, a so wo na- božniſto do cyka njestara, njeſmě ſebi jedyn tola myſlisc̄, zo je wona njevěriwa abo ſnadž wěrje napschec̄iwna, ne, wona počaza tež zjawnje wěru do Boha,

zapoczina swoje wurdżowania z pacjerjemi, schadzuje so tež na njeđzelach k božim službam, nječerpi wusměšchenjo a hanjenjo cyrkwińskich swjatočnoścžow, njeprchi-puschci niłoko k wotpołożenju pſchisahi, wo lotrymž wě, zo do Boha a njeſmier- noſcze čłowięſteje dushe njewěri. Tež nowinu njezwaža so, tak njeħanbičeje pſche- cjiwo kſchecjanztwej piſac̄ a ze žadławnymi ħemi swoje rhyngli wupjelnječ, dokež tajse njebyħu wotebjixerari namakali. Taſte nabožne zmħalenjo wulkoħo džella ame- ričanskoħo ludu pſchindje wosebieje katholiskej cyrkwi k wujitku, dokež wona zbudži tu mjez tħorġami wſchelakorħi seltow lebzbnoscž a dobx sebi najwjetšu nahla- noscž pſchez swoju pſchecjednoſcž we wérje, pſchez wucženoſcž, woporniwoſcž a druhe kħwalomne poczjinki swojich biskopow a duchownych. Pſchez to dobx a dobxwa sebi katholiska cyrkxi tu kōzdoletnej tħiſiach nowiħiħ swērnhix sobustawow. Amerika, kij mjeſeſte na zapoczątku nětſiſhoho lětstoteka jenickoħo biskopa, 53 měſčniłow a wokolo 90,000 katholikow, ma nětlo 7 arcibiskopſtow, 45 biskopſtow, 7 ja- poſktołkiči viłariatow, skoro 4000 swērnhix a kłoschtriski duchownych podpjeraja biskopow we jich zaſtojnſtwie, we 58 khorowniach, 130 kħejx za ſyrot položuje so čłowięſte hubjenſtvo. We lécje 1800 bē kōzdy sydomdžesath muž katholiski, we lécje 1830 kōzdy džewieč a dwacetħ a nětlo hiżom kōzdy ſħeſħi, a jelizo pſchestup do katholiskej cyrkwi we tejsamej mérje pſchibjera, je za 30 lét tseczina počnōcneje Ameriki katholiska. Tak pokaza tu katholiska cyrkxi tak prawje għawnie, zo wona swētneje podpjeri njetrieba. Na so samu so spuſħečejo, móže wona swoju mōc wjele rjeiħo wuvič a wjele swobodniſči flukfewac̄. Swētna wħiſ- noſcž njeħmeſha do nūtſlawniħ cyrkwińskich naležnoſcžow. Tu zaļožuja so nowe arcibiskopſtwa a biskopſtwa, biskopojo so wot bamža postajeja, bjez toho zo bħi swētna wħiſhnoſcž so dale wot to starata. Nowe kłoschtrix, seminarj a ſchule so tvarja, bjez toho zo bħi swētna wħiſhnoſcž k tomu dowolnoſcž dac̄ dħrbjal, zo so nělotxi ludżo k nabožnomu abo miločiżiżomu abo wědomiſtomu fluklowanju zeiðu; bamžowe a biskopiske liſti mōža so wozjewieč, bjez toho zo bħi ministerium wo dowolnoſcž proſhq dħrbjal; biskopojo mōža so po swojim spodobanju do Roma po- dac̄ a zas domoj wróċiċ, powołaja krajne ſhnod, taž to za nuzne dżerża. Tak mjenowanu „placet“, t. r. dowolnoſcž ministerja k wozjewenju bamžowoho a biskopſtoho piſma, abo pastħixki liſtow je tu chle njeznata wēc. Krajna wħiſ- noſcž njeħmeſha so tak do cyrkwińskich naležnoſcžow, a tak njenamaka so żana wiña k zwadam.

Na druhiej stronje pañ nima kraj tež żane winowatoſcie dopjelniči pſchecjimo cyrkwi. Duchowni njeđostawaja wot njoħo mzdu, ale so wot swojich wosadow a jałmožniż žiwa, nimaja pañ tež żane wosebite prawa, ale su wħiſhem lażnjam po- cijisnjeni taž kōzdy druhji poddan, jeniczej woeiħku ſlužbu njetriebaja na so wzač.

Tak je katholiska cyrkxi we Ameriħi swobodna, wjele swobodniſčha džiżli pola nas, a połaże tam, zo mjeże jara zbożownie flukfewac̄, bjez toho zo bħi wot swēt- neje mōch podpjeri trjebala. Jeniczej ſħtoż sebi żada, zo so ji tasama swoboda dowoli, kij ma kōzde druhje towarſtvo, zo smiē swoje naležnoſcie same rjadowac̄, rycieč, prēdowac̄, wucžieč, swoje boże ſlužby a cyrkwińskie swjatočnoſcie għawnie a bjez zadżewlōw swjeċiċiż; to wħiċċo sebi żadac̄ ma wona swjate pravo, kij je-

sebi píchez krej swojoho bójstloho założerja, s. japoščtołow a martrariow wšichčch lětstotekow dobyčz a wobłhowacž wjedžala, a wot kotohož wona tež někto nje- puščci, ale budže tesaće halo swjate herbstwo zamłowjecž a ze wſčemi dowole- njimi średkami wobłhowacž so prćowacž.

Z.

Z našheje diöcesy.

Z Budyschina. Dokelž naši kniez biskop na nohu čeřpi, je won fir- mowanjo w serbskich wosadach wo schyri nježele wotstorčicž dyrbiak.

Z Budyschina. Wondanjo je so wotrowski l. farar Wels ze Schwaj- carſteje domoј wróčiſt. Bohužel ma pschech hýšcze bolesč a tež dýbawosč, tak zo sebi nježoje zwájicž, faru někto zasy na so wzacž. Won čce so tohodla dačz pensionirowacž a potom zasy do Davosa wróčicž, zo by so dospołnie wustrowit.

Z Budyschina. Zańdžený schtŵort bu wjelezaškužny l. Werner, prěni kaplan w Chrósczicach, w rachantskim konſistoriju halo prěni farſki administrator za Schpitäl pod Kamjencem wobkruczeny. Wot wozjewjenja ze stroný Klóschter- ſtoho kniejstha, zo čce statohu duchowneho za Schpitäl założicž, su so tsi lěta minyše hač do tohole wobkruczenja. Kaž je znate, je tale naležnoſez w ministeriju so załomdzila.

Z Budyschina. Zańdženu wutoru běſche tudy 25lětny jubilej kathol- ſkoho pražskoho schtudentſkoho zjenocženſta. Dokelž serbich schtudeneži na wulſej a wysokej ſchuli pſchiležnosč nimaja, zo w tej ryczi wudokonječ, w lotrejz dyrbi ja l swojemu ludej ryczech, prćuja so woni w privatnych towařſtwach abo domja- chych zienocženſtrach dobrowolnje wo to. Tak su tež našci schtudeneži w Praž (taž pſched 150 lětami w Lipſtu) pod l. Bulom so zjenocžili w l. 1847. Wot toho časa zapisuja so jich spisewne džela do wojebitich knihow, kotrež so „Serbowla“ mje- nuja a w knihowni serbskoho ſeminara l wopomnječu khowaja. Za přjedawſche a nětčiſte ſobuſtaw ſienocženja zdaſche so tohodla pſchihodne, ſwjedžen svojich 25lětnych prćowaniow djeržecž. Duž bě redaktor Poſka, něhduschi ſobuſtaw, swojich ſobuſtawarskew do Budyschina na tajki ſlazat. Pſchischli pak běchu wſchitých schtudeneži z Prahi, 1 z Lipſta a 1 z Münſtera, pječzo duchowni a 1 lětar. Po pſchihotowacž zhromadžizne mějachu woni ſwjedžen w ſalu katholſteje towařſhne tudy. Tam buchu tež z wopntanjom wyſokodostojnoho l. can. cap. kantora Kucžanka počęſćenii. Pſchi wobjedže buchu wſchelake ſpěvů we wjacorých ryczech ſpěwane a wjehelake džakowne ſlawy wunjeſene. Nadžiamy so, zo je so pſchitom- nym ſobuſtawam kaž tež pſcheproſchenym hōſćom derje ſpodobało. Boh žohnuj dale prću wſchitkich, kž so za ſwój lud ze ſlowom a piſmom staraja! Vivant studiosi!

Z Budyschina. Kaž je so na katholſtej zhromadžizne w Chrósczicach wučiniło, dyrbi so w Poſku rozeſtajenjo wo wólbach na ſejm a rajchstag w pſchihodnym času ſtacž. Runje je wólba na ſalſki ſejm w 5. wólbnym wotrjeſu bližka. Duž radži Poſok Serbam radworskeje woloſnoſeje, zo buchu so prawje jara na pſchihodnej wólbe wobdželiſi a l. tublerja Straucha w Rodecah (němſch),

kaž so pošla nas na wölbne listki piśac̄ dyrbi: Herrn Gutsbesitzer Strauch in Rodewitz bei Pommritz wuzwolesi. Kaž daloko joho po wosobje, rycznimowscji a zmyslenju znajemy, směmy joho z dobrym swědomjom poruczic̄.

3 drezdžanskeje diöceſy.

3 Drezdjan. Niedzelu 3. septembra djeržesche tudy nowoswieczenh mēſchnik, t. Oskar Manfroni (rodzenh z Drezdjan, předy w Praž sctudowawsh i a potom w římskim seminaru pobyrwsh) w dwórskej chrkwi rano wosmich swoju přenju Božju mřchu. Spěvácké Čačilijne towarzystwo pſchi thym rjane spěvů wuwjedze.

3 pruskeje Luzich.

3 Kulowa. Lubym serbskim krajanam a wschitkim čeſczowanym sobuſtavam arcbatſtwa swjatohho rózarija so tu z thym podwołnje wozjewi, zo so we farſkej chrkwi we Kulowje swjedzei swjatohho rózarija woberidze přenju niedzelu oktobra a ſermuſcha druhiu niedzelu, z doſpołnym wotpuſtkom za chék tydzeń. Pschebroſcha so tohodla bratſja a ſotry swjatohho arcbatſtwa, kaž wſchitcy čeſczowarjo swjateje Macjerje Božje, k pomjenowanym swjathym dnjam z pschezelnym napominanjom, zo chyli po ſlubienju swjatu ſpowiedź wotpoložic̄ a we kulowskej bratrowskej chrkwi ſwjate woprawjenjo dostac̄. Prénju a druhiu niedzelu po dopołdnischiach božich ſlužbach budža so tež na ſwjateje Marijnym woltarju paczeřki a ſlapulir ſwoswiecic̄ a maju čji ſami, kž je woswiecene mēč hředža, je we rukomaj djeržec̄; ſchtóz pak chce ſej ſwj. ſlapulir wobwieshecz dac̄, dyrbi potom k ſwj. Marijnemu woltarzej pſchitupic̄. Zapisanjo do arcbatſtwa swjatohho rózarija a do bratſtwa swjatohho ſlapulira stanje so na farje.

3 Hródka. Niedzelu na 27. augusta woswiecęſche so we naschim mēſcze na hórslej haſh nowa missionſka lhěza a nowa katholska lhapalika. Pječzo duchowni z Noweje Čale, z Borschcja, z Kroczebuza a z Kulowa, kaž wjele wěrnych z města a z wokolnoſcze, běchu so zechli. Tsi lěta stejesc̄e woltar nowoho zakonja we najathym domje a maka lhapalika běſche woprawdze lhudh Beihlehem. Hródk je bohaty na fabrikach, kž ſuſno abo ſuſniany plat dželaju; katholicka wosada je so tam a we wokolnoſci hac̄ na 300 dusichow pſchisporila. Dic̄ duchowne naležnosće buchu hac̄ dotal z Kulowa wobstarane, ale po časfu so to wjac̄ njeſtřesche: katholiko w Hródku proſchachu wo fararja a cırkej. Prěni założt k wuwjedzenju tejeli proſiwy kladžeſche týſcherški mischthyr Franc Bulank z Kulowa, lotný k najimanju ſiwy za wotdžerzenjo božje mřše 25 tolerjow woprowaſche; zdú za fararja (300 tolerjow na lěto) hromadža džefac̄ knejſinj we Grafenbrojchu pſchi Aachenje (na belgiſlej mjez̄); twarske město (2200 tolerjow) a missionſka lhěza z lhapalku a ſchulu (5000 tolerjow) zapkaſeſche so z wopornych pjenježek Bonifaciouſowoho towarzystwa. Klóſthyr we Lubanje k tomu darjeſche 500 tolerjow. Z božej pomocu je něk ſwjath ſutk dokonjanj;

wolkař toho knjeza, kotrž tsi sta lět dolho zlamany bě, je znova natvarjený. Knapakla je posvječena svjatomu biskopej Benneji, serbskemu japoštolej, kž we lětach 1066 hač 1106 našhomu ludej w Mischnjansej a Luzzich svate sezenjo serbsch predowasche. Młoda wosada, pschewodž tebej Boh na twojim puchu z hnadu a ze žohuowanjom a wubudž tebi wjele dobrocjerjow we twojej nětcjischej kudobje!

Chrkwienske nowinki a powjescze.

Cžeska. Poła Khomotawych twari so wulka železolijerňa. Bě to 6. julijsa, halo tam nimo wjele processijow do hnadnoho městna Quinau džeja. Kunje dyrbjesche so kryw zbehnycz a na twarjenjo stajicz, halo tam wot nazdala widzachu processiju hicz. Na to so wot někotrych dželacjerjow spomni. Pschi tym wurazh tamny polir hanjenjo na swj. Mariju, kž je tak wohidne, zo so tudy wuprajicz njejhodži. Ale lědom bě wón tute słowo wuprajil, tak zbezje so wulki wichor, a cžisny nastajenj kryw a dželacjerjow dele. Polir ležesche žalostcich ze zlamanej prawej nohu delta, podla jedyn druhi ze zlamanych rukomaj, a hisčice dwaj druhaj buschtaj czejch ranjenaj. Bě to pschipadnosć? K.

Z Barlinia. Kaž so piša, dyrbi so tudy 6 nowych katholickich farow założicz, 3 we měsjece a 3 w pschedměstach, a z 9 duchownymi wobiadzicj. We Barlinie je liczba wobydlerjow wot poslenjoho luduliczenja pschez 300,000 duszow pschirofita, tak zo Barlin netk pschez 900,000 wobydlerjow liczi. Pschi poslenim luduliczenju měsjeche Barlin 609,733 wobydlerjow, mjez nimi 44,000 katholikow. Hač dotal ma Barlin za katholickich 4 farske chrkwe, 7 kchapalow a 1 klóschtyr, a podla 14 duchownych. Po tak mjenowanej reformaciji běsche so tudy katholikstvo chle zhubito. Hake we lěče 1680 bu tu zas pschez P. Sterck, kž bě domjach duchowny pschi francózskim poſlanstvi, malá katholska wosada założena. Halle we l. 1747, halo bu założny kamien i nětcjischej chrkwi swj. Hedwiki położeny, dosta wosada dospolne farske prawa. Tuta wosada, kž w l. 1812 jenož 110 křečenjow liczesche, měsjeche w l. 1858 thčsamých hizom 767. Tak bu w l. 1860 nowa farska chrkvi swj. Bosziana a w l. 1862 pola swj. Michała założena. We lěče 1869 pschindze hisčice fara swj. Matija i tomu. Schulskich džeczi liczesche Barlin w katholickich wuczeńjach w l. 1866 hizom 2800, bjez tym zo bě jich w l. 1837 jenož 765. K.

Němška. Z Mnichowa. Nashe ministerium kulta a wucžb je netko we zjawnym pismje, we wotmłowjenju, kž je 27. augusta arcibiskopej pschipóšlaku, swoje stejischę we nětcjischich chrkwienskich zwadach woziewiko; wone stupi na stromu protestkatholikow a slubi, zo wšichcich thch zakita, kotrzymž duchowna wyschnosć na wudoljenju chrkwienskoho abo wucžeckoho zaſtojnictwa pschi katholickich wosadach abo škulach zadžewa. Chrkwiensla wyschnosć namala pak so tu dospolne we swojim prawie. Dokelž tola njemóže nikoho halo duchownoho katholiskeje wosadu abo halo wucžera katholickich džeczi czeřpječ, kž wucžbu katholiskeje chrkwe přeje a jeje kazujam z dobrej woli napštečzo džela. Ministerium pak pročuje so dopolazacz,

zo je wuc̄zba wo bam̄dowym njezm̄lnym wuc̄zr̄stwie za bayerski kraj a joho podanow straschna. Kóždy pał wéscze, kíž wuprajenu wuc̄zbu znaoje a rozemi, a to je kóždomu móžno, kíž ma swérnu wolu k tomu, zo je to nietrebna a phtana bojosc̄. Ministerium namala tu wjèle wjac̄h witanu pschilejnosc̄, katholskej chrkwi a jeje slukowanju zadžewki pschihotowac̄. Z cyka wéscze njejo bayerske ministerium same wot so tutu kroc̄zel cíjnilo, ale najskerje po napraschowanju a pschihoschowanju z Barlina. We najblíjschim cíjatu (20. septembra) zhromadzitej so wobej komorje bayerskoh sejma k wuradzeniu krajnych naležnosc̄ow. Wórz budže so potajskim wot ludowých zastrupierow wo nastatej pschekorje ministerija a biskopstwa tež jednac̄, tež tu budžetej so dwé stronje méricej. Kaž je znate, je wjetshina sejma derje katholska a směm̄ so nadzec̄, zo budža wschitich kruc̄ze hromadu stac̄, hdžez so wo tak wažnych wécah ryc̄zi, a zo tak zjawnie we mjenje bayerskoh ludu swoju njezpoložnosc̄ ministram wupraja, kíž su so zvazili prawa tamneje chrkwi ranic̄, k kotrejž wulka wjetshina poddanow pschisfuscha.

L.

Ném s k a. We Mainzu bě we přenich dñiach tutoho thdženja powschitkomna zhromadzina wschelakich němskich katholickich towarzstwów. Tajla zhromadzina zéndze so wot lèta 1848 kóždoletnje we tym abo druhim z wjetshoho džela katholickim měsc̄e Němskeje, zo bychu tak te po chlym rozscherjene katholske towarzstwa, kíž maja pschi wschelakich, wosebitich wotpohladzajach tola tamne pschejene, prawa swj. chrkwi zamłowjec̄ a za naležnosc̄e swj. wérh so starac̄, z nowa zas tamne frédkí a puče sebi wuradzeli, pschez kotrejž móža najlepje tute wotpohladzanie wuwjesc̄, zo bychu katholscy mužojo so spóznali a pschez hromadzepohyžu zas k dalschomu slukowanju zahorili. Létušcha zhromadzina ma pschi nastatej pschekorje bjez swětnej a chrkwienskej wyschnosc̄u, pschi nowych lesnych napadach, kíž helske moch pschec̄zimo chlomu kschec̄zanstwnej zbudžichu, wosebitu wažnosc̄. Zhromadzina je tohodla tež jara sylnie wophtana, pschez 1500 katholickich muži ze wýchech róžkow Němskeje so na njej wobdzeli, mjez nimi biskop Baudri z Kólna, biskop Ketteler z Mainza, wjèle němskoh zemjanstwa, duchownych a swětňch wuc̄zjerow z wysokich schulow, a wjèle druhich znathch skawnych muži. Njedzelu wjec̄zor bě powitanje hoſc̄i, kíž so wot kapitulara a skawnoho katholickoh spisowarja Moufanga pschez rjanu ryc̄z sta. Tež druzh ryc̄znych hízom pschi tutej pschileznosc̄i ryc̄zachu. Póndzelu rano pschi najrjeñschim wjedrje čehniesche pschez rjenje wupyschene hasy czah katholickich muži do doma, hdžez mějesche biskop Ketteler swjatoc̄zne kemsche. A dopoldnia w 10 bě přenja zhromadzina. Měschčanski zastrupnik Baudri z Kólna bu za pschesydu wuzwoleny. Wo dalschich wuradzenjach budže kath. Posol we sc̄zehowachm cíjile powiedacz a spomni jenož džensa hischę, zo je tež swj. wótc̄ pschez wosebite pišmo, kíž so we přeniej zhromadzizne cíitasche, tež samej swoje japoschtolske požohnowanjo wudželit.

E.

Z Roma. Tudy je wubjerl hromadu stupíš, kotrejž chce k wopomnječu dohoho knjeſitwa Piusa IX. widzowny wopomnik stajic̄, kíž by potomnikam skawa a pocžinkí tohole wulkoho bamža stajnie wopowjedowat. Tónle wubjerl mjenuje so commission de l'oeuvre pie d'unioon catholique (t. r. komissija pobožnoho założenia katholskeje jednoth) a steji pod wjedzenjom pschedsydy t. komornika

Gaetano GOLFIERI w Romie. Wón chce dobroczeſſki wustaw (institut) za wſchęt katholikow w Romie założic̄ pod Piusowym imenom a pod zakitom czycznych mocnarſtwow, kąż tež dojścijny wopominil Piusej w swoim czaſu stajic̄. Tohodla je wón wſchitkim katholickim czaſopisam a potajſtim tež naſchomu Póſtej pſcheproſchenjo a ſchtemplowane liſih póſłak, na kotrejch maja ſo dary, i tomu kóncej hromadzene zapisowac̄. Zapiski tychle darow buſe we wulfum albumje bamziej pſchedpokojeny. Dokelj budža dary tež po diöceſach a wſchelatich ludach hromadu zestaſjane, by pſchihobne bylo, hdj bhchu tež wériwi ſakſkeju diöceſow a tohorunja katholickich Serbja neschto i tomu nawdali. Schtemplowana lista (Offrande volontaire pour l'institut etc.) leži pola redaktora Póſla; ſchtóz chce neschto i tomu dac̄, ſo w běhu ſchýrjoch njeđzelom do liſih zapisa abo zapisac̄ da.

Z Roma. Po džafownej pobožnoſći za dothe kniezenje Piusa w cyrkwi Maria sopra Minerva naſta 24. t. m. hara, wołanjo a ſlōnčinje puši na torhoſčecu pſched cyrkwi. Hdj žandarmojo nělotrych hawtowarjom zajachu a wotwiedzec̄, bu zbez̄ tež na druhih hasach. Dokelj bu wuſwobodzenjo wěſtoho Tognetti a druhih zajatych z mocn žadane, dyrbjeghe policija tſelec̄, pſchi cžimž bu jedyn morjeny a 30 ranjenych.

Naležnoſće towarzſtwia.

Sobuſtawy na lěto 1871: 297. kublet Jakub Kral z Kočinje; 298. kublet Miklawſch Groſa z Kočinje; 299. kublet Petr Libſch z Dubrjenia; 300. Hana Slalie z Khróſcji; 301. gymnas. Jakub Skala z Khróſcji; 302. Jakub Budar ze Starče Čehelnicy; 303. Jan Buf z Wětrowa; 304. Michał Rjeńc̄ z Daseńc̄; 305. f. administrator P. Ludwik Angermann z Różanta; 306. f. P. Benno Kral w Kláštrje Ossegu.

Cyrkwiſki powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschinia. Kſchcjeni: Marija Theresia, dž. Karla F. T. Poppa z B.; Ernst Jurij, s. murjerja Mikl. Delanka z B.; Hana Hainza, dž. njeboh Michała Žyndy z B.; Mathilda, dž. Jana Augusta Töppela z B. — Zemrjec̄i: Michał Ernst, s. njeboh Michała Žyndy z B., 6 l. 5 měs.; Karl August, s. murjerja M. A. Krala z B., 5 měs. 8 dn.; Marija rodž. Manjofec, mandž. Petra Stercela z podhroda, 73 l. 4 měs. 10 dn.; Jan Steglich z Něwſec, 63 l.

Mětoſi Serbja chedza na dnju s. Michała w proceſſionje do Philippsdorfa hic̄ na měnujenje ſ. wóſca. Schtóz chce ſo pſchizankuyc̄, njech do ſerbſkeje cyrkwi w Budyschinje ſe mſchi pſchindze. Po ſemſchach ſo wotendze.

Miklawſch Bedrich.

Dary za cyrkę w Czorneſcach abo Baczonju.

Še čeſcji Bozej a i ſpomoženju duchow ſu dale woprowali: jedyn khudý wotročjt 1 tol. a jedyn njenjenowanym tež 1 tol. (woboję pſchez f. Werner); M. S. z B. 20 tol.; M. W. z B. 50 tol.

Hromadže: 5597 tol. 20 nsl.

Cijfherjat L. A. Donnerhal w Budyschinje.

W ukuadza prēnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyloletna płacična na pôsce
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski Czasopis.

wudawany wot towarzista SS. Cyrilla a Metoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 19.

7. oktobra 1871.

Létnik 9.

Officium po morwych.

Cyrk hako staročejiwa maczec' njezabudze na swoje džeczi; z wosebitej lubečzu spomina wona na swojich wotemrjethach, wopruije za nich wopor božeje mische, dopomni so na nich we wschitlach swojich paczjerach, dokež je s. pišma wě, zo je bohu spodobne a za wotemrjethach wužitne, za nich so modlicz a woprowacz. Kož je něko s. cyrk pod wiedzenjom ducha swjatoho za lóždy džen, za lóždu swjatočnoſcz we lécze ze ſłowow s. pišma a chrkwinskich wótcow wosebiti paczjerje, tak mjenowanu officium, zestajaka, a wschem swojim ſłużownikam teſame ſpěvacz i winowatosczi ſcziniela, tak je wona tež wosebiti paczjerje, wosebiti officium za lhubde duſche we čjesczu zestajaka a pschi wěſtych pſchiležnoſczach ſpěvacz poruczika. Tež we ſerđiſlích farſlích chrkwjach ſpěwa ſo tuton „officium po morwych“ wosobnie na dnju wopomnječza lhubdych duſchow za wschitlach wotemrjethach a potom tež ſermiſčnu pónďelu za začožeri a wschęch dobrocžeri domu božojo.

Officium za morwych wobſteji z dweju dželov, z nyſhpore, kž ſo džen předý ſpěwa po ſlónčenym nyſhpore dnja ſamoho, a potom z ranſich paczjeri, kž matutinum a laudes rčaju.

Na nyſhpore ſpěwaju ſo najprjedy pječ psalmow, te ſu: 114, 119, 120, 129 a 137. We tutych psalmach ſlorži kralowſti ſpěvař David bohu tomu kniezej ſwoju nužu a ſwoje hubjeniſtvo, a proſhy wo wumoženjo a ſmilný ſud, dokež pola knieza je miloſez a pſchebohate wumoženjo. To je hlowne wobječo tamnyh pječ psalmow, kž je cyrk za nyſhpore za wotemrjethach wuzwoliſa. To pak ſu tež začučza lhubdych duſchi we čjesczu, kž boleſcz a zrudobu cjerćja a z hluhinh wo wodačzo a miloſez proſhu. ſwoju domčru pak ſtajeja woni na toho knieza. We jich mjenje pak něko cyrk jich začučza, zdychowanja a proſtwy bohu tomu kniezej pſchijneſe a pſchijstaji po lóždym psalmje ſwoju proſtu: „Knieje, daj

jim węczny wotpocznik a węczne święto njech jim święci." Po tuthy psalmach śpiewa so potom khalibny kherlisch f. Marije, krasne „Magnificat", a to ze wschém prawom, dokełż też khrude we cijesczu khalala božu śmiłosćz, pshesz lotruj su wonie pshed węcznym zatamaniom zakitane, też wonie budża węsczi za krótschi abo dleſchi cjas z Mariju njebhelle „Magnificat" spiewacż, a boha za joho milosćz węczne khalicż. Potom śpiewa so mjeleżo „Wótcie nasz" a na to nětore krótkie prośby a tón wot chrkwe zefajenj paczer, kij so zas wobzantki: „Ranjeże daj jim węczny wotpocznik a węczne święto njech jim święci; daj jim wotpoczowacż we mérje. Amen."

Po nhšhpiorje je we wjele wosadach wobkhad na kerkow, hdzej so 129. psalm: „Z hlybin wokam ja i tebi" z nětorymi druhimi paczeremi za wschém tych, ktorichž cješta su tudy pohrębane, śpiewa a rowy so ze swieczenej wodu pokrjepia a z woruchom poładža. Też tutón wobkhad je węsczi jene rjane khalomne waschnjo. Je wosada tak najprjedy we domje božim ze chkej chrkwi za wotemrjethych boha prosyka, dje wona něko na město, hdzej jeje wotemrječzi wotpoczują, zo by we lubosczi tak wosobnje za tych so modlila, z ktorymž bě we žiwjenju pshesz zwiazki krjenje a psheschelstwa zjednoczena, zo by so na rowach swojich wotemrjethych na swoju samotnu smjertnosćz živje dopomnika, a so tu na zemi k zbožnomu hořestaczu pshihotowała.

Kaiſche paczerje, kij matutinum a laudes rěkajut, śpiewaju so na dniu samym, rano pshed lemschemi. Tesame zapocznu so ze 94. psalmom, z rjanym śpiewom, we kotorymž so wschitch i cjeſczenju boha toho knjeza psheproschuya. Pshed tymsamym, kaj tež po kózdej schtucznych tohosamoho wospjetuja so słowa: „Pójče, dhem so modlicž kralej, kotoruž je wschitko žive." To je tróštny zapoczątk paczeri za wotemrjethych. Wotemrječzi njeſu morwi, su jeno morwi za tón śwēt, ale nic za toho knjeza, dokełż „Bóh njejo Bóh morwych ale živých" (Mat. 22, 32) jich cješla su jeno morwe, jich dusche pak su žive, a my nadžijam so, zo su pola boha žive, abo zo budża i najmjeſtšomu jemu pola njeho žive, a zo bychmy jim my i tutomu zbožnomu žiwjenju dopomhali, prosyhy my za nich. Po tuthym cjeſczenju psheproschowachym śpiewje sežehuja tak mjenowane tsi nołturny t. r. po prawym nōcne paczerje, dokełż so prjedy we wschelalich dželach noch spiewachu. Kózdy nołturn wobsteji z tſjoch psalmow, wótcie naszha, a potom tſjoch krótkich wotdželenjow f. piſma. Wobječzo psalmow je podobne z nhšhpornymi psalmami: proſtwa za pomoc božu a dowera na blizke wumoženjo (5 ps.); żelnoſćzne połutne zdýchowanja (6. ps.); proſtwa wo zakit pshed njeſpsheschelimi a psheschelhowarimi (7. ps.); dowera na boha, swérnoho paſthra wschém swojich (22. ps.); proſtwa wo wodaczo hréchow (24. ps.); žadofcž za bohom (26. ps.); khaliba božje sprawnoſće a śmiłosćje (ps. 39) a nutrna horca žadofcž za bohom tym knjezom (ps. 41). Kak swérne njeſu tu zaežucza a žadofcže khudzych duschi we cijesczu wuprajene. Wołosćiwiwe wobželnoſćza, zo so njeſu lepje kózdomo, tež najmjeſtšoho hrécha paſli, zo njeſu swoje ſlaboſćze dospołniſho zapokučili, piſniſho dobre ſlufki ſlukowali, ponížnje proſcha něko boha wo wodaczo a wumoženjo, nutrije a horco žadaja jich dusche za bohom, jich najwosobniſhim kubekom.

Runje tak pshihódne kaj psalmi, su tež wotdželenja f. piſma, kij so tu

cítaja, wuzwolene, wschē su wzate z knihow Joba. Schtō njezna je tutoho muža boleszow, czežch pruhowanoho sezerpnego Joba? Wón džen bu z božim dopusčenjem z najwjetšimi horjemi domaprytanym, z kudobu, khoroszu, nahlej smjerczu swojich džeczi, ze zapęczom a hanbu, ale pschi wschēm wosta sezerpnij, njezhubi swoju dowēru na boha, a joho z podaczom do božeje wole pſcheniesene hubjenstwo mějesche pač zbožomny kónc. Njeſu kude dusche we cíjiczu we wjele wěcach jomu podobne? Tež wone žalosza we czežkim hubjenstwie, z kotrymž so nicžo na zemi pſchirunac̄ njezodži, wone drje zdychujeja a so ruda, ale czeřpja pač sezerpnje, dokelž swoju winu znaja, njezhubja swoju dowēru na boha, ale nadžija so z wěſtoſcu, zo budža jich zrudobu so do wjeseli pſchewobročic̄, a jich nadžija njeje podarmo.

Su nětko tsi noſtorny wuspěwane, zapocžnu so laudes abo khalbne kherlusch, dokelž wschē psalmu, kiz so tu spěwa, wuzběhuja a khalala boha toho knjeza, joho milosz, joho sprawnosz, mudroš a móć, lubosz a swěru. Wschē stworjenja, skónco, mějac, hwězdy, ludža a stot, njebio a zemja, powětr, wohén a woda so tu pſcheproſka khalic̄ toho knjeza. A to cíjina tež kude dusche we cíjiczu. Wone khalala božu sprawnosz, kiz jich nětko híšče khosta, božu smilnosz, kiz jich pſched wěčnej smjerczu zakita. A runje tohodla su kude dusche we cíjiczu tež zbožomne, dokelž je jim wěčne wjeselo wěste; na nje hodža so ſłowa s. Iana we potajnym zjewienju (14, 13) nařočic̄: „Ja skvýchach hlos z rjebies, kiz mi prajesche: zbožni su morwi, kiz su we tym knjezu wumrjeli.“ Z tutym kroshtnymi ſłowami skónči cyrkaj tež khalbne psalmu, a spěva nětko híšče tamny wjesoly kherlusch, kiz pschi narodže s. Iana křečenika joho nan Zacharias wot ducha s. napjelnjeny zanjese, krasne Benediktus t. j. khalaleny budž ton knjez, böh Israela. We tutym kherluschu pſchipomjeda so blízki pſchikhad wumožnila swěta, kiz budže wschēh rozswětlicz, kiz we címě, a we ſejinu smjercze ſedža. Tónsamny njech tež rozswětli dusche, kiz híšče we cíjiczu za tutym zbožomnym ſwětlem žakoſcza a jich dowjedze k wěčnomu wotpoczinkej. To džen je ton, kiz je prajit: „Ja syn horjestačo a živjenjo, schtōž do mnie wěri, budže žiwý, býrnje tež wumrjet; a kózdy, kiz je žiwý a do mnie wěri, njewumrje do wěčnosće.“ (Iana 11, 25, 26.) Tute ſłowa, kiz Ježus k Mareže prajesche, spěva cyrkaj tež pſched a po khalbny kherluschu „Benediktus,“ a skónči potom laudes z thmisamymi próstwami a pacžerjemi kaž njeſpor.

Tak rjenje wjedžesche s. cyrkaj tamne psalmu, hrónčka a wotdželenja s. pisma k swojim pacžerjam za wotemrjetych wuzwolis, kiz zacžueča, zdychowanja, bolesz a zrudobu, krutu dowēru a wjesolu nadžiju kudzych duschi tač swěrnje wupraja. Rjenje pač je tež to, hdvž so wosada předy bohacze k tutym pacžerjam zeidže, býrnje wona tež jich ſłowa njerozemila, hdvž jeno je znata z jich wobjeczom a wotpohladanjom.

L.

3 našćeje diöcesy.

3 Budyschina. Našć hnađny knjaz biskop Ludwik je z Boha zasny strowischi; tola dyrbi hiſčeje wo jstwē wostacj a je tohodla tež vifitaciju a firmowanjo w serbskich wosadach po ſekarſkej radze hač na pschichodne lěto wotſtorečil.

3 Budyschina. Pensionirowanu wotrowſki farač l. Wels je ſo zasny do Davosa we Schwajcarſkej podak dla swojoho dowuſtrowjenja.

3 Budyschina. Wuzwolerjam budyskeje a radworskeje wosady dawa ſo l wjedženju, zo bu l. kubler Strauch z Nödec za zapoſlanka na ſakſki ſejm z wjetſchinu wuzwoleny.

3 Grunawh. Wyſokoczeszeny l. wucjer Józef Bergmann je ſo z 1. oktobra starobu a khorowatoscje dla pensionirowacj dač. Won je bijež několrhc měſacow 50 lět wucjer a 72 lět starh. Voh daj jomu po dželapolnym ſutkowanju wjehoček wjeczor živjenja! Raž ſtchimy, zasnydli ſo won nětko w Oſtrigu.

3 dreždanskeje diöcesy.

3 Drežđan. Dokelj je l. dwórski prědar Emil Heine do penſtona ſtupiš, ſtaj nětko l. Wahl a l. Pottthoff ſwoje zatojnſtvo halo dwórskej prědarjej nastupiloj.

3 Drežđan. Nowowuzwoleny minister kultusa a zjawnoho wuczenſta l. Dr. z Gerber, dotalny professor w Lipsku a w Ioni pschedyda prěnjeje ſalſteje krajneje synodh, je ſwoje wyſole zatojnſtvo w tuthch dnach na ſo wzak.

3 Drežđan. Knjaz wucjer Schmidt je wuczeſke město w ſwójbje Joho kralowſkeje Wyſokoscje prynca Jurija nastupil.

3 Drežđan. Nowoſwjeczeny měſchnik l. Manfroni je za kaplana do Chemniča pschishol, dotalny tamniſki kaplan l. Salm do Blauen a plauenſki l. Hillebrandt do Mischna za farſtoho administratora.

Chrlwinſke nowinki a powjeſcje.

Němſka. We Mainzu bě wot 10. hač do 14. septembra, kaž ſo we poſlenim čiſle Poſoka hižom ſpomni, powschitkomna zhromadžizna katholſkikh towarzitw. Besklo bě ſo tu wjac hač 1400 ſobuſtawow a hewač wobdzeli ſo tež wjele druhich katholſkikh muži ze wſchěch dželow Němſkeje a z pschimjeznych kraji-now, halo z dobytcho Elſaſa, ze Schwajcarſkeje, z Rakuskeje, z Danskeje a Belgiſkeje. Zhromadžizny běchu wſchědnje a to zjawné, na kothrhc móžeshe ſo kózdy wobdzelicj, a tajſe, l kothrhc mějachu jenož wotpóšane ſobuſtawu katholſkikh towarzitwom pschistup. We wſchěch wojnihh naležnoſczech katholſkoho swěta bu tu ryežane a muradžowane, wosebicže wo nětčiſkim njeſcheczelſkim wuſtupowanju liberalných ſwětných wychnosczow a nowinow pschecžimo chrlwi, wo dowolenym potloczowanju a murubjenju ſwj. móteča; wo wochěhnjenju mědofscze po lazijsach kſcheczijanſtwa, wo wobſtejnosczech katholſkow we jednotlivych njeſkatholſkikh krajach, wo rozſcherjenju katholſkoho towarzchnoho živjenja; wobſchernje bu tež ryežane wo ſtukowanju

Chonskoho missionskoho towarzstwa, kiz je bohužel pschez surowu wójmu we Francózském wulku schodu na swojich letnych dolhodach mělo, a potom wo skutkowanju towarzstwa swj. Bonifacia, kiz so, kaj je znate, wosebje stará za katolické wosady we němčim kraju. Z hrimachym „slawa“ swj. wótcej Piusej IX. bu zhromadžzina, kotrež duch pschezjednoſće wožiwi a katraž wschě sobustawý i dalschomu njepšteftawacemu wojowanju za moc a prawo chrkwe zahori, slonečena. L.

Něm ſka. Na chrkwinſkej zhromadžzine katolikom w Mainzu bu tež mjez druhim na skutkowanjo towarzstwa s. Bonifacijs spomnijene. Rozpraji ſo, zo je tute towarzstwo we poſlenich 3 lětech 19 nowych missionskich stacijow z duchownymi a 43 ſchulow założilo. Z chka je tute towarzstwo wot swojeho wobſtacza hizon 240 missionskich stacijow a 260 ſchulow założilo. Tola bydla hiſcze 150,000 katolikow rozpierzſeni mjez protestantami w němčich krajach, kiz žane katolické řemſchenje porjadnje nimaja, a 20,000 katolickich džeczi wophtuje hiſcze protestantske wuceženje. J. K.

We Mnichowje bě dobrý tydženj pozdžischo tež wulka zhromadžzina, kiz ſo ſama, „starokatolicka“ mjenuje, ale z njeprawdu, dokež tu buchu ſredki a pucze wuradžowane, tak ma ſo pschezjivo katolské chrkvi a jeje wucžbam dželacj a skutkowacj; tu běchu ſo zechli ſloto wſchitc tamni mužojo, kiz běchu z thmi we vatikaniskim koncili wuprajenymi wěrnoſćemi, wosobnie z wucžbu wo njezmôlnym wucžerſtwie romského bamža njeſpolojni, kiz drje ſo ſamhč a ſwoju naduwacu wědomoſć za njezmôlnu djerža, nic paž tu wot ducha ſvjatohho wjedženu cyrk. Probst Döllinger we Mnichowje ſejzini přenju, někto tež wěſci wot njoho ſamohu wobžarowanu kročel, zo zjawnje wucžby koncila přejeſche. We wjele wulkich měſtach wosobnie we tajſich, we kotrejch běchu universith abo druhé wysoko ſchule, namaka ſebi podobne zmýſlenych muži, kiz zas we ſwojej wokłonoſci druhich za tu wěc dobychu. Kaž je znate, běchu runje we tajſich měſtach doſez pschez wucžbu a piſma a wosobnie nowinu nařazanych ludži, kiz nějachu lažne katolské cyrkwje za čejkle drěmjo, a kiz tohođla dawno te same wjach njenjeſeču, lěta doho chrkwe njewophtowachu a swj. sakramentu njedostawachu. Tajch běchu někto jara lohen pohnucj, z chrkwi njeſpolojnej ſtronje pschitupicj. Tohođla namakamy my tež we Mnichowje někotrych duchownych professorow, wjele ſvětnych wucžeri na universitach a g̃ymnasijach, zaſtojnilek wſchelakorých ſvětnych wyschnoſćow; wot ſamostatnogo ludu paž jara mało. Zhromadžzinh běchu zjawnie, i kotrymž možeſche jedyn pschez předh wudželene karth pschitup dostacj, a potom tamne, we kotrejch ſo jeno wotpoſlane sobustawý jednotliwych měſtow i wuradžowanju dalschoho skutkowanja zetidzechu. We tuthyck pschitowach a wuradžowach ſchadžowanjach knježeske wulka njepšteftawacj, wosebice wo namječe, kiz bě prof. Schulte ſtajſek, zo ma ſo za tym prōcowacj, zo bychu ſo wſchudžom wot katolické chrkwe dželene wosady założili. Pschezjivo tomu ryczeske wosobnie Döllinger, dopomni jich na to, zo džen woni runje pschez to z katolské chrkwe wustupia, wo kotrej chcedža woni tola wostacj, kotrež chcedža woni wucžicjic a porjedzicj; won jim je ſtawiznow dopočaza, zo ſo pschez to i jenej wot chrkwe wotpanjene ſelcze ſejzinia a chku wěc ſlaža. Tola joho ſlota běchu podarmo, a ſloto jedno-

hlešnje bu wobzanknjene, wschudżom za założenjo nowych wosadow so prćowacj. Döllinger pał wopušči žromadžizmu, a njeje so na żanej wjach zjawnje wobdžili. Zjawne žromadžizny běchu woſobniye k tomu džeržane, zo by so tež lud za jich węc dobył; a wo prawdze jara wjèle wczipnoho ludu k nim pschiłhadżesche. Dolhe rycje, husto pschez pschiłhosowace kleškanjo pschetonhjnene, pschecživo bamzej, biskopam, jesuitam a njezmónosceži bamža dachu so tu schesch, Najnježdnichho ryceschtaj prof. Schulte a Michelis. Ze wschěch ryczom pał móžesche jedyn ſudžicž, zo tutej žromadžizne jeno katholska wucžba wo njezmónosceži romskoho bamža na puczu njejo, ale tež wschelake druhe, a z nowa pokaza so tu starý zaſon, zo ſchtóz jenu ważnu wucžbu katholskeje cyrkwe zaczijsne, tež bórzy wschelake druhe přeč zapocžina. Žromadžizna njeje z chla tamni nadžiju ſpoloſiela, kij su wschelach ludžo na nju ſtajeli a tež jeje pschecželojo njewocžakuja wjèle ſpomožnoho wot tutých muži. Tak hleše hacž woni katholsku cyrkę wopuščią, pschianku so k nim wschitk njeſpolojne ſtaný teje fameje, pschez kotrychž wotpad pał cyrkę nicžo nježhubi, ale na cijſtoſceži jeno dobudże, a chla zbudžena hara je we božej prędkidžomnoscji ſrědł, swoju ſwiatu cyrkę wot nježdnich ſtatow wurjedzicj. — Tež za žonſki ſplash, kotoruž so na powſchitkomnych žromadžiznach wobdželicž dowolene njebe, buchu woſebite žromadžizny džeržane, we kotrychž prof. Reinkens z Wrótslawoh leſnje rycesch, a wežipne poſkucharki do ſwojich ſyči kójicž so prćowasche. — We cyrkwičnych ſwj. Míſławſha běchu tež hízom wjachykróz bože ſlužby hacž dotal po waſchnju a ceremonijach katholskeje cyrkwe. Tola wschitko to drje njebudże katholski lud zaſlepicž a na jich ſtronu pschinjescz; założerjo noweje cyrkwe abo porjedžerjo katholskeje tucži mužojo, kij we Mníchowje ſwoje myſle wozjewichu, bhcž njemoža, dokež jim k tomu na najnužniſhim kruſke pobrachuje, na wérje mjenujcy do božich wozjewienjow.

L.

Schwajcarſka. We Einsiedelu žromadžihu so ſriebž ſeptembra tež katholſch mužojo, woſobniye zemjenjo ze wschěch europskich krajow, zo bychu mjez ſobu wurađeli, tał móhli najlepje a wschudžom na ſtajne waſchnjo pschimane a potkóčzowane prawa cyrkwe zaſtupowacj. Prjedy hacž rozeidžechu, podpiſachu tſoje piſmo, adresſu na ſwj. w ótca, njezatſchaſomninho wjeičha woſowaceje cyrkwe, adresſu na biskopow Schwajcarſkeje, kij maja pschi nětciſchim knieženju liberalnich, wschě nabožniſtwo woſobniye katholsku cyrkę hidžachy wjščnoscežow jara cjeſke měſta, a potom protest pschecživo zažerženju badenſkoho ministeria we naſtupanju katholſkich zaſtojnifow.

L.

Z Roma. 20. ſeptembra bě lěto, zo italsch wojach pod naſjedowanjom generała Cadorna Rom napanychu, a na jene za italske wójſtwo nic cjeſne waſchnjo, ſwiate město kſchecžjanſtwu wobſadžichu. Tutoń džen dyrbjesche ſo wot italskeje ſtronu ze wschelakimi demonstracijemi pschecživo bamzej wobenicž, tola ſo jim to njeđowoli, a tał dyrbjachu ſo ſpoloſicž z wupoſnjenjom khorowi a wschelakimi na zjawnich měſtach džeržanymi ryczem. Za wjèle wjetſchi džel romſkich wobhuleri pał bě 20. ſeptember džen zrudobý, dokež nětko móžachu hízom zbožo a ſwobodu, kij jim italske wójſtwo pschinjese, ſpoznacz pschez cjeſte dawki a wschelake druhe njeſprawne potkóčzowanja. Šwiaty wótc dôsta pał na týmſamym dnju

pszech wschelaké deputacije wot swérnych poddanow wopolazma wérneje luboscze a sobužnoscze.

L.

Francojska. W septembri su němske wojska twierdzinę psched Parizom a někotre departementy (wołkresy) wopuszczili, taž bě předh wuczinyne; Francózowje su dotal nimale dwě milliardze frankow wójnskich khóstow zapłacili. W cyklym kraju je pszech hiszce mōcne hibanjo wschelakich politiskich stronow; tež Napoleonowi pschiwišarjo su hiszce džetawi. Sejm je wot Thiersa hacž do decembra wostorzeny.

Amerika. W njełatholskich nowinach Newhorl-Herald pisze jedyn protestant takle: „Ja mózu jenož ze zrudobu na něčjischii swět hladac̄. Widžu tu 300 milijonow křesćjanow stejo; katholikowje steja ze pscheſtrjenej brónju, druhowěrimi z hanjachym wusmiecjom. Wschitcch maja woko na tamnoho česczehodnogo schedžiwca zložene, křiž je zaſtupnik naschoho wumožnika na thmle swěče, křiž je něk ſaž jath a na křižde waſhunjo wot njevěrnych čzródom pscheſczejahn. Ze dha nabožnosć (wéra) chyle zemrjek? Njeje žana swěrna wéra wjac, kotaž by žinjenjo dała, hdhj je nuzne, za Chrystusa na zemi? Ze křesćjanstwo jeniczych mieno, abo je tež ſluk? Ze te wschohomocne złote wopravdze tón jenicki Boh za něčjischii swět, za katholskich a njełatholskich? Ze duch, křiž je we tamnych lěftistkach Saracenow ze Schpaniskeje wuhnał a we zradowanach zas křiž pozběhnył, něk čeknył, a to čeknył na wěczne? Ze duch křesćjanskoho rycerstwa, křiž je we tamnych začzmithych čjasach barbarſke čzródy z Europh wuhna, a civilisaciju (zdželanosć) a křesćjanstwo wumoži a wudžerža, je tónle fo chyle zhubil, ſaž són? Dyrbi tón kralowſki schedžiwce, tón swjath wótc, halo swérny potomnił swj. Pětra, w putach wschitko to wustac̄, zo by czwelowaný był hacž do smjercze swojeje slabosće? A 200 millionow katholskich na zemi steja tu z pscheſtrjenej brónju? Ze dha swět fo podnuril jeniczych do miasnych wjeselow? Mjeſtanje dha fo skonczenie ničjo i pomoc swj. wótcia w joho czerpjenach? Hdje je katholiki swět? Hdje katholska Ratusla? Hdje katholska Schpaniſla? Hdje Francójska? Hdje polkatholska Pruska? Ach! wschitcch z pscheſtrjenej brónju pschihiſaduja! A Pius IX. leži zwijazany na rukach a nohach!“ Tajke su praschenja jenoho protestanta we swobodnej Americh. Tak budža pozdžiſchi spisowarjo, hdhj budža naſch čzas ſudžic̄, tu tele praschenja wopomnicz; ale budža hiszce pschiſtaſic̄ dyrbjec̄; Ach hdj výchu jenož woni brónje pscheſtrjene zdžerželi; ale tak su je woni hiszce pscheſciwo njomu a cyrkvi trjebalí, a to wulcy ſaž malí! — Tola ludej, a to nimale powſchitkownie pak budža a dyrbja spisowarjo ſtawiznow tu prawdu pschiſpoznac̄, zo njeje pschihiſował, ale zo je zjawnje wuprajík: „Bo je to do njebes wołaca njeprawda, kotaž so swj. wótcie na zemi tudy stawa!“ J. K.

Naležnosće towarzſtwā.

Sobustawý na leto 1871: ff. 307. Jurij Kilank z Noweje wieski; 308. Jurij Sopa z Prawožic; 309. Michał Běr z Nadworpja; 310. Michał Buscha z Rabworpja; 311. Marija Handrikę z Kamienjej; 312. farar Jakub Wels; 313. Hana Hetaschowa z Kanec; 314. Jakub Bjarsch z Smjerdzaceje; 315. Marija Donatec z

Böschic; 316. Michał Młonk z Horz; 317. Michał Kolla z Chróscic; 318. Jurij Nobel z Chróscic; 319. Madlena Schęzapanec z Jasenich; 320. Buk (Kłichian) z Gernjan.

Dobromilne darh: P. T. N. z Różanta 11 nsl 5 np.

Za s. wotca: Magnus dominus et laudabilis nimis 1 toter; 1 tol. 12 nsl. wot philippssdorffsko proceſſiona.

Chrlinjki powěstniſi ze ſerbiſtich woſadow.

Z Budyschina. Kſchęzenej: Louisja Marija, dž. Kheznika Miklawſcha Juſta z B.; Martha Amalia, dž. Kublerja Lorenca z Dalic. — Zemrječzi: Marija M., dž. Jakuba Pernadzika z podhroda, 1 lěto; Hanja, Valentina Górnego z B., 9 měř.; Martha, dž. Pětra Wuschanskoho z B., 1 l.; Johanna, mandž. krawca Pfeila, 25 l.; M. dž. Jana Simmerra z B., 4 l. 9 měř.; Miklawſch, s. njeko Mikl. Narcjika ze Židowa 2 l.

Z Radwora. Kſchęzenej: Marija Therēſa, dž. Handrija Henzela z Lutowęzja; Jan Michał, s. Jakuba Lehmanna z Brémjenja; Hana, dž. Gustava Paula z Eupoje; Jan, s. Miklawſcha Wanrija z Radwora (†); Jan August, s. Jana Adamsa z Eupoje; Katherina, dž. Jana Čeja z Radwora; Madlena, dž. Čunki z Khelna. — Zemrječzi: Jan, s. Miklawſcha Libsche z Radwora, 4 m. 9 dn.; Jakub, s. Michała Héblaka z Měrkowa, 1 m. 18 dn.; Jan August Freund z Radwora, 64 l. 6 m.; Michał Mětowski z Radwora, 55 l. 2 m.; Michał Handrik z Radwora, 37 l.; Maria, dž. Augusta Gnauki z Miklee, 2 l. 3 m.

W tachantské řeneli a pola ll. wuc̄jerjow su na pſchedan:

Biblijſke ſtaſiſny ſtarohho a nowohho zakonja

za katholſke wuc̄jerjne wobyczekat Michał Hórnik. 192 stronow. Z titlowym wobrazom a z kartu ſwiatohho kraja. Wjazany exemplar w partijach placji 65 np., niewjazany 5 nsl. W knihilupſtwach su drôždje po pſchirazlu percentow.

We expediciach je Poſta za 3 nsl. na pſchedan:

Pomočna knižka k wuliczenju nowych a starých měrow a waſhow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbiſti a němſki je w tutej knižce jara derje wučzena dohodina, ploninſta a cjeleſna měra, tež za tōčne wěcy, žita atd. Pſchidatý je pſchehſlad decimalow atd. W ſchulach dyhbi ſo nowa měra a waſha ſeſta na wuc̄jerji; duž poruczamž tule knižku tým samym. Wona je tuniſta dyžli podobne němſke!

Wuſchke ſu a móžeja ſo we expediciach Kath. Poſka dōſtacj:

- 1) Litanijsko wo najſwiercziſtej wutrobje Ježuſowej. 8 stron. — 6 np.
- 2) Čeſezowanjo ſydom boleszejow a ſydom radoszejow ſwiatohho Józefa. 8 str. — 6 np.
- 3) Litanijsko k cjeſečzi ſwiatohho Józefa. 4 str. — 4 np.
- 4) Rójowe k spomoženju duſhov we cjeſečzu. 2 str. — 2 np.
- 5) Kherliſch wo ſwiatym Duchu. 2 str. — 2 np.

Darh za cyrkej w Czorneſtach abo Bacžonju.

K cjeſečzi Bozej a k spomoženju duſhov ſu dale woprowali: k bozej cjeſečzi 1 tol. jena wudowa z Budyschina 2 tol.

Hromadze: 5600 tol. 20 nsl.

Cjſchęzat L. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Katholicki Polisi

Wukhadza prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolenna placzna na pōsce
a w knihařni 15 nsl.

Chrystiański časopis,

widawany wot towařstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.
Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 20.

21. oktobra 1871.

Lětnik 9.

Schto rěla: wotpuški kudym duscham we czisczu pschiwobroczeč.

Po smjerci njewocząkuje kóždoho čekomierska tónsamh wotsud, dokelž syn człowjeka budže kóždomu placicę po jeho skutach (Mat. 16, 27). Zbóžny tamny swérny wotroczk, kiz we hnabze bozej czisth wot kóždoho biecžka tute žiwienjo wopuszcza, we wokominknjenju smjerceze wotucza i wjefolomu njebjeskomu žiwienju. Taza zrudny pak je wotsud tamnych, lotrychž dusche su pschi wustupje ze sweta ze smjertnymi hréchami womazane, na wěczne postorečza so do plomjenjow hele. Tamne dusche pak, kiz tak maja hishcze snadne slabosće a njedospołnosće na seb, kiz jim na pschiwostupje do wěcznych wjeseli hishcze zadziewaja, dokelž do njebes nje pschiūdže niczo nje cziste, dyrbja pschez czerpjenja halle so wudospołnijecz, a bozej sprawnosći wscho zarunacz, a potom pschipuszczeza so halle wujiwanju njebjeskeje zbóžnosće. Čzas jich czerpjenja móža pobožni wěriwi pschez bohuspodobne skutki jim pschirótscieč, po wuczbje swj. cyrkwe, kiz je we powschitomnym koncilu we Lyonje (1274) swjatocznje wuprajena a pschez tridentinski koncil z nowa wobkruczena. Z tym njebu snadz nowa wuczba postajena, ale jenož znata, we wšichc czasach wuczena wěrnostz z nowa wozjewiena. Hizom we starym zakonju bu za wotemrjethy woprowane, dokelž běchu židža pscheswědceni, zo je spomožna a swjata wěc za wotemrjethy so modlicz, zo býchu wot jich hréchom byli wumogjeni. (2. Mat. 12, 46.) A we kschefcijanskim času bu tuta wěrnostz pszech wěrjena, a pobožni wěriwi pschiūdzechu swojim wotemrjethym pszech i pomoch pschez paczerje, wopor bożeje mſtě, jakmožny a druhé dobre skutki, kiz woni we tym wotpohladanju skutkowachu, zo by Bóh tón kniez te pschez nie dobyte zaſlužbony kudym duscham we czisczu chyłk pschiwobroczeč.

Na jene taza spomožne waschnjo pschiūdže so kudym duscham we czisczu

też i pomocz pschez wotpuſki. We wszech czasach je chręcej to wuczita a mot najprénisich czasow jow wotpuſki dowolaka, kij móža so dusham we cžiszu pschiwobroczeč, napschecziwne wuczbh pak je hako wopaczne zacziska. A wopravdze, hdj su nasche paczerje a dobre skutki same na sebi khudym dusham we cžiszu wuzitne, njedyrbimy my potom tež wericz, zo su wotpuſki, kij su tola pschiwobroczenja zaſlužbow Khrystusowych, najbožniſcheje kniežny Marije a drugich swjathych, khudym dusham we cžiszu wuzitne? Wotpuſk dobylec rěka: pschez wěste pobožne a pokutne skutki spuszczenjo džela abo wszech tamnych cžasnych schtraſow dostac, kotrej býchmy my po wodathym hręſche hishcze tu na zemi abo we cžiszu woczerpječ dyrbjeli. Boža sprawnoſeč pak, kotrej dyrbji za kózdy hręch dospolne so doszcz cžinic, wujedna so pschez njeskonečne zaſlužby Khrystusowe a joho swjathych, kij je tón kniež hako jedyn njenosaknith pschedrohi poklad swojej chrkwi wotkazal. Z tutoho poklada tak chręcej czerpa, hdj wona swojim wériwym pschez wotpuſki hnady, to je spuszczenjo cžasnych schtraſow wudžela. Wériwi pak móža tute dostate hnady tež za khude dusche we cžiszu Bohu horje woprowac, t. r. woni móža Boha proſyječ, wón chęt te mot nich pschez wěste pokutne skutki dobylete zaſlužby khudym dusham pschiwobroczeč a pschez to so pohnać dac, jim cžas czerpjenja pschiwobroczeč abo bołoszece polóżic. Wotpuſki móža so tak jeno po waschunu prōftwo w khudym dusham we cžiszu pschiwobroczeč. Dusche we cžiszu njestoja wjac pod ſudnistwom swj. chrkwie; chręcej nima tak tu móc wjac jim ich ſlaboszece abo cžasne schtraſy, kotrejdy dla woni hishcze czerpja, spuszczečeč, taž swojim na zemi so namaknym ſobustawam, ale wone ſu dospolne pod ſudnistwo boże ſtajene, Bóh sam móže jim spuszczečeč, a swjata chrkwi hako luboſciwa macz swojich czerpjačich džeczi njeprhestawa ſo za nje pilnje starac, nie jenož ze swojimi paczerjemi, ale wona wotewri tež za nje tamny ji wotkazan bohaty poklad zaſlužbow Khrystusowych a joho swjathych, a z njoho podawa wona tež bożej sprawnoſeč tamne zarunianjo, kotrej býchu khude dusche hemak ſame pschez dołhe a czežle czerpjenja ſebi zaſlužic dyrbjeli, wona to cžini z krutej dowěru, zo tón kniež jeje prostwy, a zaſlužby swojego jednorodzenego syna a joho swjathych njezacpeje, ale jeje džeczem ich dołh hnadnie spuszczeč.

Wotpuſki khudym dusham we cžiszu pschiwobroczeč rěka po tajkim: Boha proſyječ, wón chęt tamne hnady, kij je jedyn pschez wěste pokutne skutki ze poklada zaſlužbow Khrystusowych dobyle i spomoženju khudych duschi we cžiszu nafožic, ich bołoszece polóżic abo cžas ich czerpjenja pschiwobroczeč. Ze tak i psch. něchtó pschez swérne dopielnjenjo wschitlich pschedpišanych dobrzych ſutkow jedyn dospolny wotpuſk dobyle, a wopruje tónsamh za khude dusche we cžiszu, njeſmje pak ſebi wón myſlic, zo jim pschez to w ſchitke cžasne schtraſy spuszczeč, a wone tak z města cžwiele ſo wumoža, ně, taž wjele ſo jim spuszczeč, to poſtajic móže jeno Bóh sam, chrkwi nima na nim ſudniſleje moch taž nad swojimi hishcze na zemi žiwymi ſobustawami, tuczi jenož móža pschez dospolne wotpuſki spuszczenjo wszech cžasnych schtraſow dostač. Tola pak směm my mot božejem ſměloſeče z wěstoſeču woczerkowac, zo khude dusche we cžiszu pschez pschiwobroczenjo wotpuſkom, wosobne dospolnych wotpuſkom, wulke poſloženjo dostač, a tamny zwiazek luboſci, kij

je nas we živjenju zjednocžil, čini nam i winowatoscji, na kóžde waschnjo, wosbnje tež dobyčjo wotpušlow jim i pomoch pschitiz, a jim i tamnomu zbožu dopomihac̄, za kótrhniž woni tak nutrnje žadaja.

L.

Nova serbska protyla.

Hac̄runje běžace lěto hishcze khwili traje, dostawamy tola hžo wschelake protylki do rukow, kotrež many, da-li Bóh, pschichodne lěto trjebac̄. Protyla je witanh hóscz, kótrhž ma pschistup do kóždoho domu; haj wona je hóscz, kótrmuž najdleje w domje pschebywacz radh dowoleja. Hdyž pak tež cuznika hako hoscza cjeſcžimy, dýrbimy swojoho najblížschoho pscheczelu hishcze bôle sebi wažic̄. Taki blízki pscheczel je za našich cjtarjow a za kóždý katholicki serbski dom runje wudata „katholicka protyla“, ketsa z pobocžnym titlom tež „krajan“ mile pomjenowana a wot towarzstwa ss. Chrilla a Methoda nakladowana. Pilný krajan je ju z wosebitej prou a wustojnoscu zestajal a napisal; nělotsi druži su pôdla hako sobukrajenjo popomhali. Tomu a jim budž džakna slawa!

A schto dha w tej protyle, kij so w macžerskej rhci wudawa, dobroho steji? Najprjedy w tak wosebje mjenowanym protyležnym džele wschitko, schtož so wot dobreje protyle žadac̄ smě, a hishcze wjele wjach; na pschiklad steji pola mjenow wschelatich svjatych strona poznamjenjena, na kotrež w „Živjenju Svjatých“ wothchamych so powieda. Na to scžehuje „Ejas Božich stužbow“, kaj je we wschech chrkwiach našcheje diöcesy a potom „chrkwinska protyla za wschitke serbske wosady“. Potom scžehuje jara zajimawe rjane powjedanczlo „Syrota“, kotrež budže so kóždomu cjtarej lubic̄. Powuzný nastank „z kóčža“ wot l. wucžerja Žura zaſluži tohorunja wosebite pschipózniczo. Žortnaj kuskaj „Wubehowanjo zajaca a ježika na malých ladač“ a „Bur a joho wotrocž“ wuskuſujetaj zavérno strony směch. Scžehowace bježortne kruchi: „Wucžba za njerodnych starých“ , „Schtož njeje, móže hishcze bycž“ a „Nějeměj předowanjo i směcham“ a hishcze někotre druhe su tež wobkedažbowanja jara hódne. Tež budža wschelach radh widžic̄, hdyž stoněžnje dospoký zapiss duchownych a wucžerjow kujiskeje a dreždanskeje diöcesy, kaj tež kuloskeje wosady dostanu.

Duž njeſutuj nictó taj dwaj staraj slěbornaj a kúp sebi nowu protyle. Hdyž so tak wjele za njetrèbne wěch wudawa, móže so tež na wužitnu serbsku protyle a knihu něſhto mało wudac̄!

Z našcheje diöcesy.

Z Budyschina. Našh hnadny l. biskop je z Boha zash chle strony a je wčera do Dreždjan wotjel.

Z klóſtora Marijneje Hwězdy. Na 9. oktobra swjecžesctej tudy dwě knježnje, subpriorka Johanna Beer a laiska knježna Aleidis Delenk 60letný jubilej swojoho professa (wotpołożenja klóſktyrskich slubow). Prěnišcha je 79 let stara a w Čechach rodzena (jeje nan bě ze Sakskeje), druhá je 88 let a z Pěſtec rodzena.

Z klóschtra Marijnoho Doła. Psched thđenjom je tudi kaplanka, rođena Welsec z Kulowa, po dleščej khorosčji zmriješa.

Ze Schpitala pod Kamjencom. Na 8. oktobra bu našch nowopostajenj preni farški administrator t. Jakub Werner, kiž bě někotre dnj prjedy sem pschischoł, tudi swjatočnje do swojoho zastojinstwa zapokazan. W mjenje takantstvo konsistorija běsche wjsołodostojnij t. can. cap. senior Hoffmann z Budyschina a ze stronj kollaturskoho knjeſtwa wjsołodostojnij t. probst Dr. Eiselt z Marijneje Hwězdž tohodla sem pschijel. Po džewjatej hodžinje bě so wjele pobožnych z bližičeje a dalisčeje wokolnoſež zhromadžiko. Zapokazanjo a Bože skužby stachu so w němſkej ryci. Po kherlusku wustupi najprije t. senior Hoffmann a pschedstaji z dleščej rhožu zhromadženym t. Wernera halo farſkoho administratora za Schpital. Na to džesche t. Werner na kletku a džeržeſe swoje nastupne prđowanjo a potom Božu mſchu, pschi kotrež so pod wjedženjom t. wučerja Miltawſcha Pecha kherlusku jara wustojnje spěwasche. Skončjuje zanjeſe hjsiče ſenior Te Deum laudamus, kotrež pschitomni w němſkej ryci dale spěvachu. Boh žohnuj t. Wernera a jožo nowu woſadu! Boh zaplač kloſtře Marijneje Hwězdž, hnadnej knjeni abbatissi, t. probstej a wschitkim, kiž ſu ſobu pjenježne ſredki abo poručnoſež a dowolnoſež t. tomu dali, zo je tež Schpitalej abo Kamjencej statn duchownih dath, kotrež che tam Bože kraliſtvo tvaric z jožo hnadi!

Z pola. Žadny lud na svoju narodnu rycę njezabudže a býrniye we druhich ryczach piſacž a rycęcž možt, dawa tola ſwojej macjernej ryci prěnje měſtuo. Tak na pschitkach dabža febi we Francózlej abo w Americy bydlach Němcowje, býrniye derje francózsch abo jendželsch rozemili, tola němſki prđowacž (t. zdžerženju duchownych za parizkých Němcow je fo psched někotrymi lětami tež hromadžiko), trjebaja němſke nabužne knihi, maja na rownych kamjenjach najbóle němſke napíſmo atd. Njedýrbjeli mi Serbja tež na to hladacz, zo by našcha macjernea rycę bjez nami ſo bôle načožovala we zjawnosći? Jedyn Němc, kotrež běsche jene pohrjebnisčejo pschi cyle ſerbskej farſkej cyrkwi wophtač a tam zjwetscha jenož němſke napíſma na rownych kamjenjach widžat, džiwaſche ſo na tym a ménjeſche, zo febi lud ſwoju rycę mało waži. Čhceň ſo tohodla za tym prđowacž, zo by wschudžom, mjez nami Serbami tež našcha narodnoſež ſo tež zjawnje počazała. Žadny derje zmyſleny njebudže to za zlo bracž, ale namaka to cyle naturske a prawe! To je jenož džiwnie nauczenjo abo liwkoſež a njevedomnoſež tých, kiž n. psch. zjawnie napíſma na rowne kamjenje atd. piſacž abo wudypacž maja. Čzoho dla dha ſo tajeh molerjo, thjcherjo abo kamjenjerjo atd. duchownoho abo wučerja w ſakſkich a pruſkých Serbach njeprascheja; kóždž by jim radh pschistojne ſerbske napíſmo wobstarat! Tak myſlach febi, hdyž nechtó, kiž bě wondanjo w Kulowje na wotpuſku, mi pomjedasche, zo ſu wschiile napíſma we wrotach a na murjach kulowskoho nowoho kérchowa jenož němſke. Ze dha woſada cyle němſka? abo ma jenož němſke Božo ſlowo tu mōc, zo wutrobu t. dobrym zacžuzam a prědkwzaczam pochnuwa? Abo njehodža do Kulowa tež tajeh Serbia, kiž němſkeje rycę doſpojenje móčni njeſſu? Duž by tam podla němſkoho tež ſerbſte napíſmo

slušhało. To je jenož jedyn pschitkab; tež we wschęch drugich serbskich wosadach dhrbjalo so na nakożowanjo narodneje rycze we zjawnoſci wjac̄ ledžby a pröch wo to dawac̄.

— ſ.

3 dreždžanskeje diöceſy.

3 Lipſka. Towarſtvo s. Vincenca tudy je 2500 loſow swojeje dobro-čeſkeje lotterije pſchedak, pſchez czož je kassa 416 toleri dobyka. Tež hromadžeske towarſtvo za swoje sobutowarſtwa w Elſassu a Lothringiſte, kiž ſu pſchez wójnu wjeli czerpile a póſla tam 42 tol. luboſćiwoho dara, kiž ſo tamniſkim kudym pſchiwobroczi.

Cyrkwiſke nowinki a powjescze.

Nemſka. Khézor Wyhem w Barlinje je wóndanjo zaſy rajchstag ſwia-tocznie wotewrik a pſchi thym na dobre wobſtejenja wſchęch nemſkich krajow ſpomi-nał, kaž tež na dobre grozemjenjo ze ſuſodnymi mócnarſtwami.

Nemſka. Wulkowójwodſtwo Meklenburg-Strelitz veſche mjez nemſkimi krajemi halo tajſe znate, we kotrymž ſo katholſka cyrkje hac̄ do nowiſchoho czaſa najbóle poikločowaſche. Tola njebe na thym nětčijsche knježerſtvo wina, ale zalonie starodawnich zrudnych czaſow, kotrež ſo hac̄ do dženjinschoho dnja wotſtronicž njedachu. Ale hac̄ runje tute hrube zalonje hiſhčeje wobſteja, by tola wopaki býlo, hdj býchim tudomnym krajnym wjercham tuše njeſprawnoſć pſchiſpięc̄ chchli; dokelž czi ſu ſo na wſchelake waſchnjo pröcowali, ſwojim katholſkim poddanam ſwobodu wuſtukowac̄, zo mózachu swoje kſchecžanske winowatoſće dopjelnic̄. Hjzon njeboh wójwoda, nam nětčiſchoho knježeria, je wo thym rjane pſchitkady dawak; dokelž je ſo za to starak, zo bu katholſkej wosadze we Neufrelitzu (kiž je dotal jeniczka wosada w kraju) we jenym wójwodſkim hrodze ſtwa za kemiſche pſchipokazana. Tež dari wosadze wſchelake trébne cyrkwiſke węch, a hdj ſo miſſioniske bože ſtužby hiſhčeje z Barlina wobſtarachu, zaplači wón wudanki ni-male ſam. Tónle pſchitkad ſczehowasche tež nětčijschi wjelwójwoda Bjedrich Wil-helm. Wón pytaſche duchownej ružy katholſkich wotpomhač̄. Wón wuſtukowa, hac̄ runje jomu wſchelake pſchecžiwoſće, kiž jomu wuſtawa, fejm, lutherſke duchownſtwo a wjetſki džel wobhylterſtwa napſchecžo ſtaſachu, w tym zadžewachu, katholſkim tu ſwobodu, zo móže něk katholſki duchowny džecži kſchecžic̄ a cžeka poхrjebac̄, hac̄runje dhrbjala ſo tajſe cyrkwiſke ſlutki hiſhčeje do lutherſkich farſkich knihom zapisač̄; dokelž wosada hiſhčeje kraju ſamostatnoſć nima, ale je filiala wot pruskeje farh Wittstock na Strelitzkikh pomjezach. Prjedy njeſmědžesche ſo pſchi 50 tolerjach khostanja, žane katholſke džecžo wot katholſkoſtoho duchownoho wuſtucžic̄, a katholſke cžela, jeli njeđhrbjachu bjez duchownoho hrjebane bjez, ſmědžachu ſo jenož wot protestantskoho fararja poхrjebac̄. Khori drje ſmědžachu ſo wot katholſkoſtoho duchownoho wopravic̄ dac̄, ale tón ſmědžesche ſo jenož we privatnej draſe na haſach poſkazac̄; tež njebe dovolene dlęje, hac̄ 10 dnjom w kraju pſche-

bhwac̄. Te a druhe tohorumja njesuboznosc̄e buchu zwjetsha wot nětčischoho wjertcha wotstronjene. Hako dyrbjesche so hród, hđez so katholicka klapacka namaka, twarskich pschiczinow dla, podtorhac̄, starasche so wón, zo bu katholickej wosadze druhí blec̄k t̄ božim službam pschipolazanu był. Pschez wulku pröcu wusłutkowa, zo bu jim nałhvilne jena protestantska chrk̄e t̄ tomu wostupjena. A hako so tuta chrk̄e wot katholikow zas wopusczeć dyrbjesche, je wón pschez mócnie knjez̄ske słowo, hako krajny wjertch, wuprajik, zo ma so katholickiej wosadze dowolnosć dac̄, samotnu chrwiczkę natwaric̄. Zo by so ta wēc bōrz wuwjedla, dari wón t̄ tomu twarskie mēsno darmo a pschilubi twar na kōde waschnjo podpjerać.

K.

N ē m s k a. We Darmstadtce bē so na zapoczątku tohole mēsaca zhromadzizna „protestantow” geshla, t. r. tajskich muži, t̄ż nicžo njewerja, hac̄ jenož na c̄jod ze swojim rozomom pschinu, abo schtož móža z nim zapšimyńc̄, wsc̄e wērnostc̄e božego wozjewjenja, zakladne wuc̄zbh kscheschanstwa woni pręja. We swojich należnosćach pak na lētuschej zhromadziznie mało ryczaču, czim wjach c̄jasa woſta jim, so do cužych wēcow mēsbec̄, t̄ż jich nicžo njestaraja. Tich cykle jednanjo wozjewi pak smēshny strach psched katholickej chrk̄wu a wosobniye psched jesuitam, pschec̄iwo nim zakhadzachn tuczi ludzo, t̄ż hewak jenož pszech rjane słowo „swoboda” za kōzdomo we nowej Němskej na jazyku noscha, na jene za wuc̄zenyh a zdjēlanyh ludzi woprawdze njeħodne waschnjo. Professor Bluntschli z Heidelberga pokaza najwjetshu bojośc̄, staji mjennujch namjet, zo maja krajne wyschnosc̄e jesuitow z Němskeje chle wupokazac̄, a podpjerasche tutón swój njeſniesliwych namjet z ryczu, t̄ż bē połna zehłaných, njesprawnych woprawdze żadkowych wobskorżowani wo wēdomoſc̄ a zdjēlawosc̄ tak zaſlužbnoho rjada jesuitow, tak zo so same wschelake lutheriske nowiny tajskich njeſniesliwych namjetow hanbuja. Tak piša we tutej wēch t̄ psch. lutherka Hannoversche Landeszeitung: „Wolano za wupokazanjom jesuitow woznamjenja wsc̄h, t̄ż je psches i psches z nowa zapocžnu. Tutón liberalismus, t̄ż wsc̄u móžnu swobodu sam za so žada, njecha katholikam tute prawo popschec̄. Katholikojo, po prawym wsc̄hitch, t̄ż na stronje liberalnych njestaja, nimaja po jich zdac̄u z cyka žartoho prawa, po tajsim tež nie prawo zjenocženja, rjady załozic̄ a psches nje swoje należnosće zamkowjec̄ dac̄; jenož liberalismus je njezmēlny, pôdla njoho njeſmje so nicžo druhe c̄zerpjec̄ a swētna wyschnosc̄ ma jenož winowatosc̄ ze swojej mocu jomu služec̄. Hdy by so liberalismus woprawdze za tak móchnoho džeržač, c̄zohodla dha by tajku bojośc̄ psched jesuitami mēl.“ Tak sudža lutheriske nowiny wo namjetach tamnych protestantow. Hdyż pak lutheriske nowiny tute zakhadzenjo pschec̄iwo katholickej chrk̄wi za njeſniesliwe a njehanibite džerža, njeħyrbjeli potom katholikowje t̄ tomu mjelc̄ec̄, ale jednoħłosnje dyrbjeli pschec̄iwo tajkomu njehanbitomu so nutschmēšenju do katholickich należnosćow wustupic̄. Kajku haru bytu protestantowje zbehnyli, hdy by podobna zhromadzizna katholickich muži sej zwērika, do jich chrwinskich należnosćow ryczeć.

Z M u i c h o w a. Kaj je znate, je nashe ministerium we wobżarowania hōdnych chrwinskich zwadach na sironu protestkatholikow stupiło. Wjesc̄hina sejma,

lotryż je netko zhrromadżenj, pał je derje katholicki zmihlена, njedzerżesche pał tola netk za prawy čas tute chrkwienske naležnoſće į zjawnomu jednanju we sejmje pschinjescz, a chchscze tak njeſtoboznym rozmłowjenjam z pucza wuncz. Tola druga strona njemějſeſche mera, ale staji we posedzenju 7. oktobra na ministerium interpellaciu, t. j. zjawnie praschenjo, hacz chce ministerium wszech, kiz „za kraj straschnu“ wucebu (?) wo bamžowej njezmolnoſci njeprichipoznaja, we jich prawach a zaſtojnſtwach zakitacz, a nastawachm protestkatholiskim wosadam a jich duchownym toſame prawa, kaž dotal katholicki chrkwi zwolici, hacz chce z chla duchownu móc wot swětneje doſpołenje dželicz. We posedzenju 14. oktobra poda ministerium we jara wobſchernym piſmje wotmłowjenjo. Nadzije protestkatholikow buču tu doſpolinje ſpotojene. Minister kulta Luž ſlubi, jim wschē žadofeſe dopjelnicz. Tute wotmłowjenjo njeby drje minister ſej zwaził dacz, njebyli z Barlina į tomu dowolnoſć abo fnadz poruczoſć dostał, dokelz wot tam ſo wschē potkoſzowanja katholiskeje chrkwe wjedu a podpjeraſa.

L.

Z Augsburga. W tudomnej wojskowej khorowni ležesche w juliju francóſki wojaſ (Turkos) mohamedanskej wérę. Tehdom buču tam czeſkich khorym Francózam rózarije dawane a mohamedan dosta na swoju žadofeſe tež jene. Joho khorosz pschibjerasche. Tu ſo ſta, zo bu pođla jedyni drugi Francóza ze ſwiatymi ſakramentami wobſtarany. Pschi tym bu tež turkowa wutroba hnuta. Po netkotrych dnach žadasche ſo ſpowiedacz. Hdyž jomu prajachu, zo wón njemože į ſpowiedzi pschibjuszczenj bhcž, ale į ſwiatej kſchczenj, hdyž by Khrystufowu mérę wuziaſ a potom ſebi pschaſ, kſchczenj bhcž. Duž praji wón: Za wérju a chcu kſchczenj bhcž. Po krótkim rozwuczenju dosta wón ſwiatu kſchczeniu 18. julija a imieno Józef Maria. Po pječ minutach zemrje ſmijerž zbožnych.

Z Pariza. Krótko psched rozeidzenjom narodneje zhrromadžizny (ſejma) ſu 46 zapoſlanch adresu ſwiatomu wótej wótpoſtali, w kotrejž pschecziwo wschitkomu njeprawu protestiruju, kiz je ſo jomu ſtało a joho njezmolne wuczeńſto wuzinawaja.

Z Francózſka. Sakska diviſija, kotaž tudy ſteji, hotuje ſo na dompuč do wótenoho kraja; dželba thchle wojaſow je hižo na puczu.

Z Afriki. Miſſionar Comboni, kiz ſo moſeſje za negrow (cžornych) ſtara, je po Europje puczował a wjele pjenjeſzneje podpjery dostał. Za ſeminar we Veronje, hdež wón negrowſke džeczi wuczeńſto dawa, je khejorla Marija Hana w Prahy 20,000 frankow darila. Wón je hižo wjele rodzeńſtch negrow dał wuczeńſtow a wuczeńlow w Europje wuwuczeńſt, kiz ſo potom do Afriki wróćza a tam kſchecjanſto a zdželanoſć rozſtěreja.

Naležnoſće towarſtwa.

Sobuſtawu na lěto 1871: 321. k. Michał Kucjanek, krawski miſčityr z Laza.

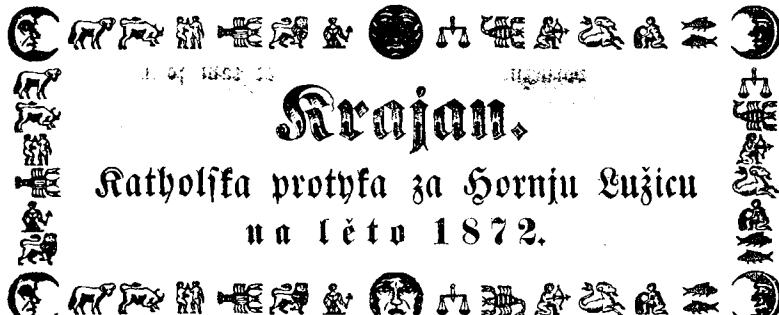
Na lěto 1870: M. R. z E.

Chrkwiński powieśćnik ze serbisch wosadow.

З Budyschina. Rękczęne: Marija Klara, dž. Th. Oskara Krenca z B.; Hanža Marija, dž. Ignacea Franca Trulleya z B. — Zemrječi: Jurij, s. Wylema Thiemanna z B., 4 dny; Marija Madlena, Handrija Renča z B., 4 l. 5 měs.; Karl Pawoł, s. Oskara Hartmanna, 1 l. 7 měs.

Sobotu 28. říjbra (na ff. Symana a Judy) popoldnju w schyrjoch budje katholska bjesada za ralbicjansku wosadu we Bazlu założena, a su wszych pšče-čeljo tejele naležnosće z tuthym pšceprošcheni.

Z nakkadem naschoho towarzstwa je wschka a pshedawa so we expedicijach Póšta a pola klamarjow:

Schlož chee 1., 2., 3. a 4. letník teje sameje dospeknosće dla měč, može w redakcií kózdy po 1 nsl. dostacj.

Wschke su a mōžeja so we expediciach Kath. Póšta dōstacj:

- 1) Litanijsa wo najswjecjisszej wutrobje Ježusowej. 8 str. — 6 np.
- 2) Čeſezowanjo ſydom bohoſćow a ſydom radoſejow ſwjatohho Vózeſa. 8 str. — 6 np.
- 3) Litanijsa k čeſeji ſwjatohho Vózeſa. 4 str. — 4 np.
- 4) Rožowje k spomoženju duſchow we čeſezi. 2 str. — 2 np.
- 5) Kherlusch wo ſwjathm Duchu. 2 str. — 2 np.

We expedicijach je Póšta za 3 nsl. na pshedan:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a starzych měrow a wahow.
Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbisci a němci je w tutej knižce jara derje wulcožena dohodna, pšeninska a cjelesna měra, tež za tóčne wěch, žita atd. Pšcidatly je pšeblad decimalow atd. W ſchulach dyribi so nowa měra a waha lětſa naučicj; duž porucžam̄ tule knižu tým samym. Wona je tunischa dyžli podobne němſke!

Dary za cirkel w Czornebach abo Baczonju.

R e čeſcji Božej a k spomoženju duſchow su dale woprowali: M. B. z B. 10 tol.; dwaj kuponaj krajnatoslohe dožnoho lísta Lit. E. III. čzo. 6401 w pšacjiznje hromadje 4 tol.; kupon wjacírci hižo njenomanych tamjenistich dožnych lístow na-ſcheje poſkadních hromadje 4 tol. 17 nsl. 5 np.

Hromadje: 5619 tol. 7 nsl. 5 np.

Katholicki Poročal

Wukhadźa prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cylolétna płaćizna na pósée
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis.

wydawany wot towarzystwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 21.

4. novembra 1871.

Lětnik 9.

Pošlenje dny we žiwjenju biskopa Darboh.

Surowe podawali, kij so we měrcu, hapyru a meji we Parizu stachu, su pola wschitlích hiščeje we zrudnym wopomnječu; zjawiňje swědczachu, kaf daloko móže so čłowjek zabłudzic, kij je wěru do wozjewienych wěrnošczow božich wo-puszcził a hłos swojoho swědomja poduſtł. Tamna strona we Parizu, kij taſte žadławe njeſkutki wobenidze, kotrzym móžeſče ju jenož helski duch pochnuc, mjenuje je komuna, skoro, kij na jeje wotpohladzania połazuje; chce mjenujcy dotalny rjad we derje zradowanych krajach pschemowrocjic, a nowu měšcencu zawjescz, we kotrej kózdy jenak wjele płaci, we kotrej dyrbja wschitcy wscho pszechzene abo zhromadnje měcz. Wona njeje jenož we Parizu znata, ale pod wschelakimi mje-nami skoro pschez wschě krajinu swęta rožschérjena, ma swoje sobustawny wosobnje we wulckich městach mjez dżěławym ludom fabrikow. Wschudzom, hdzej je swětna wschynosc ſeba, tam wona knejzi. Wschě zbezki we nowischim času, kij we Ital-skej, Schpaniskej, wjachtrócz we Francóiskej nježbožo na kraje a ludy pschinjeſchu, běchu wot tajlich ludzi zapocząte a wjedžene. Njeſprawne zamordowanja njevinowatych, wosobnje duchownych a swětnych zaſtojnów, spalenje ſlawnych wopom-nikow, spalenje chrkwiow a hródow su zrudne śledy, kij po ſebi zavostaja. Naj-nowische surowoscze we Parizu wo tym swědcza. Lědom zo zbezkarjo ſpóznachu, zo so pszechzivo wójſtu republiki njebudža dowobaracz móć, chchdu ſebi lépsche wuměnjenja pschihotowac, abo k najwjemnemu swoje žiwjenjo tak droho hac̄ móžno wukupic. Tohodla wubrachu ſebi tajlich nahladnych muži, kij mějachu pschi krajnej wschynosczi wulci wliw (Einfluz), wzachu jich jatych, a hrózachu jim tež žiwjenjo wzac, jeližo wschynosczi jím zaſkuženu ſchtrafu njeſpuszczi. Mjez naj-prěniſchimi, kij buchu tak wot komuny do jaſtwa czisnjeni, bě tež archibiskop Jurij Darboh, a we cikym měscze česčený a lubowaný farař Deguerry, z wjele dru-

himi duchownymi, wosobnie z rjada jesuitow. Dobri pschechelojo drje běchu arcibiskepej hishcze zahe dofcz radzili, straschnie město wopusczejc, tola wón na to z wutrobitoſeu wotmłowi: „Ja woſtanu, tón pschikkad sym ja swojomu duchownstwu winoſty. Ja sym swojich duchownych napominal, swérnje na swojich měſtach woſtač, ja dyrbju jim we tym do přečka hicz.“ Wutoru martrownoho thdzenja wjeczor pieczech, pschimidechmu wotpóslani kommuny do archibiskopſkoho wobhdlenja a nuzowachu swérnoho wytſchchoho paſthyrja, z joho duchownymi na měſce wšcho wopusczejc a z nimi hicz. Jastwo Mazas bu archibiskepej a wjach hacž tsichezem duchownym k dalschomu pschebywanju pschipokazane. Tu hishcze bě k wutraczu; hacž runje we swojich kódach jenož najpotrébnishe wěcy namakachu, mózachu tola mjez sobu wobkhadzec, zhonichu pschez nowinh, kaž tež druhdy pschez wophtowanja, skto so zwonka stava, haj nadzija na wumoženjo jim tež njebe wžata. Wschelake dary luboscze namakachu so pschez mudre a swérne ruči do jastwa Mazas. Tež „khleb žiwjenja“ jim njebe dospołnje zapowiedzeny. Kaž we prěnich časach kschesčanskich martrarjow so jathym najswiecziſhi sakrament pschez wěsthých posolow pschinostchowasche, tak sta so tež tudh. Znate tež je, kaž je archibiskop z Westminstra, podpjeran̄ wot němſkich biskopow, wo wumoženjo jathym so prćowal, tola pał podarmo; zadzerženjo pschedsyd francózskéje republiki we tutej wěcy pał hishcze njeje tak prawje wuswětlene. We tuthym jastwie woſta archibiskop z druhimi jathmi hacž do 22. meje. Najwoſobniſha twierdzizna zbezkar, Montmartre, bu wot wójska dobyta a z tym jich móć złamana. We swojich zlobach woni nětk cyrkwe rubjachu, palachu, a woniečeſczachu, haj same koscze wotemrjethy njemózachu psched tuthym njehmankami we měřje wotpocžowac̄. Paríz chycske komuna cíſce ſapusczejc, a wójsku jenož ſpalenischę zawoſtajic̄.

Wjez tym hacž nětko so we pschedměſtach wojowasche, bu wjeczor 22. meje archibiskop z 36 jathmi, najbóle duchownymi z jastwa Mazas, do wjele grudniſkohu, la Roquette mjenowanego, pschewjedzeny. Česčomu schédźiwo bě we tuthym času wjele czeřpič, joho zblednene wobliczo, joho cykle zadzerženjo wo tym žiwje swědczesche, ale ſurowishe hodziny czaſaku hishcze na njoho. Kaž khude a hujbene bě nowe wobhdlenjo, kž bu tudh archibiskepej pschipokazane. Jenož ſtomu namaka wón na zemi k swojemu lehwej. Tola na tuthym měſce njebořachowasche tamne njebijſte poſhlynenjo, wjac hacž jedyn měſchnik noschesche tu pschi ſebi najswiecziſhi sakrament. Tak njebe jim puczna chroba zapowiedzena. Hacž runje bě archibiskop ze swojimi měſchniskimi towarzhem hžom rano 24. meje dospołnje k smjereži pschihotowanju, njemyſlesche ſebi tola hishcze pschipokdnju tohosamoho dnja tute czežke woſomitnenjo tak blízke. Wón bě tróſtny, haj wjeſoty. Tak bě ſo wjeczor pschiblizkt. Wokoło ſchesczych pschimide do jastwa jedyn wytſchchi zbezkarſkoho wójska z mjenom Véry z jenym druhim poſlancem kommuny a z 30 woſakami, žadac̄ ſebi 6 jathm, mjez nimi tež archibiskopa. Kłodník dyrbjeſte po poruczeniſci tamnoho wytſchchoho jednotliwe kódhy wočinječ, a wuzwolene wopory tutej dracžowſkej črōdze pschepodac̄, kž je pod hanjenjom a zelenjom na měſio wotprawy wjedzescze. Wbohe wopory džehu dwaj a dwaj, najprjedy archibiskop ze ſenatorom Bonjean-om, potom farař Deguerry a jesuita dn Goudrai, na poſledku du-

chowny Clerc z Allard-om. Město k wotprawie postajene bě nutskowym dwór jasťwa la Roquette. Psihi zaſtupje do tohosamoho wobroczi so archibiskop k swoim towarzham, pozběhny swojej ruch a pozohnowaſche jich poſleni króz. Potom buchu jedny psihi druhim psihi muri dwora ſtajeni. Archibiskop chee hiſhce ſkwo praſic, tola to ſo jomu njedowoli. Komando k tſelenju bu date, a pječzo panu wot ſmierſtnych ſulkow trjecheni, jenož ſchěſth — archibiskop — ſtoji hiſhce nětore ſekundy a potom padnje tež wón, wopor swojeho žiwyenja Bohu tomu knyzej dokonajo. Woſoko 8 wjeczor wopuszczeniu mordarjo jasťwo. Preňi row bě za tute 6 wopory we dworje jasťwa pschihotowanu, hdzej wot ſrjedh hac̄ do njedzele lejachu. Wot jom buchu na kēchow Père la chaise donijene a k druhim morwym njepſchikryte do jenohu ſuta tutoho wulkohu kēchowa położene. Žena z najſwjeczjich winomatoſczow běſche, tak khetſe hac̄ bě k tomu městę pschiftup, tutym drohim powoſtanckam pschikluskacu čeſcz wopokazac̄. Hizom 1. junija móžeshe ſo čeſko pschez taſ ſrudnu ale ſlawnu a wutrobitu ſmiercz hiſhce wjele wysche waženoho archibiskopa balsamowac̄ a potom klapali joho hrodu wustajic̄. Čzrody čeſczowari čiſhcezaču ſo woſoko kaſhceza, we kotrymž we biskopſtej draſce wotpočzowashe dobrý paſth̄, kž bě ſwoje žiwyenjo dał za ſwoje ſtadlo.

Zrudne podawki 24. meje njeběchū druhim jathm njeznate woftali, tež woni woczaſowemu kózde woſomilnjenio ſmiercz. Tola haſke popoſdnju 26. meje buchu ze ſwojich kódow wotwiedzeni; tola tónkroč pak njedyrhjeſhe ſo wotprawa we dworje jasťwa ſamoſho ſtac̄, ale pschedměſto Belleville bu k tomu wuzwolene, do kž běchū woſydleryo tutoho džela Pariza ſo najdzivischi wopokazali, a tak dyrhjachu pschez to placzemi a wuznamienjeni bhež. Dothi zrudny čzah džeshe tak pschez haſh, woſbaty wot woſrónyenh muži, hanjeny a ſměſcheny wot pjaných žónſkich, pscheszczehanh wot dživich čzródom kózdeje starobhy. Poſt hodziny doſko traſeshe, předh hac̄ na zrudne město ſmierze dónidzechu. Tež jich čzela buchu po pschedwinjeniu zbezka namakane a na ſwiatoczne waſhynjo poſrjebanie, jich mjenia pak ſu zapisane do kniſhow žiwyenja.

L.

3 naſhceje diöceſh.

3 Budyschina. Džensa dopoſdnja doſtaſchtaj k. Petr Lipic̄ z Lubochowa a k. Jakub Scholta z Wotrowa měſchniku ſwjecziznu w tachantskej chrkwi. Nutſe budžetaj přenju Boju mſchu džerzec̄.

3 Budyschina. Kož z liſta z Prahi z honichym, je w tamniſchim ſerbſkim ſeminaru lěta 22 ſobuſtawow, koſiž wſhitch gymnaſium wophtuja. Míjez nimi je 10 Serbow: Michał Pětranc z Čorneč a Jakub Skala z Khrósczic w 8. rjadowni, Franc Merčink z Věſtce a Jurij Nowak z Njebeleſzic w 7., Michał Bräuer z Worklec a Michał Kenježl z Krépjec w 5., Jurij Kummer z Laza a Michał Bředrich ze Smjerdzaceje w 4., Jakub Šilant z Lufcza w 3. a Jakub Bart z Kukowa w 2. rjadowni. Němcow je 12: Franc Kunze ze Schérachowa, August Rönsch a Józef Keil ze Seitendorfa w 8., Paweł Peč a Alois Schäfer z Drezdjan w 7., Reinhold Bockſleitner z Radeberga, Ignac Donath ze Schönfelda a August Noař z Drezdjan w 5., Franc Löbmann ze Schérachowa,

Richard Smý (Smij) z Drežđan a Paweł Richter z Freiberga w 4. a Jan Bergmann ze Zwiercawa. — Z tutoho je widzeć, zo hafle móže za schthri lěta nanaiprjedy zaszy seminar nowych duchownych posłicicęz. Tola matný jenohu młodoho Serba w Münsteru (t. Chža), kiz budže předh wuswjeczenih.

Z Khrósczic. Na 22. oktobra swjeczesche nascha wosada stolēne jubileum chrkwięswjeczenja. Każ běsche so ī tomu cyrkę zwonka pschihodniye pschez rjane zelene čestne wrota pola wulskich duri wudebita, tak běsche tež z nutsla wulki wołtar z wjele pišanymi lampami poswěstleny a z pletwami a wěncami wobwěschany. Pschi wulkej Bożej mſchi běsche Boże Čzelo wustajene a spěwasche so Pange lingua taž tež wschitke druhe serbske khrelusche z pschewodženjom piſchczelow, trumpetow, posaunow a paulow. Prjedy s. sczenja bu pak wot tudomnoch spěwarjow a wuczerjow rjanh schthrihłosn̄ spěw: „Cantate Domino canticum novum“ atd. z Proſlowej „Musica divina“ bjez pschewodženja hudźb a piſchczelow spěwanij. Responsorijs wotpěwachu so tež schthrihłosn̄e bjez piſchczelow. Wječzor běsche cyrkę illuminowana a buchu tež wschelale rjane woňohry wotpalene.

P.

Z Khrósczic. Druhi dopis, kotrž tu samu swjatočnosć wopisuje, pschidawa hisčeze, zo bu na Bożej mſchi a pschez chy džen wjele krócz z mjerzlemi tsłane a zo běchu na wjach mestach bengalske woherje a druhi wohnjostrój. Wón dopomina, zo je psched 100 lětami Jurij Chž, rodzeny z Różanta, farat w Khrósczicach był; wón běsche to, taž smy to wuphtali, wot 1769 do 1791, a duchowny wot 1761. Bisłop Jazłub Wóſki, rodzeny z Wóſkic lubka w Khrósczicach, kiz je cyrkę swjeczil, wumrje krótko po thmle za njoho wosebje zwjefelachym slutku, mjenujich 3. decembra 1771 halo 14. tachant po tač mjenowanej reformaciji a z chla halo 40. (wot założenia budyskoho tachantswa w I. 1221). Na jubilejskim dniu běsche zaszy widzeć, zo w naszej wosadze lubosć ī božomu domej a ī naszej swjatej wérje bydlí. To je tež prawe wotmołwienjo tamnomu, kotrž psched někotrym časom naschu wosadu w jenyh czužyh nowinach wjachkrócz wusměšchesche a njekniczomnie hanjesche.

Z Malbic. Na poslednjej khrósczanskiej katholskej zhromadžiznje bu wurdzene, zo měle so po jednorwych naschich wosadach tak mjenowane „katholske bjesady“ założicęz. Początk je so někto stał. Na ss. Symana a Judy zemde so czrōdka za tu wěc zahorjenyh muži we lajkowiskim mlynje a założicu tajku bjesadu za ralbiczański wosadu a postajichu sebi za swoje hłowne wotpohladzanie, „wjesnih lud ī pilnišchomu dżelbraczu na cyrkwińskim žiwjenju wubudzecz a joho katholske zmyslenjo zdżerzecz a pschisporjecz phtačz.“ Tute nadobne wotpohladzanie chce tale bjesada docpęć z kóždoměſacznymi zhromadžiznami, z powuczachmi pschednosčkami, kotrež so tam dżerża, z čitanjom wschelakich nowinow a z referatami wo tychsamych atd. Tónkrócz zabjerasche so wona z postajenjom swojich wustawow a z wólkami. Za pschedsydu bu jednohłosnje wuzwoleny: t. Michał Róla, ralbiczański kapłan; za joho naměstnika: t. Michał Kummer, mlynk z Łazku; za pismawiebžerja: t. Franc Kleiber, wuczer w Schunowje a za joho naměstnika: t. Mikławsch Hücka, wuczer w Malbicach; za połkadrnika: t. Jazłub Grawsch, namař

z Różanta a za wubjerników: M. Jakub Matka, bur z Konjec; Jurij Lehmann, bur z Różanta; Jakub Czornak, bur z Nowoslic a Michał Biedrich, schewc ze Smierdzaceje. Haczrunje tón dzeń wiele naszych pszczeżelów hermanka dla w Budyschinie pszczebywscze, dha so tola hischce tómsamón wiecior tisichço do biesadz̄y zapisać dachu. Na s. Handrija wona so zas we Łazlu hromadu żenidze a zapocznje swoje skutkowanjo. Wóh tón kienje pak chę tele młode towarzstwo żo-
hnowac̄ a jomu prawje wiele pszczeżelów wubudzec̄! R.

Do pola. Dokelž jezezoljeńja w Niedzichowje, hdež su tafle z pišmom za kułowski kerkow late, žane serbske pišmiki njemějesche, njeſu ſo žane serbske napisma pschihotowac̄ hodžile; tohodla njemóžachu tam ani njenko Čgorlich, ſtož tón jedyn serbski pišmit naſtupa, prawje dołonječ. Vecz a piſac̄ je dwoje! Za to ja tež ſhm, zo by ſo wſchudžom, hdež ſo to wuwieſeč lochlo hodži (taž pschi molowanju abo dypanju pišmikow), serbske pišmo na zjawných wopomniſtach atd. žadalo a wumjedlo.

Z dresdenšćanskeje diöcesy.

Z Drežđan. Wusluženih dwórski prédar I. Heine, budýši kanonikus, je wot kraja ryceríši kříž zaſlužbnoho rjadu doſtał.

3 pruskeje Luižich.

Z K u l o w a. Połslenju njedżelu oktobra bu pschi najrjeñschim wjedrje nasche nowe po hrjebniſchczo woſwjeçzene. Po chrkwiſtich wustajenjach ma prawo, po hrjebniſchczo woſwjeçzic, jeno biskop; dowolnoſcż a połnomoc t woſwjeçzenju bę pak nasch hnadny kniez biskop we Wrótsławje naſhomu fararzej dat. Po woſpewanym nhſhporu podachu so we rjanym dolkim czahu, kotoruž ſwiaty kſciż z khorhojem do przedka dżejche, naſchi tſjo duchowni, měſchczansch a woſadni zaſtoñkojo, jednoth rjemieſſnikow, tſelcojo we uniformje, wuczerjo ze ſchulerjem a wulka mnohoſcż zhromadzenoho ludu pod mócnym zwonjeniom wſhickich zwonow ze farskeje chrkwie na nowy kerkow. Tónsamh leži na drozh do Kamjenca zdobom pschi měſchczanskich wrotach na hórcy; wón woſpchinje połkſečza jutrow role a je z rjaney krutej murju woſbath. Mały moſczęk, železne wrota a železne durczęka wjedu z drohi na po hrjebniſchczo; woſrjedja je ſcheroč ſchęzerkow (kisowh) pucz a pschi kromje nufłowneje murje su ſchęzežki. Na po hrjebniſchczo maſch krafny wuhlad do woſlinoſcze: widzis̄h wuſtſhēſtrjene plódne hona, rěku, kłosichtysle hath, měſchczansku holu, woſadne wsh; t połnoch stupia czi napsheczo Wojerzech z tórmom a z hrodem, a t połdnju we módrzej daloſoſci budyské hory. Nimalo na kóncu ſrénjoho pucza po hrjebniſchcza ſteji wulki železny kſciż na kamjenju, kotoruž je wuměńkaſ Millawſch Czorlich z Němcow t wopominjeſcu na swojoho we poſleniej wójnje we Francózſkej zemrjeteho syna za 85 toſerjow horjezwieſc dat. Ře nohomaj kſciżowanohu zbóžniſla wiſa taſlička z napismom: „Daj jim knieże węžnij wotpočin”, ſchtōž je ſtajna chrkwinia modlitwa za tych, tuz na po hrjebniſchczech we Bohu wotpočują. Też pschi wrotach nowoho po hrjebniſchcza

wisatej dwē železnej tafli z lathm a pozłoczanym pismom. Napis přenjeje tafle rěka: „Swjata a spomožna mysl je, za wotemrjethy so modlicz, zo býchu wot hréchow wumioženi býli.“ 2. Maff. 12, 46. Napis druheje tafle rěka: „O Mensch, hier lerne, was Du bist, — Lern' hier, was unser Leben ist: — Ein Sarg nur und ein Leichenkleid — Bleibt Dir von aller Herrlichkeit.“ Tára k wobžarowanju pak je, zo liječnja we Niedžichowje, hdjež so tafle a kschiz džekachu, serbske pismiki njemejšche a zo to hodla tamón přeni napis, kaž wopomnjeníski napis na kschizu we serbské ryci so wulecz njemóžesche.*). Potom hacž proceſſionski čjah na pohrjebniſčezo pschischoł bě, zarjadowachu so wschitich wokoło wulkoho kschiza, psched kotrymž hýthče druhi mjenišchi, drjewiany a njebarbieny kschiz z tsiomi swěčkami do zemje tyknjeny bě. Tónle, tał rjec, nahi kschiz dhrbjesche pominacž na nahotu a khudobu čłowjeka, hdjž so narodži a wumrje (čerćpjet Job praji: „nahi sym do swěta pschischoł a nahi woteridu ze swěta“); te tsi swěčki pak dhrbjachu pominacž na najswj. Trojicu, na swětko swjateje wěrh a na njeſmijertnosć čłowjeczeje dusche, kotraž po smjereči čžela živa wostanje. Čenježa wuczerjo spěwachu ze swojimi schulerjemi a ze ludom pod pschewodom pozawnom rjanu kherluſch: „Staka maczeř holosčiwa.“ Po chrkwinym waschnju bu kérchowny kschiz najprjedh woswjezeny a potom pohrjebniſčezo. Klecžo psched smjatym kschizom spěwachu duchowni a lud po rjedže litaniye wot wschitich Swjathych; na koncu týchsamých zbehny so měščnik a z prawej ruku znamjo swjatoho kschiza činjo modlesche so wón: „Čenjež Božo, zo bý ty tele pohrjebniſčezo žohnowacz a swjatosćicž chyl!“ a lud wotmołwi: „Prosyňm čže, wuslyšch nas!“ Někt khdžachu duchowni, wuczerjo a schulerjo po chlym pohrjebniſčezu a měščnik zwołkijewowa je na wschěch stronach ze swječenej wodu; pschi wobkhadu pak spěwasche spěwarski khór Davidowý pječđzesałt psalm: „Smil so nade nimu, o Čenjež, po twojej wulkej smilnosći.“ Po dokonjanym swječenju džerjeschke farač predowanjo we němskej a serbskej ryci, we kotrymž wón wulkadowasche, tak kschesčjan zbožnje wumrječ móže a kajke winowatoſče my napštečo naschim lubym wotemrjethym dopjeljnječ mam. Zež zapołoži předar halo nazymiske zornjatko k luboznomu nalětnomu skhadženju do wutrobow pschitomnych poslucharjow prostwu: zo chyli čjismi, kotrychž je kruž z časnymi lublami žohnowac, Bohu k česecži a jim samym k wěčnomu česnomu wopomnječju na nowym pohrjebniſčezu k hapačku natwaricž. Na posledku prajeſche so najwutrobnischi džak patroninje farſteje chrkwe, hnadnej knjeni abthyſne Edmundzje we klöſchtrje Marijneje Hwězdy, měščanskim a wosadnym zaſtojuñkam kaž wschitkim tym, tiz su z wulkej prou a z čežkim woporom 3000 tolerow twar naschoho pohrjebniſčezu dokonjeli; jim pschejſche předar bohate žohnowanjo bože za čas a wěčnosć a halo najwazniſche, schtož kschesčjan kschesčanej pscheč móže, zbožnu smjercž. Swjate rózarije spěwajo wróci so swjedženſki čjah zaž do farſteje chrkwe. Wot přenjoho novembra pohrjebaju so čžela na nowym kérchowje.

*). Zo by železna tafla z napisom lata była, trjebaļu so cynowe pismiki, kiz so na desy pschischrubuja a potom so do hliny wucziszejeja; do teje hliny lije so žehliwe železo.

Cyrkwiensle nowinſti a powjescze.

Z Wina. Arcibiskop-kardinal je kňapku, w fotrejj chyſche protestantholicki farar Štefan Anton z dowolnoscu měſchčanskeje wychnosce Bože služby djerzec, interdicirował t. r. za duchownsku službu zanknył. Tak su tež biskopja w Bajerskej seznili, hdzej tak mjenovani starokatholikojo wo cyrkwe žadachu.

Rakuska. W tutym khejorſtwje pał je zaſh te kniežetſtw, kij běſche na prawej koliji, do boka wotſtoreczena. Khejor bě mjenujich spóznał a to čeſkomu ſejmej wozjewik, zo chce čeſkomu kralſtwu (a potom tež druhim dželam Rakuskeje) te prawa zaſh dac, kij jomu ſluſheja, a ſo potom halo čeſki kral kónowac̄ dac. Po khejorowej woli běſche wutrobiti minister grofa Hohenwart wſho trébne wujednał z wjedzieczeremi čeſkoho 5 milijonowoho luda w Čeſkej a Morawſkej, z L. Riegerom, L. grofu Elam-Martinicom a L. Pražakom. Tuči běchu wjèle ſpuſchejili wot swojeje deklaracie z lěta 1868 a ſamo njesprawne wujednanjo khejora z Maďarami pſchipóznali. Po chlym khejorſtwje mějachu wſchitcch wulku radoſc̄ z wuwzaczom ultranémcow, kij nochedža rune pravo druhim ludem popſchec̄. Poſtojca Němcow pał je ſo na ſejmach a druhdze tež za pſchedpoložene wurunano wuprajila. Tu pſchinidze pał k hotowej wěch wuherſki minister Andráſhy a joho poſlachach njezbožowny politikus kanceler Beust a wotradzischtaj ze ſebicžnosce khejorej wobkruczenjo wurunano. Duž wotſtupi minister Hohenwart ze ſwojimi tollegami. Nětko je čežko ministrów namałac̄, hdyz khejor wjac̄ date ſlowo njezjerži. Rathwilne ſu wjedzieczerjo ministerſtwow pomjenowani, tola žani definitivni ministrojo. Slovenjenjo ſo dalíjchoho pſchichoda w Rakuskej njeſtrachuju a praja: Hdyz ſo wuherſki minister njeponošaný do naſchich naležnoſc̄ow w njewuherſkich krajach měſcha, budžemt tež my we wſchitcch dželach Rakuskeje hromadu djerzec a wujednanjo z nami njebudž po čaſu tuniſche, ale wjèle dróžſhe! — W Chrwaſſkej bě wondanjo krótki zbez̄k wokoło Rakovici, kij bu wot maďarskeje a maďaronskeje ſtrony pſchihotowaný. Tola pſchidwa ſo jomu jenož wokoło 200 muži a c̄i svojich wjednikow ſami zeſatſelachu, hdyz widžachu, zo ſu wot nich zjebani. Duž njebe žadny kumſcht tónle zbez̄k poduſyę.

Z Roma. Na 18. oktobra je ſwiaty wótc konſistorium djeržał a w nim 54 arcibiskop a biskopow wobkruczil halo nowych abo pſchesadženych. Najwjac̄ z nich je za Štaſtu, hdzej bě wjèle biskopſtrow wjewobsadženych. Za kudrhých biskopow je bamž 10,000 frankow pſchipokazał.

Počnena Amerika. Tudy je ſo w ſpočatku měſaca oktobra jene z najrjeſtchich a najwjetſtchich městow z polohy ſpalilo, mjenujich Chicago. Schloda woblicza ſo pſchez 200 mill. dollarow, a paňh blał je pſchez ſchtyrirožnu milu wulki. Pſchez 12,000 twarjenjow, mjez nimi najrjeſtche hrody a cyrkwe, ſu ſo ſpalile, a woheń z tajkej ſpěchnoscu wokoło pſchimase, zo mōžachu jenož wohenej mjezu ſtajic̄, hdyz wokoło 100 twarjenjow ſo roztſelachu. Wjèle čłowjelow pſchinidze w plomjenjach wo žiwenjo. Město Chicago je jene z najnowiſtchich městow Ameriki; doſelž bu halle we l. 1832 założene. Majprjedy wjes, bu we l. 1840, hdzej hízon 4470 wobydlerow liežesche, i městej pozběhnjene. We l. 1850

měsječne hýžon 28,269 wobydleri, lotsiž běchu so w l. 1860 na 109,000 pščeli sporili. Někter ma Chicago 370,000 wobydlerjow, a je jene wot najbohatšich městom na zemi, tak zo tudy schyriróžný kočez kraja pščez 120 tol. plací, a hisčce husto k dostachu njeje. Tak bu wóndanjo wot jenoho towarzstwa za blak, hdzej dýrbjeſte ſo jene dwórníſtečno twaricž, $2\frac{1}{2}$ milijona dollarow ſadžene, ale tola hisčce za to blak njedostachu. Na ſchulske naležnoſće je tute město wjese wažilo, a wobsteja tudy 22 wjetſich a nižſich wuczeřnjow w twarjenjach, kaž pola nas najrjeſte ſte hrody. Pščez 20,000 džeczi maja ſchulu darmo, a we l. 1868 bu pščez poč milijona dollarow na ſchule wajene. Chicago je biskopſte městno tamniſteče diöceſy, kotaž ma 150,000 katholikow. Chka diöceſa měsječne 1868: 112 církvičow, 125 duchovních. We měſeče Chicago ſu 18 katholickich farow. Některe tyhle božich domow ſu jara wulke a krasne, kaž ta, we kotrej jesuitowje bože ſlužby džerža. Tale církvi je wopravdže jedyn wulki dom (ma tři kódež [ſchiffy]), a gothicke, bohacze pozłoczane woltarje. Tež biskopſta kathedrala a církvi ſ. Patrika ſu jara rjane. Církvi ſ. Józefa wobſtara ſo wot benediktinow. Kotre wot tutych rjanych církvičow hisčce něk ſteja, ſo njewě.

Naležnoſće towarzſtwa.

Sobuſtawu na leto 1871: l. 322. kublet Michal Manjok z Pěšteč; 323. Milt. Čorlich z Měrkowa; 324. Jan Měrczinš z Vělczech.

Smilne daru k dalewoſtaranju: Za wubowu a džeczi njeboh Michala Hanrika z Nadworus, w brunicowych podloplach zaſypnjenoho: farař M. Hornit 1 tol.; Pawlrik-Kissink z Khróſcziej 10 nsl.; Haňza Ducezmanowa z Khróſcziej 20 nsl.

Z nakkadem naſchoho towarzſtwa je wuſčka a pſchedawa ſo we expedicijach Póſta a pola kamarjow:

Krajan.

Katholicka protvka za Hornju Lužicu
na leto 1872.

Schtóž dce 1., 2., 3. a 4. letnik teje ſameje doſpočnoſće dla měč, móže w redakci kózdy po 1 nsl. doſtač.

Dary za církvi w Čornečach abo Baczonju.

W církeſi Božej a k spomoženju duſchow ſu dale wopravali: Petr Ryndz z Baczonja 100 tol.

Hromadže: 5719 tol. 7 nsl. 5 np.

Církeſiat L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Posač

Wukhadźa prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w kniharni 15 nsl.

Grykoński časopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 22.

18. novembra 1871.

Lětník 9.

Njepšheczelstwa napšheczzo jesuitam*).

Je so to hara najběhnjka w někotrych swobodolacjnych městach a je wołanica po cílém němčim kraju: přejež z jesuitami! Rovinario ze zaniesených kutov na svój papierjaný bubon khroble „generalmarsch“ bubnuja a wołaja pod círvienu khorhoj swoje pschech swérne zbezkarške dusche a chcedža zbožo němčich ludow do spolne sczincz pschez zahanjenjo jesuitow.

Tely pschech podwolne wójsko ma wulku hubu a cíimi wjele haru a wołanja, a měnja, shto wě shto su a zo ma so cílý swět po jich woli zhibowac̄. Tola, poħladajmy tuthym ludžom trochu do wocžow a na zuby, zo bytchym wjedželi, shto je to do ludži — cíile njepšheczeljo jesuitow.

I. Shto su njepšheczeljo jesuitow?

Wjez njepšheczelemi jesuitow namakaja so jara wschelach lubžo a džela so zwonkownje do wschelakich círđow a círđicízkow, ale nutkownje su z pscheczelemi pschez poddanstu sluzbu toho, kotryž kaž ruijac̄ tam wokoło khodži a hlađa, toho možt požrejč.

1. Prěna círđa njepšheczelow su wopicarjo. Tak mijenuju thich, kotryž cíle wěrhwuznaczo ma jedyn jeniczki artili abo stawcž, kotryž reča: „Ja wěrju, zo je cílowjek wot wopich splahowanj.“ — Ty prajisch: Taiskale hluča wrótnečč tola na swěče móžna njeje! O haj; psched někotrymi lětami cíhacše wěstn Vogt hako předač tutoho najnowischoho sczěnja po krajac̄ a we wjele městach jomu

We piatym lětníku (1867) tutoho časopisa smy we cíjstach 11, 12 a 13 wohščerniſchi nastawki wo jesuitach podali a tam stawizny, zarjadowanjo, skutkowanjo, zbehnjenjo a wobnowjenjo jesuitskoho rjada wopisovali, kaž tež prěcorwanja joho njepšheczelow z krótką nasponmili. Tule poslednju wěc čcemy we pschitomnym nastawku drobnischo wohbladac̄.

po tolerjach placzachu, zo býchu tule wółschewjaku wěrnoſć předowac̄ slyſheli.
A c̄jile wſchitých jesuitow jara hidža.

2. Druha c̄jroda njeſtcheczelow su swobodomurniki abo freimaurerjo. Što je to do ludži? To je ze wſchich wérów a wuznac̄ow naběžan̄ a nazběran̄ prak̄, kotrž chce babylonsku wěžu (torm) z nowa twaric̄ a we swojich poslednich zaměrach na powalenju wotkarijow a trónow, na zahnačo mandželskwa a na stajne dželenjo zamoženja džela. Tele towarzstwo je skradzne a jeno wjednikojo a sobustawu wýschich wotriadow znaja tónle wustajen̄ konc. Pschi tym woni radę wosobnych a nahladnych ludži dobreje wole k pschirunaniu c̄zejwóho flotu wuziwaſu, kotsiž maja ze swojej mocu, nahladnosću, wuczenosću, zamoženjom, c̄estnym mjenom swobodomurniski wóz c̄jahnyc̄ a njewiedža, što eži na dracjowské karje sedzach wjednikojo chedža. Taki wſchedny nižki swobodomurnik, býrnje krónowan̄ wječh býł, njeznaſe potajnosće wýschich wotriadow a měni, zo je sobustaw c̄yle njewinowatoho towarziswa, a zo dobroth skutkuje, mjez tym zo je won slepy ſredk we rukach bjezbožnikow. Njemehr a zbezkarſtwa su wot swobodomurniskich skradznych towarziswov we nowiſtich c̄ſasach c̄jascijsko ſphane a dokonjane. Na c̄jo su wotpohladu swobodomurnis̄ta zložene, widzimy z pschisahi, kotrž pschi zaſtuſjenju do wýschich wotrijada, kiz so „Ritter von Afien“ mjenuje, wotpoloža. Ich pschisaha, pschirunana z pschisahu jesuith, pokazuje, zo je mjez jesuitami a swobodomurniskami rodžene njeſtcheczelstwo.

Pschisaha jesuith.

„Ja wotpoložu profes a ſlubju psched kniežniſkej macjerju božej a wſchitimi Swjathmi a pschede wſchitimi pschitomnyimi wſchohomócnomu Božu a tebi, c̄jesczownym wótcze, generalej towarziswa Jezuſowoho, na měſče božim, a twojim naſtupniſam wobſtajnu kudobu, c̄jistosc̄ a poſluſhnoſc̄, a potom woſebitu prócu we kubanju mložimy, po waſchnju živjenja, kaj je we jaſoſtolskich liſtach wo towarziswie Jezuſowym a joho

Pschisaha wýſchicho swobodomurnika.

„Ja pschisaham pschi najſwječijskim, ſhtož mam, pschi wuſtaſlavach rjadu, po kotrých chcu ſo pschech a wſchudzom a ſamo ze ſtrachom živjenja zložowaſ, z njeſhablač ſwēru potajnosće zaſhwac̄, kotrž ſo mi pschez tule nadobnu radu ſobudzelič budžeja. Ja pschisaham, zo chcu ſo zničenju pscheradníkow a njepſtcheczelow swobodomurnis̄ta pschinofchowac̄ a jich ze wſchitimi ſredkami, kotrž ſu mi ſi ruch, wukorjenic̄.

Ja pschisaham wěczne hidzenjo wotrocžniſtwu, potocžerjam c̄lōwiesťwa a ſtrwóho mudrowiſtwu. Ja pschisaham, zo chcu kralow a nabožnych zahorjencow hako prut njebožownych a ſwēta wohhladowac̄ a wěczne hidžic̄. Ja pschisaham, zo ſo hako ryczeř wot Afije ženje nikomu, hac̄ ſchtóž je we tutym wotrijedze, njecham ſpóznac̄ dac̄.

Ja pschisaham, zo ženje žanoho krónowanho abo kniežerja, ženje žanoho duchownoho abo něloho, kiz murnik abo prawje do wotrijada Kadosch zaſhweczeny njeje, do tutoho swojoho wotrijada pschipſtcheciez njebudu.

wustawłach wopscjate. Wysche toho lubju hiszczęze wosebitu postuschnoścž bamżej w nastupanju missio now, kaž je we japo schtoſkich listach a wustawłach wopscjata."

Ja pschisaham postuschnoścž bjez wuměnjenja wjerchniekiej tuteje radę abo joho naměstničej. Ja pschisaham, zo hewak žanoho smjertnoho halo swojego wjerchnika pschispóznacž njecham a zo chcu že wschitkimi swojimi mocami na założenju swoobody a runosče mjez čłowjerami dżelacž a we nich jeno dżeczi jeneje wulkeje swojby widżecž, kotrejž jenicki kniez je Boh.

Wschtikie mječe dyrbja so na mnie zložicž a moju wutrobu pschellóč, je-li bých hdy to njezbožo měł, zo bých wot swojich winowatoſcžow wotkhlík, kotrež shm z chlej nahladnoſcžu swojeje woſobhy a ze swobodnej wolu na so wzak. Amen."

Tole je smjertna pschisaha, z kotrejž so tajki swobodomurnik i helskomu dželu zawijazuje. Ze zastupienjom do tutoho rjadu wotdželi so kschesčjan sam wot kschesčjanſtwa a nima žanoho pohjela wjach na Khrystusu.

3. Tsecza čzródla njepscjelov jesuitow su wjetkharjo, abo kaž so sami mjenuju: starokatholschen, (Altkatholiken). Tich wéra ma wot katholskeje jeno mjenio a jich kschesčjanſtvo je tak wjetkhe, tak dodžeržane, zo nihdže wjach njedžerži, ale so wschudžom porje a torha a je zatraſhne džerawe. Bórzg pschedrěje so tež jich skora a potom so jich nahota a wuslečzenoſcž wot kschesčjanſtwa zjawnje pokaza. Tajkim ludžom njemójeja so jesuitojo spodobacž.

4. Pschidaj tuthym tajkich katholikow, kotsiž su chrkwiſkomu živjenju wotemrjeli, a nablažnjenych njekatholikow, kotsiž měnja Bohu poſtužicž, hdyž do jesuitow kopaſa a po pschikladze swojich wjednikow tola na nich bječja: to je poslednja čzroda njepscjelov towarzſtwa Jezuſowoho.

Derje zmyſlenni katholiski abo njekatholiski kschesčjan, kij so Boha boji a ſebi hlowu ze ſjemi njeje zaschinjatacž dał, njemóje njepscjel jesuitow bječ. To ſežehuſe hizon z pschiczinow abo winow, kotrýchž dla maja jesuitojo swojich njepscjelov.

II. Cžoho dla maja jesuitojo tutych njepscjelov?

Schto dha su jesuitojo zaminowali, zo maja tello njepscjelov? Nicžo, hacž zo wot swęta njeſiu; pschetož hdyž býchu wot swęta býli, by jich swęt halo swojich lubował. (Jan 15, 19.) Tola wohladajm to bližo.

1. Jesuitojo maja wjele njepscjelov, dokelž su kschesčjenjo. Mjenio „kschesčjan” same dosaha, nic jeno rodžených, ale tež kschesčených pohanow a židow rožněwacž. A tajkich je wjele, kotsiž wo kschesčjanſtwu, wo Bohu nicžo wjedzecž njechadža. Khwalesche so tola psched někotrymi lětami jedyn čłowjek na naschim krajinym ſejmje zjawnje z ihm, zo do žanoho Boha njeſeri. A wjele ludžom so tajke wuznaczo spodobasche. Wschém ihm a spodobnym ſtworjenjam so kschesčjanſtvo na žane waschnjo njespodoba a woni kózdroho jeno trochu swérnoho kschesčjana, njech je katholiski abo njekatholiski, jesuitu mjenuju.

2. Hiszczęze sylnischa wina i njeprzeczelstwu napszeczo jesuitam je, zo su katholsch hiszczęzenjo. Ze wszych hiszczanskich wuznaczow ma katholska wera najwjačh napadow helskich mocow zniesie, dokelž je wona Jezusowa chrlej a slaka wernoſcze božeje a we sebi zakladowa cykl postlad hnadow a Jezusowych zaſkizbow, dokelž je wona królestwo boże na zemi a człowiekam węsth pucz i zbożnoſczi. Drugie hiszczanskie wuznacza njemözeja prćowanijam hele tak zahęwac, dokelž su wulki, haj wjetſchi dżel ziewjeneje wernoſcze zhubite a požadaniam człowiekſteje ſlaboſcze bōle wuzdu puszczęja. Tak njeje džiw, zo su jesuitojo halo katholsch hiszczęzenjo hidženi.

3. Dalsza wina i njeprzeczelstwu napszeczo jesuitam leži we tym, zo su woni rjadnikojo, sobustawu chrkwienskoſt rjada. Rjadnik je we naschim časzu wjeli ludžom njeſluba woſoba, dokelž je ze swětnoſcze wustupieni i ſpečowaniu doſpočnoſcze po Jezusowej radze tsi ſlubu wuzwolit, lotrež ſu prćowanijam a žadaniam swęta tak pſzecziwne. Jesuita lubi, kaž kóždži rjadnik, čaſnu kudsonu, zo by njebeſke kubla dobył. Swět pak njecha žane wyschęe kubla znac, hacj pjenieſz a czajne bohatſtvo. — Rjadnik lubi czystotu, zo by nědyh Boha widzeſz móhł; ale swět phia ſwoje ſpokojenjo a zbožo we mjaſnych lóſchtach. — Rjadnik lubi poſtuſchnoſc, zo by ſwojej woli wotmierzhi, węſcizſho božu wolu dopjelnik: ale swět naduwa ſo we hordosći a ſtaja ſwoju wolu wysche božoho zaſonja. Wjez tym zo thce rjadnik pſchez poſkoczenjo tſojeje žadofcze i ſwobodnoſczi džeczi božich pſchiličz, widzi swět ſwoju ſwobodu we roztorhanju wſchitlič zwjazlow, z lotrymiz sprawnoſc, poczęſtnoſc a pſchisluſchnoſc człowiekſteje žiwenjo wobdaraja. Žiwenjo rjadnika, a toho dla tež jesuith, je ſtajnh porok a prēdowanjo napszeczo swetej. Toho dla tamne njeprzeczelſtvo.

4. Ale ſhco dha je, zo ſu ze wſchitlič rjadnikow a kloſthyrſkič zienoſczenſtvo runje jesuitojo najbóle hidženi? Tež na to mózem wotmołwic, hjez toho zo bychym druhim chrkwienskim rjadam bližko ſtupili a zaſlužbny pomjeniſchili. Rjad jesuitow tak prawje miſſionski rjad, pſzech hotowy, i rozſcherenju a wobtruczenju hiszczanſtwa tam hič, hdzej duchovnna wyschnoſc jich žada abo ſezele. Wjez hiszczanami a njeſhiszczanami z jenajkej luboſcju za królestwo boże ſtutluja. Same jich mjeno, dokelž ſo towarzſtvo Jezusowe mjenuja, czini jich njeprzeczelam njeſlubnych; z mjenom ſu herbowali hidženjo, lotromuž je mjeno „Jezus“ heli a jeſe ſlužownikam we wſchitlič čaſach wustajene, kaž to Jezus ſam wobſwědzcjuje, praſich: „Zelizo wam swět hrami, dyrbicze wjedzeſz, zo je mje předy was we hramoſce měk.“ (Jan. 15, 18.)

Wopomniwschi wſchitko to, ſo džiwacž njeſtrjebam, zo maja jesuitojo telko njeprzeczelow. Haj, zawérno bychym ſo džiwacž dyrbjeli, hdzej bychu czi ludžo, lotrzych ſmy halo jich njeprzeczelow pomjenowali, jich pſzeczeljo byli. Wola jesuitow płaciſi dha tamne stare prajenjo: wjeli njeprzeczelow — wulka czescz.

(Głonczenjo pſchichodnje.)

Shto je pschipadnošč?

We našim času so najbolje wschitko, shtož so w swěčje podawa, slepej pschipadnošči pschipisa, hacžrunje wěriwych lkheſcjan wě, zo so bjez božoho dopuſčenja ani wloſka na hlowje njezubi. Tola so tež z časami podawki stanu, hdžej samo njevěrimi lkheſcjenju ze zaſtrójenjom wuznaja: „To nijeje pschipadnošč! To je džiw a bože zwarnowanjo!“ Abo: „To su lkhostanja bože!“ Tudy chcemy někotre tajše podawki wopomnicz, kiz so psched krótkim stachu.

1. We Varlinje běſche so wóndanjo jena nowotwarjena, ale hžon wobhdlena lkheža hromadu ſyphnika, a wſchitko, shtož we njej bě, bu w rozpadankach ſobu zaſhypnjene. A shtož njebu mordwih wuchehnjeny, bě mjenje abo bôle ranjeny. Zenož male džeczo jeneje swójby, kiz bě w hornich ſchosaſach bydlika, hiſhčeze pobrachowasche. Halo něk ſe rozmazanach za joho cžekom ptachu, trzechichu po lkhwili na hraſki, z kotrymiz bě džeczo krótko priedy hraſlako, a kóždy ménjeſche něk, zo so jim bóržy zrudny napohlad polaže. Ale hlej! na kruchu ſchundowanja, kiz na ſčenje misaſche, ſtejeſche kolebla, we kotrejž džeczo ſmejlaſo, chle njezranjene, ſedžesche. Po wysokich rěblach bu džeczo dele donjeseſene.

2. We Młostawiskim mlynje pola Königsberga w Čechach sta so ſčěhovach podawki. Na deſlach, kiz na mlynskej hrjebi psched ſtokom ležachu, ſtejeſche pěſtoncza z lětnym džeczom mlynka na rukomaj. Pěſtoncza chcysche džeczu nimolečačcho ptaczka pokazac̄, ale bjez tym ſo deſka, na kotrejž ſtejeſche, pschekama. Wona panh z džeczom do wody a z tutej na wjerczate ſto, hdžej ſo zhubi. Druha holcila, kiz we blízkoſci ſtejeſche, wolaſche wo pomoc, a mlyn bu hnydom zastaſjeny. Kóždy lkhwatasche, zo bh cžela teju njebožowneju wuchahňt. Ale tak ſo wſchitich ſpodžiwaču! Džeczo ſedžesche ſo ſmejlaſo a chle cžile na wotkamanej deſch, kiz we wodze plowaſche, a pěſtoncza ſedžesche na zbkownej hraſdze, na kotrejž wala lkodži, bjez toho zo bh tak prawje wjedžala, ſhto je ſo z njej ſtało. Wobej buſchtaj njezranjenej wuchehnjeney.

3. We Romje twari ſo w blízkoſci cyrkwe Chiesa nova knježerſte twarjenjo. Halo tam 7. septembra murjerio pilnje murjowatku, pſchiūdje twarc toho twara, Morelli z mjenom, a prajesche wobledžbowarjej, zo bh twar rady bóržy hotowih měcz chcyl. Tutón wotmokwi, zo ſu dželaczerjo jara pilni, ale zo je jutſe swj. džeri (Marije naroda) a tehdy m dželaczerjo pſchiincz njechadža. „Kajli ſwjedženii dha jutſe je?“ praji Morelli. „Swjedženii narodnogo dnja Madonne!“ wotmokwi wobledžbowar. „Ach ſhto! Madonna!“ zawoka Morelli. „Brajče ludžom: ſhtož jutſe njeſchiudže, je z džela puschicjeny, a njedostanje pola nje žane džela wjach!“ Někotre wotkamienja po tym ſtupi Morelli njenadžich nimo deſti a panh z poſkhodý dele. Pſchi tym ſo tak pſcherazh, zo bě za krótki čas morwy.

4. Nowinu „Frusta“ we Romje džela tónle podawki ſobu: Wosobuň knjež G. V., kiz bě ſo do Fraskati podač, ſwarjeſche na ſwoju cžetu, dokelž wona hiſhčeze tajlu „ſlaboſč“ ma, k ſpomjedži a swj. woprawjenju lkodžic̄. Pſchi tym pſchistaji wón, zo budža ſo bóržy ſpomjedne ſtoky a ſpomjednich ze ſweta wutupič. Někotre dnj po tym zetla tón samy měchnika z mjenom P. Pucci, kiz

z jenej e wonkowneje chrkwe dom džesche, hdzej bě božu mšchu džeržač. Toho wón z tajimi słowami powita, kij so derje prajicj njejhodža. Thdžen pozdžischo poda so wón do Rocca Priora. Tam pschińdze do zwadž a bu pschi tym smjertnje ranjeny. Pod wulkimi bolesćemi a z wulkej nuzu mójesche wón hacj k wohydlenju toho hanjenoho měschnika dóticj. Tutón jomu hnydom k pomoch pschińdze a khwataſche, zo by joho z poslenim troſtjom swj. chrkwe wolschewit. Ale hdjz z najswjetczischem hacj k njomu dóidže, namała jenož čjelo.

K.

3 nasheje diöcesy.

Z Budhſchina. Zańdzeny schtörtk bu dotalny administrator k. Jakub Herrmann we Wotrowje jako farač wot konsistorija wobkruczenj.

Z Budhſchina. W nashej farſkej chrkwi woprowaſche 5. oktobra nowoſwjeczeny měſchnik k. Petr Lipicj preni króč njeckawnj wopor nowoho załonja. Wón pschińdze pschewodzanj wot k. can. cap. seniora Hoffmanna a bu pschi chrkwinich durjacj chrkwinich powitanj a bije tym zo wosada khelusich pschi Asperges spěwaſche, k woltarzej dowiedzeny; w tutym swjedzeniskim čaahu džechu psched duchownstwom najprjedy schthrjo wosadni mužojo z khorhojemi a potom piecj malých knježniczkow, kotrež wěnc a krónu njeſechu a kňetki ſczelechu. Pschi woltarju wotspěwa farač Hörnik modlitwu po Asperges a džeržesche potom swjedzeniske předowanjo. Na to bu nowoſwjeczeny měſchnik k woltarzej wiedzeny wot k. seniora jako paranhymfa a wot k. seminarſkoho direktora Blumentritta a wot fararja jako levitow. Tam zaspěwa najprjedy Veni Sancte Spiritus, schtož seminaristojo na khorje pod wiedzenjom k. seminarſkoho wučerja Bergmanna schthrihloſne dale spěwachu. Na to džeržesche k. Lipicj swjatocjnu Božu mšchu. Pschi tej samej buchu serbske khelusche wot wjele zhromadzenoho luda mócnje spěwane; psched ſcjenjom pak a po s. woprawjenju spěwachu seminarischi zaſy jara wustoſnje. Po swojim woprawjenju wudžesleſche měſchnik preni króč swojimaj starſchimaj, swojim tſjom sotram a swojemu swakej najswjetczischi ſakrament. Po Božej mšchi zanjese hiſeče Te Deum, kotrež bu wot pschitomnych serbsli dale spěwane. Mjana a pola nas žadna swjatocjnosć ſkonči so z wudželenjom primicantskoho požohnowanja. — Knjez Lipicj je wot hnadnoho biskopa na proſinu k. fararja radžicjerja Schneidera do Kulowa na khlwilne za druhojho kaplana pōſtanj; za to pak je wrótslawski k. wječebiskop jenožo němſkoho młodoho duchownego, k. Augustina Wuttke (rodž. z wokolnoſcje Glogaw) do nasheje diöcesy, a to jako druhojho kaplana w Ostrizu pōſlat. Tak je fufodna luboſč kulowskej wosadže we ſlutku wopokazana! Tam je wězo serbsli duchowny jara trébnj. Bohužel, zo kulowska wosada nětko sama že so tak wjele serbskich duchownych njewozehnje, kaž trjeba! Pschi drohoſcji ſtudowanja w Pruskej pak njemözemj so nad tym jara džiwacj. Ale hdjz ludžo sami že so njeſčetu doſč młođencow do wyschich ſchulow, dyrbiaka duchowna wyschnosć we Wrótslawje k tomu wubudzowacj. Hdzej so za wukrajne a daloke duchowne ſtacije tak wjele hromadzi, kaž we wrótslawskoj diöcesy so khwalobnje stanje, dyrbiako so tež za serbsku kulow-

stu wosadu něchto stacj. To je jara zrudne, zo je halle za wjele lét zaň nadžija na serbskoho duchownoho z kuloskeje wosady.

Z Budyschina. Zańdżenu njedželu swjeczeſe towarzſtwo rjemjeſniſkich w swojej towarzſhni założenſki swjedženj. Won bu pschez l. präfesa Dienſta z rježu wotewrjenj, w kotrejj won wosebje wopominaſche podawki poslenjoho towarzſtowohho léta a potom džak prajesche wschitkim, kotſiž ſu towarzſtwo podpjerali. Towarzſchojo hratachju potom dwaj džiwadłowaj kruchaj a schlyrjo deklamowachju. Swjedženj bě jara wophtanu z blizka a z daloka a spodobasche ſo wschitkim.

Z klóſchtra Marjineje Hwězdy. Njedželu 5. novembra mějefše nowoſwjeczenh měſchnik l. Tatub Schokta tudy přenju Božu mſchu. Hijo zahe ſkhađowaſche ſo lud a cyrkę bě pſchepjelijena. Psched 9. hodž. poda ſo proceſſion z cyrkwe, njedžentj wot l. probsta Dr. Eifelta, do wobydlenja l. primicianta a tam wuspěwachu ſo modlitwy, kaž je cyrkwiſch poſtajene. Nětk wróciſi ſo proceſſion, w kotrymž ſo tež dwě malej družey, krónu a wěnc njeſo, namaſkataj, do cyrkwe, hdžez duchownſtwo primicianta k woltarzej dowjedže a hdžez ſo džakný pſalm wuspěwa. Na to džerzeſche l. dopołdnischki prědar Dienſt horliwu a hnujaci rjež na podkožku ſlowow ſ. Pawola: Boh je mój ſrěd, tak jara ja za wami wschitimi žadosežu w luboſći Ježuſa Chrystusa. Nětk ſežehowaſche Boža mſcha, pſchi kotrejj tſjo duchowni ſlužachu a klóſchyrſke kniežný krasnu muſiku wuwjedžechu. K ſwjatemu wopravjenju běchu primiciantowa macz, bratr a ſotry. Te Deum ſkónci tónle žabny a rjanu ſwjedžen w cyrkwi. Kaž waſheno je, běſte potom kwas we wótenym domje l. primicianta. — Knies Schokta pſchindže halo druhı kaplan do Chróſcic.

Chrkwiſke nowinki a powjeſcze.

Z Barlinia. Pruske ministerium je ſo, kaž je to znate, pſchech prawje njeznejſliwe pſchecziwo katholikam a wosobniwe pſchecziwo chrkwiſkim wyschnoſczam wopokazalo. Tak zakitachu ſo wot njoho wschitich tamni, kotſiž wucžbu wo njezmólnym wucžestwje romſkoho bamža prěja; woni woblhowachu swoje zaſtojnſtwa halo wucžerjo na katholickich gymnaſijach a druhich wucženjach, haj katholickich starſchi buchu runje nuzowanii wot taſkich njeſkatholickich muži svojich synow wocžahneč a rozwucžic̄ dacz, dokež ſo druzh wucžerjo na teſame ſchule njeſchipuſchecžichu. Prusich biſkopojo wobročiſku ſo tohodla we dowěrnym pſimje we septembri na khežora-krala ſamoho, rozeſtaſachu jomu njeſprawnoſcz tuteje wěch a jeje zrudne ſežehwki. Na koncu oktobra pſchindže wot njoho wotmłowjenjo, kij je tež nětko pſchecz nowin ſnate. Tola tute wotmłowjenjo njemože katholickich poddanow ſpoſtojic̄ a nadžiju w nich wubudžic̄, zo budże krajna wyschnoſcz katholiku cyrkę we jeje prawach wschudžom zamkowęſc. Katholicki lud ma tak jenu winu wjac, ſwěrniſe k swojim biſkopam džerzeč a na jich hlos ſedźbniwe poſluchač. L.

Z Wina. Tež w Sakſkej hýſcze znaty hrabja Beust, kij wot léta 1866 jow halo krajny kanceler a minister zwonkownych naležnoſczow we Rakuskej kniežesche, je nětko (hdž je wujednanjo ze ſłowjanami ſlazk) wot khežora ze swojich

wysokich stužbow puščejenj. Wiele spomožnogo za rakuske ludy dokonječ so jomu njeradži, a katholska strona móže jara wjesota byč, zo je wón ze swojich wažnych zastojinstwom zdaleny, dokelž pschez joho wslim bu tamne zrjadowanjo mjez cyrkwinſtej a swētnej wjehnoscju, „konkordat” mjenowane, na stroniske waschnjo zbehnjene, a nowe, wéru a schulu nastupace zakonje wudawane, pschez kotrež dyrbjescje so schula wot cyrkwe dželicj, a młodocj i woczhnjenju njewěciwym wuczerjam pschepodacj. Tute zakonje zbudzicju tež tohodla powšchitkomu niespokojoſc a jenož z mocu móžachu so zamjesč. Tohodla katholski lud we Rakuskej wěſce njewobžaruje, zo Beusta zhubi.

L.

Z Rom a. Tudy pschebjwasche dlěšchi čjas Hollandſka kralowna, kij tež wjach króz swj. wótna wophta a zjawnje nětčisje za njoho tak zrudne wobstejnoscje wobžarowasche. To je mjez italskej stronu wulku niespokojoſc zbudzilo. Swj. wótc je dospołne strohý.

Amerika. We Bostonje bu w katholskej cyrkwi wóndanjo jedyn wuj prěnjojho Napoleona z mjenom: Jerome Napoleon Bonaparte z jenej wnułoku (Entelin) Daniela Webstera, w swojim času präfidenta, wérowaný. Wón wudawa, zo ma prawo na francózski trón.

Naležnoſcje towarzſtwia.

Sobustawý na leto 1871: II. 325. Truc z Pancjic; 326. Marija Rječzyna z Budyschina; 327. wuczer Petr Scholti z Radwora; 328. Petr Kral z Bronja; 329. Madlena Žurou z Rabie; 330. Michał Kocor ze Schunowa; 331. Hrjehorječ w Konjecach; 332. Michał Frencel z Różanta; 333. Bošćij Lehmann ze Smjerdzaceje.

Dobrowolne darh: H. Duežman 15 nsl.; I. Lipicj 5 nsl.; J. D. 5 nsl.; P. T. z Różanta 10 nsl.

Smilne darh i dalewobstaranju: za hamža Wawrik-Kiſlinsk 10 nsl.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyschina. Kſčenjenaj: Haná Khata, dž. Dana Karla Petškli z B.; Miklawſch Jozef, s. Korczmarja Mikl. Schustera z Vělcjec. — Zemrječji: Madlena, Jakuba Filipa zw. mandž. z Měwsec, 71 l.; Madlena Augusta, dž. Kublerja Michała Müllerja z Dalic, 3 měs.; Marija rodž. Kocorec, mandž. žiw. ſejerja Dana Merečinka z Vělcjec, 28 l. 8 měs.

Z naſhodom naſhoho towarzſtwia je wuſčla a pschedawa so we expedicijach Poſta a pola klamarjow za $2\frac{1}{2}$ nsl.:

K r a j a n.

Katholska protyka za Hornju Lužicu va leto 1872.

Darh za cyrkę w Czornečach abo Baczonju.

K cjeſczi Vojej a i spomoženju duſcow su dale woprowali: P. J. D. 15 nsl.; Š. D. 15 nsl.; za pschedatý kupon statnej papierz (121744) 2 tol.

Hromadze: 5722 tol. 7 nsl. 5 np.

Cjifčjat L. A. Donnerhaf w Budyschinje.

Katholicki Posłanie

Wukhadźa prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyłolenna płatczna na pósce
a w kuihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 23.

2. decembra 1871.

Lětnik 9.

Njepštečelstwa napschečzo jesuitam.

(Słownictwo.)

III. Kak wopokazuje so njepštečelstwo napschečzo jesuitam?

Njepštečelstwam jesuitow je kóždý frédk prawy a dobrý, z kóždymž móžeja jím zefchodzic̄.

1. Naiprjedy na nich swarja a jich hanja. Psihi kóždej pschiležnosći, we skladzianach, towarzistwach, zhromadžiznach, haj tež na sejmach wusypuja čile njepštečelstwo swój hněw napschečzo jesuitam. Wschelake pišma a časopisy maja to za najlubšše dželo, swój hněj a njerjad na jesuitow kidač.

2. Tele swoje swarjenja a hanjenja jesuitow twarja a zepjeraja na njevěrnosti a kžē. Wobſkoržowanja so zběraja a všecké móžne zlōscje a njeſtutki so na jesuitow rycza, wunamkuja nowe kžē a wobnowjeja stare. Najzatrasciňschi ludžo bychu jesuitojo byli, hdyž by jeno poſocea toho věrno bylo, ſhtož so na nich ryczi. Ale tele rycze a wobſkoržowanja su wumyſlena kža. To móže so hízon z toho widzec̄, zo pschech rěka: to a to su jesuitojo cžinili; ale to ſtoržbnitkojo njewiedža prajic̄, kótry jesuita je to cžinit a hdze je so ſtačo. A hdyž druhdy jméno a město jměnuja, so njerědko pokaza, zo tam žadyn jesuita njeje a byl njeje a tam wo taſkim ſkulku nicžo njewiedža. Hdyž by to věrno bylo, ſhtož njepštečelstwo na nich rycza, cžoho dla dha jich psched wýschnosći njewobſkorža? Dokelž jim nicžo zle dopokazac̄ njemóžeja, a njewinowatosc̄ jesuitow by so jaſinje dopokazala. Njech ma kraj tež vjach paragrafow i poſkostanju wschelakeje wopacžnosće a zlōscje: ale to híščeze we žanym paragrafje zakazane njeje, ſhtož jesuitojo cžinja a žadaja. A by-li ſo, kaž je to we kóždym towarzystwie móžno, hdyž ſtačo, zo tón abo druhji ſobustaw jesuitſkoho rjada něchtio wopacžne cžini: dha psihi-

majcze toho a wostajcze drugich, a wosebje cely rjad, na poloj. Pschispolnicz chemicz tudy jeno to, zo blychu njeprzeczeljo jesuitow do kogo pytacz dyrbjesi, przedy hacz blychu mjez jesuitami jenu praschiwu wowncu namakali. Ale na to so nje- dzywa, ale kroble so kzi a neschto njeprzeczelstwa tola wijajo wostanje.

3. Ale schto dha chedza njeprzeczeljo jesuitow ze swojim swarjenjom a hanjenjom a kienjom na jesuitow? Tich psched swetnym sud stajicz a po swetnym zakonju pschebytowacz a sudzicz dacz? Na to njemysla; to by przodne dzelo bylo. Ale woni chedza swetnu wjachnosc napszeczo nim zeschczuwacz a z pomocu swetnych kujezesitow jesuitlomu rjadej schlodzicz. Swetna wjachnosc dyrbi swoju moc na zahanjenjo jesuitow napinacz. Tak to? Jesuitam zakaza so pschistup do kraja, pschetoz pschez sich missionske skutkowanjo mogt tam a sem tola zatraschny njemier nastacz w swedomju wsichelakich paduchow, jebancow, a to by tola schkoda bylo, kdyz blychu tak rjenie twarjene a ze wsczej zivienstnej potrebu nadobnje zastarane cuchthawcz neschto swojich wumjenskarjow wetylce. A tamne domy a domczki, lotrej pod luboscziwym wojczkom stata k dzerzenju schesteje helskiej lazni pschileznosc dawaja, mohke, kaj je so to po missionach nehodzeliu stato, mjenje wobydlerow a wophtwarzow mocz — a to by byla zasy zatraschna schkoda za swobodnosc maja.

Toho dla njeprzeczelje jesuitow do kraja, a verfaß-unki a druhe „unki“*) njech jim zastup zarażecja. Sejmny maja bohatu pschileznosc, swoj rozom, swoju mudrosc a swoju siarosc za zbozo kraja**) wopolazowacz. Tak je so w nowischem czasu zasy heles pozbeknył: prycz z jesuitami! Tich chedza z kraja wustorzacz; czimi swobodnisco mozeja potom czi po kraju czahacz, lotuz czinja, kaj blychu wschudzom doma byli a wschudzom domjace prawo meli a ludzi pscheszczac a wobcezowac smeli.

Hdzez pał jesuitam zastup a pschebywanjo załazacz njemózej a bo hariby dla njechadza, tam jim z hladkimi postronkami ruch wjazaja a skutkowanjo zamiezuja; za to pał smiedza na jenej stronje dzeczeczesz schezuwarc a fabrissch a drugy thranojo, kaj tez zahanjerjo wsczejewi wery swoje knotowske dzelo swobodnje a bjez zadziewka do shteje wole dzeczecz. A wscjo to z wysokiej wjachnosnej dowolnosciu a privilegiom. Tak daloko sphytuja njeprzeczeljo jesuitow swetnu wjachnosc zawjesz.

4. Wschudzom njecha wjachnosc thmle njeprzeczelam po woli czinicz a nje- moze so pschi najlepshcej woli wo schkodnosci jesuitow pscheiwidzic. Tez tudy so pomhacz hodzi: mucza lud napszeczo nim. Naschewiany a zaplaczeni ludzo dyrbja haru hnac a swoju żadosc hortnje abo pisownie wozjemiecz a tomu někotre potojne hroženja pschistajic. Tak snadz swoje żadanja z dobrym pscheszczacza. A njeindze-li z dobrym, dyrbi ze złym hicz: a jesuitow lamieniura a na wsichelakie wachnjo morja. Schezuwania na jesuitow je spoczatk powalenja woltarjow a rozbicie tronow. Stawizn zbezdzlow we běhu poslednich stow let tule węc na zrudne waschnjo wujasnjeja.

*) Serb herak praji: kunkawy.

**) Zbojo wobydlerow kraja je druhdy cykle podlanska węc.

IV. **Nač mamy so pschi tuthch njepsczechelstwach zadjeržec?**

Jesuitojo wjedža prćowania swoich njepsczechelow ze scjehnoſcju zniescę a tróſtſtua ſo z Jezuſowym ſłowom: „Zbóžni ſcze my, hdź ſudź was kleč a pscheſczechac a wſtitko źle na was ryczeč a khač budzeja moje dla: wjefelcę a radujcę ſo, dokež wasche myto je wulke we njebcach.“ (Mat. 5, 11.)

Schto pak mamy my pschi tym cjinicę, zo bychmy ſwoju winowatoſcę do-pjelnili?

1. Nje wěk my ryczam a kžam ſich njepsczechelow, liž ſu ſo často a wjele króč hało kžē wopokaže. Wysche toho maja jesuitojo najlēpsche wobſwědczenja wot tych, kotsiž jich znaja a chcedža wěrnoſci cjeſcę dac̄. Spominu jeno na to, ſchtož je bamž Pius IX. we założenſkim pismie jesuitſkoho kollegia we Sineaglia wo nich wuprajik: „K tróſtej naſcheje dufche derje wěmy, zo ſobuſtaſh towařiſta Jezuſowoho ničo nalejnijſhe nimaja, hač z woſebithm napinanjom mocow, z horliwoſcju a mudroſcju džetac̄, wjetſchu cjeſcę božu wſchudžom ſpěcho-wac̄, wěcze źbožo cžkowjelow ſpomozeč, ſtrou wucžbu zaſitac̄ a rožſherječ, a młodžinu we bohabojoſci a wědomoſczech rozwuec̄ — i najwjetſhomu wu-žiteli, cjeſcji a zaſitej cyrkwi a kraja.“

Tele nažhoniſejo wobkrucięja biskopojo, liž ſu jich do swoich wosadow powokali a jich ſlutlowanje wobledžbowali. To wobſwědczeja horliwi dućowni, kotsiž maja we jesuitach dobrých pomocnikow we cžeklim, wobcejnym džele we kniezowej winich. To wobſwědczeja wěriwi, kotsiž ſu jich ſlutlowanje nažhoniſi. To wobſwědczeja ſlončinje tež czi z jich njepsczechelow, kotsiž ſo sprawnoſcę chle wuſleſli njeſſu, hdź ſu pschilejnoſcž měli, z jesuitami wobkhadzec̄ a jich ſpomožne, zbožowne ſlutlowanje widzec̄.

2. Tak wažny ſebi ſlutlowanje jesuitow wysoko. Hačrunje źbožo nimem, jich we naſchim kraju měč a z jich džela a ſlutlowanja wužitk a dobytk cžah-nyc̄: mamy tola tróſcht, zo woni druždze ſlutluja, ſchtož je chlej cyrkwi a tak tež nam i lěpſhomu. Šlutlowanje jesuitow we zaſtženej wójni we laza-retach je znate, tak zo wo tym haſle wobſhernje ryczeč njetriebam. Tola po-wužiju tule pschilejnoſcž, wopomnječo ſerbſkoho*) jesuity, Melchiora Robla z Khróſcjeic wobnomic̄, taž je jesuita Jakub Ticin z Kulowa we lačonſkej knizy „Epitome historiae Rosenthalensis, 1692“ na str. 295 wopisuje: „Melchior Robl z Khróſcjeic we Žužich, laſki bratr, předſtejſer haptksi, běſche w tamnym

*) Taž daloko běſche mi mōžno, ſym we zapiskach ſcjehowachc̄ jesuitow ze ſerbſkoho kraja namakať: Měrczin Branka z Wotrowa, wumrj. 1719 w Przhy; Jakub Bryl z Grubjelcžic, wumrj. 17. měrca 1865 we Tyrnawie; Michał Faulhaber z Budylčina, wumrj. wołoto 1750; Anton Hodlak (Hödlak) z Budylčina, w zaſtženym ſtotyku; Jakub Jezořka z Khróſcjeic, nar. 1608, zaſtupil 1627; Jakub Větr Lipat z Kulowa, 1648; Liskat z Khróſcjeic; Han-drij Małka z Grubjelcžic, † 1809; Měrczin Megner z Kulowa; Jurij Ferdinand Mytynk (Molitor) z Khróſcjeic, † 1661; Riemer z Budylčina; Větr Šlabin z Kulowa; Miklaš Šuba (Schubert) ze Žyjic, wumrj. 1772; Jurij Schafel (? Wovčjeti ?) z Khanec; Grehor Schelc (Schelcius) z Konjec, † 1646; Jakub Ticin z Kulowa, † 1693; Jan Woyciech (Wachlithus) z Kulowa, 1691; Jurij Wiczaz (Lehman) z Khanec, † 1739; Melchior Robl z Khróſcjeic, † 1655; Han-drij Baňon z Kočziny, 1688.

częstym czasu jenicka nadziora kollegia a trójskt khorzych. Dweju khoromu, na mór hizion smjerci blizleju, je wón z prócu a lekarstwem wustojnosciu pschi żywienju zdżerząk. Céduim so dość wopisacj hodzi njeprzemierna, pschez wjele lét trałaca lubosć tutoho bratra napszeczo khorym (pschetoż dwachczi lét je w towarzstwie pschebhywał), tał zo bu wot towarzschow we riedże z mjenom „złoty bratr” mienowanym. W lécze 1645, hdżż natkniwa khorosz braunawski klóckhyr nanaśczejo kjudowasche, pisasche Melchior Kobl z Kuttenerberga, hdżż pschebhywasche, swojemu provincialej list z tuthmi słowami: „...Czeszowony mótcze! Pschehladawski wschitki węch, sym psched wjele létami wobzamlnył, swoje żywienjo, haj, hdżż bych je miał, wjele żywienjom, i bożej cęsczi podacz. Tohodla pschi swojej snadności posliczaju swoje moch, dżeko a so samoho chłoko i skujbie khorzych, wot kaſkeježkuli khoroszce napadnienych.” Dostawski tule dowolnosć, khwatasche Melchior hnhydom do Braunawy a z wuskej lubosćju poda so chłk khorym. Ale bożej dobroszwości so spodobasche, joho do toho czasu bież schłody hiszczę dżesacz lét za Wolomiczjanow (Olmück) zdżerzec, kij bęchu wot wschitkej cęlowieskiej pomoch wospuszczeni. Schthri krócz bętke naftim na mór skorjentym we Wolomicu wodnijo a w noch na pomoc a posłużowasche ze swoimaj rukomaj, schtožkuli mějesche so jim czinicz. Wot poslednjoho, z kotrym w jēdojej rozhorenosci rozhorenym laž z dżeczatkami wobkhadżesche, bu natknienni a po wudyrjeniu smjertnoho jētra wumrje wón na sedmy dżen khoroszce, 7. septembra 1655.

Takie pschilkady mózeja jesuitojo z hromadami mienowacj. Schtó njechał sebi jich wysoch wąjcz a we wutrobje cęsczic?

3. Njebojmym so, jich zakitacj a pschi datej pschileżnosći za nich słowo prajic a i mjełczenu pschinjescz rycze jich njeprzeczelow. Nascha bojaźnosć dawa njeprzeczelam krobkośc a dobycz. Pola Boha pał z pobożnej poniznej modlitwy wuproshujmy, zo chłek wón dobrz, spomożny chłewinski rjad jesuitow zakitacj, wobkruciec, roszcerzec a joho skutkowanjo ze swojej hnudu żohnowacj, zo by chrlkj nadobhywał, kraje we mérje a połoku byłe a cęlowieskojo pschijchli i zbożu a zbożnosći.

Z nasheje diöcesy.

Z Budyschina. Po najnowszej turrendje (rozlaž) nasheje duchowneje wyshchnoscze budże jutse prénikrócz w modlitwie po przedowanju też za khejzora a khejorstwo proschene. Duchowna wyshchnoscz je z tym wumjedka, schtož je za wschitke kraje něinstocho khejorstwa wot swētneje wyshchnoscze poruczene.

Z Lubija. Dokelž je tu netko 19 katolickich schulfich dżecz, bu tónle thđenj wuczeń nabožny (religije) za nje. postojenj, kij budże z Budyschina sem jězdzic, a to i. dopoldnišči predač J. Dienst.

Z Ostricha. Wuskużenj wuczeń z Grunawy, I. Bergmann, je wot królewskieje Majestosće złotu medallu załužbnoho rjadu dostał. K tajkomu swiędzeniej bęchu so wondanjo wysoch chrlwincz a swētni zaſtojnich sem podali. Wuczeńske město w Grunawje zaſtara so provisoriach.

Chrœwinske nowinki a powjescze.

Z Barlina. Powſchitomny němſki reichsrath stoji na koncu swojego drugoho poſedzenja. Ryczałto je ſo tu jara wjele, ſpomožnoho wuradžilo paſt mało. Z chla drje tuta zhromadzizna nadzije ludow němſkoſtu kraja njedopjelni, dokež wo ponijenju dawkow, wo poſoženju wojerſtwa, wo roszczerjenju praweje ſwobody njebu ničjo ſkyscę; město toho bu nowy pschidamſ k khostanstwu zakonnej pschiwzath, kij katholickich duchownych potrjedi a tym z jaſtwom hac̄ do dwieju létow hrozh, kij ſeby zwérja zjawnje we ſwojim zaſtojniſtwie krajne naležnosće tak rozeſtajecz, zo moheko to mér a pschezjednosć ſkaſycz. Tutón hrozný namjet ſtajſ ſo wot katholickoſtu miniftra katholiskeje Bajerskeje, Luža. Raž je znate, je wjetſchina bayerskoſtu ſejma katholicka, nětſiſkih miſteřerium paſt je, hac̄ runje je tež po mje- naſach z katholickich muži zefajne, tola we nětſiſkih chrœwinſkih zwadach zjawnje na ſtronu njeſtſeczeli katholiskeje cyrkwe ſtupiſlo. Tohodla je lohcy móžno, zo budže pschi wotewrjenju ſejma wjetſchina praſicz, zo k tutomu ministerijeſi žancie dowéry nima, a zo jomu tak žanhych pjeniez njedowoli. Potom by dyrbiaſt minister Luž ſwoje rjane město wopuſtſcicz. Móžno paſt tež je, zo ministerium ſejm psched joho zhromadzenjom rozpuiſcze a nowe wólby wupiſche we nadziji, zo tak wjetſchinu nowych zapoſlancow za ſo dobuđe. Zo paſt by ſo to ſkerſcho radžilo, dyrbia ſo najprjednym huba zavjezacz, zo njebhchu pschi wólbach za taſkich muži ryczelci a wojovali, kij ſu derje katholickch zmihleni. Psched tym ſo minister Luž boji a tohodla proſy, dokež doma ſam wjac̄ tak wjele moch nima, němſki reichsrath wo pomoc, dokež wě, zo tón jomu próſtiwu njezapowje, kij ma podczis- čenjo katholiskeje cyrkwe k wobječu. Bismarck bě hnydom za joho namjet, haj wupraſi zjawnje, zo je tónsamý nuzny, a tak bě hýzom tak wjele halo pschiwzath, prjedy hac̄ bu psched zapoſlancow pschinjeſen. To ſo ſta we poſedzenju 23. no- vembra. Minister Luž tónsamý ſam najprjeni zamkowiesche, a pschiwzacho toho- ſamoho halo za zbožo a wobſtačo Němſkeje nuznu wěc pschedſtajſeſche. Pschi tym poſaza paſt tež, zo wěrnoſcie katholiskeje wěry jara ſchpatnje rozem. Pschecžimo joho namjet ryczachu wofebje ze znatej ryczniwoſeſu, biftop Ketteler, Windthorſt a Reichensperger. Tola jich próca bě podarmo. We poſedzenju 25. novembra bu njezniſliwy namjet z 179 głosami pschiwzath. Hac̄ budže tónsamý ministerij Lužej tak wjele wužitka pschinjeſc, taž wón wočakuje, a katholiskej cyrkwi tak wjele ſchłodzecz, taž ſo wón nadzije, budže ſo ſnabz ſkoro poſazacz. Katholickich poſdanow němſkoſtu khejorſtwa paſt móže z nowa pscheswědečicz, zo jich prawa tu nichto njezakituje, jelizo je ſami pschez mudre a pschezjene ſlutkowanjo nje- zamkowieſa.

X.

Pruſſia. Wrótslawſka diöceſa, kie kotrejj tež kuluovſka wosada pschiſluſcha, je najwjetſha w Europje. Wona licži 13 kommissariatow, wot kotrejch ſu 11 prusſe a 2 rafusſeſ. Te 11 prusſe kommissariath wobſteja z 86 archipresbyteriatow ze 730 farſtmi wosadami a 30 ſokalijemi z 1,950,000 katholikami. Po kniejer- ſkich wokrjesach pschiwzaja na Oppeln 34, na Wrótslawu 25, na Liegnitz 18, na Frankfurt p. W. 2, na Delegaturu 7. Najwjetſhi archipresbyteriat je Wrót-

skawski, kotrž 67,581 dusžow wopščija. Kóždy archipresbiteriat rozpanje do 8—9 farow. W tutej 86 archipresbiteriatach skutluja 1138 swětni duchowni, wot kotrejž su 760 fararjo a 378 kapłani. Najwjetše farh su w Königshütte ze 26,000 a Neisse ze 18,623 dusžemi. Najmjenjsze farske wosadž su w Großenbohrau pola Freystadta z 78 a Deutmannsdorf ze 107 dusžemi, Hertwigsvaldau pola Sagana ze 109 a Metzschlau pola Sprotawy ze 126 dusžemi. Něktore missionske wosadž w diasporje su hischeze mjeńsche. Wyšče toho skutluja 15 duchownych na gymnasijach a 5 halo direktorjo na wucjerškich seminarach. We 1613 wucjerňach namakaja so 267,432 džecži, kž so wot 2662 wucjerjow a wucjerów rozwueuju.

K.

Nassauška. We tudomnych kujpelach Soden bu psched 15 měsacami pschez towarzstwo s. Bonifacija missionska stacija założena. Nětk je jena Injeni, kž je tudy strowoſć zaſy namakala, 25,000 ſchēn. teſſamej darila, a to 15,000 ſchēs. Ć natwarjenju ſhortnic a aſyla za ſlužownych bjez rožđila wěrh, 5000 ſchēn. Ć natwarjenju farh a 5000 ſchēn. Ć dotaciji fararja tudy.

K.

Z Nürnberga. Zo wěriwi a sprawni protestantojo te njerozomne a njeſħmane ſudženja jesuitow a Klóſchtyrſkich rjadow njeſħiſpōznaſa, kaž je tamni njeſħeſčjanſc mudračlowe w Darmstadtu wóndanjo wuprajichu, poſaza nam zbro- nađizna towarzſtow „da woħħadano ranjenych w bitwach a hojerňach“, kž so pod pschedyſtrow radžicjela ze Sydow tudy woħdjerža. Halo so po dženiskim porjedže njez drugim wot nazhonenjem w ſlukowanju němſkich zjenocženijow za ranjenych a khorých w poſlenjej wójnie na bitwiſčjach a w khorownjach, wo woħħadaju muſtich a žónſtich woħħadarjow atd. ryčeſche, praji referent, dwórfi radžicjel a professor Dr. Held z Würzburga njez drugim tolle: „Slukowanjo duchownych rjadow pschi woħħadantu ranjenych w poſlenich bitwach je tak kħwa- lobne, zo wón to ze ſłowami ani hōdne wuprajieč njeħoż. Woħħadano tħix tał mjenovaných ſwobodnych a swětnych woħħadarjow so z nim anie psħirunacż njeħoži. Ženie tež najmjenſchoho poroka ſteſħat njeje, kž so by tuthm Klóſchtyrſkim rjadam pschi woħħadantu jidu poruczenych fejniciż moħl. Wón toħodla so njemócnih ċiūje, čeſčjownoſć, kž we wutrobie psħeċċiwo duchownym woħħadarjam a woħħadarjak ma, z hōdnymi ſłowami wuprajieč. Psħeċċiñi tutoho wosobnoho ſlukowanja duchownych woħħadarjow měni wón we thym naimakacż, zo su wone hiżon halo ſobuſtaħw Klóſchtyrſkich rjadow kóždomu woporej zwölne, tež pschez swoje ſlubh a Klóſchtyrſke zalonje podwołnoſci a ponīżnoſci pſhiwucjene a pschez iich zdraſčenja psched wſħelakim tajlim zwarnowane, ſħož druhdy swětne woħħadariki za dalshe ſlukowanjo njeħħmane fejnici. Skončnje wuprajti halo wutrobie psħe- ċjo, zo bħxu w psħiħodże, jeli hdy żana wójna zas wudhri, so jenož tajse woħħadariki a woħħadarju wubrali, kž maja ċ tomu powołanjo a wustojoſć, a zo bħxu su tute swětne woħħadariki wſħitke pod woħħedżbowanjo Klóſchtyr- ſkich rjadow ſtajili, zo bħxu we lazaretaħ jenož pod nimi ſluk- wal. Dale hischeze psħiħtaji wón, zo maja so toho dla duchowne rjadh hiżon prjedy wot wħiħnoſčiow ſħilneje podpjeracż, zo bħxu pschi wudhrijenju wójnh ċ nu- znomu ſlukowanju derje pſhiħotowani bħli. Toħodla maja so jim te w bitwach

a lazaretach pschisadżene abo pschetrjebane węch hnydom zaſh zarunac̄, a jich wueženjo we woſhlađanjo khorých wot wýſchnoſeje lěpje podpjerac̄ hac̄ dotal." A tuta ryc̄z bu wot pschitomných, kiz njebečnu ultramentansch katholikowje, ale zwjetſcha protestantojo, z wótrym ſlawawołanjom pschijata. Knjez Held, kiz bē halo wotpoſlanki měſach doſko pschiležnoſc̄ inč, ſkutkowanjo klóſaſtyrskich rjadow na bitwiſhczach a w lazaretach wobledzbowac̄, je ſwědł wjetſcheje wažnoſc̄ dyžli Bluntschli a joho towarzchojo. Dokelž injez tuthmi thſacami, kiz na krawnych bitwiſhczach a we ſchpitalach tam ranjených a khorých woſhlađachu, běchu runje tež jesuitowje we mulkej mnohosc̄i. A za tych wuſtojnych knježich w Darmſtadtu a Münchenje čhceň hifchcze pschijaticej, zo fu wot woſtac̄a jesuitſkoho rjada w l. 1540 hac̄ netř hizon 800 marträſſeje ſmjerče za naſchu wěru wumrjeli, a pschez 2000 wumrjehu halo marträro pschi woſhlađanju w khorownjach. Njeſměra mnohosc̄ ſpiſowarjow, kiz fu pschez 20,000 wučených knihovnych wudawlow we wſchitkých ryc̄zach zemje a wſchitkých wědomnoſc̄ach, čjlowejſkich a bojſkich wudali, fu z jich rjada byli. A tuthich mužow wěra ſebi tamni čjlowejeczkowje z „protestantenvereina“ z najnjehodnichimi ſłowami hanic̄, jich swětej halo najhōſchich zlōſnikow pređstajic̄ a jich zahubjenjo wot wýſchnoſc̄ow žadac̄! K.

Schwajcarſka. Woſobny měſhczan l. Duval bu ze swojej cytej ſwójbu woſhlađanjo wot biſkopa Mermillod do katholiskeje chrkwe pschimzath. Wón je tež knihi wudal pod titlom: „Protestantismus, ſudzeny wot protestanta. Pschiczhinj mojoho pschecitura i katholiskej chrkwi.“ K.

Z Rom a. Tudy je někol' italské knježiſto swoje ſydko wzako, jednotliwi minifterojo fu tu ze ſwojimi zaſtojnifikami a z druhimi i tomu potrěbnymi woſobami woſhydlenjo namakali. Vě to za nich cjezla węc, dokelž ſwěrny Romjan njechac̄ tuthich ludži hospodowac̄ a we hoſejencaſtach njemějachu ruma. Tohoda dyrbiachu wſchelake klóſaſtyrské knježiſt z jich měrnych woſhydleni ſo z mocu wuhnac̄, zo byhu črōdy italských kralowſkich zaſtojnifikow woſhydlenja namakali. Tež italski kral je na časť nuzowaný tu pschebhywac̄, tola zda ſo, halo by jomu tu ſwědomjo měra njedalo; tak khětſe hac̄ móže, wopuſtac̄i zas ſwoje na njeſprawne waſhniſio dobyte hlowne město. We tuthim thđzenju bu tu tež italski parlament, t. j. ſejm ſwiatocžne wotewrjeny. Wuradžowane budža tež wſchelake uabojne zaſlonje, woſebnje za zbehnjenjo klóſaſtrow. So ſamo rezemi, zo ſo teſame tež wot ſejma pschivozmu. — Tež ſo powjeda a piſche, zo ſwiaty wótc drje Rom wo‐puſtac̄i a zo je joho Thiers, pschedsyda francózſkej republiki, do hrodu Pau we južnej Francózſkej pscheproſyl, tola my to hifchcze njewerimy; hac̄ dotal pschebhywa hifchcze ſtrony we Romje a doſtawa z blizka a zdaloka znamja wěrnoho pscheczelſta a ſwerty. Tež khězor a khězorka z Braſilije wophtaſtaj joho hnydom po ſwojim pschithadze do Roma. L.

Amerika. Zo ſo katholifka chrkwe ſwobodých boječ nima, poſazuje kežew chrkwe tudi. Kózde katholifka nowinų powjedaja wo założenju nowych woſadow abo twarbach nowych božich domow. Čhceň tudy jenož z někotrych čjiskow poſlenjeju měſacow z nowinow, z „Kath. Volkszeitung“ w Baltimore, a z „Wahrheitſfreund“ w Cinclinnati, wučzaj podac̄. „Sobotu 16. septbr. bu nowy du-

Chowński seminar s. Karla Vorr. w Philadelphia swjetczeny; nježelu na to cyrkę s. Marije w Newcastle pſchez biskopa Domenec. We széchowachym tydzenju bu zakkadny kamieni k nowej kath. cyrkwi w Astoria pſchez biskopa Loughlin położeny; tohorunja w Nondout, w pſchedmęscze New-Yorka, k cyrkwi s. Pētra němskeje woſady wot generalnogo vikara Starrsa. Tydzeni pozdjiſho bu pſchez biskopa w Vincennes zakkadny kamieni k nowej cyrkwi w Jasperu położeny. W tymsamym tydzenju bu nowonatwarjena cyrkę w Honſton, w Texaſu pſchez biskopa Dubois swjetczena. W missiji Osage w Kansas bu twar cyrkwie zapocząt, kij po wot-pohladu jena z najrjenſich cykloho kraja budże. Tohorunja bu w New-Orleans zakkadny kamieni k nowej cyrkwi położeny, a 8. oktbr. bu tam nowa natwarjena cyrkę s. Vincenca poſwjeczena. We Des-Moines, w kraju Iowa, bu też w spoczątku oktobra zakkadny kamieni k němskej cyrkwi położeny, a w Marion, w kraju Kentuck, bu kollegium s. Marije pſchez biskopa z Louisville wotewrjeny; tohorunja bu też cyrkę s. Marije w O'Fallon-Staciji pſchez generalnogo vikara Mühlſiepen poſwjeczena. We Quinch (Illinoiſ) bu nowy kollegium franciſtanow pſchez biskopa Valtes poſwjeczeny, a w Uhnepec, w diöceſy Greenbah, je cyrkę we twarje tak daloko, zo budże w běhu toho měſaca hotowa.” K.

Naležnoſcze towarzſtwia.

Sobuſtawny na lěto 1871: 334. Michał Žmij z Serbskich Pazlic; 335.—340. z Wudwořja: Miltawský Duezman, Miltawský Švrsch, Miltawský Brhl, Jakub Schokta, Michał Schekta, Jakub Barjent; 341. Petr Nowak z Kožarie; 342. Jan Kolla z Krybiec; 343. Handrij Barjent z Džezníce; 344. Jakub Bräuer z Budyschina; 345. R. D. z. R.; 346. Jan Gruber z Radworja; 347. M. H. z Kh.; 348. Marija Čzemjerina z Čzemjeric; 349. Petr Bjarsch z Čzemjeric.

■ Dokelž lěto Klóneč běži, proſymy wo zapřaženjo pſchinostkow. Beschiwki „Žiwenja Šwiatyh“ ſo cíjicí a wurdze wekolo nowoho lěta.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbskich woſadów.

Z Budyschina. Kſchcienna: M. Augusta, Jana A. Kreczmarja z Němſec. — Žemrjeci: Jan Mužik z B., 511.; Jurij Kílank z Čzemjeric, 45 l. 5 měſ.; M. Haňza, dž. J. Franea Trusleha z B., 6 njež.

Z natkadom naſchoho towarzſtwia je wuſtka a pſchedawa ſo we expedicijach Poſta a pola klamarjow za 2½ nsl.:

K r a j a n.

Katholska protyka za Hornju Lužicu na lěto 1872.

Dary za cyrkę w Czorneſcach abo Baczonju.

Ke cíjeſci Božej a k ſpomoženju duchu ſu dale woprowali: Dwaj dobročerzejſi pſchez Wanrika z Kanec, kóždy po 100, a hromadze 50 tol.; ze ſtowami: „Ja ſo zraduju, hdyž bu mi projene: do doma knjeza k pónďzem“ 5 tol.

Hromadze: 5777 tol. 7 nsl. 5 np.

Cíjicíciak L. A. Dantekak w Budyschinje.

Kalikoški časopis

Wukhadźa prěnju a tróću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płacična na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwiński časopis,

wudawany wot towařstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 24.

16. decembra 1871.

Lětnik 9.

Něhduschi klóschtyr franciſkanow w Budyschinje.

Hdyž w Budyschinje z mjaſnoho torhoscheža pschez bratrowſtu (t. r. mnischi) na wſholu haſu džesč, pschiūdžesč k tak mjenowanej mnischi cyrkwi. Psched ſobu widžiſch wulke murje něhduscheje cyrkwie. Su to rozpadanki rjaneje cyrkwie klóſchtra franciſkanow. Tónsamý bu w l. 1226 poſwječený. W lécze 1401 ſo klóſchtyr prěni króč wotpali; ale bu za krótki čjas rjenschi natwarjeny. W l. 1441 wudbyri zas woheń w klóſchtyrſkich twarjenjach, a cyrkej ſo tež zapali; tola wotpali ſo tón króč jenož krym cyrkwie, a nutſlowne bu zdjeržane. Toho- dla bu bóržy wſho zas natwarjene. Dotal bě we klóſchtrje měſchčjanſka wu- czeřenja. Hdyž pak najwjetſchi džel wobydlerſta w nowej Lutherowej wérje pschi- ſtupi, bu wuczeřenja za tuthch 1540 do druhich twarjenjom pschedydena. Jenož za katholſkij džel wobydlerſta, a woſobinje za Serbow na wſach, kotsiž běchu hiſcheže katholſkej wérje swěrni, wobsta wuczeřenja dale. Pschez wuſtupjenjo a wotemrjeczo běchu ſo hacž do lěta 1558 mnischa nimale zhubili; dokelž pschez tak mjenowanu reformaciju ſo tež do když klóſchtra zhubichu. We lécze 1558 běſhtaj tu hiſcheže dwaj mnichaj a tutaj pschedopodaſhtaj klóſchtyr ſtönežnje wyschnoſci, a wopuſchczíſhtaj jón. Tehdomný tachant powoła tohodla, zo by klóſchtyr ſwětnej wyschnoſci, a pschez to protestantam do ruky njepaný, z Prahi franciſkanu Matija Rosaniča do klóſchtra. Tón dyrbjeſte tudy zwonjenjo wobstaracj a w kló- ſchtyrſké cyrkwi wſhédniye božu mſchu džeržecž. Tola w l. 1587 wumrie Rosanig a wotlaza klóſchtyr tachantistwej; jenož katholſka wuczeřenja tudy hiſcheže wosta. W l. 1598 wotpali ſo klóſchtyr z cyrkwiu tſečci króč, a njebu wjac natwarjeny. Wuczeřenja bu do tak mjenovaných cyrkwiſkých khežow pódla ſerbſkeje cyrkwie ſwoj. Marije na žitných wſach pschedopokožena. Vlač, hdež bě klóſchtyr ſtat, lejſeſte doche lěta puſtý, a jenož powoſtantki cyrkwie polazachu něhduschi rjanoſcž. Po

cžaju dowoli tachantsiwo khudym wobhdlerjam, zo smědžachu sebi na pusth bław wobhdlenja twaricž. A tak buchu na městno, hdzež bě něhduschi klóschtyr stał, pschez 30 wobhdlenjow natwarjenych, kotrež běchu zwjetša wot katolickich Serbow wobhdlene. A tak nasta, sředz města Budyschina, wosebita gmejna, z mjenom „mnischa cyrk“, němki Mönchskirche, kiz mějesche swojoho samostatnho rychtarja pod wyschim sudništrom tachantsiwa. Hdyž buchu psched nimale 20 létami tak mjenowane patrimonialne sudništva na krajinu wyschnošež wotstupjene, bu tež sudništvo mnischeje cyrkje na králowski hamt wotedate, a wobhdlerstwo bu k městej pschilicžene.

J. K.

Hischčeje neschto wo jesuitach.

Protestantski rektor Körner w Halli piša w swojich knihach „Geschichte der Pädagogik“ wo jesuitach takle: „Halle jesuitowje założitu wuczeńnie, kotrež běchu za tamny čas hacž nanajlepje zarjadowane, a tohodla běchu w swěcje hało najlepše wuwokane. Waschnjo je, jesuitow hało ujehmanikow, polnych zébscze, tajenstiwa a pscherady, sej předkrajecž, hacžrunje dyrbjało derje znate býč, zo te jim předkrajetane złoscze historisch ženje k dopokazanju njejsu. A zo bě złobnjenjo jesuitskoho rjada w zańdzenym lětstoku skutk namocowania (Gewaltstreic) büreaukratiskich ministrow, je kóždomu wuczenomu wědomne. To je winowatość sprawnoscze, zo thich k mjełczemu pschiwiedzemu, kotsiz runje w czahnidbje jesuitow zaſalku złoscž k zahubjeniu młodocje widža. Jesuitowje steja na schodźenku cžasa; tohodla su tež tak wulke wěch wusłukowali, kthož tež protestant býč zawiścze pschiphóznač dyrbi, a tež to, zo woni schtudowanjo starých cžasow praktisch za-pschinnymchu a czahnidbu w jich wuczenjach hało ważny djel pschijachu. Czi su prěni pädagogowje (wozechnjerjo), kiz ze psychologiskim tałtom skutkuja, a nje-wočahnu po schablonje. Tohodla woni w schulsich wobstejenjach we krajinym žiwienju ważne městno zaſtujuja. A jenož wot toho cžasa spoczina so perioda wědomnostneje pädagogiki. Jesuitowje wiedžachu pōczwiocž a cžiſtož pola metodscze dospjecž, kajluž ju žana wuczeńnia 16. a 17. lětstotka dospjecž njemóžesche.“

Znaty předat P. Abraham a Sancta Clara, kiz běsche psched 200 létami we Winje živý, prajesche tehdom wot jesuitow takle: „Towarstwo jesuitow so mi da laž worjeschina, na kotrež wjele zrawych plodow wiſaja. Do tuthich mjetaja zle holszyska najradšo z kamjenjenemi.“

Protestantski pädagog Schmidt, kotrež je tež knihi pod napismom: „Stawizny pädagogiki“ wudał, praji w tuthich: „Zo su wuczeńnie jesuitow najlepše jich cžasa byli, mysl za wědomoscze zbudżowali a wschitke druhe katolickie wuczeńje pschetrjehilli; haj won je hischčeje předh protestantskich staji.“

Druhi wuczeńy protestant Baco z Verulam praji: „Schtož pädagogow naſtupa, je najfrótsche prajicž: Wzmi sebi na wuczeńjach jesuitow pschikkad; dokež njebe hischčeje nicžo, kthož je pódla we wuziwanju lepsche, dýžli tele. Pschedewskim khwalu ja wochnjenjo w jich kollegijach. We tuthich namakach pola młodych ludzi wjetšchu sprócenwoſež a piſnoscež; tam maja cžesčehodnych muži psched wo-

czini, ištož nutrnoſć w mlođih utrobač zbuđuje.“ Dokelž wón potakim jich wuženja a wozjehnjenja za jara dobre spóznaje, je wón hiſćeje ſkónčjuje wot nich tute ſłowa psjhijatil: „Dokelž tak doſpolni ſeže, bych thčel, zo byhćeje naſhi byli!“

Katholickaj pädagogaj Rolsus a Pfister pisataj w swojej „Realenencyklopädie” wot jesuitow table: „Francóza Thiers ménjesche so pola luda do khywaliby stajiež, hdjz na sejmje praeſehe, zo jesuitowje poddanow patriotisch (wótczinsch) niewo- czahnu, a wucziby wucza, tiz su pschečzino krajuñym zatoujam. Vedom bē wón tute wobſtorżowanjo na sejmje wuprajit, halo so 600 předawſkich jesuitſkich schulerjow, tiz wſchitey wysoke městna w krajuñych štužbach, w pišmowſtwje a druhdze zaſtupicu, zbehnichu a zjawuñ protest pschečzino njomu wozjewicu.”

J. K.

3 našheje diöcesy.

3 Budyschyna. W towarzschni katolickich rymiejskikh buchu lctsza tele
akcje (po 5 tolerjach) wulosowane a wuplaczene: czisto 5, 108, 76, 172, 122,
81, 136, 182, 109, 1, 70, 95, 180, 68, 33.

Z Budyschim. Raž svyščimy, je katholicka bjesada w Šukowje założena.

3 Budžina. 3 pščeczelnoho lista zhotinu, zo delansta katholſta bjeſada mōćuje pščibjera, 57 sobustawow da fo hac̄ dotal zapisac̄. Na swj. Hancrīja ſo we Łazku drugi krócz zhromadži a kniez pšchedſyda kapłan Róla mē-jeſte dlęſhi pšchedroſhki wo nětſiſhich chrkwińſkich wobſtejnosc̄ach, kotryž bē za wſchęch pščitomnych prawje zajimawę. Kniez wuc̄zer Hicka wupraji žadoseč, zo moħł ſo pšči zlicžbowaniu ludu też wuc̄zaw k naſchich serbſkich katholſkich wſow ſzinięć, z kotrohož bychu ſubla, ſiwnosc̄e, kheſki a imena nětſiſhich wobſedžeri ſo zestajeli. Wěſcze by wuwjedzenjo tutoho namjeta prawje wužitne bylo, tola nje- trjeba ſo to pšči zlicžbowaniu ludu ſtać, ale može ſo też lohch runje tak doſpoł- nje z pščeczelnej pomocu woſadnych duchownych a wuc̄jerow wuwjesc̄. Je to na- mjet za pščichodnu poivščikownu katholſtu zhromadžizmu. L.

七

3 drezd^zauskeje diöcesij.

3 Drezdzan. Katholische spiewanske towarzystwo pod mjenom Cäcilijine dawasche wondanjo duchowny koncert, w kotrym starsche chrtwinske komposicije pschednoschesche. Pschedsyda towarzystwa, t. präfekt Maaz, dzierżesche rycz wo wscheinatorym chrtwiniskim spiewaniu. Biez poftucharjemi bě tež kralowſsi princ Jurij ze swojej knjenju mandzelskej. Chrtwinski spew dobywa w naschim czasu pszech wjach pschedzelom dyzli (często hubjenje wuwjedowanu) instrumentalna hudźba.

3 Lipska. Tudemie katolickie dobroczejskie towarzystwa su letsa jara wiele skutkowale. Tak je zionskie towarzystwo wudało 49 tol. za drastu prenjo-komunikantkam, 94 za wobradzenjo chudym holiczkom, 17 tol. chudym sluzownicam. Vincencowe towarzystwo wuda za wobradzenjo holiczkom 124 tol. Silbjezne

towarstwo je 434 tol. nałożko: 138 tol. za khere stużownich, 71 tol. za roz-
dżelene drzewo, atd. Wóndanjo je sakšta krónpryncepsna hólčji a holeži asyl (wu-
częskoh dom) posledy mjenowaneju towarzisow ze swojim wophtom poczęsczała.

3 prusseje Lutzych.

Žukowſkeje woſadę. W 22. čjisle Póſka ſo ſkoržesche, zo doſko žaných młodych duchownych ze ſwojeje woſady njeđostanjem. Kunje taſka nuza budže wo wucžerjow; žadyn ſerbſki mloženc wottudh ſo na wucžerſtwo njeſchihotuje. A tola budža w ſwojim čjaſu taſej trébni! Šerbſke džeczi može ſerbſki wucžer naſlepje wucžić; tež němſka rycz ſo z pomocu narodnicje ſerbſkeje ſpěch-niſcho wucži, dhjeli je to pſchez chyle němſku ſchulu (kaž w Žukowje) možne pola malých džeczi. Njemoħli zamojiczi woſadni hromadu ſtupic̄ a jenoho woſadnho hółca abo wjach na wucžerſtwo dac̄ pſchihotowač? To by praschenjo bylo za katholſku bjeſadu, kotraž moħta ſo tež tudy załožic̄.

Chr̄kwinſſe nowiński a powięſcze.

Niemka. Po chlym nowym kęziorstwie zapocząna wojna pszechizo jesuitam. Kęk wjele dha w nim jesuitow je? Stróżej so, Niemka, kiz masz 40 milijonow wobydlexi! We tebi maja jesuitowje 12 klóschtrów! A hdh by jich w kęzdyh 20 bylo (ichłoz pszechiznie njeje), masz jich 240, tak zo na něhde 166,700 duschow jedynu jesuita pschindze.

Němſka. We Elsaſzu a Lothringſku můža wobhýdlerjo tež nětko hízom němſku zniſesliwoſć ſpóznac̄. Wobej krajinje ſtej nimale čiſce katholikſkej, tola zaſtojničich, kij ſo tam z Němſkej ſčeku, ſu ſkoro wſchitc hřekatholick, njemóža a husto doſč tež njechadža potřebnoſće ludu ſpojoič. Tež we ſchulach ſtanje ſo katholikam najwjetsch a njeſprawnoſć, do wucžerſkich ſeminarow powołaju ſo nje-katholick wucžerjo. We Colmaru je direktor ſeminara ze wſchěmi wucžerjemi Lutherſki, we Straßburgu je jenož jedny katholicki professor; dotalny direktor, katholick duchowny dyrbjedſe bjeze wſcheje winh ſwoje zaſtojniſtvo zložic̄. We tajlích wuſtawach maja ſo wucžerjo za katholicku mlodoſć wocžahnyč. Mjez tym hac̄ je dowolene, katholicki chrlci napscheinivne nowiny, žadkawé a jenož ſlaženju luba pſchihotowane njeſpocziwne piſma rozhřejec̄, je krucze zaſazane katholick nowiny wudawac̄, haj tež druhdze wuſhadžace katholick nowiny njeſmědža ſo tam pſchedawac̄ a čitac̄; taſ bu halle 4. decembra we Varlinje wſchědnie wuſhadžaca wulka katholicka nowina „Germania“ za Elsaſ a Lothringiku zataſana. Na tajſe nje-hódne waschnjo njezahori ſo katholicki lud za němſke khějorſtvo. Zo by ſo tajlomu počiſhczowanju tola ſkoro kónč činiſt, a tež katholicki lud prawa, kij ma ſebi žadac̄, dôſtač, je 78-létny biffop Dr. Rüž tón za njoho taſ wobčežný puc̄ ze Straßburga do Varlinje naſtupil, zo by tu pomoc a pravo phtal. Khějor je jomu tež žadanu audiencu pſchizwolit, a kaž někotre nowiny piſaja, je biffop joho

społojenj wopiszczeń. Minister Bismarck pał, taž so praji, khorowatoscje dla, njeſchipuszczi viſkopa i ſebi.

L.

Němſka. We pruſkim měſeče Greifswalde, hdež je universita, na kotrejž tež katholich mloženych ſtuduja, ſkuſeſte katholickej wosadže halo chrkej hubjene twarjenčko, we kotrymž běſte wýſche toho wucžerňa a fara. Na dnju bamžo-weje ſekundich bu tam, wosobniye pſchez prócowanja a darh ſtudentow na němſkich univerſitach, i dopomijeczu na tutón džen, zalednij ſamjej i nowej kath. chrkei pod imjenom Piusowa-chrkej, położenj. Nětk je chrkej tak daloko natwarjena, zo mójeſche fo 15. novembra wot l. probfta Herzoga z Barlina poſwjećicž. K.

Z Barlina. Redaktor nominow „Germania“, l. duchowny Majunke, je knížku wudak, w kotrejž dopokazuje, zo je w Pruſkej wjèle mjenje katholickich swětných zaſtojnikiow a wýſchich wucžerjow, hacž iich po procentach býč dyrbjało a zo ſo potajſkim katholikam kſhiwa stanje.

Z Müncen. Nasch professor Döllinger je wězo tež pſchecžiwo jesuitam. Ale na prěním němſkim parlamente we Frankfurcie 1848 je hinał ryežak. Tam hlosowaſche wón pſchecžiwo takle podatomu nainjetej: „Ryad jesuitow a z nim zienocžene maja ſo z němſkoho kraja wupokazacž.“ Tehdom bě Döllinger swobodny a katholicki. Nětko to njeje. Jesuitowje wot tamnoho časa hinaſchi njeju; wſchal jím porolujo, zo ſo zaſtarſkoho z mocu džerža! Döllinger pał je ſo pſheměnič a hlosuje w naſkoscji ſobu za wotehnacjo jesuitow.

Bayerſka. Protestatkatholikojo jenož w někotrych wosadach hisheče haru ežinja. Wóndanjo wobrocžihu ſo w jenej we Pfalz̄ ležacej na protestantow, zo býchu jim jemu chrkej wotſtupili. Tola ſo dopjeljenijo proſimy halle wociakuje.

Z Elſaſa. Duchowniſtwu w adresy na němſkoho khejora proſy wo tele wěch: 1. katholiske nowiny dyrbja ſo swobodnie wudawacž moc; 2. wobſtejace klóſchtyrſke rjady maja ſo zakitacž; 3. gmejnſkim radam dyrbi dowolene býč, hacž cheedža swětných abo klóſchtyrſkich wucžerjow měč; 4. mikroſciwiſe ſotry dyrbja zakitane býč; 5. ſchule a seminarj maja konfeſſionalne wostacž (za kózde wérh-wuznacjo wosebje); 6. wucžerjo dyrbja wot potajnych towarzisow wotdjerzowani býč.

Rakuſka. Nowe ministerium Auerspergowe žaneje dowěry nima. Te ſejmih, hdež maja pſchecželjo wujednanja ludow wjetſchinu, buchu zvěhniſene a nětko ſo direktnje do winskoho reichsratha wuzwola. Ale to wſchitko ministerſtwu pom-hacž njebudže. Reichsrath budže zasyh njeponký a po frótkim chle njemóžny, a potom budže ministerſtwo zasyh wotſtupicž dyrbječ. Wot l. 1848 je khejorſtwu hižo pſchez 100 ministrów pomělo; wjetſcha polovca z nich je hisheče žiwa a doſtawa pension, nětko po 4000 ſchěnakach, předy wjach! Knježenjo nowoho kanclerja Andraſſha, kij je Beuſta wotcžiſhcežał, tež i ſpołojnoſci ujepowiedze.

Italiſka. W dole Fontanabona njeſtaloko Genuž běſte ſebi jedyn muž wjèle rubjenohho chrkwiſkoho ſubka na kupiš, hacžrunje bu wot někotrych ſtronow na to ſedžný ſežinjeny, zo pſchez to do exkomunikacije (wuzamknjenja z chrkwe) panje. Tež farař joho wosadu jomu prajesche, zo joho nětk wjac i jutrovnej ſpowiedzi njeſchipuszczi. „Nó, to je čim lépie, tak mam czežu mjenje!“ Ně kotrej čas zdaſche ſo, halo bu jomu tute njeſprawne ſubko thko. Ale w zanidže

nym lěcje trjechi joho hžon te njezbožo, zo jedny joho syn na dostatnych wopasenstvich ranach wumrje. Psched krótkim wudýri we joho twarjenju woheň, dwa synaj so sobu spalischaj a won bu, dokelž palace wočno na njoho pan, smiertne raneny. Lud prajesche něk: „To su zjawné plody ekkommunifikacije!“ K.

I t a l s k a. Wot oktobra 1867 bu hžom za 260 milijonow frankow cyrkwienskich kubkow pschedate. A tola roſeze krajných dolk a z tym dawki bôle dyžli tehdom, hdyž kniežerſiwo ſedmu kožnju tež napſchezo cyrkvi hiſchče dopjelni. Lětny deficit (ſhotož pobrachuje) wuczinja 268 milijonow frankow. To je hospodarſtvo, to je žohnowanjo!

Z Roma. Prěni italski parlament (ſejm) bu tak tu we hłownym měscze zjednoczenje Italskeje wotewrjeny, tola njebe tu nihdze tamna wulka wjeskoſcz ſpóznačzu, wosobuje nic mjez romskimi měſtečanami, kotrejž ſo za italsku jednotu zahorjeni ludžo a nowym nadžachu. Cyka ſwjatočnoſcz bě krótká, a pschi njei bě widžecž, zo tamni, kž mějachu ſo na njej wobdzelič, dobre ſwědomio njemajachu. Tež zapóſlancam ſo tu njeſubjeſche, dokelž je fal, we lotrymž ſo poſeđenja džerža, hubjenje twarjeny, cžemuh a zymuy, tak zo ſo ſylnie wo tym ryeži, na dlešti čas waradžowanja pschedorhycž. We tamnyh dijach pak, na lotrychž tak nowe italske kraleſtvo prěni krbcz ſwojich zapóſlancow we Romje, w bamžowym měscze zhrademadženych widžesche, mějefche tež bamž, kž wſchu kſchidu a njeprawdu ſczejepne njeſe, pschilečnoſcz, ſwēru a luboſcz uajwjetſchoho džela Romſkich ſpóznačz, kž jomu pschez deputacije ſwoju wěrnu ſobuželnoſcz wozjewja a ſi joho podpjerje tež bohate pjenježne darh pschedopadawaju. Wulka deputacija pschiidze tež prěnju nježelu adventa we thniſamym wotpoſladanju. K njei ryežesche ſ. wótc takie: „Kak rjenje je, hdyž bratſja pschedejeni hromadže bydla. Po rjedze wozjewja mi wſhē džele wjeſelubowanego města Roma ſwoju ſwēru a podwołnoſcz. To dawa mojej wutrobie mócný tróſt, krtu nadžiju na pschihodne časy. Dženſniſche ſcjenjo powjeda nam wo wěcach, kž ſo psched poslenim ſudom wozjewja. Nekotre z nich dadža ſo na naſch čas naſložicž. Rom, ſtajniſe katholſke, wjerch, ſrijedžizna, ſydko wěrnoſce mohto ſo ſydko njewery ſcjinicž? Ludžo, wot lotrychž jedyn to wočakowaſ njeby, ſu tamni khorhoj, kotrejž ſu pschisahali, wopuſtečili. Wy pak, moji lubi, ſeze ſpytowanjo pschedwinylí, pschedwinicze je tež dale. Budžeſe pschedejene, a wy budžeſe jebakow, tajencow, zelharnikow pschedobycz. Wy li Mójzes hischče jumu z horh dele pschisichol, wy winy doſč mek taſli kažnjow rozařazycz, a ſo na tych rozařobicž, kž ſu do naſchoho města pschisichli, dokelž tež tucži modla ſo ſydkomu czeleczu, haj woni pschidu pjenježny dobytk čjinicž. Kž ſu tu pschisichli a praja, zo ſu pokoj a zbožo pschinjeli, moje džecži, cži zjebaju. Njeſajeſe ſo wot nich zablužicž, njeſajeſe ſo wot nich zaujeſeſe. Bóh was poſylni, a hdyž je Bóh z wami, ſhotož budže potom pschedziwo wam?“ Tak ſtonci ſwjath wótc, a ze ſwojim požohnowanjom rozpuſteči deputaciju, kž joho z nowa poſylnjena wopuſteči ze zahorjenym hłosom wočajo: Evviva nostro Pio IX. nostro Papa e Re. Štawo naſhomu Piusej, naſhomu bamžej a kralej. L.

Z Roma. K 50letnomu wopomnjeſzu ſwojoho zaſtupeſja do tſečzoho

rijada s. Francisfa je tamž dospołny wotpuſk wudželiſt sobustawam mjenowanego rijada lěſta a tež za psichodne na jenym dnju ſozdoho lěta, kotryž ſo wot wjedziczerja rijada hiſcheže poſtají. Provincial za Čeſku (potajkim tež za rumburgſki klóſchyr) porucža, zo by lětuscha tſidnowſta pobožnoſć 24., 25. a 26. decembra ſo džeržala. Sobustawh tſeczohho rijada móža téle wotpuſk tež w tajkich chrkwiach doſtač, kž rjadej njeſkuſheja, pod wuměnjenjemi kaž hewak.

Z Rom a. Kral Viktor Emmanuel je jenož wotmowljenjo na wotewrjenjo ſejma wočaſtnywschi zanidžený thđenj zasły wotjēt. Wón je ſebi hród zemjana Grazioli (kaſtel Porziano) za poſpata milijona frankow kupil. — Někto ſo často rubježniſtiwa tudy wuwojdu; wóny bu zapoſlanc Minghetti na Trajanowym torhoſchęzu napadnjeny a murubjeny.

· Francózfka. Na 28. novembra buchu pola Versailles tſjo z přenich sobustawow parizſkeje kommuňy, mjenujich Rossel, Bourgeois a Ferre zatſeleni. Poſleniſchi je tón „ſudník“, kž je bjez druhim tamnyh 64 woſobnych zatſelicž dał, bjez kotrymž bě njeboh arcbifkop Darboy. Tež w Marseille bu jedyn kommuňista zatſeleny. Wjele ſtow je jich wotsudženyh a na daloké kupiſ a do khotſtajnow poſlanych.

Amerika. Psihi wuſkim wohnju we Chicago ſu ſo wot katholickich chrkwiow ſpalili: 1. chrkej ſwj. Pawoła, 2. ſwj. Louiſa, 3. ſwj. Marije, 4. biſkopſka kathedrala, 5. chrkej ſwj. Józefa, 6. podjecza ſwj. Marije a 7. jara rjana a wulſka chrkej ſwj. Michała pola redemptoristow. Z klóſchtrów a chrkwiſkih wuſtawow buchu zaniczene 1. akademija ſchulſkih bratrow z La Salle, 2. Sisters of Mercy, 3. klóſchyr ſotrow ſwj. Józefa, 4. klóſchyr mikroſziniwych ſotrow, 5. klóſchyr benediktinow, 6. klóſchyr dominikanow, 7. klóſchyr k dobromu paſthyrej, 8. biſkopſka reſidenca, 9. ſyrotnika a 10. nimale wiſchitke katholiske wučerjenje. Wiſcze toho ſpalithu ſo na 50 protestantskih chrkwiow wiſchelakich wužnacjow. Benediktinojo a redemptoristojo ſu wiſchitko zhubili, chrkej, wiſče twarjenja a wučerjenje a ſchtož we nich bě. Schkoda ze ſtrony katholickich chrkwiow, chrkwiſkih wuſtawow a ſchtož w nich bě, woblicži ſo na 1 million dollarow. K.

Raležnoſće towarſtwa.

Sobustawh na lěto 1871: n. 350.—353. z Dobroſchic: Jakub Žoffa, Jakub Domachka, Khatka Schzapanowa, Jurij Schotka; 354.—358. z Koſlowa: Michał Krawežik, Michał Krawe, Jakub Čornak, Madlena Kórjenkowa, Michał Rjeka; 359. Hanža Manjelowa z Nowoſtie; 360. Jan Bryl z Nowoſtie; 361. Michał Delant z Khróſczie; 362. Jan Delant z Wutolezie; 363.—367. z Něžanta: Michał Jurk, Jakub Glaſa, Jakub Klimant, Jakub Schele, Józef Libšch; 368. Michał Čejſla z Hórkow; 369. Pětr Schotka z Pěſkic; 370. Miktaſch Nowak z Hranich; 371. J. E. z B.; 372.—374. z Khróſczie: Jan Wiesner, Jakub Wujeski, Michał Schweiſda; 375. Hanža Číumpjelic z Nuſnich; 376. Pětr Kuzjela ze Smječkec; 377. Jakub Wóſki z Staroje Čehelnicy; 378. Pětr Delant z Wutolezie; 379. Jakub Pójer z Eufeža; 380. Jakub Číumpjela z Raſhee; 381. Jakub Čymank z Wetrowa; 382. Haná Čzemjerina z Neuhoſa.

Na lěto 1869: P. P. z K.

Zemrjety sobušaw: Michał Delenč z Chrósciezie.

Smilne darž k dalewobstajaju: Marija Pjetaschowa z Dreždjan 1 tolet za bamža.

Cyrkwiński powieśćnik ze serbskich wojsadow.

3 Budyschina. Kschezenaj: Jurij Petr, s. nieboh Petra Bjenscha z B.; Augusti Kurt, s. Klemensa Räsera z B. — Zemrjety: Petr Bjensch z B., 34 l. 5 m. 3 Radwora. Kschezeni: Hana Madlena, dž. Handrija Scholty z Lutowcza; Martha Theresia, dž. Korla Hörmanna z Boranec; Miklawš August, s. Jurija Bjarscha z Khelna; Jan, s. Petra Lischki z Radwora; Miklawš, s. Jakuba Wiejaza z Czornocho Hodlerja; Ernst Korle, s. Jurija Cawnika z Měrkowa; Jan Korla, s. Jana Handriski z Měrkowa; Jan Miklawš, s. Jakuba Schramy z Radwora; Maria, dž. Michała Kemječa z Lutowcza; Jakub, s. Jana Ryńcza z Nowoho Bronja; Jan, s. Jana Henki z Kamjenej; Hanža, dž. Miklawša Grehorka z Lutowcza; Jakub (†), s. Miklawša Wiejaza z Miktec; Hana Augusta, dž. Jana Ernsta Freiberga z Lutowcza; Jakub, s. Ernsta Rostola z Radwora. — Zemrjeczi: Khata, dž. Augusta Matheſa z Radwora, 1 l. 7 m.; Madlena, dž. tohosamoho, 7 l. 7 m.; Marija Vladlena, dž. tohosamoho, 11 l. 11 m.; Hanža, mandž. tohos. 38 l. 10 m.; Wörschula, mandž. Michała Schramy z Radwora, 78 l. 6 m.; Martha Marija, dž. Jana Lorencea z Khelna, 5 l. 8 m.; Marija, dž. Ernsta Čymera z Khelna, 5 l. 6 m.; Hana, dž. tohos., 3 l. 5 m.; Jan, s. tohos., 1 l. 4 m.; Marija Martha, dž. Handrija Scholty z Lutowcza, 1 l. 7 m.; Hanža, dž. Handrija Schefera z Radwora, 6 l. 8 m.; Marija, wud. njeb. Petr Čzemery z Radwora, 82 l. 2 m.; Marija Vladlena, dž. Jakuba Lubka z Bronja, 7 m.; Jan, s. Handrija Kobla z Radwora, 1 l. 11 m.; Marija, dž. njeb. Jurija Hasche z Radwora, 53 l. 6 m.; Michał Kolla z Kschinieje Borsczeje, 52 l. 1 m.; Hana Marija, dž. Jurija Schramy z Radwora, 4 m. 15 dn.; Hana, dž. njeb. Jurija Schewca z Eupjanskeje Dubrawy, 73 l. 9 m. m.; Hana, wud. njeb. Jana Kaplerja z Měrkowa, 86 l. 4 m.; Madlena, m. Michała Wjenja z Radwora, 72 l. 11 m. — Werowan i: Miklawš Džisław ze Smieczeje, z Mariju, wud. Jana Pětschki z Czornocho Hodlerja; Jan Delan z Lutowcza, z Hanžu Khilanec z Radworoško Hajja.

3 naftakdom nashoho towařstwa je wusikla a pschedawa so we expedicjach Pošta a pola klamarjow za $2\frac{1}{2}$ usl.:

K r a j a u.

Katholska protyka za Hornju Lužicu na lěto 1872.

Dary za cyrkę w Czornebach abo Baczonju.

K čeſejci Bezej a k spomeženju duſhov su dale woprowali: J. E. 5 tol.

Hromadže: 5782 tol. 7 uſl. 5 np.

Wot redaktora.

Dla mnogoſeže mojich zastojniſkich dželow sym z tuthym čiſlom redaktorstwo zložil. Wot nětka wozmije k. kaplan Kusečanskí prou a zamolwjenjo Katholſkoho Pošta na so.

Michał Horňik.